

Polish Emigration in Ireland in the 20th and early 21st Centuries

Polska emigracja w Irlandii w XX i na początku XXI wieku

Edited by/Redakcja naukowa
Jarosław Płachecki

Polish Emigration in Ireland

in the 20th and early 21st Centuries

Polska emigracja w Irlandii

w XX i na początku XXI wieku

Edited by/Redakcja naukowa
Jarosław Płachecki

Dublin and Żyrardów 2012

Tytuł polski: **Polska emigracja w Irlandii w XX i na początku XXI wieku**

Redakcja naukowa: Jarosław Płachecki

Przekład: Jacek Spólny

Recenzent: prof. zw. dr hab. Alojzy Zalewski

Korekta: zespół

Na okładce: s. 1: Pierwsi absolwenci Zamiejscowego Wydziału Ekonomicznego w Dublinie Wyższej Szkoły Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie. Pośrodku fotografii w kolejności: rektor WSRL prof. dr hab. Witold Rakowski, dziekan ZWE w Dublinie WSRL dr Jarosław Płachecki, kanclerz WSRL mgr inż. Barbara Rakowska oraz konsul honorowy RP w Cork pan Michael Mulcahy (czerwiec 2011 r.)

s. 4 (od góry): Patrick Quigley, autor książki pt. „The Polish Irishman: the Life and Times of Count Casimir Markiewicz” w trakcie wykładu wygłoszonego na Seminarium naukowym „Polska emigracja w Irlandii: wczoraj i dziś” w Dublin City University w czerwcu 2011 r.

Inauguracja roku akademickiego 2011/2012 w WSRL w Dublinie (zdjęcie wykonane w październiku 2011 r. przed kościołem św. Audoena przy High Str. w Dublinie)

© Copyright by Wyższa Szkoła Rozwoju Lokalnego, Dublin – Żyrardów 2012

ISBN 978-83-7789-159-9

Wydanie zostało dofinansowane z funduszy Ambasady RP w Dublinie

Opracowanie wydawnicze: Marta Poberezsko, Joanna Fundowicz

Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – Państwowego Instytutu Badawczego
26-600 Radom, ul. K. Pułaskiego 6/10, tel. centr. (48) 364-42-41, fax (48) 364 47 65
e-mail: instytut@itee.radom.pl http://www.itee.radom.pl

ZAMIEJSCOWY WYDZIAŁ
EKONOMICZNY W DUBLINIE
WWW.WSRL.PL

WYŻSZA SZKOŁA ROZWOJU LOKALNEGO

w ŻYRARDOWIE

Local Government College in Żyrardów (Poland)

Faculty of Economics in Dublin

DCU, Business School, Collins Av., Dublin 9

e-mail: dziekanat@wsrl.pl

Scientific Seminar

Topic: „Polish Diaspora in Ireland: Yesterday and Today”

Location: DCU, Business School, Collins Avenue, Dublin 9, room Q122

Time: Sunday 26/06/2011, 12.00 – 16.00

Seminar Format: presentations and discussion of academic papers

Language of presentations: in English or in Polish

Co-ordination: Mrs Barbara Rakowska WSRL (Poland) and dr Jarosław Plachecki WSRL (Ireland)

Seminar Hosting: Ms Anna Szewc IPS

Patronage:

Honorary Consul of Poland in Ireland Mr Michael Mulcahy and

Mr President of Local Government College (WSRL) Prof. Witold Rakowski

Speakers and Hosts:

Ms Anna Szewc, Host for the Seminar, economist, Vice-Chairman of the Irish-Polish Society, Member of Ministerial Council on Integration, President of Cogito Toastmaster Club.

Prof. Witold Rakowski, President and Founder of Local Government College (WSRL), for many years Dean in Warsaw School of Economics, experienced lecturer and scientist, author of many publications, academic papers and articles.

Mrs Barbara Rakowska, Chancellor at Local Government College, lecturer in European integration and fund rising, experienced organiser of the College affairs, author of many academic publications.

Mr Patrick Quigley, former public servant, writer and novelist, columnist for magazine “Polish Neighbour”, his first novel “Borderland” was published in 1994, currently working on novel based on the life and romance of Constance and Casimir Markiewicz, Board Member and Treasurer in Irish-Polish Society.

Mrs Hanna Dowling, interpreter and journalist in Italy and Ireland, for many years Secretary in Irish Polish Society, since 1980 lives in Ireland. Correspondent for “Gazeta Wyborcza” and “Polityka”.

Ms Emilia Marchelewska, Health Advocacy Officer with Cairde and a project leader of the Cairde Balbriggan Integration Through Common Experience Initiative, leader of Forum Polonia, director of the Centre for Addiction Counselling, communication specialist, formerly editor of vaveeva.com and columnist with the Evening Herald, Metro Eireann and RTE Radio.

Mr Tomasz Wybranowski, PhD student UMCS Lublin, journalist and publicist, writes for “Wyspa” and “Kurier Polski”, correspondent for Polish Radio and IAR, author of poetry booklets “Oczy, które...”, “Czekanie na świt”, “Biały”.

Dr Jarosław Plachecki, political scientist and economist, lecturer in Social Sciences at Local Government College in Dublin (WSRL), author of “Ireland’s Political System: Evolution and Contemporary Challenges”, Warszawa 2010.

Mr Przemysław Kolasiński, PhD student UW, journalist and publicist, lecturer, assistant editor for “Gazeta Polska” in Ireland, author of “Male, Macho, Milkop. The image of Man in Polish contemporary culture”, Zabrze 2010.

Wyższa Szkoła Rozwoju Lokalnego, Poland, 96-300 Żyrardów, ul. Waryńskiego 1, tel/fax (+48) 46 855 61 62,
www.wsrl.pl, dziekanat@wsrl.pl

Invitation letter for the seminar “Polish Diaspora in Ireland:
Yesterday and Today” in Dublin City University in June 2011

Programme:**12.00- 12.30 Welcome and Guests presentation**

Mrs Barbara Rakowska Chancellor WSRL- *Presentation of the WSRL Agenda for 2012*

Prof. W. Rakowski President WSRL; Keynote Speech: *Migration as a socio-economic phenomenon*

12.30 -13.30 Session I: Polish Diaspora in 20th century Ireland

Mr Pat Quigley IPS – *Kazimierz Markiewicz and his times*

Mr Tomasz Wybranowski – *Prof. Jan Łukasiewicz 's; life and scientific activities*

Mrs Hanna Dowling IPS - *Polish Diaspora after WW II*

13.30-14.00 Coffee Break – (DCU Canteen 2nd floor)**14.00 -15.00 Session II: Polish Emigrants in Ireland after UE enlargement in 2004**

Dr Jarosław Plachecki WSRL - *Polish Organisations in Ireland after 2004*

Mr Przemysław Kolasinski - *Image of the Emigrant in Polish Media in Ireland*

Ms Emilia Marchelewska FP – *Return Home; perspectives, chances and threats for Polish Emigrants*

15.00-15.20 Discussion on the Seminar Papers and Questions**15.20-16.00 Ceremonial Part**

Enter of the College Executives and Graduates in ceremonial robes

Presenting graduates with the diplomas of WSRL; Mrs Barbara Rakowska Chancellor WSRL

Farewell speech; Prof. Witold Rakowski President WSRL

Selected presentations and conference papers will be accessible in bilingual publication and academic journal

Scientific Organising Committee:

Chair: Dr Jarosław Plachecki, Lecturer in Local Government College (WSRL-Dublin)

Members: Mrs Barbara Rakowska, Chancellor of Local Government College (WSRL-Dublin)

Mr Jan Kamiński, Co-founder and First Chairman Irish- Polish Society

Ms Anna Szewc, Vice-Chairman of Irish-Polish Society

Mr Witold Iżycki, Manager of Polish School (SPK) in Waterford

Mrs Halina Sochacka, Chairman of Polish Educational Association

Ms Anna Paś, Board Member of Forum Polonia

Mr Wojciech Wrona, President of Polish Business Club

Mr Mirosław Karczmarczyk, Group Leader for 87 Polish Scout Group

For invitations please e-mail dziekanat@wsrl.pl

Our partners:

Local Government College in Żyrardów (Poland), Faculty of Economics in Dublin, Collins Avenue, Dublin 9, Ireland.

www.wsrl.pl, dziekanat@wsrl.pl

Contents

Part I

Polish Emigration in Ireland in the 20th and early 21st Centuries

Foreword (<i>Jarosław Płachecki</i>).....	9
Kazimierz Markiewicz – a genius for living! (<i>Patrick Quigley</i>).....	11
Polish immigrants in 20 th century Ireland (<i>Hanna Dowling</i>)	19
Polish immigrant organisations after 2004 (<i>Jarosław Płachecki</i>)	31
Image of the polish immigrant in polish-language media in Ireland (<i>Przemysław Kolasiński</i>)	49
Prospects for and challenges to polish émigrés in Ireland (<i>Emilia Marchelewska</i>)	63
Polish labour force in Ireland and its benefits for both nations (<i>Witold Rakowski, Barbara Rakowska</i>)	73
Population movements between Poland and Ireland (<i>Witold Rakowski</i>)	81

Spis treści

Część II

Polska emigracja w Irlandii w XX i na początku XXI wieku

Słowo wstępne (<i>Jarosław Płachecki</i>)	95
Kazimierz Markiewicz – miłośnik życia! (<i>Patrick Quigley</i>)	99
Polonia w Irlandii XX w. (<i>Hanna Dowling</i>)	109
Organizacje polonijne powstałe po 2004 r. (<i>Jarosław Płachecki</i>)	121
Wizerunek polskiego emigranta w polskich mediach w Irlandii (<i>Przemysław Kolasiński</i>)	141
Perspektywy i wyzwania emigracji polskiej w Irlandii (<i>Emilia Marchelewska</i>)	155
Praca Polaków w Irlandii i płynące z niej korzyści dla obu narodów (<i>Witold Rakowski, Barbara Rakowska</i>)	167
Przepływy ludności między Polską a Irlandią (<i>Witold Rakowski</i>)	175

Part I

Polish Emigration in Ireland in the 20th and early 21st Centuries

Foreword

Emergence and activities of Polish immigrant organisations in Ireland have not been comprehensively discussed in either Polish or Irish literature. Beside a paper by Wawrzyniec Konarski in October 1991 and scattered mentions in Polish and Irish press (including Polish immigrant publications), reliable sources on Polish immigration to the island before 2004 are virtually absent. A dedicated scientific publication that would deal with issues of Polish immigration to Ireland in the 20th and 21st centuries including both individuals and organisations is especially conspicuous in its absence.¹ Figures concerning Polish immigration after 2004, that is, after the expansion of the European Union, are most easily available. Theological and sociological papers collected into *Polish Migrants in Ireland: Around Catholic Ministry to Polish Immigrants*, edited by Marek Grubka and Marcin Lisak (Kraków-Dublin 2010), are a reliable and valuable source of information.² Some mentions of Poles living in Ireland can be found in a Polish Embassy publication *Ireland & Poland* (Dublin 2001) by Janusz Skolimowski and Cezary Lusiński. A sketch on Professor Jan Łukasiewicz and the information on a conference concerning the Professor's scientific activities, held by University College Dublin in July 1996, deserves particular attention.³ Krystyna Dobrzyńska-Cantwell in her English-language *An Unusual Diplomat: Dobrzyński Biography* (London 1998) provides interesting details on Polish immigration, though the author, understandably, focuses on Polish diplomats in Ireland, and particularly on her father, the Polish Consul Wacław Dobrzyński.⁴ A careful reader will find plenty of information in articles published by Polish immigrant press, Internet editions and websites of the particular Polish immigrant organisations, unfortunately rather short-lived. These sources are inherently elusive and

¹ The article was published in October 1991 in the now-defunct *Razem* magazine and entitled 'A Forgotten Community'. Wawrzyniec Konarski mentions key figures among Polish immigrants to Ireland, such as representatives of Polish Social and Cultural Association Limited (POSK), Janina Lyons, Krystyna Pycińska-Taylor and Henryk Lebioda, as well as Krystyna Cantwell and Jan Kamiński of the Irish Polish Society; this author has a copy of the article's typescript in his private files.

² As the title suggests, the authors concentrate on Catholic emigrant groupings around Polish Dominicans in Ireland. The book is an in-depth sociological analysis of Poles living in Ireland and the role of Polish ministry in the theological and historical framework; cf.: M. Grubka, M. Lisak, *Polscy migranci w Irlandii: wokół środowiska duszpasterstwa polonijnego*, Kraków – Dublin 2010, passim.

³ J. Skolimowski, C. Lusiński, *Ireland & Poland*, Dublin 2001, pp. 57–58.

⁴ K. Dobrzyńska-Cantwell, *An Unusual Diplomat: Dobrzyński Biography*, London 1998, passim.

virtual in nature. An attempt at a monograph ordering of issues concerning the fate of Polish immigrants to Ireland in the 20th and 21st centuries, their activities, ways they have organised themselves and functioned in the Irish circumstances seems all the more reasonable, therefore. The present publication was initiated by the Rector, Local Government College of Żyrardów, Professor Witold Rakowski, at the stage of preparations for the scientific Seminar 'Polish Emigrants in Ireland: Today and Yesterday', organised in June 2011 by the Faculty of Economics in Dublin⁵. It was originally to comprise only the materials supplied by speakers at the seminar but it quickly proved that both the topics addressed at the conference, tone of the discussions, and the inherent potential of the subject matter extend far beyond the post-conference format and are fit for a dedicated monograph on 'Polish Emigration to Ireland in the 20th and 21st Centuries'. In effect, representatives of nearly all Polish organisations in Ireland as well as a range of private individuals were invited to explore the history of Polish Diaspora in Ireland. Many could not be contacted, unfortunately. The Editorial Committee has selected the papers that meet the standards of scientific publications as well as criteria of rarity and originality of texts and their contents, which, as times passes, appears crucial to recording what is significant and valuable to Polish culture abroad. A sincere thank-you to all of you who submitted source materials on Polish emigrant organisations operating in Ireland, speakers, authors, Seminar organisers and those involved in editorial work on this book.

Jarosław Płachecki⁶
Maynooth, September 2012

References

1. Dobrzyńska-Cantwell K., *An Unusual Diplomat: Dobrzyński Biography*, London 1998.
2. Grubka M., Lisak M., *Polscy migranci w Irlandii: wokół środowiska duszpasterstwa polonijnego*, Kraków-Dublin 2010.
3. Konarski W., *A Forgotten Community*, *Razem* weekly, Oct. 1991.
4. Skolimowski J., Lusiński C., *Ireland & Poland*, Dublin 2001.

⁵ The Seminar preceding this publication was held in the Business School building on the campus of Dublin City University on 26 June 2011. The conference was professionally prepared and conducted by Anna Szewc, Deputy President of the Irish Polish Society, Barbara Rakowska, WSRL Chancellor, and students of the WSRL Faculty of Economics in Dublin: Jeanette Borkowska, Elżbieta Nazaruk, and Michał Karpiński – to all of whom the Editor and Chair of the Seminar's Organisation and Scientific Committee wishes to offer his sincere thanks.

⁶ Since Sept. 2011 dr. Jarosław Płachecki has been selected to serve as dean of the Faculty of Economics in Dublin at the Local Government College in Żyrardów (Poland).

Patrick Quigley

Kazimierz Markievicz – a genius for living!

1

When Constance Gore-Booth married Kazimierz Markievicz in 1900 she became Countess Markievicz and is remembered in Ireland as the Rebel Countess. However we know little about her husband, the man who introduced a Polish name into the story of Ireland's struggle for independence. His reputation has been obscured by the fame of his wife to the degree that many people know his name but nothing about the man. It has been easy for commentators to present him in the most negative light, claiming without evidence that he was a bigamist, an unscrupulous seducer, a police spy, even an indifferent artist. The first major biography of Constance, by Sean O'Faolain in 1934, gave ample space to the long relationship between her and Kazimierz, but his role has been diminished in succeeding studies.¹

2

He was born in 1874 in Ukraine and grew up on the Markievicz estate at Zywtowka. He claimed the name of the village meant "the place of life". The family were part of the gentry in the eastern provinces of what had been the Polish-Lithuanian Commonwealth. His grandfather bought the estate in the Nineteenth Century and the breeding of horses became the family business. They weren't particularly rich as the Russian government confiscated part of their lands as punishment for supporting the uprising of 1863. However Ukraine with its vast open spaces and steppe lands was the ideal country for horses. Schools of artists specialized in painting horses on the steppe or in battle and the young Kazimierz's first picture on record is of a horse.

As he was the second son and would not inherit the estate he had to acquire a profession. He wanted to be an artist, but his family thought the law a better option. After a period in a Gymnasium in Kherson he went to Kiev and studied to become a barrister in the University. The city was

¹ For further details see: P. Quigley, *The Polish Irishman, The Life and Times of Count Casimir Markievicz*, Dublin 2012, passim.

a centre of Polish culture in the 1890s and the young Kazimierz was able to combine his studies with art classes under Polish painters.

He was determined to be an artist and went to Paris in 1895 where he married his young lover Jadwiga. She gave birth to his son, Stasko, in 1897 and died along with their second child in 1899, the year Kazimierz met Constance. Although six years younger than Constance he was ahead of her in artistic ability and training. He had already painted such accomplished pictures as 'Amour' based on the legend of St. John's Eve which won a prize from the prestigious Salon and caused a visit to his studio from the President of the Imperial Academy in St. Petersburg. Kazimierz and Constance immediately formed a deep bond that remained until death. He saw her as a friend and lover after the death of his first wife. To their friends they were an inseparable couple – Con and Casi. She hoped they would inspire each other to become better artists and they would both get serious work done.

She wrote from Paris in 1900 to her brother in Ireland:

'My dear Joss: I am engaged to be married and I hope you all won't mind because it's a foreigner, but I am awfully fond of him, and he is not like a Frenchman, much more like a fellow-countryman. I love him very much and am very happy, but I wish he was English because of you all....He is an artist and very clever.'²

The Gore-Booth family were concerned for Con – they thought Casi might be more interested in her inheritance from the estate. She was a distant relative of the Marquess of Salisbury, the British Prime Minister, and they were concerned she might marry below her station. Con reported that Casi's income was about £160 a year. She sent home a lot of information on her prospective husband:

'He married very young and was most unhappy. His wife deceived him and there was a great scandal, her lover tried to kill her. They tell me he behaved wonderfully and was awfully good to her when she was deserted, ill and broken-hearted. She died of consumption a year ago.'³

She went on to assure the worried Gore-Booths in terms that seem ironic in view of her later political interests and activities in Ireland: 'Thank goodness he hates politics and has never meddled in any plots or belonged to any political societies.'⁴

Questions about money and status are frequently raised in the letters despite Con's assurances that Casi had no interest in her money and was a hereditary nobleman, the son of a count. The Gore-Booths weren't satisfied. Joss made approaches to the Russian Embassy in London. The Russian Ambassador replied that Casi wasn't entitled to call himself a count as the title wasn't native to Poland.

² D. James, *The Gore-Booths of Lissadell*, Woodfield Press, 2004, p. 140.

³ Ibid, p. 141.

⁴ Ibid.

This was the start to a controversy that has never gone away despite the assertion of Casi's son, Stasko, that his father was not a count. It appears that some members of the Polish gentry were in the habit of calling themselves baron or count when travelling. The Gore-Booths contacted the British Ambassador in St. Petersburg, resulting in the dispatch of a member of the Russian secret service, the Orkhana, to Paris.

The policeman followed Casi to his studio and made a full report on the people he met, even the pictures he was working on. Among these was a portrait 'of an Irishwoman who passes as his future wife.' I wonder if this is the elegant portrayal of Con wearing a long thin dress in the Pre-Raphaelite style of Burne-Jones or Rossetti you can find in Leinster House. Or could it be the portrait of Con with bare shoulders and a mischievous smile on her face that hangs in Lissadell?

The policeman submitted a detailed report on Casi's lifestyle: '...since the death of his wife he indulges in all pleasures which take up every instant of his time. Apart from this stormy life, there is nothing with which to reproach him.'⁵

Despite their misgivings the family accepted that Con had set her heart on him and the wedding took place in Marylebone, London. Friends said that Con taught Casi the English responses as they travelled around the city by bus. On the wedding day there were three ceremonies – in the Anglican Parish Church, in a registry office and in the Russian Embassy.

The writer Sean O'Faolain wrote about Con and Casi in the 1930s when he had access to people who had known them personally:

'He was full of life and she was full of energy; he joked a good deal, and she loved practical jokes; he had been reared in the country and she loved the country; they were both extremely boyish; he loved the theatre and she loved the limelight; he craved the society of women, and was an excellent boon companion of men – she enjoyed the society of men. ...

The truth is – as time was to show – that they made perfect friends. The main difference between them was that in her there lurked a fundamental seriousness, while he was a born dilettante... And she was, it is clear, sexually cold. These, alas, were things nobody could have realized. They seemed made for one another, but were not.'⁶

In the early years of the Twentieth Century their lives were based around art. A daughter, Maeve, was born in 1902, but she was left with her grandmother in Sligo. The birth brought Con near to death and she resolved not to risk having more children. They painted in Paris during the winters and travelled to Zywtowka in the summers. Casi built a studio among the trees and they painted scenes in the village and the peasants in the fields.

⁵ S. Martin, *Good Times and Bad*, Mercier Press, Cork, 2008, p. 177.

⁶ S. O'Faolain, J. Cape, *Constance Markiewicz*, London, 1934, p. 49.

They studied and painted landscapes from all around Zywtowka. If you go there today you will find much has changed, but it's easy to recognize features of the land from their pictures.

They were content to paint a scene or a portrait as it appeared before the eye and weren't concerned with avant garde attempts to explore the artist's psyche or to create a new way of looking at the world. They didn't push at the boundaries of art or attempt to develop new techniques, but worked to create an atmosphere, to portray a mood or to tell a story. Con enjoyed the colourful Markievicz family, but wrote home to her sister that the Ukrainian peasants were very poor and lived a miserable existence. Her social conscience was developing in a direction that would drive them apart.

Con's mother offered them a house in the Rathmines area of Dublin and they came to live in Ireland in 1903. They immediately settled into the Dublin arts scene, painted landscapes and drew portraits. They took part in exhibitions alongside the artist and philosopher George Russell (AE). Casi was a successful portraitist and painted many of the elite in Dublin society. Casi became a favourite with the Gore-Booths who appreciated his wit and charm. Despite his lack of means they made him welcome and he was a regular visitor to the house. His cartoon pictures of some of the Gore-Booths still decorate the pillars in the dining room in Lissadell.

Ireland in the early 1900s was in the throes of a cultural revolution – the Celtic Revival which was similar to cultural nationalist movements all over Europe, including Young Poland. The Markievicz couple – young, talented and exotic, were at the heart of artistic activity. The most famous name from the time is WB Yeats, but there were many poets, writers and artists who worked to develop a native and distinct Irish style in all the arts.

In Dublin Casi reinvented himself as an Irishman. He developed a taste for pints of whiskey and achieved a reputation for drinking it like water. A self-portrait from the time shows a solid handsome face with a pipe in his mouth. It's the image of a man who enjoys the good things in life. O'Faolain remarked that Casi knew many of the fifteen hundred pubs that Dublin had to offer. The writer, Padraic Colum, described Casi as the only stage Irishman he ever met. He was very popular in Dublin and could drink with a carpenter in a pub before dining with a lord in his castle.

O'Faolain tells the story of Casi at Dublin Castle, using the sort of language Casi employed when telling a funny story about himself.

'I go to the Castle, a dam big swell. Court dress, tails, white stockings, knee britches. And before I go I turn about and about for Constance and I say, do you notice anything? No? Very good. I have a half-pint of Scotch under my tail in my back pocket.'⁷

⁷ Ibid, p. 62.

There was plenty of alcohol at the party so he sent the whiskey out to the cab driver. That was the kind of fellow he was. Around midnight he stumbled out and fell into the cab. He didn't know the cabbie was drunk as well and woke up to find the cab in the middle of the countryside.

'I pull out my sword and I push it through the window in the front and I stick it in his bottom. He rolls on the ground off the car, shouting murder, and the cabbie begin to go ahead like blue hell.'

He rescued the driver, but the pair fell over and slipped around in mud, blood and water. Eventually he got the man inside and drove the cab back to Rathmines where he tied the horse to the rails and crept inside the house.

'In the morning I look out. No cab. No cabbie. No more I hear about him ever again.'

To Cási life and fantasy were equal material for stories. He wrote plays such as *The Memory of the Dead* and *The Dilettante* where Con acted in the main parts. They formed a club for artists and writers, the United Arts Club, which is still thriving. He started a fencing school, but the wives closed it down because there was more drinking than fencing. Con had little sense of money and the couple ran up large bills with the shops.

Cási's reputation as a *bon viveur* has eclipsed the reputation he deserves for the fine portraits he painted in the early 1900s, leaving a valuable record of personalities of the time. His portrait of Ellen Duncan (in the United Arts Club), George Russell (in the Municipal Gallery) and Chief Justice O'Brien (in the Kings' Inns) are serious and well-executed. He painted a memorable study of the investiture of the Earl of Mayo into the Order of St. Patrick in Dublin Castle that is not widely known and rarely seen in public. In elaborate detail it depicts the upper layer of the English ruling class in Ireland at the apogee of their power and is quite unique as an image of a normally closed sect.

As the decade neared its end politics became a serious business for Con. She joined nationalist organizations and wrote propaganda for the political papers and journals. She left her artistic work behind and went onto the road that led to her role in the rebellion in 1916 and to becoming the first woman government minister in a modern parliament.

Cási supported Con in her political activities but he didn't get involved. He told a story of looking under his bed to find he had been sleeping on top of boxes of guns and dynamite. When Con set up a commune for Dublin teenagers he protested and got her to end it. Once he came back to Dublin from Ukraine, hungry and tired after the long journey. Con was living north of the city in Belcamp and he had to get a cab to find his bed for the night. The house was in darkness. He knocked and eventually a head came from a window and a boy with a Dublin accent demanded: 'Who da?'.⁸

⁸ A. Marreco, *The Rebel Countess*, Weidenfeld & Nicolson, London 1967, p. 132.

It became the seed of one of his favourite pub performances. More and more heads appeared at more windows to demand 'who da?' as curses in English and Polish rose through the dark. Eventually Con was found and let him in. The gardener was reading the paper by the light of the only candle as Con found some supper. On another occasion he recalled standing in the door of a pub with a glass in hand as Con marched past at the head of a ragged battalion of Na Fianna. He was becoming alienated from her militant politics that made it harder for him to get work in Dublin.

He became a journalist and went to report on the Balkan War in 1913, leaving his pictures in Con's keeping. He claimed to take part in a revolution in Albania. From this distance it's impossible to separate fact from fiction. He emerges as a Pan Zagloba or Falstaff character, inventing stories where he is at the centre of dramatic events. From this time we find the story, surely false, that he worked for the Russian secret service.

The First World War put a seal on the separation from Con. The Grand Duke Nikolai of Russia made a proclamation offering autonomy for nationalities in the Russian Empire in return for supporting the war. Cási claimed to have ridden seven hundred miles to St. Petersburg to join the Twelfth Achtyrski regiment of Hussars. He took part in the bitter fighting in the Carpathians in 1915 when the Russian forces drove back the Austrians and he was awarded the Cross of St. George for bravery.

For years Con knew nothing about him. She was preparing for revolution in Dublin in early 1916 when she received a letter from 118 Field Hospital in Lwow.

'My Darling, I am not a bit sure that this will get to Dublin at all, as it seems that the Germans are playing lots of dirty tricks in the Irish sea. However, I am glad to tell you that I am much better and in a week's time I am going to be sent to Zywtowka for a couple of months....'⁹

He went on to say his legs could barely carry him, but his rib was healing and he was deaf so people had to yell at him. 'Now fare you well my darling. Burn this as it is supposed to be covered with typhus bacillus and wash your hands. Best love to all yours. Dunin Markievicz.'

His side and left arm were badly damaged in the Carpathians and he lay for twelve hours in the snow. A private soldier from Ukraine pulled him out and carried him on his back to the railway. He lay among the wounded as men around him died from exposure. Eventually they put him in a cattle wagon with men sick with cholera. He clung to life and was brought to the field hospital where he caught typhus and was deaf for a while.

A season in Zywtowka was like a tonic for he soon appeared in the Polish Theatre in Kiev where he directed his plays and published the text of one of them, *Lilies of the Field*. A kinswoman who may have been a lover

⁹ O'Faolain, *ibid*, p. 263.

wrote about this time: 'Casi, after recovering, was full of joy of life and wrote plays, painted pictures, drunk like fish, was loved by all man and woman and known in all Ukraine as the best of pals and a regular sport.'¹⁰

He had many love affairs, she reports, but he didn't want to divorce Con. Ukraine was slipping into revolution and civil war. He went to Moscow and worked with the Polish theatre. He took the time to write a pamphlet about Ireland's struggle for independence based on his knowledge of Con's experiences. Eventually he found his way back to Warsaw. He was able to use his legal training and knowledge of English to work as legal advisor with the American delegation to the newly-independent Poland. Soon he was involved with Polish theatre and did some portrait painting. His play, *Marta's Wedding*, was a favourite with the public and he often said that Marta paid his rent.

The early 1920s were hectic years for Con with her intense involvement in the Irish revolution, prison terms, a tour of America and civil war in Ireland. Things settled down for Casi. The years of wandering were over. He settled into Warsaw literary life where he directed and wrote plays, painted, wrote novels and even acted in silent films.

He visited Con in Ireland in 1924. Some said he came to look for a divorce, others to collect his lost pictures. Whatever the reason the visit improved relations between them. Con had been dejected after her years of imprisonment and the defeat of the Republicans in the Civil War. The visit from her estranged, but still affectionate husband, inspired her to resume painting and to write plays.

He spent the rest of his life in Warsaw with occasional visits to his friends in the Kutno area. He loved the open spaces, the fields, ponds and woods that reminded him of *Zywotowka*, now permanently out of reach in the Soviet Union.

We know of his return to Dublin in 1927 when Con lay dying. He came with Stasko. They had been notified by a message on the BBC World Service. He was in time to paint her death-bed portrait and carried her coffin. He visited old friends and returned to Poland for the last time.

His health began to deteriorate in the 1930s. He suffered a heart attack in 1930 and a blot clot in his leg in January 1932 that went to his heart and nearly killed him. His friends urged him to see a priest for confession. He reluctantly agreed and some lady friends brought him to the church. They sat at a respectful distance as he went into the confession box. One hour passed, then two. After three hours Casi emerged and wiped his brow. The women were amazed to see the priest pull the curtain and grasp Casi by the hand, urging him to come back and tell him more stories.

He died in December 1932 and even in death there was a mystery. The death notice said he was to be buried in Powaskie cemetery in Warsaw, but

¹⁰ Ibid, p. 265.

no record of a burial can be found. Another story puts him in Kutno, a short train journey from Warsaw. Local people claim an unmarked grave beside the headstone of an artist friend is his final resting place.

3

Many lives pass unnoticed, but there was much about Cási that arouses interest. In many ways he lived a perfect life and didn't yearn for the immortality that drives many artists. He was happy in what he did. He loved people and enjoyed being creative. He is far from the image of the tormented or neurotic artist. He was his own best creation.

O'Faolain wrote the best summing-up of his character:

'He was a large, handsome-looking man, gay and cheerful, a born viveur, free with his money, kind-hearted, fond of company, whether of men or women, above all a man who could not live without an audience.'¹¹

People remembered him as Cási the storyteller. O'Faolain goes on:

'The only trouble with his friends was to distinguish between the stories that occurred and those that he wished might have occurred; for he was a story-teller of the first water, which to say that he was a man for whom fiction was much more entertaining than the truth.'

This larger than life quality is a strand that unites Celtic and Slavic cultures. A friend said that all the stories he told about his life would fill a huge volume. Unfortunately nobody ever wrote it. Even if his friends didn't believe everything he said they found him a brilliant entertainer. He had that rare quality of making life expansive.

He wrote no memoirs or diaries and only a few letters survive. We can approach him only through his pictures and with the aid of our imagination. We should remember him as a multi-talented man who married a remarkable woman, a man who loved life and made the world a warmer, friendlier place.

References

1. James D., *The Gore-Booths of Lissadell*, Woodfield Press, 2004.
2. Marreco A., *The Rebel Countess*, Weidenfeld & Nicolson, London 1967.
3. Martin S., *Good Times and Bad*, Mercier Press, Cork, 2008.
4. O'Faolain S., Cape J., *Constance Markievicz*, London, 1934.
5. Quigley P., *The Polish Irishman, The Life and Times of Count Casimir Markievicz*, Dublin 2012.

¹¹ O'Faolain, *ibid*, p. 48.

Hanna Dowling

Polish immigrants in 20th century Ireland

Introduction

The organisers must be thanked for their idea of and arranging for such an important seminar. The inclusion in its scope of the so-called 'old' (euphemistically referred to as 'rooted') Polish emigrants in the years 1939-1990, that is, the time of WW2 and communist system in Poland until opening of the Polish Embassy Dublin (1991) and, of course, before Poland's joining the EU, should be particularly appreciated. History of the Polish immigrants to Ireland is a huge gap. No serious, well-documented publication concerning activities and lives of Poles in Ireland in the 20th centuries (especially after the Second World War) has appeared. The oldest Polish immigrant organisation in Ireland - the Irish Polish Society, established in 1979 - has for some time gathered materials for a book of this kind. The undertaking is ambitious but far from easy as literature on the topic is virtually non-existent and the generation of that period is nearly extinct.¹

1. First contacts in the 20th century

Diplomatic relations between Poland and Ireland were initiated as early as 1929. General Consul Wacław Tadeusz Dobrzyński became the first representative of the 2nd Polish Republic to Ireland, and also one of the first diplomats to be accredited with the new Irish state. He was a distinguished man of impressive knowledge. He remained honorary consul *de carrière* of the Polish emigrant government until 1954. The post was then occupied by Zofia Zaleska, who resigned due to poor health in 1957, and the Irish state severed its official diplomatic relations with the London-based Polish Government in Exile afterwards. Irish-Polish diplomatic relations were 'suspended' until 1976. (In 1976, the Irish Embassy in Stockholm was accredited in Poland and Polish embassy in London accredited in Ireland).

¹ The author has personally browsed library archives and managed to unearth just three articles on Polish immigrants to Ireland which were published in Polish press in 1975-1998. One of them was written by Wawrzyniec Konarski and published in November 1991 in *Razem* weekly under the meaningful title 'A Forgotten Community' cf. *Razem*, October issue 1991.

In 1998, W.T. Dobrzyński's daughter, Krystyna Dobrzyńska-Cantwell published a slight (about 150 pages long) book entitled *An Unusual Diplomat* (Polish Cultural Foundation, London).² It is basically a biography of the author's father yet it contains a lot of interesting Polish-Irish information from the time of his diplomatic career. To a Polish reader, the description of Ireland in 1939–1945 must be of most interest. It was a curious place: Ireland remained neutral during WW2, the media were closely censored, the head of government Eamon de Valera offered official condolences on Hitler's suicide while around 43 000 of the Republican Irish joined the British army – more than from the British Ulster! Krystyna Dobrzyńska-Cantwell's book is long out of print. Unfortunately, it has never been translated into Polish.

Krystyna Dobrzyńska-Cantwell must be the only member of the Polish community in Ireland to have known 'Aunt Nella' or Wanda Petronella Brown (nee Mamach) well. She was a Red Cross nurse during the First World War and met her Irish husband at a military hospital in Switzerland. After the war, Barry and Wanda Petronella Brown settled in the Irish county of Kildare. It was owing to Wanda Petronella Brown's generosity that, years later, an imposing Georgian building in Dublin (20 Fitzwilliam Sq.) was purchased. The story of that house is a separate chapter in the history of the Polish community in Ireland.

2. 'Dispersed and unknown' polish immigrants

Since the time of the so-called Great Famine (1845-49), Ireland has been a country of mass emigration. Immigrants, including Poles, have never arrived. In the 20th century, there were not generations of Polish immigrants like, for instance, in Germany or the US, there was nothing comparable to the political emigration to Great Britain. A scattering of Polish immigrants came to Ireland for a number of reasons in a variety of circumstances. There were a handful of wartime immigrants, mainly over from Britain. Some young Poles studied at Irish universities in the 1950s and '60s. Polish secondary school graduates were admitted to Irish universities. Hundreds of them, mainly coming from Britain, studied in Dublin, Galway and Cork at the time. Some had also arrived from Poland as families separated by war were given permissions to leave Poland after the 'Polish October' of 1956 (W. Gomułka's coming to chair the Communist Party and political 'easing'). As a result, some young Poles came to England and, from there, over to Ireland. Most left Ireland on graduation yet some stayed, found jobs and started families.

² K. Dobrzyńska-Cantwell, *An Unusual Diplomat: Dobrzyński Biography*, London 1998.

Each life tells a different story, with some fit for short story or movie plots, for instance, that of Engineer **Henryk Lebioda** (1920-2002), a founder and long-time president of the Irish Polish Society. He managed to find his way out of the Arctic Soviet camps and join Anders' army. Via Iran to England – air force, battle for England, first reconnaissance flights, then the legendary Spitfires. He first came to Ireland two years after the war, invited to a friend's wedding. He fell in love with a beautiful Irish woman 'at first sight'. They married a year later. Henryk's son was keen on flying too and became a captain of passenger Boeings.

After the democratic transformations in Poland, Henryk Lebioda was awarded the Polish Order of Merit in 1992. In memories of the 'old' immigrants, Henryk remained a true gentleman and a noble person able to combine what is best in Polish and Irish cultures.

Professor Zbigniew Dąbczewski, his wife Zofia and son Krzysztof, acquired the 17th century castle at Carnew by a whim of fate. They left Poland after the October 1956 and reached Ireland in the 1960s. Professor Dąbczewski used to say it was not him who chose Ireland but Ireland that chose him. An agricultural expert specialising in breeding and genetics, he became head of the Agricultural Research Institute in Ireland. He travelled the world working for specialist UN organisations (FAO and UNESCO). Horses have always been the old Professor's passion. Before the war, he completed the Cavalry Training Centre in Grudziądz and joined the 12th Podole Uhlans Regiment. Until quite recently, he had bred outstanding horses on his estate at Carnew Castle. Polish television showed a documentary of the Dąbczewskis' magical castle in the 1990s.

Polish immigrants in Ireland in the 1960s., 70s., and 80s. were few but inherently different to other Polish emigrant groups in that they were fully integrated into the Irish community. There was no Polish group insulated from Irish society. Poles were actively involved in socio-economic and political life, occasionally reaching prominence. Some of them made major contributions to science and culture.

3. Scientists, Professors, Specialists...

A world-renowned Polish philosopher, **Professor Jan Łukasiewicz** (1878-1956), lived at Fitzwilliam Square in 1946-56. Born in Lvov, he was twice rector of the Warsaw University (1922-23 and 1931-32). He founded the Lvov-Warsaw school of mathematical logic; he was involved in underground education in Warsaw during WW2. Professor Łukasiewicz left Poland in 1944, initially stayed in Germany (Munster), then Belgium. He would not return to the postwar Poland. In 1946, he was invited to teach at the Royal Irish Academy. He was in personal care of Eamon de Valera (the then Taoiseach – Prime Minister). Professor Łukasiewicz headed the logic

department of the Royal Irish Academy in Dublin until his death. He also taught at UCD and Queen's University in Belfast. He received honorary doctoral degrees from Munster University and Dublin RIA. He was buried at the Dublin Glasnevin cemetery.

The architect **Andrzej Wejchert** won the competition to design a new campus and university complex for Dublin's UCD university in 1964. 126 architects from 46 countries took part in the competition. Andrzej Wejchert was 27 at the time. He left for Dublin with two suitcases – one full of books and architectural sketches, the other filled with clothes. He had to leave the latter behind in Poland as he could not afford the excess luggage! He only had the suit he was wearing and some clothing in the hand luggage.

He was awarded a triennial gold medal 1971-73 by RIAI (Royal Institute of Architects of Ireland) for the design of UCD administrative building. He taught architecture at UCD. In 1974, his wife Danuta and him started an architectural business in Dublin, A + D Wejchert Architects. They completed construction of many award-winning buildings. Their designs were also realised in Poland. The seat of Polish business Council Club (the Sobański Palace) was awarded for the best design of a public building in Warsaw in 1998-99.

Andrzej Wejchert died in 2009, leaving his remarkable architectural heritage to Ireland.

The list of Poles who 'left their mark' on key areas of Irish life is not short. A well-known physicist, for years head of the Department of Experimental Physics at UCD, **Professor Alex Montwill**, is Polish. (His Polish name, Montwiłł, must be of Lithuanian origin). He taught physics at UCD for more than 40 years and was a Visiting Professor at the New York City University. The older generation of Irish people still remember his popular science talks, broadcast for more than 10 years by RTE1 radio station. The recently late **Professor Michał Jan Ożmin** (1940-2011), a graduate of Warsaw Academy of Fine Arts, was a long-time dean at the Faculty of Design, the National College of Art and Design in Dublin. He pioneered certain ideas and models in teaching of industrial design. **Professor Maciej Smoleński**, a retired Professor of singing at the Royal Academy of Music in Dublin, is among the most senior of Polish immigrants. He is a son of an outstanding Polish Legionnaire and military commander during both the world wars - Colonel Józef Marian Smoleński. A well-known and prosperous travel agency, Concorde Travel, has been established by two enterprising Poles (**Jan Kamiński, Artur Tyszkiewicz**).

All the oldest Poles, those who remember the Ireland of 1950-1970, maintain it was a very poor country, parochial, insulated from the Continent, homogeneous. Any foreigners were English or American of Irish origin. Poles did not feel alienated, though. They lived on good terms with the local population, mostly kind-hearted. Ireland was inhabited by fewer

than 3 million people at the time. An average Irish person knew virtually nothing about Poland or Poles, however. In Poland, knowledge of Ireland was scant too, and the emigrates to Ireland were a forgotten community...

4. Polish pope

Choice of Cardinal Karol Wojtyła to become the Pope (16 October 1978) was a moving experience for Poles. On 21 October of that year, Archbishop of Dublin Dermot Ryan co-officiated at a special mass in the pro-cathedral, to which all Polish families were invited. A tea party was held afterwards and the consensus was reached that Polish immigrants should organise themselves somehow.

The idea of a Polish immigrant organisation had already been proposed by **Klaus Cieszyński**, a Jesuit who studied at Dublin's Milton College. It was as early as 1977 that he browsed all Irish phone directories in search of Polish names. He found thirty-seven, called all of them and arranged for a first-ever meeting of Polish immigrants in Ireland. 7 January 1979, he held an open Christmas meeting for Poles at the Jesuit Milton Town college. Formal establishment of the organisation – Irish Polish Society – was spurred by the Pope's visit to Ireland (29 September - 1 October 1979). It was a great event for the entire population of the island. Today, the Irish Catholic church is facing difficulties and undergoing a kind of turmoil, then it was universally cherished and appreciated, and the charismatic Polish pope 'won everybody's hearts'. A third of the Irish population welcomed John Paul II at Phoenix Park. The next morning, Sunday 30 September 1979, the pope met Polish immigrants in the garden of the Papal Nunciature in Dublin. Beforehand, at about 6 am, the immigrants practised singing together conducted by Maciej Smoleński (but sang awfully off-key in the pope's presence – surely out of emotion!). The Polish immigrants in Ireland were few at the time, though swelled by the English immigrants. The legendary 89-year-old Ms. Coppens from Kraków (the mother of Carnew-based Ms. Dąbczewska) was the oldest person in attendance, several-week-old Kasia Oźmin was the youngest.

5. Irish-Polish Society

The papal visit gave rise to interest in Poland and Poles. Poles in Ireland were no longer the 'forgotten' community, felt more important, prouder, more united. It was then that the loose association of Polish immigrants was formalised into the Irish Polish Society.

Rev. Klaus Cieszyński went on a mission to Africa and his job was taken over by several most active members of the wartime emigration (Janina Lyons, Henryk Lebioda, Maciej Smoleński). Absence of a venue and shortage

of resources caused meetings to be held only occasionally. The so-called 'Christmas Eves', not the Polish-style Christmas Eve dinners (they were not held on December 24, meat dishes were served) but rather a Polish version of the Christmas party, were key events.

The 'Christmas Eve' on Saturday, 12 December 1981, was unique. The Society did not have a seat and the celebration was held at the Servites monastery in Rathfarnham, helped by Father Dermot McNiall, the then Polish 'chaplain'. A mass took place, carols were sung, plenty of food was served. All was 'on a contributory basis' – various people brought different dishes. A very warm and friendly atmosphere. An excellent Nativity scene had been prepared by the talented Ula Retzlaff O'Carroll (a graduate of Polish and theatre studies at KUL Lublin Catholic University and a painter). It included the typical Nativity puppets – angel, devil, Herod, the Magi, as well as contemporary figures – Lech Walesa and general Jaruzelski. Those were very hard times in Poland – shortages of basic commodities, political and economic chaos, tensions, protests, strikes. The Nativity theatricals included a 'prophetic' scene – the devil egging general Jaruzelski on to deal with those unruly Poles by means of war. That very same night, general Jaruzelski announced martial law in Poland!

6. Polish immigrants in Ireland and the Martial Law

Extremely vigorous activity of the Irish Polish Society was the response to that dramatic development in Poland.

It was as early as 22 December 1981 that a container of medicines, medical devices, and infant nutrients was shipped to Poland, worth around 150 000 Irish pounds. (It was a high sum – for the sake of comparison: *Irish Times* daily cost 27 pence then and nearly €2 now).

Another huge container – several thousand kilos of salted herring – was dispatched a few days later. The Society initiated a mass, co-officiated at the Dublin pro-cathedral on 21 December 1981, where aid to Poland was appealed for.

A collection organised in churches of the Dublin arch-diocese brought over half a million pounds – a hundred times more than the average generated by such campaigns.

No Polish diplomatic post was available in Poland to submit protests to. Thus, the Society organised two demonstrations in front of the Soviet embassy. The events attracted considerable attention of the Irish society and was covered by the media. An aid to Poland fund was created. A dedicated bank account was started. With major assistance from Irish friends, the Irish Polish Society collected money, drugs, clothes. Charity concerts, shows, auctions were staged. A total of 20 containers were sent to

a Szczecin parish run by priest Ireneusz Antkowiak, care of the Charity Commission with the Polish Episcopate.

Many members of the Irish Polish Society were involved in the aid campaign for Poland, and the whole project was managed by Dr. **Janina Lyons**. She appealed, wrote to the papers, visited hospitals and medical centres to get medication, first aid equipment, dressing and sanitary materials, etc. Ireland provided huge support, involving the Catholic charity organisation Trocaire. An anonymous doctor contributed IEP 500 towards the aid for Poland fund. Father Desmond Forristal met the Society members and handed royalties for his theatre piece *Kolbe* (ca. IEP 5000) towards the support for Poland.

The martial law was formally abolished in July 1983. In August, Reverend Ireneusz Antkowiak came to Dublin to personally thank the Irish Polish Society for its humanitarian assistance. He co-officiated at a special mass in the pro-cathedral.

The interest in Poland was on the rise and many Irish people joined the Society at the time, as well as some Poles, including post-Solidarity emigrants.

The Irish Polish immigrant community consisted of two generational groups, differing in their background and experience. There were the old 'London' independence immigrants and the younger immigrants from Poland – born and bred in the Communist Poland. Despite the differences, the community was united in a great atmosphere of bonding, cooperation, and solidarity. World-views and specific viewpoints might have varied but joint action and a sense of unity were priorities. This spirit was unfortunately broken later.

7. The Polish House in Dublin

Events and meetings of the Irish Polish Society members took place rarely as a venue and resources were not forthcoming. These were mostly social meetings during such festivities as Christmas, Easter or 3 May. Services were occasionally held in Polish (by the Jesuits at Miltown Town, African Missionaries - White Fathers at Templeogue, by Servites at Rathfarnham). All that changed dramatically when the house at 20 Fitzwilliam Place was bought and opened.

The house could be purchased owing to the last will and testament of the late Wanda Petronella Brown. She left a considerable sum of money for arts promotion in Ireland. Since she was Polish, executors decided it would be earmarked for Polish arts and culture. They learned about the Irish Polish Society through the Irish Foreign Ministry and contacted its board proposing to assign the fund towards acquiring a seat for the Society. After formalities and redecoration were over, the house was solemnly opened on

17 October 1987. Deputy Mayor of Dublin and other officials, including the president of the London Polish Social and Cultural Association Limited, **Szymon Jan Zaremba**, attended the ceremony. The opening was covered by Irish media and Polish immigrant press in England. An extensive story by Szymon J. Zaremba appeared in the London-based *Polish Daily*.³

Until the end of the 1980s, that is, by the time of the democratic transformations in Poland and opening of the Polish Embassy in Dublin in 1991, the Irish Polish Society had been the sole Polish institution and the lone 'Polish voice' in Ireland. The house at 20 Fitzwilliam Place became the centre of Polish immigrant activity. It was also the centre of spiritual life as it was there, not in church, where Polish-language masses were held – initially once a month, then every two weeks. Other traditional religious celebrations took place there as well, e.g. carol-singing and wafer-sharing, blessing of Easter foods, documentary shows, and debates on spiritual topics. A baptism was even held once, and the kitchen became a confessional on more than one occasion!

In 1988, the Irish Polish Society received the primate of Poland, cardinal Józef Glemp, and Irish primate, cardinal Tomás Ó Fiaich in the house. As a result, a St. Patrick parish was then founded in the Warsaw district of Gocław – the first in Poland to be named after the patron of Ireland.

8. The social and political changes in 1989

The collapse of the communist system in Central and Eastern Europe turned open a new leaf in the history of Irish-Polish relations. Tadeusz J. de Virion (1926-2010) was appointed the first non-communist Polish ambassador to the United Kingdom. He was also the ambassador of Poland to Ireland for two years, that is, until a standing Polish diplomatic post was established in Dublin. He was a renowned lawyer, barrister (defence for opposition leaders during the martial law), a charming diplomat. He met Polish immigrants four times on his brief visits to Dublin. In 1990, he requested assistance of the Irish Polish Society to create an electoral commission for purposes of the coming presidential election in Poland. He specifically asked that the Commission be chaired by the then president of the society - **Krystyna Dobrzyńska-Cantwell**. After an intensive search for Poles eligible for voting, the election was held in the Dublin seat of the Polish office for trade and commerce on 25 November 1990. 83 people – some with tears in their eyes – cast their votes in the first democratic elections since the war.

³ *Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza (Polish Daily and Soldier's Daily)*, 7 Sep. 1987.

An Irish diplomatic post was created in Warsaw in 1990, initially with a staff of two. Richard O'Brien became the first Irish ambassador. He met the Irish Polish Society on 12 August 1990 at an especially arranged garden party at Celbridge (in the garden of the Polish aristocratic family, the Kozieli-Poklewskis).

The Polish embassy in Dublin was opened a year later. **Ernest Bryll**, an expert on and admirer of Irish culture, was appointed ambassador. The Polish House solemnly welcomed the Polish ambassador, his wife **Małgorzata Goraj-Bryll**, and the 6-member-strong 'staff' of the new Embassy on 5 October 1991.

The diplomatic exchange went hand in hand with economic and cultural cooperation between the two countries. More and more Poles came to Ireland while the Irish increasingly often visited Poland. This greatly invigorated Polish immigrants. Their activities became more ambitious as the younger generation was not happy with poetry readings and patriotic singing over *pierogi* or *bigos*. Supported by the Embassy, the Polish House began to organise increasingly serious events. Major figures from the worlds of culture, politics, business, Polish and Irish media began appearing and taking part in the events. Lectures, debates, art exhibitions, musical events, poetry evenings as well as barbecues, trips, and picnics (including several invitations to the Carnew Castle from the Dąbczewskis) took place. The house at 20 Fitzwilliam Pl. has been visited by Prime Minister Jerzy Buzek and his wife (today Chairman of the European Parliament), a delegation from the Polish Houses of Parliament led by Adam Struzik, the Speaker, Irish politicians (the former Prime Minister Garret FitzGerald, Deputy Prime Ministers Dick Spring and Mary Harney), prominent Polish actors (Jan Englert, Adam Hanuszkiewicz, Beata Ścibakówna, Małgorzata Kożuchowska), the Nobel Prize winner Seamus Heaney, musicologist Terry de Valera, famous piano players (John O'Connor, Krzysztof Jabłoński, Dearbhla Collins, Katarzyna Mościcka, the composer John Gibson), writers, poets, singers. The list is long and impossible to exhaust.

Most cultural and Irish-Polish events organised in the 1990s by the Irish Polish Society (and supported by the Embassy) took place in the Polish House. Not all of them, though. Some major events were held outside the 20 Fitzwilliam Place, for example, a lecture by the musicologist Terry de Valera on John Field ('John Field – His Life, Music, and Influence on Frederic Chopin'), combined with a piano recital, was arranged at the National Concert Hall on 20 March 1994; a concert of Polish songs by the soprano Agnieszka Kurowska was staged on 19 November 1994 at Dag Hall RIAM (Royal Irish Academy of Music); the Cracow-based *Piwnica pod Baranami* performed at Bewleys Café, Grafton Street, in October 1996.

The Irish president Mary Robinson visited Poland in June 1994, the first head of the Republic of Ireland to visit not only Poland but the entire

Central Europe. Several people associated with the Irish Polish Society were involved in the official part of the visit, for instance, this author interviewed President Robinson and her article was published by *Gazeta Wyborcza* daily.⁴

The dynamic development of the relations between Ireland and Poland after initiation of both the embassies, particularly the cultural exchanges and collaboration, was largely owing to the personal commitment of both the ambassadors: Ernest Bryll in Dublin and Richard O'Brien in Warsaw. An important seminar on the history of Polish-Irish connections was held at the Warsaw University as early as 1991. A major festival of Irish literature took place in Warsaw in April 1993, inaugurated by *Teatr Powszechny* (Popular Theatre) and its première of Brian Friel's *Dancing at Lughnasa*. The festival, over a week long, comprised exhibitions, literary meetings, a review of Irish films, theatre performances, poetry evenings, concerts, educational workshops on Irish culture. Polish immigrants to Ireland were also involved in the festival (e.g. the painter Urszula Retzlaff O'Carroll showed her Irish landscapes at the Warsaw Earth Museum and this author took part in a special Polish Radio programme).

9. 21st century

The Irish Polish Society, active since 1979, has been very effective at strengthening Irish-Polish contacts, promotion of Polish culture and knowledge of Poland in Ireland. The Irish had known little about Poland by the early 21st century, however. Knowledge of Ireland in Poland had been scant as well. In the years of negotiations for expansion of the European Union and its admission of Poland, surveys of Irish society were conducted concerning their knowledge of Poland and Poles. The results were surprising. The Polish embassy in Dublin, in cooperation with the Dublin European Institute and UCD, produced a publication on this subject in 2002.⁵ The interviews implied that rural population of Ireland had never had contacts with the Polish. A typical Irish farmer, asked about their image of a Pole, said an average Pole is surely about 30 - 40 years old, married, a miner or a docker or a part-time farmer. If he has a car, it is a Łada or Renault. He has his own flat and children. He is shy and diffident. His wife is 25-35, works in an office or bank, or perhaps is unemployed and keeps the house. She drives a Citroen or a Skoda, is hard-working and reserved.

⁴ cf. H. Dowling, 'Poruszyła zieloną ziemię' ('She Moved the Green Land'), „Gazeta Wyborcza”, 21 April 1994.

⁵ J. Grabowska, C. Lusiński, B. Tonra, *Poland Through Irish Eyes: The Challenges and Opportunities of EU Enlargement*, Dublin 2002.

Opinions of university educated people living in cities and keeping good jobs were more appropriate.

It could have been interesting, in 2002, to ask a Polish farmer for his image of an average Irishman!

When Ireland opened its job market to foreigners and Poles began arriving in Ireland in 2000, a decisive shift in Irish-Polish relations came about. The Irish Polish Society was a staunch supporter of Poland's membership of the European Union. A range of meetings with politicians were held in the Polish House in 2000-2004 as part of an Ireland-wide debate of the EU's expansion, approval of the Nice Treaty, and place of Poland in Europe. Information meetings were also arranged for the new immigrants. Mary Harney, Tánaiste (Deputy Prime Minister) and Minister for Enterprise, Trade and Employment, participated in one of them in May 2001.

The mass influx of young job-seeking immigrants to Ireland after 2004 was unexpected and surprised everybody. Shortly before the EU's expansion, Irish media conducted a series of opinion polls in the face of fears of 'an immigrant invasion', voiced by some social groups. One of the surveys involved Polish immigrants and the respondents agreed in claiming that no large numbers of Polish migrants should be expected in a country like Ireland!

The so-called 'old' Polish immigrants set up an organisation like the Irish Polish Society for the sake of ideals, out of 'hearts and minds'. It was a charitable and patriotic act that required time, energy, and sometimes even money. Such ideas are out of date! The young Polish immigrants are dramatically different to the emigration of the past. They are citizens of Europe, able to move freely, to choose their country of work and residence. They are pragmatic and try to take the best advantage of what the emigration has to offer. Social, charity and non-profit activities are not attractive. There are creative, socially active individuals and the general drive towards building of a Polish community and making a positive contribution to local public life.

Both Poland and Ireland are completely different than thirty years ago. Times have changed. As ancient Romans used to say, *TEMPORA MUTANTUR SED NOS MUTAMUR IN ILLIS*. Times are changing but we are changing along too.

The old Polish immigrant community in Ireland did play, more or less successfully, its positive role in the 20th century. One should hope that the presence of new Polish immigrants in the 21st century Ireland will be a success and will provide added value to both the countries.

References

1. Dobrzyńska-Cantwell K., *An Unusual Diplomat: Dobrzyński Biography*, London 1998.
2. Dowling H., 'Poruszyła zieloną ziemię' ('She Moved the Green Land'), *Gazeta Wyborcza*, 1994.
3. Grabowska J., Lusiński C., Tonra B., *Poland Through Irish Eyes: The Challenges and Opportunities of EU Enlargement*, Dublin 2002.
4. Konarski W., *A Forgotten Community*, *Razem* weekly, Oct. 1991.
5. *Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza* (*Polish Daily and Soldier's Daily*), 7 Sep. 1987.

Polish immigrant organisations after 2004

Introduction

The present article is intended to order, select types and systematise knowledge of Polish immigrant organisations founded and active in Ireland after 2004. The author does not analyse typical businesses, Polish immigrant schools, trade unions, Polish branches of international organisations in Ireland or purely commercial and service organisations but associations, societies, and organisations of immigrant, cultural, non-profit or business, socio-political or self-help nature united in their goals of promoting Poland and Polish immigrants, integration into Irish society and other aims as provided for by charters or names. The period of 2004-2011 is discussed, though certain facts in the life of Polish immigrants and their organisations from before the EU membership are mentioned for the sake of continuity. The information on the longest-running organisations will provide the background for discussing Polish immigrants in the 21st century.

Admission of Poland into European structures stimulated the migration and, as a consequence, various forms of social, cultural or business activities in the receiving countries, including Ireland. After nearly five years of negotiations, from 31 March 1998 to the Copenhagen summit in December 2002, Poland became a full member of the European Union as of 1 May 2004. The catalogue of rights due to member state citizens lists the right to free movement and stay in the member state territories as fundamental freedoms. This meant that citizens of the member states and their families could freely travel, earn their living, settle and enjoy the same welfare rights regardless of their state allegiances.¹ Poland's joining of the European Union did not automatically introduce all EU regulations, however. Some required gradual implementation due to disparities across the member states, which was of particular importance to the new members eager to defend against competition from stronger and more wealthy Western states and, on the other hand, of the latter eager to protect their job markets from cheap labour from the former Eastern bloc. Not all of the 43 transition periods negotiated before the Copenhagen arrangements were applied.

¹ K. Kołodziejczyk-Konarska, *'Economic Integration of the European Union States'* [in:] *Society and Politics. Fundamentals of Political Sciences*, ed. by K.A. Wojtaszczyk, W. Jakubowski, Warsaw 2003, p. 685.

According to expectations, Poland preserved the longest transition periods in respect of agriculture (till 2014) and foreigners purchasing real estate (till 2016), whereas the 'old' EU countries took advantage of restrictions against freedom of job-seeking movement. Germany and Austria maintained the longest transition periods (by 2011) while Ireland and the UK preserved such restrictions against citizens of Romania and Bulgaria (currently till 2012). The fact that Ireland (following the suit of the United Kingdom) abandoned the transition periods regarding workers from the 'new' European Union countries was of crucial significance for the increased influx of Polish migrants, of course. Poles began coming to Ireland in May 2004, which over time resulted in emergence of new Polish immigrant organisations and growing membership of the existing associations. Prior to 2004, non-EU individuals in receipt of the so-called work permits – issued to specified people for definite workplaces – ranged around 30 000 a year and coincided with the number of Irish people leaving to work in the United States, UK or Australia, thus the migration balanced. May 2004 was not a turning point as crowds of young Poles (chiefly students) began to appear in Dublin and then other major cities only in June and July, that is, during summer holidays. Characteristic figures in summer clothes with small tourist rucksacks and briefcase-loads of CVs came to dominate main streets for months. The new arrivals were usually quick to find work, first due to the seasonal demand of the service sector, that is, principally hotels and catering outlets, and second, due to continuing demand for workers in the building sector, the chief force driving Ireland's rapid economic growth at the time. A quantum leap in the numbers of newly registered PPS (Personal Public Service Number) numbers happened in summer. Holidays passed in no time and it was already in October that inn and hotel keepers began to note many young Poles packing and returning home. The situation recurred over the following years though some people decided to stay longer, delay their studies for a year or two, earn some money and come back to Poland later already at that initial stage. Those returning left behind active PPS numbers, which largely contributed to the myth of hundreds of thousands of Poles in Ireland. Official estimates of the Polish nationals remaining in Ireland in the period 2004 – 2007 are greatly exaggerated as they include significant percentages of inactive PPS numbers of those who had left long ago. The overinflated figure of 250 000 Poles in Ireland is untrue though it correctly reflects the trend in arrivals, clearly increasing to peak in 2006. The dynamics slowed down only in 2007 and reversed in 2008 and the subsequent years. The Irish census in 2002 indicated 2091 Poles were present in Ireland while the 2006 census established the number of our countrymen there at 63 276. M. Lisak computed about 172 000 Poles stayed

in Ireland in 2008.² At the time, Irish press cited alarming statistics of 200-250 000 Poles in Ireland. According to figures of the Irish National Office for Statistics, compiled by M. Lisak, an average Polish migrant to Ireland in the first years after the EU's enlargement was 27.5 years old, predominantly male (64%), unmarried (62%), while as many as 59% married men declared they had come to Ireland alone. Approximately 18% of the married women did not live with their husbands. The employment distribution figures are interesting as well. The same author says: 'more than a half of the men worked in the building sector and industry, half of the women in shops, hotels and restaurants. Thus, the most popular sectors of employment are: construction (22%) and industry (22%), retail and wholesale (17%), hotels and restaurants (16%). In respect of the professional status, a mere 9% belonged to the three highest socio-economic classes: employers and managers; higher and lower-level professionals. Only a handful of Poles were self-employed – 503 people'.³

These statistics have not only information value but also provide some insights into inclination towards social activity and mature forms of self-organisation. Most of these individuals are young males, lonely or living in Ireland without their spouses. It is difficult to decide, on the basis of empirical data, whether this emigration is short-term or permanent as the median migration time varies between 2 and 4 years in the period under examination, i.e. 2008 and 2010. The economic crisis does not predetermine the question of returning to Poland but tends to delay it as hard times are endured in better living and welfare conditions. An analysis of migration plans, therefore, points to a temporary nature of staying in Ireland, the clear motif being profits to be invested in Poland, presumably soon after returning. Only 23% respondents motivated their coming to Ireland with the difficult circumstances in Poland and appreciably better living conditions in Ireland for themselves and their families, and it is presumably this latter group that will form the core of permanent or long-term immigrants. The comprehensive sociological analysis undertaken by M. Lisak seems consistent in this respect as well since more than 70% of those surveyed said they were determined to come back (provided they find well-paid jobs) while about 10% remained undecided.⁴ It is therefore to be expected that, out of the total of 172-180 000 Poles living in Ireland,

² The author quotes information concerning numbers of the Polish diaspora in Ireland on the basis of up-to-date statistics collected during the national censuses in 2002 and 2006; cf. M. Lisak, 'Numbers of the Polish Diaspora in Ireland' [in:] *Polish Migrants in Ireland: Around Catholic Ministry to Polish Immigrants*, ed. by Grubka. M., Lisak M., Kraków-Dublin 2010, pp. 96 and 102.

³ Ibidem. p. 97; cf. J. Pinkowski, *Challenges and Promise for Immigrant Entrepreneurship In Dublin*, Dublin City Economic Development Unit, vol. 27 V 2009, p. 58.

⁴ Ibidem. pp. 113, 115 and 116.

between 25–33% will, intentionally or otherwise, become rooted in Ireland, buy homes, bring or start their families there. A rough estimate suggests more than 50 000 Poles will lay the foundations for the first migrant generation who will remember their roots but will remain consciously connected with and integrated into Ireland. They will soon form the elite and massed ranks of social organisations, trade unions and, perhaps over time, an essential element of the political and social system of the Irish state.

1. Development of Polish immigrant groups before 2004

The first migrants to arrive after 2004 were naturally interested in participating in the life of the Polish immigrant community, eager to make contact with, obtain useful information from and be among people speaking the same language. Many found their way to the Polish House at 20 Fitzwilliam Place, to the Polish Social and Cultural Association Limited (POSK) or the Irish Polish Society as the Polish immigrant organisations with the longest records of activity in Ireland, oldest and most experienced. The latter was founded in 1979 following on Archbishop Dermot Ryan's invitation of all Poles living in Ireland to a solemn mass on 21 October 1978, soon after the election of the Polish pope, and the historic visit of John Paul II to Ireland in September 1979. First meetings, initiated by Rev. Klaus Cieszyński, were quite sporadic, but that changed after the building at 20 Fitzwilliam Place in Dublin was purchased in 1986 and opened a year later. The same time saw the emergence of POSK (Polish Social and Cultural Association Limited), a 7-person strong group in the Irish Polish Society (IPS) which was to administer the estate that Ms. Brown – a Polish woman who settled in Ireland after the First World War – left in her last will and testament '... for the purpose of promoting and encouraging the Arts of Music, Painting and Literature in Ireland'. The Irish Polish House, as Krystyna Dobrzyńska-Cantwell called it in her memoirs, was soon to 'become the centre of Polish life in Ireland'.⁵

Mutual relations between the two oldest Polish immigrant associations in Ireland were described in 1993 by a co-founder and long-time president of IPS Henryk Lebioda, who defined POSK as an '... umbrella organisation which enables and finances activities of the Irish Polish Society and fulfils its statutory purposes as outlined in the memorandum of association.' In November 1997, Polish Social and Cultural Association Limited was reorganised and registered as the Ognisko Polskie Limited, which acquired the title in the Polish House at 20 Fitzwilliam Place. POSK was reinstated as

⁵ After: K. Dobrzyńska-Cantwell, *An Unusual Diplomat: Dobrzyński Biography*, London 1998, p. 144; cf. W. Konarski, *A Forgotten Community*, *Razem* weekly, Oct. 1991 issue.

Polish Social and Cultural Association Limited as early as January 1998. The issue of three sister Polish immigrant committees operating in the Polish House has been raised several times by the then president of IPS, Helena Johnston, for instance, in January 2000 and February 2001.⁶ Nowadays, those longest-standing Polish immigrant organisations in Ireland, though they spring from the same root - the Irish Polish Society established already in 1979 - have different competences yet similar functions. They often provide premises and support to more recent associations, their doors are open to those willing to present their skills and talents. According to an unwritten rule, Saturday is the POSK day while the Irish Polish Society usually meets on Sunday. Polish is the working language of POSK and the Ognisko while the Irish Polish Society, as a sign of respect for the Irish in its structures, most often uses English. Despite this parallel operation, combining memberships of POSK, the Ognisko and the Irish Polish Society is not practised but for a narrow group of the most senior members. The organisations base on voluntary work of their members. Polish Social and Cultural Association Limited runs a library and Polish language classes, arranges meetings with interesting people, lectures, theme and anniversary events.⁷ The Ognisko Polskie administers and manages financing of the Polish House, in which it assumes the original roles and competences of the Polish Social and Cultural Association Limited.⁸ The objective of the Irish Polish Society is to promote contacts and cultural exchange between Poles and the Irish. According to the Society's website, 'the Administrative Board of the Society consists of Poles and the Irish who work together for the promotion of what is best in both the countries'.⁹ The organisations have long become fixtures of the Polish presence in Ireland, upholding and nurturing the national heritage, Polish language, culture and respect for Irish tradition. The Polish House at 20 Fitzwilliam Place in Dublin has indeed become the cultural centre for Poles in Ireland, a place to turn up at, meet interesting people, watch a Polish film or listen to a concert together. The House provides a venue for book promotions, meetings with Polish and Irish artists, sharing of information, a focus of Polish and English learning, and presentation of many a skill. Let it continue so that future generations of Poles, already with Irish passports, could verify deeds of the old and, remembering their background, learn to respect the voluntary efforts of those who sacrifice their own spare time without a view to profits or acclaim.

⁶ Cf. "Minutes of Meeting of Irish-Polish Society" of 23 February 2001.

⁷ More on activities and structure of POSK can be found at: www.poskdublin.org.

⁸ There is no website on everyday tasks and activities of the Ognisko.

⁹ More on activities and structure of IPS can be found at: www.irishpolishsociety.ie.

2. General characteristics and typologies of Polish immigrant organisations founded after the EU's enlargement after 2004

Arrival of such a mass of Poles was bound to give rise to interest in social activity, participation or will to establish new organisations. Many were introduced to Ireland by the three oldest immigrant associations, POSK, Ognisko Polskie or IPS, as ordinary members or even governors. Regardless of motivations for founding Polish immigrant groups and associations of active Poles, their (declared) objectives were very similar. On websites of many new organisations one could read, therefore, about the drive towards integration, promotion of Polish culture, business, assistance, and self-help, professional mobilisation, English language learning, psychologist consulting, etc. Despite this stated disparity of goals, there are certain characteristics common to all the new organisations. These include the weight attached to integration into Irish society, the wish to involve new arrivals from Poland in structures or at least groupings around an organisation even if, formally, many such individuals remained their customers. Self-help nature of these associations, coupled with opportunities for self-presentation, meeting new people and potential customers or employers and, first and foremost, conversations and contacts in the native tongue offered unique opportunities for those who had never been in touch with the Anglo-Saxon culture and whose standard of English excluded them from active and full-fledged involvement in public life of Ireland. In this respect, Polish immigrant organisations did and continue to play a vital role of a link with the recipient country, a buffer against difficulties with integration of both the communities. The new emigration has thus presented an image of a well-organised and pro-European Poland, even if it often grapples with language or culture barrier issues. The genuine reasons for establishing new committees are another story. Without going into value-judgements, the broad range of official goals and objectives must be associated with a similarly far-flung gamut of motivations, starting with realisation of the need for community work and ending with the will to further their own careers or create own jobs. These attitudes should not be reproved as the current social model promotes activity, creativity and enterprise. Barnaba F. Dorda and Wojciech Białek, authors of the report 'Development of the Polish Immigration to Ireland in the Last Five Years', delivered at a conference in Malmö and published in October 2010: 'Poles settled down in the new reality quickly, taking entrepreneurial opportunities and building an immigrant infrastructure in a nearly virgin land. A range of magazines and web portals addressed to Poles, most of them still active, were quick to emerge. Polish entrepreneurs took advantage of the market niche and shops offering Polish products can be found in almost every town while the largest supermarket chains include

Polish food sections. Polish clinics, lawyers, bank and service company staff are fixtures in Ireland. ... Poles rapidly set to developing the infrastructure for Polish immigrant organisations. Some initiatives have naturally failed the test of time but most organisations are still operating and enjoying considerable experience and reputations. Their activities vary from promoting culture and integration through help to those in need to enterprise promotion'.¹⁰ Indeed, the authors are right in saying that enterprise has become a core feature of contemporary Polish immigrant organisations and time will best verify volunteer attitudes.

Attempts at systematising the Polish immigrant organisations set and active in Ireland after 2004 must assume certain criteria of division. Taking the **criterion of time**, namely the moment of establishment, seems inappropriate as all of them have merely several years' worth of experience. This classification would only be reasonable if the time perspective of this article were extended before 2004. Then our simplified model would comprise both the above-mentioned 'old' POSK, Ognisko Polskie, IPS and the 'new' organisations founded after 2004. This obvious division is used in everyday speech of mostly youth, who talk of the 'old' and 'new' Polish immigrants – before and after Poland joined the EU. The **size of organisation**, measured by its membership, may be another criterion. A proper definition of the membership can be problematic, however, as the organisations, particularly those of a virtual nature, provide the registered number of visitors or even individual 'entries' to their websites as a measure of popularity and thus the size of their associations. It would be therefore simpler to compute the absolute number of members according to paid contributions though separating membership from payment for e.g. participation in a training course or conference might prove confusing. The customer - seller relation applies here even if the transaction automatically implies acquisition of membership rights. These appear to be rather academic distinctions, though, not reasonable or applicable to the present-day dynamic and virtual world. The actual size of an organisation should therefore be measured with the number of governors and active members the organisation can rely on, for instance, on the occasion of an annual meeting. If the number of administrators is equal to those present at an annual meeting, this organisation is marginal. An association headed by one or even two people should be described as a private club and only clearly larger organisations can be classified as small, medium-size or large. The so-called umbrella organisations with several active governors, tasked with influencing and representing as many other organisations as possible and covering them with a kind of 'umbrella' are interesting **with regard to**

¹⁰ After B.F. Dorda, W. Białek: 'Development of the Polish Immigration to Ireland in the Last Five Years', 'Monitor of Job-Seeking Emigration 2010, Return or Emigrate?', Malmö 2010, p. 8.

their operation and worthy of notice. If a project succeeds, it is led by a congress, which is already very close to a representative voice of an organised national minority heard by governments of recipient countries, such as Polish American or Canadian Congresses. Poles in Ireland may come to see such a representation too. For purposes of this article, its author proposes to **classify Polish organisations established in Ireland after 2004 according to their stated objectives**, usually associated with an appropriate name and programme (statutes) to be verified by actual actions for Polish immigrants in Ireland.¹¹ On the basis of these criteria, therefore, one can distinguish:

- a) charity and self-help (Support and Integration Centre 'Together - Razem', 2006, Help for the Jobseeker Forum, 2010),
- b) business and public relations organisations (Polish Business Club, 2009, Polish Community in Ireland, 2010)
- c) local organisations (My Cork Association, 2005, MultiCity Kilkenny, 2010, local organisations, 2007),
- d) socio-political organisations (Forum Polonia, 2008),
- e) educational organisations (Polish Teachers Association SEN, 2010 and Polish Educational Association PSE, 2009),
- f) youth and cultural organisations (Polish Scout Group, 2007 and Polish Folk Dance Group-Shamrock, 2009),
- g) women's organisations (Woman's Point of View, 2010).

re. a) charity and self-help:

- **Support and Integration Centre 'Together -Razem'** emerged from My Cork Association in 2006. Together-Razem has the official status of a charity organisation and was founded with Poles in difficult personal, professional or family circumstances in mind. It is involved in welfare and job agency work, psychological, pedagogic and language consulting, advise to alcohol addicts and co-addicts, family and care consultancy. It employs volunteers though its statutes (§3, p. 5) do not rule out hiring staff. The organisation is based in Cork. The Centre is governed by: the Deciding Council of all members, Managing Coordinator (currently Wojciech Białek), staff, and volunteers.¹²
- **The Help for the Jobseeker Forum** was started by Jacek Łacina in 2012. As a self-help group based initially on an Internet forum, it commenced by organising interactive workshops involving speakers and representatives of business and professional groups. It offers professional job and legal advice, assistance with producing your

¹¹ Names and years of establishment of the organisations are provided in the brackets [JP].

¹² See more at: www.together-razem.org.

own CV and letter of application, and psychologist support with jobseeking. The workshops are free and arranged on POSK premises¹³.

re. b) business and public relations (PR) organisations:

- **Polish Business Club** was established in 2009 by Wojciech Wrona – a graduate of the Business School with Dublin City University. The organisation is seated at Woodbrook Lodge in Partarlington, Co. Laois. The Club intends to help register and link small and medium-size immigrant enterprises in Ireland and the world over. Polish Business Club is funded with member contributions and such commercial operations as publicity, sponsoring and promotions. Other goals include boosting internal demand of Polish immigrants, highlighting of Polish products and services, providing access to innovative technological solutions and financing systems. The Club also runs the Polish Business School that offers paid training and business consultancy as well as access to an independent Internet portal¹⁴.
- **Polish Community in Ireland** was started by Bogdan Węgrzynek in 2010 and based, like the foregoing organisation, at the Woodbrook Lodge in Portarlington, Co. Laois. The association, chaired by Agata Szczymborska, was intended to promote a positive image of Poland, its culture and national heritage via such public relations efforts as concerts, fêtes, entertainment or cultural events. The organisation staged a march in memory of the victims of the Presidential air-crash in April 2010, helped to open an exhibition called 'Communist Poland – So Far and So Near...' in December 2010, to stage the Irish Miss Polonia contest during the Great Gala at the Liberty Hall in Dublin in March 2011, and to judge the competition 'Pole of the Year'. The association was formally registered only in early 2011 yet it suspended its operations after a brief but feverish spell of activities in June of the same year¹⁵.

re. c) local organisations:

- **MyCork Association** is a local organisation covering the town and county of Cork established in 2005. It focuses on integration of the

¹³ See more at: www.pomocbezrobotnym.com

¹⁴ See more at: www.polonia.ie

¹⁵ The official website, www.polishcommunityinireland.org, has been closed. See more about the association in: *Kurier Polski*, 23 April 2010, *Magazyn Kurier Polski*, vol. II 2011, *Gazeta Polska*, 31 Jan. 2010, 21 April 2010, 14 March 2011, *Nasz Głos*, 23-30 April 2010, 11-17 Dec. 2010, 15-21 Jan. 2011, *The Star*, 19 April 2011.

Polish community in Cork, promotion of Polish culture and tradition as well as information activities on various aspects of everyday life in Ireland. An Internet portal remains a communication and PR platform for the organisation. Most projects within the scope of the organisation are implemented in the field, though. Key cyclical events organised by My Cork include: Polish Culture Festival, participation in the Finale of the Great Orchestra of Christmas Charity and St. Patrick parade in Cork, Days of Christian Culture, as well as meetings with arts and culture figures. Izabela Krygiel-Kozłowska is the president of My Cork Association.¹⁶

- **MultiCity Polish Association in Kilkenny** is another initiative for the local community, set up in 2010. Its website states it is oriented towards Poles living in Kilkenny and its objectives are defined as: cultural, educational and information activities. The association wants to represent 'the Polish viewpoint', act on behalf of Poles, be noticed and actively involved in the life of Kilkenny. The grouping declares it is open to a variety of world-views and multicultural. In November 2010, Anna Michalska represented the several-people-strong board in organisation of the Forum Polonia Congress. Besides, the association organises: Polish Film Festival, Football Tournament, information evenings on self-employment or parenthood, and meetings for single mothers.¹⁷
- **Galway Irish – Polish Association (GIPA)** emerged in 2007. The catalogue of its objectives comprises integration of Polish and Irish communities in the county of Galway, sharing and promotion of culture and traditions of both the nations, as well as provision of legal and practical information. Its members from Galway organised an integration march, a series of cultural evenings 'Polish Cultural Nights', and celebrated, at the initiative of its President Robert Borkowski, the Chopin Year in 2010. Further plans envisage creation of a Polish Information Point in collaboration with the Galway City Partnership and Polish Business Network. GIPA was a party to the 'Wherever You Are, Vote' campaign inspired by Forum Polonia and aimed at mobilising and encouraging Poles to register for and participate in the Polish presidential elections in 2010 in the area of Ireland.¹⁸

¹⁶ See more at: www.mycork.org; cf. *Munster Wizjer*, 15 April 2010, *Polonia Extra*, 2 April 2010, 5 July 2010, *Nasz Głos*, 3 June 2011, *Evening Echo*, 24 Jan. 2011.

¹⁷ www.news.kierunekirlandia.eu/v/708/organizacja-mulicity-z-kilkenny, www.nk.pl/#profile/2555433, cf. the programme document of the Forum Polonia Congress of 27 Nov. 2011, *passim*.

¹⁸ See more at: www.gipa.pl/view/55/53/ and the programme document of the Forum Polonia Congress of 27 Nov. 2011, p. 5.

re. d) socio-political organisations:

- **Forum Polonia**, active since March 2008 and formerly known as Forum of Active Poles, is a coalition of representatives from Polish organisations, media and individuals committed to projects concerning the Polish minority and Irish society.¹⁹ The association is run by several-members-strong steering and executive group which includes: Anna Paś, Anna Marchelewska, Barnaba Dorda, and Anna Michalska. The board decides on admissions into the coalition and day-to-day business of the Forum. The organisation acts as a 'network for information sharing, mutual support, social integration and defence of Polish minority interests in the Republic of Ireland'.²⁰ The socio-political nature of FP stems from several sources, therefore. First, from the stated objective of providing a broad platform for communication of representatives of Polish immigrant organisations (coalitions); second, from undertaking the defence (and thus representation) of Polish minority interests (a feature of pressure groups); and third, from attempts at joining the political system of Ireland and institutional commitment to the Irish local elections in 2009. The latter included mobilising Polish citizens and residents of Ireland as voters (FP's Civic Project 'I Vote in Ireland') as well as organisation assistance to Polish candidates to town and community councils in Ireland.²¹ There were eight Poles among the forty-four foreign-nationality candidates in the 2009 local elections.²² None gained the required number of votes and only four emigrants were elected, namely, a Nigerian, Dutchman, Lithuanian and Russian women. A survey by Bryan Fanning and Neil O'Boyle indicated seven of the Polish candidates in the 2009 local elections declared their membership of Forum Polonia.²³ Forum Polonia seems the only organisation capable of forming a broad coalition and an 'umbrella' to represent the interested Polish

¹⁹ After: S. Norberczak, 'Forum Polonia is 2 Years Old!', *Kurier Polski*, 19 March 2010.

²⁰ After: the programme document of the Forum Polonia Congress of 27 Nov. 2011, p. 7.

²¹ More about the campaign in 'Join the Strong Voice of Polish Immigrants', *Kurier Polski*, 20 Sep. 2008, and 'Forum Polonia's Campaign Gathers Pace', cf. *Kurier Polski*, 22 Jan. 2009.

²² The Polish candidates are presented by Tomasz Wybranowski in his article 'Our Countrymen on the Election Rosters! - Let's Vote for the 'Ours''. These included: Anna Bańko, Anna Michalska, Katarzyna Gaborem and Wojciech Wiśniewski from Fianna Fáil, Agnieszka Faltny, Tomasz Askuntowicz from Fine Gael, Anna Kuligowska from the Labour Party and an independent candidate Leszek Szczeciński; cf. *Kurier Polski*, 04 April 2009.

²³ Despite the massive influx of immigrants, especially from Central Europe, their impact on the Irish political system has been very limited; cf. B. Fanning, N. O'Boyle, 'Immigrants In Irish Politics: African and East European Candidates In the 2009 Local Government Elections' [in:] "Irish Political Studies", vol. 25, No. 3, September 2010, p. 429; cf. also "The Irish Times", 27 April 2009.

immigrants and their associations. This is corroborated by activities of the association, particularly the regular congresses where participants agree on joint positions and strategies. If the Forum activists persuaded more organisations and individuals to their goals and methods, a group might emerge that would speak for the entire Polish community and could even propose its candidates to stand for the Irish Dáil and Senate.

re. e) educational organisations:

- **Polish Teachers Association** (SEN) was founded in 2010 by teachers of an immigrant weekend school that had operated by the Polish ministry Church in Dublin since 2006. This is a non-profit association based on voluntary work of its members and created to administer the school. SEN is headed by a president (Rafał Gruszczyński). In 2011, the association had a full-time staff of 33, including a headmaster, project manager, 28 teachers and the remaining school personnel. Lessons in the association's school supplement the compulsory Irish education and are provided as part of a weekend system according to Polish basic curricula, beginning with kindergarten, through integrated instruction, primary and middle schools. 267 pupils aged 2 to 17 attended the SEN Polish School in the school year 2010/2011.²⁴
- **Polish Educational Association** (PSE) is another educational organisation of Polish immigrants, created in July 2009 at the initiative of the Parents' Council and management of the School Consultation Point at the School Complex for Children of Polish Citizens Temporarily Abroad with the Polish Embassy in Dublin.²⁵ Its statutory objective is to 'develop and promote initiatives and actions fostering development of local communities, an atmosphere of respect for patriotic attitudes, propagation of education, Polish culture and traditions as well as contributing to growth of national awareness, organisational and material support for individuals and organisations which undertake such actions'.²⁶ The association provides assistance to the School and its Parents' Council. Halina

²⁴ T. Bastkowski, *'Polish School of the Polish Teachers Association in Dublin: organisational, educational and cultural model of the weekend Polish immigrant school'* [in:] Grubka M., Lisak M., op.cit., pp. 173-180.

²⁵ The school was started in October 2005 owing to efforts of Mariola and Witold Iżycki. It supplements pupils' education in the field of Polish language and literature, history, geography and civic education within the curricula of primary, junior and upper secondary schools; based on www.polskaszkoła.org.pl/o-szkole/statut; cf. also <http://polonia.h2.pl/index.php?id=gr01018>.

²⁶ After: Statutes of the Polish Educational Association, Chapter I 'General provisions'.

Sochacka was the president in 2009-2011, to be succeeded in July 2011 by Joanna Wawrzyńska. The association is registered with the Irish Revenue and incorporated. Its principal functions comprise organisation of classes for pre-school children, additional maths classes for grades 2-3 of the primary school grade 1 of the middle school and grade 1 of the secondary comprehensive. The association also organises sports activities, the school choir, and a range of fêtes and contests.²⁷

re. f) youth and cultural organisations:

- **87th Polish Scout Group** was founded in October 2007 as part of Scouting Ireland at the initiative of Scoutmaster Anita Regucka-Kwaśnik and Sub-Scoutmaster Mirosław Karczmarczyk. First meetings took place on the premises of St. Audoen Church and Dominican monastery in Dublin. Today the group, led by Sub-Scoutmaster Mirosław Karczmarczyk, consists of two troops including children aged 8–11 (cubs) and youth aged 11–15 (scouts).²⁸ The organisation follows rules of Irish scouting (a blue uniform and methods of work) while preserving certain Polish traditions and symbols (the scouting cross and Polish language). They hold meetings in the field and Scout dens, arrange trips and talks. In the framework of Irish Scouting, troops stage campaigns against intolerance, leaders tell the young about Scouting history and ideas and run outdoor activities. Scouts win badges and proficiencies.²⁹ Individuals without criminal records and after compulsory first-aid and the so-called Fundamentals training can be appointed as instructors. Units are headed by three leaders in Ireland. A single instructor can lead only six cubs or eight scouts.³⁰ Instructors of the Polish scout group are volunteers.³¹
- **Polish Folk Dance Group-Shamrock** consists of about 20 dancers and operates by the Dominican parish in Dublin, specialising in Polish folklore, songs, national and regional dances.³² The ensemble was established by a choreographer and Polish folk dance instructor Małgorzata Dulna in October 2009. The Group comprises volunteers and aims to develop and present the culture and traditions of Polish folklore in Ireland and to instil these values in the young

²⁷ Cf. www.polskaskola.org.pl/rodzice/stowarzyszenie.

²⁸ P. Wróblewska 'O What A Lovely Scouting Team!', *Gazeta Polska*, 2007.

²⁹ K. Kasprzyk, *Polski Herald*, 21 Jan. 2007.

³⁰ After: M. Hundt, *Polski Express*, 6 July 2007.

³¹ See more about the 87th Polish Scout Group at www.87dpg.plscout.com/o-szczepie.html.

³² Cf.: 'Together; News of Polish Catholic Communities in the Diocese of Kildare and Leighlin, Ireland', issue 9/2011.

generation.³³ During 2011, the Group performed at: the Polish Days at Dundalk Co. Louth, International Days at Carlow, a family picnic and 'I Love You Poland' competition at the Polish School with the Embassy of Poland, and at a farewell ceremony to authorities of the Polish Consulate.³⁴

re. g) women's organisations:

- The only Polish immigrant women's organisation active in Ireland has so far been **Woman's Point of View**, started in 2010 by Anna Witkowska and offering a variety of forms of psychological support, coaching and contact with those facing similar issues. The organisation promotes independent initiatives and joint voluntary efforts and holds (paid or free) seminars, training and workshops on psychology of success, coupled with therapy and group activities for women.³⁵

Conclusion

Polish immigrant organisations established after 2004 engage in dynamic activities and use state of the art PR and marketing tools such as: building of a virtual network of members and supporters, flat organisational structure (often just one or several people directly involved in a group's activities), and frequently a commercial approach to projects. The stated objectives remain the common denominator, particularly those relating to integration and fostering of Polish culture, national heritage and language. What the organisations also have in common are novel methods of operation based on virtual Internet platforms focussing on information and roll-out of the network of people linked to an association and ranked as members, supporters or customers. Undertakings are intended to draw the (Polish and/or Irish) public attention and – beside the declared integration, cultural or other goals – to expand the catalogue of projects which can then help with fund-raising efforts. Private, EU, Polish embassy and/or senate, Polish, Irish or Polish immigrant financing are valuable supplements to budgets of the associations, based mainly on own funds and voluntary work of members. Some Polish organisations in Ireland, particularly the smallest ones, are somewhat closed and access to governors is difficult. This is a significant weakness of the Polish community in Ireland, centred around dispersed groups and organisations in major cities (especially Dublin) and

³³ Cf. www.polishgroup.pl/.

³⁴ Ibidem.

³⁵ A. Witkowska, *Women's Whim*, Self Publishing, Ebook, 2011; cf. www.kobiectypunktwidzenia.com.

often avoiding open cooperation with perceived competitors. This is also due to the fact that the community remains relatively small and to a certain conflict of interests between smaller associations. There are of course commendable exceptions, where more or less permanent alliances emerge, normally in connection with joint projects. This conflict of interests is not caused by different programmes, though, but by similar methods of operation and the limited capacity of the immigrant community which has already been mentioned. It has so far proved impossible to gather all groupings and associations in one place and representatives of some major committees, both of the 'old' and 'young' immigrants, have usually been absent at Polish immigrant conferences, seminars or congresses. Perhaps this can be remedied by increased openness of organisations, transparency of criteria, easier access to financing and focussing around a single objective unifying Polish immigrants in Ireland. Unfortunately, neither the Irish local elections in 2009 nor submission of a Polish immigrant candidate to the Polish parliament in 2011 have provided sufficient opportunities.³⁶ A strongest Polish immigrant centre will most likely emerge by way of selection and gradual fading of the weakest and smallest organisations, their mergers with larger organisations, and a subsequent acceptance of the leading role of an association capable of rallying the Polish immigrants to a single cause. Access to funding, interesting programmes, transparency and the ability to reconcile conflicting interests of minor immigrant groupings seem likely to remain the criteria of selection. A leader is still to emerge and, regrettably, either the Polish Social and Cultural Association, the Irish-Polish Society, the Forum Polonia or the Ognisko Polskie (with its own venue) have not managed to take the lead. The assessment voiced by a journalist of the immigrant *Polish Courier* before the 2009 elections cannot but be approved: 'If we want to be treated seriously and our rights to be respected, if we demand attention, we have to leave our mark on the electoral map of this island'.³⁷ The discords and dispersion of the Polish immigrants in Ireland may then be replaced with common interests that will benefit both the Poles living on the island and the entire Irish society.

³⁶ Sebastian Wideł – a Forum Polonia activist and president of the Irish Polish Society in 2008/2009 – has been the only candidate to the Polish parliament living in Ireland and representing the Polish People's Party (PSL); cf. www.kandydacidosejmu.pl/sebastian-wideł; he only managed to win 84 valid votes, however: cf. <http://wyboryzagranica.pl/wyniki-wyborow-parlamentarnych-2011-roku/wyniki-wyb...>

³⁷ After: T. Wybranowski, 'The Sunday 'Final Call' Campaign', *Kurier Polski*, 27 Sep. 2008.

References

1. Bastkowski T., 'Polish School of the Polish Teachers Association in Dublin: organisational, educational and cultural model of the weekend Polish immigrant school' [in:] *Polish Migrants in Ireland: Around Catholic Ministry to Polish Immigrants*, Grubka M., Lisak M.(ed.), Kraków-Dublin 2010.
2. Dobrzyńska-Cantwell K., *An Unusual Diplomat: Dobrzyński Biography*, London 1998.
3. Dorda B.F., Białek W., 'Development of the Polish Immigration to Ireland in the Last Five Years', 'Monitor of Job-Seeking Emigration 2010, Return or Emigrate?', Malmö 2010.
4. Fanning B., O'Boyle N., 'Immigrants In Irish Politics: African and East European Candidates In the 2009 Local Government Elections' [in:] "Irish Political Studies", vol. 25, No.3, September 2010.
5. Kołodziejczyk – Konarska K., 'Economic Integration of the European Union States' [in:] *Society and Politics. Fundamentals of Political Sciences*, ed. by K.A Wojtaszczyk, W. Jakubowski, Warsaw 2003.
6. Konarski W., *A Forgotten Community*, Razem weekly, Oct. 1991.
7. Lisak M., 'Numbers of the Polish Diaspora in Ireland' [in:] *Polish Migrants in Ireland: Around Catholic Ministry to Polish Immigrants*, ed. by Grubka M., Lisak M., Kraków-Dublin 2010.
8. Pinkowski J., *Challenges and Promise for Immigrant Entrepreneurship In Dublin*, Dublin City Economic Development Unit, vol. 27 V 2009.
9. Witkowska A., *Women's Whim*, Self Publishing, Ebook, 2011.
10. Minutes of Meeting of Irish-Polish Society, 23 February 2001.
11. Programme of the Forum Polonia Congress, 27 Nov. 2011.
12. Statutes of the Polish Educational Association, Chapter I 'General provisions'.
13. 'Together; News of Polish Catholic Communities in the Diocese of Kildare and Leighlin, Ireland', issue 9/2011.
14. *Evening Echo*, 24 Jan. 2011.
15. *Gazeta Polska*, 2007.
16. *Gazeta Polska*, 31 Jan. 2010, 21 April 2010, 14 March 2011.
17. *Kurier Polski*, 20 Sep. 2008, 27 Sep. 2008, 22 Jan. 2009, 04 Apr. 2009, 19 Mar. 2010, 23 Apr. 2010.
18. *Magazyn Kurier Polski*, vol. II 2011.
19. *Munster Wizjer*, 15 April 2010.
20. *Nasz Głos*, 23-30 April 2010, 11-17 Dec. 2010, 15-21 Jan. 2011, 3 June 2011.
21. *Polonia Extra*, 2 April 2010, 5 July 2010.
22. *Polski Express*, 6 July 2007.
23. *Polski Herald*, 21 Jan. 2007.

24. *The Irish Times*, 27 April 2009.
25. *The Star*, 19 April 2011.
26. <http://polonia.h2.pl/index.php?id=gr01018>.
27. <http://wyboryzagranica.pl/wyniki-wyborow-parlamentarnych-2011-roku/wyniki-wyb>.
28. www.87dpg.plscout.com/o-szczepie.html.
29. www.gipa.pl/view/55/53/.
30. www.irishpolishsociety.ie.
31. www.kandydacidosejmu.pl/sebastian-widel.
32. www.kobiecypunktwidzenia.com.
33. www.news.kierunekirlandia.eu/v/708/organizacja-mulicity-z-kilkenny.
34. www.nk.pl/#profile/2555433.
35. www.polishcommunityinireland.org.
36. www.polishgroup.pl/.
37. www.polonia.ie.
38. www.polskaszkola.org.pl/rodzice/stowarzyszenie.
39. www.pomocbezrobotnym.com.
40. www.poskdublin.org.
41. www.together-razem.org.

Przemysław Kolasiński

Image of the polish immigrant in polish-language media in Ireland

Introduction

The basic questions raised in this article are: What image of the Polish immigrant functions in Polish media in Ireland? How stable is it? Is it subject to any influences or modifications; if so, to what? How and using what means do the media shape the image of the Polish immigrant in Ireland?

Mass media are principal factors shaping the image of Polish immigrants. Media reflect stereotypes and promote new attitude themselves, therefore an analysis of immigrant life models in the media seems reasonable.

Polish-language weeklies published across Ireland: *Gazeta Polska* (*Polish Gazette*) and *Nasz Głos* (*Our Voice*) as well as, to a more limited extent, magazines/monthlies and other media events, such as Polish-language Internet portals, electronic editions of Polish-language press, etc., have been used for purposes of analysing media discourses.

My theoretical approaches are based above all on constructivism and systems theory (Maturana, Varela, Luhmann, Foucault, Fleischer, et al.). The methodology applied here refers to cultural studies, sociology and linguistics as well as communication theory. The research employs empirical material (analysis of media discourse).

1. Typology of polish immigrant press with regard to communication strategies

- communication – cultural - self-referential: *Polonia Extra*,
- cultural - self-referential – communication: *Gazeta Polska*, *Nasz Głos*,
- cultural – communication – self-referential: *Polski Express*, *Kurier Polski*, *MIR* – information and entertainment magazine.

Constructivism defines communication as a regulatory system in the sense of systems theory and evolutionary phenomenon in the framework of system theory of evolution.

Communication is not oriented towards conveying of information (as it bases of meanings, which are not information phenomena) or 'content'

(howsoever defined) but towards matching, adjustment, testing and negotiation of inter-subjective constructs and, if they exhibit conformity, towards their overlapping with collective constructs and their elements and world images which are executed by means of messages (cf. Fleischer 1990).

Informative function is defined as observation of the environment in order to be up to date with what happens there. Media supply knowledge of institutions, necessary political, economic and other information that may have public (collective) use or warn against natural dangers or threats.

The specific nature of the mass media samples explored in this paper implies that, beside the informative function, the *infotainment*¹ function needs to be distinguished. Information in the so-called 'tabloids' has lost its original nature and objective and become a sort of entertainment, an endless spectacle with public figures as actors and recipients of mass media as viewers for whose benefit show participants play. In this arrangement, media and their personnel fulfil the role of presenters and show hosts.

Culture will be understood as 'a model for, not of behaviour' (Fleischer 2001: 86), which implies culture organises behaviour. Elements of culture are used, modified or rejected depending on how useful they are to organisation of human world images. Culture is a complex of overall imaginings participants take advantage of to distinguish between what is important from what is not, the true from the false, good from evil, and the beautiful from the ugly. These are thus systems of senses that utilise codes – as defined by Luhmann – to direct construction of reality.

This direction – developed in the framework of the systems theory – denotes a particular individual's growing tendency to match their own diversity from the environment with a specific media discourse, as a result of which human social experience recedes into the background. Consequently, a comprehensible, friendly and cosy world is needed (something close to the Greek term *philos*) where one can find their way around and feel at home. Media 'help' a reader to understand the world and identify with the world image they create.

Self-reference will be seen as one observer talking to another observer who could be identical with each other. An object, for instance, a newspaper and the world-view it creates, is recognised by its very presence. This means that a medium (a paper) creates reality and then, to describe it, refers 'to itself'. The point is not what is knowledge but how the knowledge is gained. The observer is self-oriented.

In this media model, the first element prevails in a given type, the second has a supporting, and the third a negligible role, yet all the three

¹ "Infotainment" – the notion derived from a combination of information and entertainment.

components are essential to existence of any one model. Only their intensity varies.

The first type of papers does not create reality but confines itself to presentation of facultative models of typicality by concentrating on information. The culture-building aspect results from prioritisation of typicality. This model stresses 'dry' facts and information. The informative function seems crucial here, yet the cultural aspect is implemented by selection of (specific) types of information. Self-reference is absent or negligible as patterns of behaviour displayed are familiar to readers from the so-called real life and do not have to be affirmed by papers describing themselves.

The two latter models have in common the prevalence of the cultural function but differ in that the first keeps the self-referential function secondary and communication function negligible.

Self-description and self-ordering of the press is necessary where construction of reality bases on constant references to typicality. This applies to the second model of building reality, where images of true immigrants are at all times compared to those of typical immigrants.

The proposed models of truth are continually confronted with models of typicality and reality that function in the social world-view. An image of truth is created and, to be reinforced, referred to itself as if to a social type. The proposed models of truth are sanctioned like inevitable elements of the social image.

As part of the last model, truth is not built by confrontation of media models against social patterns. The communicative function is secondary in such papers: what seems to matter is not information of an event but its description. A reader's model is constructed by choice of certain cultural events, interviewees or 'everyday life' experts. The reader is selected in advance by narrowing categories of information to a predefined social group or category of readers. The discourse in such press presumes a certain competence in its readers, without which the subject matter of these papers is incomprehensible to broadly-defined culture participants (readers). In other words, without finding out before who 'Mr. X' is, perception of an interview with the same 'Mr. X' is fragmentary and/or impossible.

2. Model of 'typicality' and 'truth'

The present analysis of materials is consistent with the hypothesis of a difference between typical and true images in culture (Bartmiński 1994). Truth is regarded as the desirable model, an ideal and idealised condition to be expected and attained; truth is therefore creative and/or of a positive value. Typicality is treated as a representation of the current state of affairs,

grey reality to be escaped from to a better (true) image; typical means, therefore, re-creative and/or of a negative value. The world-view in media manifestations of reality is bipolar. It is impossible to be 'a little typical' or almost true'. A void separates the typical from the true. If a participant in this discourse fails to possess all attributes of the proposed 'truth', s/he becomes 'typical' by definition.

'Typicality' will comprise references to and upholding of the 'Polish' discourse, strong ties with the native country, reaffirmation of Polish stereotypes, while the Irish reality will be permanently alien, 'not ours', rather fearful than comforting. A discourse fostering integration and assimilation of Polish immigrants into the Irish reality, creation of a 'new' generation of immigrants reconciled with their surroundings and not centred around the stereotypes active in Poland, will be perceived as 'true'.

3. Polish-language print media in Ireland – an outline²

3.1. Print press

3.1.1. National Irish weeklies³

3.1.1.1. *Gazeta Polska* (Polish Gazette). The oldest Polish immigrant title in Ireland, published since 2005. It has changed its name twice. The weekly was called *Polska Gazeta* to begin with, changed to *Polska Times* in 2009 and to *Gazeta Polska* in 2010. Two independent titles, *Polska Times* and *Gazeta Polska*, appeared side by side for some time. *Polska Times* weekly ceased publication in early 2011. *Gazeta Polska* is the only paid Polish immigrant title in Ireland. The weekly has a TV supplement, *Teletydzień* (TV Week), imported from Poland. *Gazeta Polska* is an independent entity, not linked to any major corporation or publishing house. An electronic edition in a different format is also available. It has an official circulation of 6 000 copies.

3.1.1.2. *Nasz Głos* (Our Voice) has operated in the Irish market since 2007. It is a free weekly, member of ZPR Media Group, which also publishes *Super Express* – a leading tabloid in Poland. An electronic edition is also available. It has an official circulation of 10 000 copies.

² Due to high dynamics of the Polish immigrant media market and fluctuations among the existing print and electronic press in Ireland, attention is focussed on press titles and Internet portals active at the moment, i.e. the first quarter of 2011. Detailed qualitative and quantitative analysis is undertaken of two Polish immigrant print weeklies: *Gazeta Polska* and *Nasz Głos* while ignoring others. Issues of 2011, 2010 and one from 2009 have been taken into consideration.

³ Local immigrant magazines operate in Ireland too, for instance in Limerick. They are not discussed here as titles available in major cities across the Irish Republic as a minimum have been addressed. Polish press titles available in Northern Ireland have not been covered either.

3.1.1.3. *Polonia Extra*. A free weekly that emerged from an electronic publication of the same title. It has appeared in the print version since. Circulation figures are not available.

3.1.2. Polish immigrant monthlies

3.1.2.1. *Kurier Polski (Polish Courier)*. Founded in 2006 as an information and advertisement weekly. It has become a monthly magazine and the style has changed as a result too. The magazine is published by Dariusz Adamowicz's LIBRA Marketing Agency. The monthly is free.

3.1.2.2. *Polski Express (Polish Express)*. An illustrated glossy magazine in the market since 2006. Only available in the electronic format since October 2009. It is the only Polish immigrant magazine to print articles in both Polish and English.

4. Polish-language electronic media in Ireland – an outline⁴

4.1. Polish immigrant press on the Internet

4.1.1. www.polskagazeta.ie Electronic version of the printed *Polish Gazette* weekly.

4.1.2. www.ng24.ie Electronic version of the printed *Our Voice* weekly.

4.1.3. www.polskiexpress.ie Electronic version of the printed *Polish Express* magazine.

4.1.4. www.poloniaextra.com and www.eirlandia.com Electronic version of the printed *Polonia Extra* weekly.

4.2. Information and community portals

4.2.1. www.gazeta.ie, www.irlandia.ie, www.polonia.ie, www.dublinek.net.

4.3. Community portals

4.3.1. www.wyspa.ie, www.wyspiarze.ie, www.myireland.pl (Polish language), www.myireland.ie (English language), www.mojairlandia.pl, www.zielonairlandia.pl, www.nadajemy.ie, www.theireland.ie, www.polonia.org, www.zacierka.ie (Northern Ireland).

4.4. Parish portals

4.4.1. www.polish-chaplaincy.ie, www.dominikanie-dlapolakow.ie, www.jezuici.pl/dublin/

⁴ As electronic media are not the subject matter of this paper, it is confined to listing and preliminary categorisation of currently available Polish immigrant Internet portals.

4.5. Dating portals

4.5.1. www.randki.ie, www.polishhearts.ie, www.polishdating.ie, www.ipolsih.ie,

4.6. Examples of subculture portals

4.6.1. www.husarria.com (heavy motorcycle owners),
www.cross-brothers.com (field motorcycle owners), etc.

4.7. An example of regional community portal

4.7.1. www.naszetullamore.ie

5. Image of the polish immigrant in selected polish press in Ireland. Various subject matter categories

The type of reader to which the two weeklies under consideration are addressed can be determined based on the subject matter of their headlines. Thus, since they remain the most widely read among the Poles in Ireland and maintain their leading status in the market, images of the 'typical' and 'true' Polish immigrants living in Ireland can be reconstructed. The images are characterised on the basis of the following subject matter categories.

5.1. Polish Gazette – qualitative analysis of subject matter categories

Eight subject matter categories have been distinguished: 'Crime', 'Law', 'Disaster', 'Sex', 'Alcohol', 'Scandal', 'Entertainment', 'Society'. Headlines are not matched to a single category as their ambiguity and scope extend beyond a sole category. A headline can often be ascribed to several subject matter categories as it combines, for instance, sex, crime and scandal it cannot be finally determined which aspect prevails. Such an approach to categorisation seems to prevent too numerous and thus too 'blurry' subject matter categories.

The first two categories are similar. The point is to separate aspects of manslaughter from other offences. In effect, individual headlines are matched to two distinct categories. It should be noted that all events signalled by the headlines directly involve Poles living in Ireland. *Polish Gazette* pre-selects its topics in this manner. The paper is not interested in events taking place in Poland or those in Ireland which do not concern Poles there. The *TV Week* supplement seems to be the only reference *Polish Gazette* makes to Poland: it contains schedules of Polish TV stations and satellite channels available in Ireland mainly via satellite sets imported from Poland ('Digital Polsat' and 'Cyfra Plus'). As the TV magazine publishes

not only the schedules but also some articles, advice, recipes, etc., *Polish Gazette* can ignore these topics. Lives of Polish stars, for example, are covered not by the weekly itself but by the supplement. The glossy TV magazine from Poland constitutes an indirect link between Poles and their homeland. In this way, *Polish Gazette* is addressed to those Polish immigrants who principally learn about the world and events from Polish-language television. Although the TV magazine is notionally and structurally a supplement to *Polish Gazette*, for some readers it is the latter, though, that becomes additional to the TV schedules as readers who have access to Polish television are above all interested in *TV Week*. For this kind of readers, *Polish Gazette* will remain the main source of information on Polish immigrant life in Ireland. The principal function of *Polish Gazette* is therefore not to inform about hot news current in the global media (as a reader is bound to find out about it from the Polish TV) but to draw attention to a clamorous, controversial and/or infuriating soundbite. The first page is supposed to shock and to attract potential readers. The first page of *Polish Gazette* works as a kind of advertising spot featuring a catchy slogan to advertise the paper so that it can be bought by someone who is not a regular reader. As a result, headlines focus around powerful and stable collective symbols,⁵ such as: *Polish, Poland, priest, death, pimp, wedding, etc.*, supported by strong normatives like: *another* (an isolated incident does not shock the public as much as a series of successive disasters), *stabbed* (the murder has been exceptionally brutal), *begged* (that's much more than a request, it stresses the begger's determination and helplessness), *6 seconds, 3 stabs* (the victim had no chance of responding or defence; using numbers instead of numerals condenses and thus strengthens the soundbite).

The second category contains the phrase: 'A 12-Year-Old Burned Our Home'. Even the news of a house-burning, which is charged with a strong emotional message (loss of a home, of all your assets; all left in the house has burned; threat to life and/or limb), does not seem sufficiently powerful and is reinforced with normatives: (*our – common*, it could have been your home too, 'our home' brings distant associations of homeland, community, one of us; and *12-Year-Old* – a child left unsupervised, distant associations with: 'pathology', 'irresponsible parents'). Another example of the mechanism is another headline of category two: 'The Priest Carried Stolen Things Under His Cassock'. The very act of theft, socially unacceptable, is reinforced with the collective symbol of 'priest' (preacher and guardian of morality, a trustworthy person, Decalogue). Thus the offender is worse and deserving of public censure more than the act itself.

⁵ The term: *collective symbol* is used in the sense proposed by Michael Fleischer (cf. Fleischer, *Polish Collective Symbols*. Wrocław, 2003 and later).

Ending a headline with suspension dots is a common practice even if they are redundant or wrong from the grammatical point of view (to be replaced, for instance, with a question mark). The suspension dots seem to be intended as emphasis on the secretive and gossiping tone of a headline. 'We know more about it but let's keep mum for the time being! Look inside to find out more', the sender seems to be saying. Alternatively, it can be seen as a 'tabloid' form of building tension between a sender and a receiver. Recipients are assumed to base their own projections on the unfinished headlines, which will be far more colourful and scary than what can be verbalised.

The third category comprises headlines that refer to private disasters of individual Poles in Ireland or collective/ national tragedies, like in 'Why Did So Many Die?' about the Smolensk air-crash. The continuation indicates this is not about describing what happened but to 'disclose unknown facts'. *Polish Gazette* appears to assume responsibility for reporting on what others are unable or unwilling to report. According to the tabloid poetics, assurances are made that only in this magazine will 'the whole truth', 'the inconvenient truth', 'scandalous truth' or 'hard truth' be revealed while other media 'persist in' keeping it quiet or do not have access to equally good or reliable sources of information to write or speak about controversial news. The trick is expected to convince a potential reader that it does not make sense to waste time on other media and sources of information since it is only our weekly which knows 'what's it really like' and won't hesitate to write about it.

'Sex' is category number four. This is about scandalous behaviour and sex-motivated offences rather than headlines you could find in men's magazines. Headlines in this category offer certain characteristics of *Polish Gazette's* target group. Beside the criminal aspects supposed to shock and warn, there are some effects, like a pregnant bride, which reflect and/or refer to the reader's stereotypical world-view. Since the fact that a pregnant woman gets married in church is expected to scandalise readers, it suggests those readers find these circumstances unacceptable for cultural, social or religious reasons. Ban on premarital sex is not even mentioned, what counts is the fact of getting married in advanced or conspicuous pregnancy which compromises a woman. This woman violates social norms of the environment she grew up in in Poland. Getting pregnant unmarried does happen but a wedding in advanced pregnancy is a scandal. This suggests that the paper is targeted at readers from the so-called traditional Polish Catholic groups in Poland, most likely from the country or little towns where such conduct in fact scandalises the public. In the so-called metropolitan milieu in Poland, getting married when pregnant would not shock as envisaged by the magazine. On the other hand, a headline 'Frigid Polish Women...' appears (meaning more or less 'Let's talk about sex'),

which excludes the discourse of the so-called traditional Polish Catholic community. *Polish Gazette* seems to sit on the fence between 'sharp' discourses which could ultimately qualify it. It seems a clear division into tabloids and broadsheets is impossible in the Polish immigrant conditions in Ireland. The titles that attempted it went out of business, thus, this form of hedging their bets is necessary for the magazine to survive. *Polish Gazette* is not addressed to a particular, selected group of readers but tries to be all things to all readers without making any discourse prevalent. This attracts a stable readership, with the addition of 'periodic' reader pools. The strong self-referential role which makes the paper's discourse recognisable is the unifying factor, necessary to this type of target building.

'Alcohol' is another category that comprises headlines both promoting and warning against alcohol consumption. This confirms the foregoing hypothesis that the paper tries to keep a balance between categorical choice of particular reader types.

The next category includes 'Scandals' and refers to a broad variety of behaviours generally treated as scandalous. This category comprises headlines outside other, clearer categories and/or belonging there but also assigned to 'Scandals' to emphasise the scandalous resonance. 'Scandals' help to prevent excessive diffusion of meanings ascribed to individual headlines. This category is principally aimed at eliciting a reader's response (shock, shame, anger) rather than description of the event itself. For example, protests and anger of a community should be caused by the fact that a theft has been committed by a priest not what or why he stole, or even by the offence in itself. All that is secondary to the priest's person.

The category of 'Entertainment' contains the headlines devoted to events, culture, leisure, etc. It concentrates on describing the events, not eliciting shocked responses. The only reader's response which is envisaged is the pleasure at taking part in the event and/or reading about it afterwards. This is not a major category in the discourse of *Polish Gazette*, which may mean that readers of the weekly prefer disasters and minor scandals to entertainment and diversions.

'Society' is the final category. It comprises headlines referring to one-off events of importance to Poles as a nation, such as John Paul II's beatification, economy, social tensions finding expression in demonstrations or strikes. Decline of this category shows that the paper and/or readers do not get involved in Irish public life as these topics very seldom take the front page. Social and economic issues in Ireland are of interest to Poles only inasmuch as they concern their everyday life (benefits, minimum wage, children or rent allowances, etc.).

5.2. *Nasz Głos* (Our Voice) – qualitative analysis of subject matter categories

Eight subject matter categories have been distinguished, where four of them: 'Society – Ireland', 'Society – Pole', 'Politics – Ireland', 'Politics – Poland' can be treated as two double categories. This is so because – as a quantitative analysis of the weekly's headlines and an analysis of its structure indicate – *Our Voice* clearly divides the world-view it presents into Polish and Irish reality. Not only does the paper's design provide for the so-called 'fixtures' from the homeland but the front-page headlines refer to events either in Poland or in Ireland. Thus, *Our Voice* clearly and consistently positions the Polish immigrant in Ireland in two worlds: i) Poland (the distant home, family and friends left behind, places the immigrants see regularly during their visits and/or intend to return to for good in future) the Polish immigrant wants to be in touch through Polish-language media (papers, Internet portals, TV channels); ii) Ireland where they are staying at the moment but prefer and/or want to learn about the world from Polish-language media.⁶ This 'dualist' discourse is emphasised by front-page presentation of three Polish celebrities – most often show business and sport stars – who are covered at more length inside the same issue.

The first subject matter category, 'Popular culture – lifestyle' refers to the popular culture and lifestyle of Polish stars. Mentions of celebrities in Irish contexts are extremely rare and reports on scandals, adventures and careers of Polish music, cinema or TV stars clearly prevail. The dominant status of this category may be proof of the paper's focus on entertainment and/or, what is more likely, scandal, all the more easy to spot if you follow celebrities, in line with the tabloid poetics. Where *Polish Gazette* draws its readers' attention to potentially embarrassing events in Ireland among and/or involving Polish immigrants, *Our Voice* sort of 'draws on' reports of Polish celebrities in Poland.

The second category: 'Popular culture – disasters' reaffirms the scheme outlined above as those 'tragedies' most often strike the celebrities or their families. *Our Voice* headlines do not focus on the so-called 'ordinary' people. This is certainly due to the assumption, common to all tabloids, that readers are interested in the so-called 'high life', the world of celebrities and show business your average Joe is denied access to yet dreams about, not information concerning that very same average Joe. *Polish Gazette* and *Our Voice* differ dramatically in this assumption and the resultant discourse.

⁶ *Our Voice* is a free weekly and this also imposes a certain poetics. This idea is not developed here as this would require separate treatment and research in the field of media theory, which is not the concern of the present article.

The key difference between category three, 'Politics – Ireland', and four, 'Politics – Poland', is that the former refers to politics and socio-economic decisions that immediately affect Polish immigrants in Ireland (minimum pay, jobs) while the latter concentrates on Polish politicians rather than politics as such, as if Polish immigrants in Ireland needed to be constantly reminded who rules in Poland.

The fifth and sixth categories are complimentary to each other as they focus on how much Poles are going to earn and/or lose in Ireland (category five) and, consequently, how much benefit and/or harm their relatives in Poland will derive (category six). Ryanair (the air carrier Poles most often use), recognised as the key factor in building physical relations between Polish immigrants in Ireland and their relatives in Poland, becomes a stable collective symbol. In terms of discourse, the news of rising ticket prices of this airline is tantamount to the news of rising PKP (Polish National Rail) prices in communist Poland. These two categories best represent the extent of and motivations for continuing contacts between Polish immigrants in Ireland and the homeland. A steady income (entailing financial support to families and friends in Poland), flight prices to Poland (directly affecting frequency, regularity of the visits), quality and price of medical care in Ireland (Poles without 'medical cards', which provide free access to medical, hospital, dental care, etc. take advantage of healthcare in Poland) are key considerations for *Our Voice* readers.

The seventh category, 'Household budget', is highlighted here as it relates solely and directly to living expenses of Polish immigrants in Ireland. This category comprises the most 'Irish' aspect of *Our Voice* headlines. Topics revolving around the question, 'How to support yourself in Ireland?', are addressed here regardless of whether readers stay in touch with Poland or not. The eighth and final category relates to feasts, religiosity and ways of celebrating by Polish immigrants (go to Poland or have a Christmas Eve in Ireland?). What is important, *Our Voice* presents its readers with wishes from Poland, thereby forming another link with Poland again. In comparison, *Polish Gazette* delivers the wishes in its own name, that is, from an entity operating in Ireland for Poles staying in Ireland.

Conclusion

1. *Polish Gazette* focuses on locality and does not directly introduce a discourse linking Polish immigrants with the homeland. This function is fulfilled by its supplement, *TV Week*. *Our Voice* bases on a stark juxtaposition of the Irish and 'straight from Poland' discourses.

2. Sensationalism prevails in headlines of both the magazines.⁷
3. The issues covered by the weeklies, creation of a mood of a permanent danger (because even if Polish immigrants manage to handle everyday financial difficulties, a range of other threats reported by both the papers are round the corner) lead one to believe that the readership can comprise: i) young people over from Poland immediately or soon after leaving school (rather trade than secondary school or university) without much experience or just beginning their grown-up life in Ireland. For many reasons, they need contact with Polish tongue and the native country. ii) Middle-aged job immigrants who do not read English papers due to the language barrier. iii) People with access to Polish satellite TV channels, reading the TV supplement. iv) The same target social group that reads tabloids and/or women's 'gossip' magazines in Poland. v) Conservative and poorly educated social groups from small towns or the countryside who have problems finding their way in a foreign country and consequently need some support from Polish-language media to uphold their traditionally Polish discourse and, faced with a different Irish reality, confront it with their stereotypical world-views via denial and/or fear, aggression or withdrawal.⁸ Discourse of the media this social grouping reaches for must be felt to be 'homely', that is, familiar and recognisable from their time in Poland.
4. Both the papers aim to consolidate the Polish immigrant community. They do not provide a platform for a joint, Polish – Irish community, or do it to a very limited extent. As part of this discourse, danger or uncertainty for Polish immigrants come from the Irish. Using distinct techniques and mechanisms, both the magazines wish to protect the Poles from an/or alleviate these dangers.
5. Absence (with the sole exception of an article by a Polish sworn translator published in *Polish Gazette*) of English-language texts demonstrates that: both the papers are mainly addressed to Polish reader groups closed to foreigners and/or readers of the papers are the group of Polish immigrants who know little English.
6. Scarce numbers of headlines concerning cultural and educational events suggests that their potential readers do not come from major Polish

⁷ A detailed analysis of structures of both the magazines would be necessary to draw further-reaching conclusions yet it is ignored or merely broached here. Therefore, formulation of these conclusions sounds quite terse.

⁸ A similar mechanism applies when people living in small towns or in the country go to seek their fortunes in the city. The metropolitan atmosphere seems alien and hostile, behaviour of the locals is 'abnormal', 'immoral', etc. The usual defence elements are then locking yourself up in your room after work, eating only food brought from home (only bread, cigarettes, and alcohol are bought locally) and contacts solely with those you know from work or place of accommodation.

cities, are not university educated and/or did not, when in Poland, attend cultural events staged by theatres, philharmonics, galleries, etc.

Final conclusion: Both the weeklies are addressed to 'typical' Polish immigrants, poorly or not at all integrated into the Irish community (of the Irish and other nationalities). Therefore, numbers of Polish-language readership varies greatly as, it seems, those better integrated into English-speaking groups tend to prefer Irish to Polish press. The gap is naturally filled by new arrivals from Poland. The readership figures fall considerably when the new potential readers are not there.

Summary

The results presented in this paper should be treated as an outline or sketch preliminary to further research. For a full world-view created by Polish-language media in Ireland, a detailed analysis of the structure of the media and, importantly, of their electronic equivalents including readers' comments would be required. An image of the reader of Polish-language media in Ireland could be posited then. This reader's image, combined with sociological and cultural studies concerning determination of age groups with regard to education, profession, job, health and financial condition, etc. could produce a complete image of Polish immigrants in Ireland AD. 2011.

References

1. Fleischer M., *Polish Collective Symbols*, Wrocław 2003.
2. *Gazeta Polska* and *Nasz Głos*, issues of 2009, 2010, 2011.

Emilia Marchelewska

Prospects for and challenges to polish émigrés in Ireland

'Many Poles have come back to Poland, haven't they?' is one of the commonest questions asked in the course of the so-called 'small talks' and by the media in Ireland.

Many Poles have left Ireland. Many have stayed. Implications of these decisions for current and future circumstances and position of the Polish community in Ireland will be discussed in this paper.

1. Numbers of Poles in Ireland

Due to a range of factors, such as 'the free movement of workers' across the European Union, numbers of Poles in Ireland after 2004 can only be estimated. The 2006 Irish Census figure of 80 000 Poles is treated as significantly underestimated.¹ Figures given by the Polish National Office for Statistics (GUS), according to which 2000 stayed in Ireland in 2005, 15 000 in 2006, 120 000 in 2007, 200 000 in 2008, and 180 000 in 2009, appear closer to reality. When most Poles arrived in Ireland, that is, in 2008, GUS estimated the number of Poles at 200 000.² At the time, the Polish embassy cited 250 000.

2. Trends indicating a wave of polish departures from Ireland

A number of analyses of migration trends point to 2008 as the turning point of migration trends. The wave of arrivals has peaked and begins to subside. This turning point is closely related to the economic depression in Ireland.³ The declining numbers of Poles are corroborated by a range of figures.

This negative trend is illustrated by the numbers of Personal Public Service Numbers (PPSN)⁴ issued in the first quarters of 2008, 2009 and 2010 to individuals of Polish origin. The numbers of flights and connections

¹ Central Statistic Office.

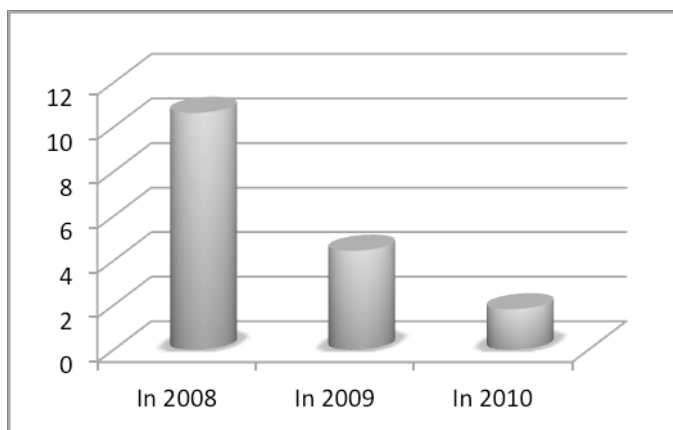
² GUS, various years.

³ P. Kaczmarczyk, *Polityka rządu polskiego wobec migrantów i osób powracających z zagranicy – założenia i realizacja*. Konferencja Monitor Emigracji Zarobkowej – 2010. Malmo, 22–24 października 2010.

⁴ Central Statistic Office.

between Poland and Ireland, as well as numbers and amounts of cash transfers have diminished as well.⁵ In 2011, the Polish Embassy estimated the number of Poles in Ireland at 170-180 000.⁶

Fig. 1. New PPS numbers issued to Poles in the first quarters of 2008, 2009 and 2010

3. Motivations, plans, strategies

This wave of emigration to Ireland seems highly reactive and unpredictable. A range of research indicates Poles do not have any specific emigration plans or strategies. This theory is confirmed, *inter alia*, by consul Jagielski's informal dialogues with his compatriots which show that roughly 10-15% declare they intend to stay in Ireland, 70% are uncertain, while 10-15% definitely wish to return to Poland.⁷

Returning to Poland is motivated by a variety of factors, in particular, the poor economic situation in Ireland and its consequences, namely, difficulties finding jobs, running businesses and taking advantage of welfare. 'I'm fed up' is often heard when reasons for leaving are given. Coming back to Poland is also driven by positive factors, such as the need to bring children up in Poland, among relatives and within the Polish education system, the comfort of living in the country of origin, and prospects of resuming professional work in Poland.⁸

⁵ A conversation with the Polish Consul in Ireland, Grzegorz Jagielski, 13 June 2011.

⁶ P. Kaczmarczyk, *op. cit.*

⁷ Information gathered by the author in conversations with customers of the Polish language service Cairde 2009-2011.

⁸ *Ibidem.*

Example:

A 28-year-old woman with two children and husband working in Ireland. She used to work in an Irish care home. She decided to return to Poland in order to work as a nurse. She says, 'I miss working in my profession. If I want to take it back up, I can't wait any longer, this will affect my competence and prospects of employment.'

Such comebacks are not always final, though. An initial attachment clashes with reality, which is not acceptable to everybody. Research reveals a new, interesting tendency to re-emigrate. Poles abroad become accustomed to 'Western standards', including fair wages and tolerance. In effect, 'Polish wages' and 'Polish mentality' are unacceptable to some. Therefore, some decide to emigrate to Ireland once again.

People continue to be motivated to remain in Ireland by higher living standards, jobs, children who feel comfortable in Irish schools. For some, returning is not an option but a necessity.

*'I'm better off here on the dole than working in Poland. I have nowhere to come back to.'*⁹

4. Challenges facing the Polish community in Ireland

Consul Grzegorz Jagielski has commented on the falling numbers of Poles in Ireland by saying:

'If I were to estimate the number of Poles in Ireland on the basis of the consular activity, I wouldn't notice a difference. Numbers of passports issued, deaths, and interventions have been steady.'

The economic situation is of great import to the welfare of Poles in Ireland as regards job opportunities, access to welfare, and image.

As the emigration to Ireland is young in the sense of demographics and length of stay, this poses a range of challenges to the Polish community. Poles do not rank high in terms of integration – many do jobs beneath their skills and fail to participate in public life. The social infrastructure of the immigrants is in considerable flux, lobby groups in Ireland are not too vocal as yet.

4.1. Employment

The wave of emigration to Ireland after 2004 was driven by the greater absorption into the job market and higher wages than in Poland. Research indicates, however, that Poles work below their qualifications.¹⁰ Moreover, the recession follows the rule of 'last in, first out' and they are more liable to

⁹ Indicators of immigrant integration – A Pilot Study. Eurostat. 2011.

¹⁰ CSO

lose their jobs than the native Irish.¹¹ The rate of unemployment among the Polish minority is higher than of the general population.¹²

4.2. Social welfare

Growing unemployment and shrinking budgets force successive governments to cut welfare aid. Most Polish clients of the organization Cairde look for sources of financial support – grants, benefits, rent allowances, cancellation of Healthcare bills, and obtaining of medical cards.¹³

The information and language barriers are the most serious problems to Poles wishing to move around the system. Delayed awarding of benefits, arbitrary decision-making, refusal due to failure to meet the Habitual Residence Condition, protracted communication process between Polish and Irish national insurance authorities (around 6 months) are the commonest problems. Individuals of reduced work capacity: the sick and elderly, dependent on sickness and old-age pensions, are in particularly straitened circumstances. To many, it spells psychological stress, anxiety, poverty and, in extreme cases, homelessness.

4.3. Image of the Pole

Poles in Ireland enjoy a reputation of hard-working, reliable and trustworthy, yet the recession fosters anti-Polish sentiments.

For instance, the *Irish Times* tracked Enda Kenny's government's proposal of June 2011 for the EU to change family benefits regulations.¹⁴ This related to the Department of Social Welfare calculations that, in 2010, Ireland paid Child Benefit to 7814 children living abroad, including 80% of Polish children. This cost the Irish state €15.4 m.¹⁵

Several articles in the *Irish Independent* portrayed Poles as taking advantage of the social welfare system. Irish radio and television media (RTE) described the story of a notorious road hog, Mr. Driving Licence.¹⁶ Forum Polonia responded to these articles several times. The organization also denied the famous case of 'No Irish need apply', where it was alleged that the Irish could not find employment in Poland.¹⁷

¹¹ ERSI Annual Monitoring Report on Integration. Various years.

¹² Indicators of immigrant integration- A Pilot Study. Eurostat. 2011.

¹³ Emilia Marchelewska, Polish Clients Service Report 2010. Cairde.

¹⁴ Irish Times, 7 June 2011 'Burton asks EU for rule change on child benefit'. Jamie Smith

¹⁵ Department of Social Welfare, 2011

¹⁶ The mystery of Ireland's worst driver, Thursday, 19 February 2009, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7899171.stm>

¹⁷ www.forumpolonia.org

4.4. Mastery of English remains the weakest Polish point that hinders functioning in the system, finding of appropriate employment and full involvement in public life. Comprehensive figures are not available concerning numbers of Poles who attend English language courses. 'Fáilte Isteach', free classes in conversational English run by volunteers, are relatively popular with Poles, though their numbers are quite low compared to the overall Polish minority population in Ireland.

4.5. Participation in local community life and civic activity

Research into ethnic minorities by Fingal County Council indicates Poles exhibit very low involvement in life of local communities – very few are members of local clubs, groups, church, residential committees. Poles tend to engage in local politics to a lesser extent than, for example, residents of African origin. What is more, some Poles declare they do not feel part of their community. Poles apply for citizenship or permanent residence less frequently than other nations in the region. They have not their elected representatives at any political level, either. Asked 'Are you, or one of your children, a member of any social, community, church or neighborhood group or club?', only 31% respondents said Yes. 65% were not involved in any form of community life in their country of residence, and 3% were unable to answer the question clearly (cf. Fig. 2).

Fig. 2. Involvement in community life of Poles living in Ireland

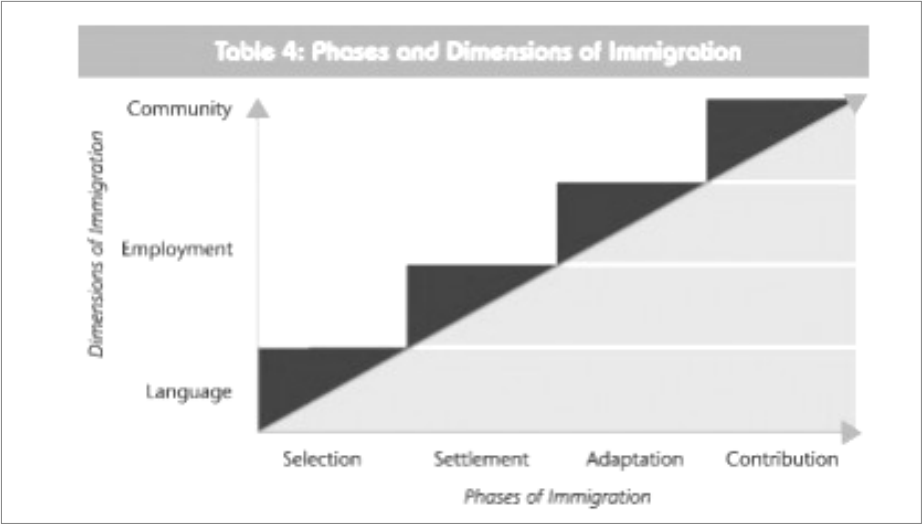
Source: *Official Languages and Immigration: Obstacles and Opportunities for Immigrants and Communities* - November 2002. Minister of Public Works and Government Services Canada 2002.

5. Prospects for the future

Despite massive departures, thousands of Poles remain in Ireland together with their problems and opportunities. It is up to the Polish community to take responsibility for changes to improve the situation and take advantage of all the opportunities.

An analysis of stages of immigrant integration may place the Polish community in Ireland somewhere between settlement and adaptation (cf. Fig. 3).¹⁸

Fig. 3. Stages of immigrant adaptation

Source : *Official Languages and Immigration: Obstacles and Opportunities for Immigrants and Communities* - November 2002. Minister of Public Works and Government Services Canada 2002.

Poles in Ireland are quite well organized. They have their own shops, schools, churches, cultural and aid organizations, media, medical centers. Some are free market and some are volunteer undertakings. Time has come to think of possible contributions to this society.

5.1. Change strategy

Polish immigrant structures need expert, organizational and financial support for optimum operation and stability. Stubborn leaders with a vision are required as well since 'it is leaders who initiate a change strategy. They can see the public (and their own) interest beyond individual (and their

¹⁸ *Official Languages and Immigration: Obstacles and Opportunities for Immigrants and Communities* - November 2002. Minister of Public Works and Government Services Canada 2002

own) interest. Leaders are ‘triggers’, people who step ahead and pave new ways. They are tasked with drawing others along, making actions efficient and, above all, ‘seeing more’ – correctly diagnosing reality in both its gaps and its resources. They can handle self-stereotypes of communities and reach beyond set patterns to get to know themselves and their environment better. Leaders are those capable of winning trust with their credibility, vision, commitment’.¹⁹ A strong and united Polish community in Ireland is the vision of Forum Polonia. Poles are proud of their Polishness and uphold Polish traditions while being well integrated into Irish society. They are influential in Poland and Ireland.

Forum Polonia is the only initiative of organized cooperation between groups, individuals, media, and institutions in Ireland and support for groups and people connected with the network. The idea behind Forum Polonia is to assist with the collaboration process by providing opportunities for working together and supplementing resources. The Forum is active in several fields: education, job market, healthcare and welfare, culture and promotion of Poland by organizing meetings and conferences, training for organizations, staging of joint projects addressed to the Polish community, research, media monitoring. Forum Polonia plays a particularly important role in spreading information from Irish, Polish and international institutions to Polish activists in Ireland via a website and newsletter.

Poles take very little advantage of the aid provided by the other ‘umbrella’ organizations, i.e. New Communities Partnership and Integration Centre. No Polish organization is a member of NCP AT present.

5.2. Existence and capacity of Polish immigrant organizations and financial stability

Volunteer work is a key feature of Polish immigrant activity in Ireland. To survive and become more effective, Poles must be more creative at raising funds for their operations.

Most structural and programme funds for Polish immigrant activities come from public institutions, namely, the Polish Senate, Foreign Office via the Polish consulate in Ireland as well as the Irish government Office for Promotion of Migrant Integration with the Ministry of Justice. Subsidies are harder to obtain in a crisis.

Some organizations use public resources and collect fees for their services. The psychology clinic ‘My Mind’ has adopted the typical model of social enterprise, increasingly popular across Europe. As part of the model,

¹⁹ M. Plewowska, M. Makowska, K. Czayka-Chełmińska. *Przewodnik Lidera. Portrety, inspiracje, pytania*, Stowarzyszenie Szkoła Liderów. Warszawa 2009.

a social-purpose institution engages in business operations and invests profits in development of the organization.

Organizations acting in another culture present a completely different approach. American organizations largely base on private funding. The Access project²⁰ – a Centre for the Arab community in the US, is financed with contributions from those better off, who want to support weaker members of their community. In 2009, capital of the organization reached \$50 mio, it employed 50 people.

In turn, the Polish community in Canada has successfully adapted the model of capital investment.²¹ Polish-Canadian Business and Professional Association of Windsor has bought a stretch of land to build housing estates Polonia Park and Villa Polonia – profits are used to finance Polish immigrant initiatives, among other things.²²

5.3. Lobbying and institutional cooperation

There is a growing need for dialogue and closer collaboration between the Polish immigrant community and Irish institutions, communication of needs, problems and finding solutions together.

The way public institutions provide their services must change to become more accessible and of assistance to the entire, multicultural community of Ireland. Certain information services, particularly those relating to mental health and addictions, are virtually inaccessible to non-English speakers. The fact that some addiction treatment facilities have not had a Polish customer is telling. Polish psychologists and priests, especially Centre for Addiction Counselling (CKU), know there are plenty of addicts and co-addicts in Ireland. CKU and the Dublin-based Coolmine Therapeutic Community began structural and specialist cooperation in 2010 in order to reduce access barriers by taking advantage of strong and unique sides of each partner.²³

Displaying of the so-called ‘accessibility signs’, i.e. offering of literature or a website in the various languages, is another method of bridging this gap. For example, when Cairde hired speakers of a given language, such as Polish and Chinese, numbers of users from these communities grew several hundred per cent.

²⁰ Meeting with Hassan Jaber, Executive Director Access, as part of Women’s Health and Wellbeing Program organised by Boston College. USA, Detroit, 18 May 2010.

²¹ Jerzy Barycki, President of Polish-Canadian Business and Professional Association of Windsor ‘Capital Investments’. Speech at ‘Quo Vadis III. Tools for success’. 14 May, 2011.

²² A. Rajski, *100 lat Polonii w Windsor 1908 – 2008*. Walkerville Publishing, Windsor, Kanada, 2008.

²³ www.cku.ie

Ireland has a tradition of 'Community mobilizing', that is, involving members of the public in the process of planning. Forum Polonia has cooperated, for instance, with researchers taking part in the Health Service Executive Programme for Unplanned Pregnancy. Contacts as part of Forum Polonia network and social consultations have been undertaken in Dublin and Cork. Analysis of problems and suggestions will help to improve information concerning unplanned pregnancy and availability of information services.

6. Political activity

Integration at the socio-political level is described by some theories as the most advanced stage of integration.²⁴ Poles do not have any political representation at the moment. A low percentage have registered for local voting purposes. Very few have become Irish citizens and thus eligible for voting in parliamentary and presidential elections.

Promotion of active civic participation is a goal of Forum Polonia. For nearly a year in 2008 / 2009, an information and mobilizing Project 'Vote. Local Elections 2009' was run to encourage Poles to participate and stand in elections. As a result, Polish candidates were promoted in Irish media and boosted numbers of Poles in electoral polls.²⁵

Education on effective cooperation with government institutions and non-government organizations is important as well. Unfortunately, few Poles work with more experienced partners in this respect, e.g. NCP.

In 2011, this author ran the Cairde Balbriggan initiative as part of the project 'Integration Through Joint Experience'. Balbriggan in the county of Fingal has one of the highest per capita national minority populations. There are several resident councils, yet foreigners, including Poles, rarely if ever join them. Investing in local activists, providing them with access to decision-makers, encouraging them to participate in influential fora and teaching lobbying strategy, writing letters, and running meetings were key elements of the project.²⁶

* * *

I have recently taken a trip that could be almost described as a trip into the future. I visited the Polish community in the United States and Canada. I saw Polish districts, met Poles in key government positions, witnessed prosperous businesses. I had *pierogi* in Toronto, as popular there as *panini* in Ireland. I saw Polish organizations worth 23 million dollars. I can see

²⁴ B. Fanning, *New guests to the Irish nation*. Irish Academic Press. 2009.

²⁵ www.forumpolonia.org.

²⁶ E. Marchelewska, Cairde Balbriggan Integration Through Common Experience. Cairde. In preparation.

enormous potential latent in Poles in Ireland. We are so close to Poland, exceptionally well educated, hard-working, and creative. Future belongs to us.

References

1. Fanning B., *New guests to the Irish nation*. Irish Academic Press. 2009.
2. Kaczmarczyk P., *Polityka rządu polskiego wobec migrantów i osób powracających z zagranicy – założenia i realizacja*. Konferencja Monitor Emigracji Zarobkowej – 2010. Malmo 2010.
3. Plewowska M., Makowska M., Czayka-Chełmińska K., *Przewodnik Lidera. Portrety, inspiracje, pytania*, Stowarzyszenie Szkoła Liderów. Warszawa 2009.
4. Rajski A., *100 lat Polonii w Windsor 1908 – 2008*. Walkerville Publishing, Windsor, Kanada, 2008.
5. ERSI Annual Monitoring Report on Integration.
6. Indicators of immigrant integration – A Pilot Study. Eurostat. 2011.
7. Indicators of immigrant integration- A Pilot Study. Eurostat. 2011.
8. Marchelewska E., Polish Clients Service Report 2010. Cairde.
9. Official Languages and Immigration: Obstacles and Opportunities for Immigrants and Communities - November 2002. Minister of Public Works and Government Services Canada 2002.
10. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7899171.stm>.
11. www.forumpolonia.org.
12. www.cku.ie.
13. *Irish Times*, 7 June 2011.

Witold Rakowski, Barbara Rakowska

Polish labour force in Ireland and its benefits for both nations

Introduction

For centuries, Ireland remained a country to emigrate from, yet towards the end of 20th century, owing to dynamic economic growth, it became a haven for job seekers from other countries. Following Poland's accession to EU structures on 1 May, 2004, and Ireland opening its labour market for the Polish, the country became a preferred destination for those who sought either short- or long-term employment. High unemployment rates recorded between 2000 and 2006 (15-20% average, and over 30% in certain areas), drove employable Polish labour force to look for sources of income abroad. Estimates have it that Ireland has become the third major destination for job seekers, (the UK being the first having over 700,000 Polish immigrants, and Germany the second with some 500,000) now being a haven for between 200–250,000 workforce. Despite the economic downturn hitting both EU and Ireland, the country is still seen as a very attractive place to live and work, much more than the job-seekers homeland, Poland.

This can result from the following factors:

- 1) despite the crunch that has affected both Poland and Ireland, it is still easier for the Polish to find employment in Ireland than in Poland.
- 2) while wages are higher in Ireland, and so are costs of living, one can put aside more money than in Poland.
- 3) social security is better in Ireland.
- 4) an Irish employer is typically friendlier to a Polish employee than his Polish counterpart.
- 5) Irish employers seem to appreciate Poles' adaptability to changing environments. Apart from the above mentioned motives, immigrant workers from Poland want to explore the country, experience different professional relationships and improve their language skills. A considerable proportion of Poles working in Ireland for a few years, particularly those in the construction sector, return to Poland, yet the influx into Ireland continues and the newcomers are prepared to take jobs that are unattractive to the Irish. Unfortunately for the comers, such jobs are far less demanding, usually below the newcomer's qualifications and expectations at the time of departing Poland. What seems to be the

main force still driving Poles to Ireland is not simply finding better employment and thus source of maintenance, but the opportunity to make substantial savings to subsequently invest them, as the 2008's survey carried out amongst Poles living in Ireland shows. The sample group was not numerous (only 104 persons, 41 men and 63 women), yet it gives a picture of the Polish on the labour market in Ireland. The objective of the study was to obtain information about the nature of jobs, incomes, savings made and tentative plans to extend the stay on the Emerald Island.

Profile of respondents

Before the authors move on to present the findings of the poll carried out in October, 2008, they briefly describe the population of the respondents in the survey. The majority of the comers from Poland are young people: 70% of the male, and 60% of the female respondents are under 30 years of age, whereas only 10% of the male and 5% of the female respondents were over 40 years old. Consequently, 30% of men and 33% of women were single (i.e. never married). The proportion of legally married men was 38%, for legally married women the figure was 40%. Some 30% of men and 25% of women lived with a partner (concubinate/ common law marriage). 20% of men and 25% of women held academic qualification, and a negligible 2% completed elementary schools. The above statistics prove that the incoming Poles can boast high professional/ academic qualification. Prior to coming to Ireland 18% of the polled were residents of rural areas.

Reasons for leaving Poland

The decisions to move outside the homeland have to be looked at not only in the bearings of what attracts and pushes away, but also in what restrains and repels a would-be migrant. The restraining factors can be e.g. the family, close ties with the local community, while the repelling factors can be the new, in fact, alien social environment of the target country, distances and the risk of not finding employment. However, the factors that push away a potential migrant are usually those prevailing in his/her community, e.g. shortage of jobs, low wages or, more and more often, difficult relationships between colleagues in the workplace, or within his/her family. Yet these factors play a role when for the potential migrant there is not only an opportunity to find any job, but a better-paid one. In addition, there is excitement to meet new environments, both social and natural, and for a considerable number of leavers there is the chance to improve language skills and gain new experience. Before leaving for Ireland,

just over a half of the respondents had employment (58% of men and 53% of women), one in four men, and one in eight women were jobless, and 17% of men and 34% of women only just graduated from a university. For them, the main reasons to emigrate were high unemployment in Poland at the time, low wages (some 30% gave these reasons), little if any perspectives for personal and professional development resulting in finding an interesting and challenging job (28%). Occasional stronger family attachments caused that a number of Poles left for Ireland to live with a close relation.

Sources of information on possibilities of leaving

Since the main reason for migration to Ireland was perspectives of employment (92% of respondents), the pivotal factor was information about opportunities and ways to get there. 55% of respondents said that for them the key source of such information were friends and acquaintances, for 29% it was the more distant family/ relatives, 8% trusted the Internet and another 8% researched the press. The first job in Ireland was usually found with the help of friends, acquaintances (for 47%), but 39% found their first job on their own.

Duration of stay, type of employment and job satisfaction

Half of the respondents have stayed in Ireland for between one-and half to three years, the next 11% for over three years, the same figure is for those who have stayed less than six months, and another 11% represents those whose duration of stay ranged between six months and one year. Generally, men have stayed longer than women, as they were the ones to blaze the trail, and once their situation became stable, they were joined by their spouses (often bringing the children), or partners. One in four of those in employment had some clerical jobs (more women than men, though), 16% worked in food and beverage services, 5% looked after children (as babysitters) or accompanied and assisted elderly persons (OAP's). Another 7% were self-employed, but the most (46%) did labour jobs, including menial ones. At the time of the survey, half of the respondents were in different type of employment than their first one, on arrival in Ireland. 23% were very satisfied with their jobs, 50% were just satisfied, only 8% expressed some comments indicating dissatisfaction, and the remaining 19% were unable to give a definite opinion. Also the professional relationships in the workplace were assessed as either good or positive. For 33% the atmosphere at the workplace was very good, for 50% it was good, for 13% it was satisfactory, and only 4% voiced negative opinions. 73% of

the respondents were happy to be in Ireland, and only 3% were disappointed. Some 24% were unable to give a definite response.

What are Poles particularly pleased with?

First and foremost, the source of satisfaction is the wages and the type of work done. Apart from these, the following reasons are mentioned:

- 1) life in Ireland is easier than in Poland, basically because it is far simpler to set up and incorporate one's own business, to obtain and register a car; the office personnel are really helpful, and the tax return procedures are clear and easy to follow.
- 2) while in Ireland, they feel that during one year there they have achieved more than they would have achieved in Poland for several years.
- 3) opportunities for personal and professional development are wider.
- 4) interpersonal communication and work relationships are friendlier.
- 5) Life is generally easier, and less stressful.
- 6) in case of a failure in business, the state provides better social and economic security.

Respondents companions

Those who have stayed in Ireland for over a year are usually accompanied by their families, relation, friends or acquaintances. This prevails in female part of the Polish community in Ireland. The household patterns are:

- 1) 33% men and only 12% women live alone,
- 2) the whole nuclear family (spouses + children) 8% men, 4% women,
- 3) with the spouse 16% M and 29% W,
- 4) with siblings 8% M and 19% W,
- 5) with parents 3% M and 2% W,
- 6) with relatives 3% M and 16% W,
- 7) with fiancé / fiancée 8% M and 7% W,
- 8) with friends/ acquaintances 21% M and 11% W.

Over 73% of respondents keep in close contact with their compatriots in Ireland, while only 26% rarely meet up with other Poles.

Intentions

As many as 13% percent of respondents have decided to stay in Ireland permanently; the group consisted of more women than men, as Polish women tend to marry Irishmen more often than Polish man marry Irishwomen. Over 70% percent of the respondents intended to stay in Ireland for at least a year or longer, while 17% either have different plans,

or are undecided. The opinion poll carried out in February, 2009, when the economic downturn was already hitting Ireland, showed that almost 67% of respondents had already been affected in terms of shorter hours of work, loss of jobs, or lower pay, yet they still intended to stay in Ireland saying that it is a safer and more stable place than Poland.

Income, cost of living and savings made

As the main objective of Polish migrants in Ireland is employment that enables them not only to maintain themselves, even in the reality of comparatively higher costs of living, but also to make savings, it is worth looking at the incomes earned by the polled ones, and subsequently, use the findings to formulate more general conclusions related to the transfer of money from Ireland to Poland. Although, culturally, an open question about a person's income is considered to be a sensitive issue, in this research all the polled ones who were in employment did not hesitate to provide information on their net incomes that they, or their families have at the disposal. Out of the 104 surveyed, 95 were in work and marked their income in the brackets given in the questionnaire. 57 family members staying in the same household as the polled ones were also in work. Most respondents (44%) and their family members (30%) earned an average monthly income of between € 1,501 and € 2,000, but there were also some receiving less than € 1,000 or even more than € 4,000. Information obtained in the survey made it possible to estimate net monthly incomes of 95 respondents and stands as follows:

- 1) 95 respondents, approximately € 174,700,
- 2) income of 57 members of their families € 135,900 total: € 310,000,
- 3) cost of maintenance (food, accommodation, transport etc) € 110,000,
- 4) savings made (rounded) € 200,000.

Average monthly income of a respondent was € 1,839; for men it was € 2,115, for women € 1,646, and for the family members of the respondent it was € 2,384 and € 2,150 for men and women respectively. Average monthly savings made by a person in employment was € 1,320. Out of the polled, 84% declared that they have savings, and 15% of the group sends part of their savings to Poland on a monthly basis, 45% do it every, now and again, and only 5% said they cannot afford to transfer any savings. The respondents intend to allocate their savings to:

- 1) buying a flat or a house 63%,
- 2) buying land (or property) 5%,
- 3) setting up a private business 12%,
- 4) buying a car 2%,
- 5) education 5%,
- 6) wedding reception 2%,

7) travelling 5%,

8) other 8%.

Let us now try to estimate net annual income of Poles residing in Ireland in two versions. Version One - 150,000 are in work, Version Two - 200,000 in work and their average net monthly income is € 2,000.

For Version One: $150,000 \times € 2,000 = € 300\text{m}$,

For Version Two: $200,000 \times € 2,000 = € 400\text{m}$.

Thus annually:

For Version One: $€ 300\text{m} \times 12 = € 3,6 \text{ bn}$.

For Version Two $€ 400\text{m} \times 12 = € 4,8 \text{ bn}$.

If savings account for only half of these amounts, they should be € 1.8bn, or € 2.4bn respectively. If we assume that at least half of the savings is transferred to Poland, i.e. € 900m or € 1.2bn., respectively, and the average rate of exchange of the zloty to the euro stands around 4 to 1, it yields PLN 3.6 bn. or PLN 4.8 bn. per year. The total of the savings can provide sufficient support for between 250,000 and 300,000 people in Poland. The other half of the savings can be allocated to investments such as a house or a flat. The PLN 3.6 bn. is enough to acquire ca 515,000 sq. m of living area at the average PLN 7,000 for a square meter. Assuming that a typical flat is about 70 sq. m, some 7,300 flats could be purchased with this money. In view of the fact that a considerable proportion of Polish migrants to Ireland has stayed there for four years one can easily imagine the size of the daily flow of money from Ireland to Poland, and how these financial not only means stimulate the domestic demand in our country, but also generate demand for transport services (air, road and telecommunications).

Conclusions

There is no doubt that Polish workforce in Ireland contributes to the increase in the GDP of this country, and by stimulating local demand for goods and services, let alone renting accommodation, it also helps to mitigate the impact of the economic downturn. Without this numerous population of migrants from Poland, and the demand it generates, the Irish would perish much harder. Even though some Irish see Poles as competition on the local job market, occasioning some hard feelings and prejudice, the managerial and executive personnel say that Poles are more creative than the local population and prefers to employ them. This gives grounds to some conflicts. However, the issue should be looked into in more thoroughly and from various angles.

Without Poles working in Ireland, this country would be poorer, and without employment opportunities for Poles in Ireland, so would be Poland. If we assume that in 2008 Ireland's GDP stood at € 180 bn., and it was produced by 2.63 m of workforce, then the contribution of an average

worker to the GDP was € 68,000. This means that the output of the 150,000 Polish workforce was about € 13 bn., of which only € 3.6 bn. was retained by Poles. The remaining part, constituting twice as much as the proportion retained, remained in the hands of the Irish. We can therefore state that output of Polish workforce in Ireland contributes far more to the increase in the wealth of Irish citizens than it does to Poland, as 62% of the GDP remains in the hands of the Irish state. The final conclusion is that bilateral co-operation is crucial for both nationalities as Ireland, being the richer, facilitates the flow of capital into Poland, and the Irish, in turn, become owners of businesses, service companies, banks, or land, let alone property developers and traders. In this way the two countries, so distant not so long ago, are now becoming closer. This is best reflected by increasing numbers of new Polish-Irish friendships and marriages, not to mention the travel.

Witold Rakowski

Population movements between Poland and Ireland

Introduction

Never have conditions for movement of people been as good as at present. This is fostered by appropriate conventions between countries, development of means of transport, access to information via the press and means of communication (the Internet), as well as improving tolerance of native populations towards immigrants due to increasing knowledge. By population movements I mean two-way (including tourist), seasonal (temporary), and permanent migrations inside a country and across countries (emigrations, immigrations). The latter involve changes of residence and thus of social and natural environment.

This paper will address movements of people from and to Poland, particularly in respect of links with Ireland. Availability of statistics concerning flows of individuals between countries is the fundamental obstacle to research into migrations. Figures provided by statistical offices, concerning movements both out of and into a given country are not accurate as some individuals fail to notify authorities of their emigration and arrival in a country. Nonetheless, analysis of migration of Polish population must be restricted to official figures published by the Polish National Office for Statistics (GUS), bearing in mind that these numbers are liable to some error. This applies in particular to those leaving Poland. Figures recorded by GUS are underestimated. Volumes of Polish population's movements from Poland to other states and vice versa depend not only on economic situation but also on what data are employed. Namely, the Polish Demographic Yearbook provides figures concerning:

1. permanent international migrations (immigrations, emigrations),
2. international migrations for a minimum of 12 months (to and out of Poland),
3. population of our country temporarily absent and abroad for longer than 3 months,
4. individuals arriving in Poland from abroad and registered for temporary residence of longer than 3 months.

Most people migrate for a minimum of 12 months and fewest permanently. Some individuals departing temporarily or for a minimum of 12 months are known to remain permanently away. Research into

migrations can of course take advantage of figures from residence offices, employment agencies, insurance companies or other institutions. With regard to population movements between distant countries, details of sold air tickets can be used. Despite certain inadequacies of migrant records, figures published in the appropriate statistical offices of the relevant states appear most reliable. These will help to demonstrate the central argument of this paper, namely, that intensity of migration flows between Poland and Ireland depends on fluctuations of the economic situation. It is these different levels of economic development across countries that are the principal reasons for migration.

In some countries, economic prosperity resulted in labour deficits, therefore, these countries (e.g. Ireland, the UK) provided attractive conditions for immigrants, even opening their labour markets to Poland after it joined the European Union. There are a number of publications on contemporary international migrations,¹ yet the problem remains topical and variations of the economic and political circumstances in the particular states affect volumes and spatial structures of the movements of outgoing and incoming population. Thus, the issue must be monitored, all the more so as it is a new development, namely, a country whose population has for centuries emigrated has become, owing to fast socio-economic growth, a destination for migrants. Before discussing migration links between Poland and Ireland, the general background to migration of Polish population must be outlined.

1. Scale of the phenomenon

As emigration of Polish population to Ireland used to be rare, it must be considered against a broader background. Permanent, seasonal and temporary migrations should be seen in a longer time-frame and divided into geographic destinations of the movements.

In the 30 years under analysis, most Polish population emigrated permanently in 2006–2007, followed by 2008, 2000, 1995 and in the period 1986–1990 (Table 1). Fewest individuals left in 2009–2010, that is, a time of economic slump in the European Union, in 1990, 1996–1999, and 2003–2005. The difference between the maximum emigration in 2006 and the minimum of 2010 (the latter comparable to the 1990 emigration) reached nearly 30 000. The annual emigrations in the 1980s were substantial as well. It can be said, therefore, that legal procedures, and primarily demand

¹ Relevant literature is listed in: R. Bera (ed.), *A Great Job Emigration of Youth. Challenges to Education*, Wyd. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010 and K. Slany (ed.), *Emigration Orientations of Poles*, Wyd. UJ, Kraków 1997.

Table 1. Permanent international migrations of Polish population

Years	Immigrations	Emigrations	Balance
1981–1985	1 329 ^{a)}	24 030 ^{a)}	-22 701 ^{a)}
1986–1990	2 129 ^{a)}	29 364 ^{a)}	-27 235 ^{a)}
1991–1995	6 501 ^{a)}	22 543 ^{a)}	-16 042
1990	2 626	18 440	-15 814
1995	8 121	26 344	-18 223
1996	8 186	21 297	-13 111
1997	8 426	20 222	-11 796
1998	8 916	22 177	-13 261
1999	7 525	21 536	-14 011
2000	7 331	26 999	-19 668
2001	6 626	23 368	-16 743
2002	6 587	24 532	-17 945
2003	7 048	20 813	-13 765
2004	9 495	18 877	-9 382
2005	9 364	22 242	-12 878
2006	10 802	46 936	-36 134
2007	14 995	35 480	-20 485
2008	15 275	30 140	-14 865
2009	17 424	18 620	-1 196
2010	15 246	17 360	-2 114

^{a)} annual average.

Source: The author's own compilation based on figures in the Demographic Yearbook 2011 pp. 425, 428, 2003 p. 369.

for labour in other countries, are the chief factors affecting the scale of emigration out of Poland. On the other hand, between a little more than a thousand individuals in 1981–1985 and more than 10 000 in 2006 came to settle in Poland. As emigrations exceeded immigrations, Poland lost from a little more than a thousand individuals in 2009 to above 20 000 in 1981–1990, and even as many as 36 000 in 2006. The negative balance of permanent migrations during the recent European crisis was low when compared to the preceding years. Beside permanent migrations, since 2008 GUS has published figures concerning emigration from Poland for a minimum of 12 months, which have totalled in the particular years:²

2008	60 826
2009	31 155
2010	29 748 individuals.

² Demographic Yearbook 2010, p. 445 and 2011, p. 435.

These figures indicate that, in the initial phase of the economic crisis, the emigration was twice as high as in 2010, when nearly all the European states and the US had been gripped by the downturn. A third figure relating to population migrations recorded by GUS is the population absent temporarily as it leaves abroad for more than 3 months.³ These departures in the particular years were:⁴

1995	10 310
2000	15 283
2004	20 651
2005	31 126
2006	50 756
2007	72 814
2008	88 306
2009	68 848

It reached its peak in 2008 too and was four times greater than in 2004, when our country had joined the European Union.

2. Ireland as a destination for emigration

Some Poles had arrived in Ireland before Poland joined the EU, yet they were few, as a census in May 2002 showed approximately 2000 people were staying temporarily,⁵ while merely several dozen left for a short time. Since 2005, Ireland has been reported as a destination for settlement and residence by GUS, therefore, the movements between Ireland and Poland can be tracked. Few Poles came permanently in 2005 if compared to such destinations as Germany, the UK or the US. Twice as many Poles moved even to Canada as to Ireland in 2005. Although Ireland is more distant from Poland and less populous than Austria, Sweden, Belgium, Holland or France, more people settled permanently there than in each of these 5 countries (Table 2).

In 2006, the communication between Poles in Ireland and in the native country suggested the number of Poles settling permanently in Ireland was five times higher than a year before. Another dramatic growth of permanent settlements occurred in the UK, though the absolute numbers were incomparably (eight times) greater. Permanent migrations to Germany and other European countries rose negligibly. In 2007, slightly fewer Poles

³ Departures for more than 2 months by 2005.

⁴ Demographic Yearbook 2011 s. 452.

Demographic Yearbook 2008 p. 482.

Demographic Yearbook 2006 p. 477.

⁵ Demographic Yearbook 2011 p. 454.

Table 2. Directions of Polish permanent emigration to particular states or continents in 2005–2010

Country of residence	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Total
1. Austria	308	853	785	559	386	338	3 229
2. Belgium	149	307	402	325	281	296	1 760
3. France	295	579	513	564	388	339	2 678
4. Spain	265	625	650	514	330	272	2 656
5. Ireland	405	2 307	2 089	1 422	570	565	7 358
6. Holland	393	925	1 098	1 004	691	680	4 831
7. Germany	12 317	14 950	13 771	11 884	7 769	6 818	67 509
8. Norway	▪	251	304	418	245	303	1 521
9. Sweden	268	595	487	475	398	400	2 623
10. United Kingdom	3 072	17 996	9 165	6 565	3 502	3 472	43 772
11. Italy	413	891	813	922	549	535	4 123
12. US	2 613	3 951	3 078	3 158	1 961	1 767	16 528
13. Canada	808	1 097	821	841	571	607	4 745
14. South America	18	18	16	23	12	15	102
15. Australia	223	369	233	239	237	163	1 464
16. Africa	46	94	41	58	36	32	307
17. Asia	46	115	76	74	61	94	466

Source: see Table 1.

settled in Ireland than in 2006. The fall was particularly strong (nearly double) in the case of the United Kingdom, though it also applied to Germany and most European states except Norway, Holland, and Belgium. The decline of Polish settlements in Ireland continued in 2008. More than 600 fewer Polish citizens came to live in that country a year later. Fewer individuals settled in the remaining European states (apart from Holland and Norway) as well. In 2009 and 2010, the Polish emigration to Ireland had dropped by more than twice since 2008. The movement during the last two years was only slightly more intensive than in 2005. Numbers of Poles settling permanently in Germany, the UK, and the other countries diminished clearly too (Table 2). Thus, 2006 was the best year for permanent Polish settlements in other countries. The following percentages of the overall Polish emigration settled in Europe:

2005 – 82.8

2006 – 87.8

2007 – 87.8

2008 – 85.3

2009 – 84.4

2010 – 84.4

European, especially West European states were the core area for settlements of Polish citizens. Most Poles emigrated to Germany during those 6 years, followed by the UK, the US, and Ireland, which came fourth and outranked Holland, Canada, Austria, Sweden, Italy (Table 2). If the total

number of Polish immigrants during the 6 years is compared to a thousand inhabitants of a country of settlement, they come in the following order:

Ireland	1.68
Germany	0.82
United Kingdom	0.71
Austria	0.29
Holland	0.38
Sweden	0.32
Norway	0.16
Belgium	0.28
Italy	0.07
US	0.05

Thus the attraction of Ireland was more than twice stronger than that of Germany or the UK and more than four times greater than that of Austria, a country close to Poland. The immigration of Poles into Ireland should not be expected to match that level in the period under analysis.

Permanent Polish migrants to Ireland were predominantly (more than two thirds) male, especially in 2005–2008 (Table 3).

Table 3. Gender of permanent Polish migrants to Ireland in the particular years considering their place of residence in Poland

Year	Gender			Place of residence in Poland			
	male	female	total	male		female	
				urban	rural	urban	rural
2005	273	132	405	237	36	114	18
2006	1 670	637	2 307	1 222	448	487	150
2007	1 644	445	2 089	1 214	430	370	75
2008	1 018	404	1 422	774	244	336	68
2009	299	271	570	244	55	229	42
2010	304	261	565	262	42	232	29
Total:	5 208	2 150	7 358	3 953	1 255	1 768	382

Source: The author's own compilation based on: GUS Demographic Yearbook: 2006, p. 456; GUS Demographic Yearbook: 2007, p. 448; GUS Demographic Yearbook: 2008, p. 462; GUS Demographic Yearbook: 2009, p. 434; GUS Demographic Yearbook: 2010, p. 436; GUS Demographic Yearbook: 2011, p. 426.

As many as 242 males corresponded to 100 females coming permanently to Ireland from Poland in all the 6 years under consideration. This can be described as typical for the initial stage of population movements. A majority of Poles who began living in Ireland in 2005–2010 had been urban residents (76% males and 82% females) before leaving.

Data in the GUS Demographic Yearbook do not provide clues as to the age, marital status and education of emigres settling in the particular states.⁶

3. Temporary migrations

Attempts are undertaken at recording those who leave Poland temporarily, provided they report this fact to vital statistics authorities, beside those who depart permanently. Departures for a minimum of 12 months have been taken into account since 2008, with individuals leaving for more than 2 months being registered before and those leaving for longer than 3 months after 2006. Polish emigration to Ireland for a minimum of 12 months amounted to:⁷

2008	5 760	individuals
2009	1 981	individuals
2010	1 831	individuals.

This is increased by those leaving for Ireland for more than 3 months:

2005	1 613	including	1 366 males
2006	4 675	including	3 962 males
2007	8 357	including	7 229 males
2008	10 171	including	8 650 males
2009	7 689	including	5 934 males ⁸

Figures are not available of those who leave temporarily to return and those who extend their stay. It can be stated in general that many more Polish individuals stay in Ireland and other countries temporarily than permanently. GUS estimates the following number of Poles stayed temporarily in Ireland and other states in the individual years⁹ ('000s):

Year	Ireland	Germany	the UK	other
2004	15	385	150	450
2005	76	430	340	604
2006	120	450	580	800
2007	200	490	690	990
2008	180	490	650	890
2009	140	415	555	760
2010	125	455	560	850

Ireland ranks third among European countries with regard to numbers of Poles in temporary residence. Signs of economic recovery there in 2011 promise that the level of more than 100 000 will be maintained, owing also

⁶ Figures published in the 'Demographic Yearbook' concerning age, marital status, and education relate to all migrants regardless of their states.

⁷ Figures concerning earlier years are not available in the 'Demographic Yearbook'.

⁸ Figures concerning earlier years are not available in the 'Demographic Yearbook'.

⁹ Demographic Yearbook 2011, p. 454.

to welfare policies,¹⁰ despite more stringent restrictions introduced since 2009. Some people obviously come back but others arrive to replace them. Observations suggest that those returning to Poland stay there for some time to come back to Ireland again, attracted by their earlier links with Irish or Polish employers and better overall living and working standards.

From Ireland to Poland

Permanent population movements occur not only from Poland to Ireland but also in the reverse direction. Before discussing this aspect, one should note that the share of Poles in the overall immigration to Ireland is negligible. This is shown by the figures in Table 4.

Table 4. Foreign migrations of the Irish population

Year	Immigration	Emigration	Balance	Intensity of migrations per 1000 of the population		
				balance	incoming	outgoing
2001	46 158	19 855	+26 303	+6.8	11.8	5.0
2006	103 260	38 866	+64 394	+15.1	25.2	10.1
2007	109 500	42 200	+67 300	+15.5	26.4	10.9
2008	63 927	60 189	+3 738	+0.8	15.2	14.4
2009	37 409	65 253	-27 844	-6.3	8.7	15.0

Source: The author's own compilation based on: Demographic Yearbook 2008, p. 540; Demographic Yearbook 2009, p. 504; Demographic Yearbook 2010, p. 510; Demographic Yearbook 2011, p. 496. Recent Demographic Developments In Europe.

Merely 7 358 people had settled permanently in Ireland during 6 years while the numbers rocketed to more than 100 000 foreign citizens in 2007 alone. This was the highest immigration in the history of Ireland, unlikely to recur, as it fell by three times in 2009. Combined with rising emigration, the balance of permanent migrations was negative, compared to a relatively high positive balance of international migrations from mid-1990s to 2008.¹¹ These figures indicate that, as the rate of economic growth, in particular, job creation or liquidation, varies, population movements out of and into

¹⁰ J. Płachecki, *The European Social Model and Levels of Population Income As Determinants of Regional Development in the European Union: Ireland, Poland, Mazovia*, "Żyrardów Yearbook", vol. IX, WSRL, Żyrardów 2011 and H. Zduńska-Niedźwiecka, *Family Benefits in Ireland*, vol. VII, WSRL, Żyrardów 2009.

¹¹ J. P. Rosa, *Impact of Foreign Direct Investment and Financial Resources of the European Community On Development of Ireland After 1 January 1973*, WSRL, Warszawa-Żyrardów 2004, p. 52.

a given country fluctuate accordingly. Ireland and Poland are perfect examples.

One more fact deserves attention. The population of Ireland is roughly nine times smaller than that of Poland while seven times more people immigrated there than to Poland in 2001 and 2007, and twice more in 2009 (see Tables 1 and 4). These numbers point to the diverse attractions of the two states to settlement. Slightly more individuals emigrated from Poland in 2001 and 2006, though more left Ireland in the subsequent years: three and a half times more in 2009 and twice more in 2008. Population movements both in and out of Ireland per 1000 inhabitants were several times greater than in and out of Poland. In 2007, there were 0.4 immigrants per a thousand population of Poland and 26.4 immigrants per 1000 of the Irish, compared to 0.93 and 10.9 émigrés, respectively. During the last 50 years, Poland has exhibited a prevalence of emigration over immigration, while Ireland has already been mentioned to show a positive balance of permanent population movements between 1995 and 2008. It is such variations of economic growth dynamics that boost mobility of populations. The example of Ireland is a telling demonstration. According to the law of migrations formulated over 100 years ago,¹² movements of population in one direction cause a reverse flow. This is clearly shown by air transportation: connections between Warsaw and Dublin were introduced first, followed by those from Cracow, Wrocław, Łódź, Katowice, Bydgoszcz, Rzeszów. Aeroplanes also link Cork and some Polish cities. These air connections are distinct signs of population movements¹³ related to work in Ireland and tightening economic and cultural links between both the states. These relations also result in movements of Irish population to Poland, both temporary and permanent. Figures published by ZUS (National Insurance Office in Poland) show the following numbers of the Irish to have settled in Poland in the individual years:

2006	211 people
2007	589 people
2008	917 people
2009	1 458 people
2010	1 200 people

Thus, more Irish came to reside permanently in Poland than did Poles settling in Ireland in 2009 and 2010 (Table 2). Citizenship and places of birth of the arrivals are very interesting. Out of all those who came from Ireland to settle permanently in Poland in 2009, 681 individuals (338 males

¹² E.S. Lee, *Theory of Migration* [in]: *Models of Migration*, 'Review of Foreign Geographical Publications', No. 3-4, Polish Academy of Sciences Institute of Geography, Warsaw 1972.

¹³ The topic is discussed in more detail in Jacek Włodyka's Bachelor thesis '*Population Movements Between Polish and Irish Airports*', defended on 3.04.2011 at the Foreign Faculty of Economics in Dublin, The Local Government College in Żyrardów.

and 343 females), including 677 Polish citizens, were born in Ireland. This means that 777 were born outside Ireland, though it is not known how many were born in Poland.¹⁴

In 2010, 689 (361 males and 328 females) out of all those who arrived from Ireland to reside permanently in Poland were born in Ireland, including 683 Polish citizens¹⁵ (i.e. 56.9% of all immigrants). These figures suggest Polish parents with children born in Ireland return, the latter treated as immigrants. Some Polish women, driven by welfare considerations, prefer to give birth and raise their offspring in Ireland, then some whose financial standing has improved come back to Poland. Children born in Ireland to Polish mothers with Polish citizenship also become Polish citizens yet they arrive in our country in the capacity of immigrants.

The foregoing discussion suggests that the figures concerning immigrants arriving permanently from Ireland to Poland can be misleading as all comers are treated as Irish. A more in-depth analysis of the figures indicates more than a half are Polish citizens.

Great numbers of individuals come from Ireland to Poland for a minimum of 12 months. Those are chiefly males (Table 5), with more arriving in 2010 than in 2008. Numbers of emigrations from Poland to Ireland for a minimum of 12 months fell dramatically in the same period. It can be presumed, therefore, that the immigration from Ireland to Poland for at least 12 months involves principally Polish citizens. The same is true of permanent movements.

Table 5. Immigration from Poland to Ireland for a minimum of 12 months in 2008-2010 compared to the emigration from Poland

Specification	Immigration			Emigration		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Males	2 708	3 799	3 075	4 617	1 087	1 000
Females	639	848	933	1 143	894	831
Total	3 347	4 647	4 008	5 760	1 981	1 831

Source: The author's own compilation based on: Demographic Yearbook 2010, pp. 444, 445; Demographic Yearbook 2011, pp. 434, 435.

Conclusion

The figures concerning migration presented here reflect not only population flows between states. A more thorough-going analysis of the statistics points to co-dependences between the current and earlier migrations. A clear relationship can be established between the rate of

¹⁴ Demographic Yearbook 2010, p. 442.

¹⁵ Demographic Yearbook 2011, p. 432.

economic development, understood mainly as creation and liquidation of workplaces, and volumes of population flows from Poland and other countries to Ireland as well as from Ireland to Poland and other states. Socio-economic standards and welfare, particularly family policies, also significantly affect population movements across countries.

This paper can only signal certain issues related to population movements from Poland to Ireland and vice versa. The phenomenon is far more complex and should be monitored in future in more detail and more depth, to which readers of this and all the other papers in this book are strongly encouraged.

References

1. Bera R. (ed.), *A Great Job Emigration of Youth. Challenges to Education*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010.
2. Lee E.S., *Theory of Migration* [in]: *Models of Migration*, 'Review of Foreign Geographical Publications', No. 3-4, Polish Academy of Sciences Institute of Geography, Warsaw 1972.
3. Płachecki J., *The European Social Model and Levels of Population Income As Determinants of Regional Development in the European Union: Ireland, Poland, Mazovia*, "Żyrardów Yearbook", vol. IX, WSRL, Żyrardów 2011.
4. Rosa J. P., *Impact of Foreign Direct Investment and Financial Resources of the European Community On Development of Ireland After 1 January 1973*, WSRL, Warszawa-Żyrardów 2004.
5. Slany K. (ed.) *Emigration Orientations of Poles*, Wyd. UJ Kraków 1997.
6. Zduńska-Niedźwiecka H., *Family Benefits in Ireland*, vol. VII, WSRL, Żyrardów 2009.
7. Włodyka J., Bachelor thesis: *'Population Movements Between Polish and Irish Airports'*, defended on 3.04.2011 at the Faculty of Economics in Dublin, The Local Government College in Żyrardów.
8. GUS Demographic Yearbook 2006, 2008, 2010, 2011.

Część II

Polska emigracja w Irlandii w XX i na początku XXI wieku

ZAMIEJSCOWY WYDZIAŁ
EKONOMICZNY W DUBLINIE
WWW.WSRL.PL

WYŻSZA SZKOŁA ROZWOJU LOKALNEGO

w ŻYRARDOWIE

Local Government College in Żyrardów (Poland)
Faculty of Economics in Dublin

DCU, Business School, Collins Av., Dublin 9
e-mail: dziekanat@wsrl.pl

Seminarium naukowe

pt. „Polska emigracja w Irlandii: wczoraj i dziś”

Termin: 26/06/2011 niedziela, w godz. 12.00 – 16.00

Miejsce: DCU, Business School, Collins Avenue, Dublin 9, sala Q122.

Język wykładowy: polski lub angielski

Koordynacja: Barbara Rakowska WSRL (Polska) i dr Jarosław Płachecki WSRL (Irlandia)

Prowadzący spotkanie: Anna Szewc IPS

Program seminarium:

12.00- 12.30 **Powitanie gości**

Barbara Rakowska, Kanclerz WSRL- *Prezentacja uczelni*

prof. Witold Rakowski, Rektor WSRL; *Migracje jako fenomen społeczny i ekonomiczny*

12.30 -13.30 Część I: Polska diaspora w XX w. Irlandii

Pat Quigley, IPS – *Kazimierz Markiewicz i jego czasy*

Tomasz Wybranowski – *Prof. Jan Łukasiewicz; życie i działalność naukowa*

Hanna Dowling, IPS – *Emigracja polska w Irlandii po II wojnie światowej*

13.30-14.00 Przerwa na kawę – *(kantyna na II piętrze)*

14.00 -15.00 Część II: Emigracja polska w Irlandii po rozszerzeniu UE w 2004 r.

dr Jarosław Płachecki, WSRL – *Organizacje polonijne po 2004 r.*

Przemysław Kolasiński - *Wizerunek emigracji polskiej w mediach polonijnych w Irlandii*

Emilia Marchelewska, FP – *Powroty do domu; perspektywy, szanse i zagrożenia*

15.00-15.20 **Dyskusja**

15.20-16.00 **Część ceremonialna**

Wejście na salę władz uczelni i absolwentów w togach

Wręczenie dyplomów ukończenia studiów; Barbara Rakowska, Kanclerz WSRL

Pożegnania gości i absolwentów; Prof. Witold Rakowski, Rektor WSRL

Materiały nadesłane przez prelegentów i organizacje polonijne posłużą do wydania recenzowanej, dwujęzycznej publikacji naukowej. Uczestnictwo w seminarium prosimy zgłaszać w terminie do 23 czerwca 2011 r. na adres e-mail dziekanat@wsrl.pl

dr Jarosław Płachecki, WSRL Dublin
Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego i Naukowego

Wyższa Szkoła Rozwoju Lokalnego, Poland, 96-300 Żyrardów, ul. Waryńskiego 1, tel/fax (+48) 46 855 61 62,
www.wsrl.pl, dziekanat@wsrl.pl

Zaproszenie na seminarium naukowe WSRL w Dublin City University
26 czerwca 2011 r.

Słowo wstępne

Tematyka związana z powstawaniem i działalnością organizacji polonijnych w Irlandii nie doczekała się jeszcze całościowego opracowania zarówno w polskim, jak i w irlandzkim piśmiennictwie. Poza artykułem Wawrzyńca Konarskiego z października 1991 roku i sporadycznymi wzmiankami w prasie polskiej i irlandzkiej (w tym polonijnej) na temat pobytu Polaków na wyspie brak jest w zasadzie miarodajnych źródeł o Polonii w Irlandii sprzed roku 2004. Brak jest zwłaszcza odrębnej naukowej publikacji, która holistycznie ujmowałaby kwestie polskiej migracji na terenie Irlandii w XX i XXI wieku w odniesieniu do naszych rodaków działających w rozproszeniu, jak i tych zrzeszonych w organizacjach polonijnych¹. W tej mierze najłatwiej jest o dane dotyczące sytuacji Polonii irlandzkiej przybyłej do tego kraju po roku 2004, a więc po rozszerzeniu Unii Europejskiej. I tu rzetelne i cenne źródło informacji stanowią szkice teologiczne i społeczne zebrane w książce pt. „Polscy migranci w Irlandii: wokół środowiska duszpasterstwa polonijnego” pod redakcją oo. Marka Grubki i Marcina Lisaka (Kraków – Dublin 2010)². Pewne wzmianki na temat Polaków mieszkujących w Irlandii odnaleźć można w publikacji wydanej przez Ambasadę Polską w Dublinie pt. „Ireland & Poland” (Dublin 2001) autorstwa Janusza Skolimowskiego i Cezarego Lusińskiego. Na uwagę zasługuje szczególne rys o prof. Janie Łukasiewiczu i informacja o konferencji naukowej zorganizowanej przez University College Dublin w lipcu 1996 r., poświęconej działalności naukowej profesora³. Interesujące dane dotyczące powojennej Polonii przytacza Krystyna Dobrzyńska-Cantwell w anglojęzycznej książce pt. „An Unusual Diplomat: Dobrzyński Biography” (London 1998), choć ze zrozumiałych względów autorka koncentruje się głównie na środowisku polskiej

¹ Mowa tu o artykule zamieszczonym w październiku 1991 w nieistniejącym już periodyku „Razem” i zatytułowanym „Zapomniana społeczność”. Wawrzyniec Konarski wspomina w nim ważne postaci Polonii irlandzkiej, jak choćby reprezentujących Polski Ośrodek Społeczno-Kulturalny (POSK) panią Janinę Lyons, Krystynę Pycińską-Taylor i Henryka Lebiodę oraz Krystynę Cantwell i Jana Kamińskiego z Towarzystwa Irlandzko-Polskiego; kopia maszynopisu artykułu znajduje się w prywatnych zbiorach autora niniejszego tekstu.

² Zgodnie z tytułem pracy autorzy koncentrują się głównie na katolickich środowiskach emigranckich skupionych wokół polskich dominikanów w Irlandii. Opracowanie stanowi wnikliwą analizę socjologiczną Polaków zamieszkujących Irlandię i roli środowiska duszpasterstwa polskiego w Irlandii na tle teologiczno-historycznym; patrz: M. Grubka, M. Lisak, *Polscy migranci w Irlandii: wokół środowiska duszpasterstwa polonijnego*, Kraków – Dublin 2010, *passim*.

³ J. Skolimowski, C. Lusiński, *Ireland & Poland*, Dublin 2001, s. 57–58.

dyplomacji w Irlandii, w tym zwłaszcza jej ojca – konsula RP Wacława Dobrzyńskiego⁴. Wiele informacji uważny czytelnik odnajdzie również w artykułach publikowanych w prasie polonijnej, a także w efemerycznych, niestety, wydaniach internetowych i stronach poszczególnych organizacji polonijnych. Immanentną cechą tych źródeł jest ich ulotny i wirtualny charakter. Tym bardziej zatem wydaje się być zasadna próba monograficznego usystematyzowania zagadnień dotyczących losów polskich emigrantów w Irlandii w XX i XXI wieku, ich działalności, sposobów organizowania się i funkcjonowania w irlandzkiej rzeczywistości. Zamyśl powstania niniejszego opracowania powstał z inicjatywy Rektora Wyższej Szkoły Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie prof. dr. hab. Witolda Rakowskiego jeszcze w trakcie prac przygotowawczych do seminarium naukowego pt. „Polska emigracja w Irlandii: wczoraj i dziś” i zorganizowanego w czerwcu 2011 roku przez Zamiejskowy Wydział Ekonomiczny WSRL w Dublinie⁵. Pierwotnie publikacja miała składać się jedynie z materiałów dostarczonych przez prelegentów uczestniczących w seminarium, ale szybko okazało się, że zarówno tematyka poruszana w trakcie konferencji, atmosfera podczas dyskusji, a także potencjał drzemiący w samym temacie wykracza daleko poza format druków pokonferencyjnych i nadaje się do oddzielnej monograficznej publikacji na temat „Polskiej emigracji w Irlandii w XX i na początku XXI wieku”. Do uczestnictwa w pracach nad dziejami polskiej diaspory w Irlandii zaproszono zatem przedstawicieli niemal wszystkich polskich organizacji w Irlandii, a także wiele osób prywatnych. Do wielu nie udało się niestety dotrzeć. Spośród materiałów i gotowych tekstów napływających do Komitetu Redakcyjnego wybrano te spełniające normy publikacji naukowej oraz kryterium rzadkości i oryginalności tekstu i zawartych w nim danych, co w kontekście upływającego czasu zdaje się mieć kapitalne znaczenie dla utrwalania tego co ważne i cenne dla kultury polskiej poza granicami ojczyzny. Wszystkim tym osobom, które przesłały materiały źródłowe na temat organizacji polonijnych działających w Irlandii, prelegentom, autorom tekstów, organizatorom seminarium i osobom współpracującym przy redakcji tekstu tej książki należą się gorące słowa podziękowania.

Jarosław Płachecki⁶

Maynooth, wrzesień 2012 r.

⁴ K. Dobrzyńska-Cantwell, *An Unusual Diplomat: Dobrzyński Biography*, London 1998, passim.

⁵ Seminarium naukowe poprzedzające napisanie tej książki odbyło się 26 czerwca 2011 roku w budynku Business School należącym do kampusu Dublin City University w Dublinie. Przebieg konferencji został w sposób profesjonalny przygotowany i poprowadzony m.in. przez panią Annę Szewc – wiceprezesa Towarzystwa Irlandzko-Polskiego, panią Barbarę Rakowską – Kanclerza WSRL oraz studentów Zamiejsowego Wydziału Ekonomicznego WSRL w Dublinie: panią Jeanette Borkowską, Elżbietę Nazaruk i pana Michała Karpińskiego, za co Redaktor naukowy niniejszej publikacji i Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego i Naukowego Seminarium pragnie serdecznie podziękować.

⁶ Od września 2011 r. dr Jarosław Płachecki pełni funkcję dziekana Zamiejsowego Wydziału Ekonomicznego w Dublinie w Wyższej Szkole Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie.

Literatura

1. Dobrzyńska-Cantwell K., *An Unusual Diplomat:Dobrzyński Biography*, London 1998.
2. Grubka M., Lisak M., *Polscy migranci w Irlandii: wokół środowiska duszpasterstwa polonijnego*, Kraków – Dublin 2010.
3. Konarski W., *Zapomniana społeczność*, Tygodnik „Razem”, 1991.
4. Skolimowski J., Lusiński C., *Ireland & Poland*, Dublin 2001.

Patrick Quigley

Kazimierz Markiewicz – miłośnik życia!

1. Wstęp

Kiedy Konstancja Gore-Booth poślubiła w 1900 roku Kazimierza Markiewicza, została hrabiną Markiewicz i przeszła do historii Irlandii jako Waleczna Hrabina. Jednak nie wiemy zbyt wiele o jej mężu, człowieku, który wprowadził to polskie nazwisko do historii irlandzkiej walki o niepodległość. Żył w cieniu rozgłosu swojej żony do tego stopnia, że wiele osób zna tylko jego nazwisko. Przedstawianie go w negatywnym świetle nie sprawiało trudności komentatorom bezpodstawnie twierdzącym, że był bigamistą, pozbawionym skrupułów uwodzicielem, policyjnym szpiegiem, a nawet miernym artystą. W pierwszej większej biografii Konstancji, napisanej przez Seana O’Faolaina w 1934 roku, dużo miejsca poświęcono opisowi jej długiego związku z Kazimierzem, lecz w kolejnych pracach jego rolę bagatelizowano¹.

2. Życie i twórczość

Urodził się w 1874 roku na Ukrainie i dorastał w posiadłości Markiewiczów, w Żywotówce. Twierdził, że nazwa wsi znaczyła „miejsce życia.” Rodzina należała do szlachty kresowej dawnej Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Jego dziadek kupił posiadłość w XIX w. i rodzina zajęła się hodowlą koni. Nie byli szczególnie bogaci, ponieważ rząd rosyjski skonfiskował część ich ziem za to, że popierali powstanie styczniowe w 1863. Jednak otwarta przestrzeń i nieskończony step czyniły Ukrainę idealnym miejscem dla koni. Szkoły artystyczne specjalizowały się w malowaniu ich na stepie lub w scenach batalistycznych. Również pierwszy zachowany obraz młodego Kazimierza przedstawia konia.

Jako młodszy syn nie mógł odziedziczyć majątku, musiał więc zdobyć jakiś zawód. Myślał o twórczości artystycznej, ale rodzina uważała studia prawnicze za wybór bardziej rozsądny. Po ukończeniu gimnazjum w Chersoniu kontynuował naukę prawa na uniwersytecie w Kijowie. To miasto w latach 90. XIX wieku było ważnym centrum polskiej kultury, a młody Markiewicz umiał łączyć studia z nauką malarstwa pod okiem polskich artystów.

¹ Szerzej zob.: P. Quigley, *The Polish Irishman, The Life and Times of Count Casimir Markiewicz*, Dublin 2012, passim.

Za wszelką cenę chciał zostać artystą, więc w 1895 roku pojechał do Paryża, gdzie poślubił swą ukochaną, Jadwigę. W 1897 roku urodziła mu syna, Stasia, ale zmarła przy porodzie drugiego dziecka w 1899 roku, w którym Kazimierz poznał Konstancję. Mimo że sześć lat młodszy, prześcigał ją pod względem zdolności i warsztatu artystycznego. W swoim dorobku miał już tak znakomite dzieła, jak „Amour”, oparte na legendzie Wigilii świętego Jana, które zostało nagrodzone nagrodą na prestiżowym Salonie i sprowadziło do jego pracowni rektora Akademii Sztuk Pięknych w Petersburgu.

Kazimierza i Konstancję natychmiast połączyła mocna więź, nierozrwalna aż do końca. Po śmierci żony Konstancja stała się dla Kazimierza przyjaciółką i kochanką. Dla znajomych stanowili nierozłączną parę – Con i Casi. Ona liczyła na wzajemną inspirację i doskonalenie artystycznego warsztatu obydwójga.

W 1900 roku pisała z Paryża do swojego brata w Irlandii: „Drogi Joss! Zaręczyłam się i mam nadzieję, że nie będziecie mieć nic przeciwko temu, że z obcokrajowcem, ponieważ bardzo go lubię. Nie przypomina Francuza, raczej naszych rodaków. Bardzo go kocham i jestem szczęśliwa, ale ze względu na was wolałabym, żeby był Anglikiem. (...) Jest artystą i człowiekiem bardzo inteligentnym”².

Rodzina Gore-Booth niepokoiła się o Con – myśleli, że Casiego bardziej interesuje posag. Ona była spokrewniona z markizem Salisbury, premierem Wielkiej Brytanii i obawiali się, że popełnia mezalians. Con donosiła, że roczne dochody Casiego wynoszą 160 funtów. Dużo pisała o swoich przysłym mężu: „Ożenił się bardzo młodo i był ogromnie nieszczęśliwy. Żona zdradzała go, co wywołało wielki skandal, kochanek próbował ją zabić. Słyszałam, że Kazimierz zachował się wspaniale i zaopiekował się porzuconą, chorą i zrozpaczoną żoną. Zmarła na suchoty rok temu”³.

Następnie zapewniała zmartwioną rodzinę – co brzmi ironicznie, gdy weźmie się pod uwagę jej późniejszą działalność polityczną w Irlandii: „Dzięki Bogu on nienawidzi polityki, nigdy nie był zamieszany w żadne intrygi i nie należy do żadnych towarzystw politycznych”⁴.

Kwestie pieniędzy i pozycji społecznej często wracają w listach mimo zapewnień Konstancji, że Kazimierz, jako dziedziczny szlachcic i syn hrabiego, nie interesuje się jej majątkiem. Rodzina Gore-Booth nie była do końca przekonana. Joss zwrócił się do ambasady rosyjskiej w Londynie. Ambasadador odpowiedział, że Casi nie ma prawa do tytułu hrabiowskiego, który w Polsce nie występuje.

To zapoczątkowało spór, który – mimo zapewnień syna Casiego, Staszka, że jego ojciec nie jest hrabią – nigdy nie ustał. Wydaje się, że część polskiej szlachty w czasie podróży miała zwyczaj tytułowania się baronami lub

² D. James, *The Gore-Booths of Lissadell*, Woodfield Press, 2004, s. 140.

³ Ibidem, s. 141.

⁴ Ibidem.

hrabiami. Rodzina Gore-Booth skontaktowała się z ambasadorem Wielkiej Brytanii w Petersburgu, co doprowadziło do posłania pracownika rosyjskich tajnych służb Ochrony do Paryża.

Policjant śledził Kazimierza w drodze do pracowni i w raporcie opisywał ludzi, których tamten spotkał, a nawet dzieła, nad którymi pracował. Wśród nich był portret „Irlandki, która ma podobno zostać jego żoną”. Ciekawe, czy chodzi o wytworny obraz Con w długiej, cienkiej sukni w stylu prerafaelitów, Edwarda Burne-Jonesa czy Dante Rossettiego, który można zobaczyć w budynku parlamentu Irlandii – Leinster House? Czy może o portret Con z odkrytymi ramionami i szelmowskim uśmieszkiem, wiszący w rodzinnym Lissadell House?

Policjant przedstawił szczegółowy raport na temat trybu życia Kazimierza: „(...) od śmierci żony używa wszelkich przyjemności, które zajmują mu cały czas. Poza tym nie można mu nic zarzucić”⁵.

Mimo obaw rodzina pogodziła się z faktem, że Con oddała mu swe serce i ślub odbył się w Marylebone w Londynie. Znajomi powiadali, że Con nauczyła Casiego angielskich słów przysięgi, kiedy jeździli po mieście autobusem. W dniu ślubu odbyły się trzy ceremonie – w anglikańskim kościele parafialnym, w urzędzie stanu cywilnego i w ambasadzie rosyjskiej.

Pisarz Sean O’Faolain, który mógł jeszcze porozmawiać ze znajomymi Con i Casiego, pisał w latach 30. XX wieku: „On był pełen życia, a ona pełna energii; on dużo żartował, a ona uwielbiała płatać figle; on został wychowany na wsi, a ona wieś kochała; oboje byli wyjątkowo dziecinni; on kochał teatr, a ona blask jupiterów; on zabiegał o względy dam i był dobrym kompanem – ona lubiła przebywać w męskim towarzystwie. (...)”

Prawdą jest – co pokazał czas – że byli dla siebie idealnymi przyjaciółmi. Istotna różnica polegała na tym, że u podstaw jej charakteru tkwiła powaga, podczas gdy on był urodzonym dyletantem. (...) Wiadomo, że ona była seksualnie oziębła. Z tego niestety nikt nie zdawał sobie sprawy. Wyglądali jak stworzeni dla siebie, tak jednak nie było”⁶.

W początkach XX w. ich życie skupiało się wokół sztuki. Ich córka, Maeve, urodziła się w 1902 roku, ale mieszkała z babcią w Sligo. Poważne komplikacje w czasie porodu odcisnęły się na zdrowiu Con. Postanowiła nie ryzykować i nie mieć więcej dzieci. Zimą tworzyli w Paryżu, a latem jechali do rodzinnej Żywotówki. Casi zbudował pracownię pośród drzew. Malowali głównie sceny z wiejskiego życia i pracę chłopów w polu. Oglądali i utrwalali pejzaże w okolicach Żywotówki. Dziś wiele się zmieniło, ale łatwo da się odnaleźć cechy krajobrazu utrwalone w ich dziełach.

Starczało im odtwarzanie tego, co mieli przed oczami i nie przywiązywali wagi do awangardowych prób zgłębiania psychiki artysty czy tworze-

⁵ S. Martin, *Good Times and Bad*, Mercier Press, Cork, 2008, s. 177.

⁶ S. O’Faolain, J. Cape, *Constance Markievicz*, London, 1934, s. 49.

nia nowych sposobów patrzenia na świat. Nie przesuwali granic, nie rozwijali nowych technik, malowali, żeby stworzyć atmosferę, oddać nastrój lub opowiedzieć historię.

Con lubiła barwną rodzinę Markiewiczów, ale pisała w liście do siostry, że chłopci na Ukrainie są bardzo biedni i prowadzą nędzne życie. Jej wrażliwość społeczna rozwijała się w kierunku, który prowadził do konfliktów.

Matka Con zaproponowała im mieszkanie w domu w dublińskiej dzielnicy Rathmines, gdzie przeprowadzili się w 1903 roku. Sceneria miasta szybko ich pochłonęła, malowali pejzaże i rysowali portrety. Brali udział w licznych wystawach u boku artysty i filozofa George'a Russella (używającego pseudonimu „AE”). Casi był wziętym portrecistą, który uwiecznił wiele osób z elity towarzystwa dublińskiego. Zaskarbił sobie też sympatię rodziny Gore-Booth, która doceniła jego dowcip i urok. Pomimo braku środków do życia był zawsze serdecznie przyjmowany i stał się częstym gościem w ich domu. Jego karykatury członków rodziny Gore-Booth do dziś zdobią filary jadalni w Lissadell.

W Irlandii na początku XX w. rodziła się rewolucja kulturalna – Celtyckie Odrodzenie – zbliżone do ruchów kulturalno-nacjonalistycznych w całej Europie, na przykład do Młodej Polski. Kazimierz i Konstancja – młodzi, utalentowani i oryginalni – znaleźli się w centrum twórczości artystycznej. Najbardziej rozpoznawalnym nazwiskiem tamtych czasów jest W.B. Yeats, ale wielu poetów, pisarzy i artystów pracowało nad rozkwitem rodzimego i odrębnego irlandzkiego stylu we wszystkich dziedzinach sztuki.

W Dublinie Casi odnalazł się w roli Irlandczyka. Zasmakowała mu irlandzka whiskey i mawiano, że pije ją jak wodę. Jego autoportret z tego okresu przedstawia pewną siebie i atrakcyjną twarz z fajką w ustach. Obraz pokazuje mężczyznę cieszącego się życiem. O'Faolain zwracał uwagę na fakt, że Casi znał wiele spośród tysiąca pięciuset barów działających wówczas w Dublinie. Pisarz, Padraic Colum, opisał Casiego jako jedynego typowego Irlandczyka, jakiego widział na oczy. Był bardzo dobrze znany w Dublinie i przed obiadem u lorda w jego zamku potrafił napić się piwa ze stolarniem w pubie.

O'Faolain przedstawia anegdotę o Casim na Zamku w Dublinie, używając słownika, którym zapewne posiłkowałyby się sam bohater historii:

„Idę na zamek, francja elegancja. Dworskie stroje, fraki, białe pończochy, pumpy. Przedtem obracam się dokoła i pytam Konstancji: „Widzisz coś? Nie? Cieszy mnie to. Mam połówkę szkockiej w tylnej kieszeni spodni pod połą fraka”⁷.

Na przyjęciu było mnóstwo alkoholu, więc Kazimierz oddał swoją połówkę dorożkarzowi. Taka była z niego dobra dusza. Około północy wyszedł

⁷ Ibidem, s. 62.

chwijnym krokiem z Zamku i wpakował się do dorożki. Nie wiedział, że dorożkarz też jest pijany i gdy się ocknął, dorożka stała gdzieś za miastem.

„Wyciągnąłem szpadę, przebiłem okno z przodu i wetknąłem mu ją w zadek. Stoczył się z kozła na ziemię, drąc się wniebogłosy, a dorożka ruszyła, jak z bicza trzasnął”.

Uratował dorożkarza, lecz poślizgnęli się i wpadli w błoto zmieszane z krwią i wodą. W końcu wpakował tamtego do dorożki i wrócił do Rathmines, gdzie przywiązał konia do barierki i wszedł cichaczem do domu.

„Rano wyglądam przez okno. Ani dorożki, ani dorożkarza. Przepadł jak kamień w wodę”.

Dla Casiego życie i fantazja były równie dobrym materiałem na opowieść. Był autorem takich sztuk, jak *The Memory of the Dead* czy *The Dilettante*, w których Con grała główne role. Utworzyli klub dla artystów i pisarzy, United Arts Club, który nadal istnieje i ma się dobrze. Casi otworzył szkołę fechtunku. Żony uczniów doprowadziły jednak do jej likwidacji, gdyż więcej się tam piło niż fechtowało. Gospodarowanie pieniędzmi nie było mocną stroną Con, para zostawiała w sklepach mnóstwo pieniędzy.

Reputacja Casiego jako bon vivanta przyćmiła zasłużoną sławę autora świetnie namalowanych portretów z początku stulecia, cennego źródła wizerunków postaci z tamtego okresu. Portrety Ellen Duncan (w United Arts Club), George'a Rusella (w Municipal Gallery) oraz Prezesa Sądu Najwyższego O'Briena (w Kings' Inns) są poważne i porządnie wykonane. Namalował też godne uwagi studium przedstawiające nadanie Hrabiemu Mayo Orderu Św. Patryka na Zamku Dublińskim. Jest to mało znany i rzadko pokazywany szerszej publiczności obraz, drobiazgowo przedstawiający śmietankę angielskiej klasy rządzącej w Irlandii w apogeum potęgi, unikatowy obraz zamkniętego zazwyczaj środowiska.

Zaangażowanie Con w politykę rośło. Wstępowała do organizacji nacjonalistycznych i pisywała teksty propagandowe do czasopism i gazet politycznych. Porzuciła twórczość artystyczną i wstąpiła na drogę, która zaprowadziła ją do uczestnictwa w powstaniu 1916 roku i stanowiska pierwszej kobiety – ministra czasów współczesnych.

Casi wspierał Con w jej działalności politycznej, nie angażując się w nią. Opowiadał, jak zajrzał kiedyś pod łóżko i przekonał się, że śpi na pudłach pełnych karabinów i dynamitu. Kiedy Con założyła komunę dla dublińskiej młodzieży, zaprotestował i namówił żonę do jej zlikwidowania. Kiedyś wrócił do Dublina z Ukrainy, głodny i zmęczony po długiej podróży. Con mieszkała w północnej części miasta, w Belcamp, więc wziął dorożkę, by się tam dostać. Dom stał pogrążony w kompletnych ciemnościach. Zapukał kilkakrotnie, w końcu z okna wyłoniła się głowa chłopaka, który z dublińskim akcentem krzyknął: „Czego?”⁸.

⁸ A. Marreco, *The Rebel Countess*, Weidenfeld & Nicolson, London 1967, s. 132.

To stało się początkiem jednej z jego ulubionych anegdot, odtwarzanych w pubach. W oknach pojawiało się coraz więcej głów wrzeszczących „Czego?”, w mroku rozbrzmiewały kolejne angielskie i polskie przekleństwa. W końcu znalazła się gdzieś Con, która wpuściła go do środka. Wspominał, jak innym razem stał w drzwiach pubu ze szklanką w dłoni, kiedy ulicą maszerowała Con na czele obszarpanego batalionu *Na Fianna*. Agresywne poglądy Con zrażały Casiego i utrudniały mu szukanie zleceń w Dublinie.

Został dziennikarzem i wyjechał pisać o I wojnie bałkańskiej w 1913 roku, zostawiając obrazy w pieczy Con. Twierdził, że brał udział w rewolucji w Albanii. Z dzisiejszej perspektywy trudno oddzielić zmyślenia od prawdy. Sprawia wrażenie kogoś w rodzaju Pana Zagłoby czy Falstaffa, zmyślającego anegdoty, w których jest bohaterem dramatycznych wydarzeń. Z tamtych czasów pochodzi historia, z pewnością nieprawdziwa, zgodnie z którą został agentem tajnych służb rosyjskich.

I wojna światowa przypieczętowała separację Casi i Con. Wielki Książę Mikołaj zaproponował narodowościom Imperium Rosyjskiego autonomię w zamian za pomoc w wojnie. Casi twierdził, że przejechał konno siedemset mil do St. Petersburga i wstąpił do Dwunastego Achtyrskiego pułku hużarów. Brał udział w zażartych walkach na froncie karpackim w 1915 roku, w wyniku których wojska rosyjskie odparły Austriaków. Za odwagę został odznaczony Krzyżem Św. Jerzego.

Con przez lata nic nie wiedziała o jego losach. Była zajęta przygotowaniami do rewolucji w Dublinie na początku 1916 roku, gdy odebrała list z 118. szpitala polowego we Lwowie.

„Kochanie, nie jestem pewien, czy list w ogóle dojdzie do Dublina, bo zdaje się, że Niemcy panoszą się na Morzu Irlandzkim. Jednak z radością zawiadamiam, że ze mną coraz lepiej i w najbliższych tygodniach zostanie wysłany na kilka miesięcy do Żywotówki (...)”⁹.

W dalszej części listu wspomina, że ledwo chodzi, żebro się goi i że jest tak ogłuszony, że ludzie muszą do niego krzyczeć. „Kochanie, trzymaj się. Spal to tak, jak należy, bo ponoć jest pokryte pałeczkami duru. Nie zapomnij umyć rąk. Pozdrawiam wszystkich. Dunin-Markiewicz”.

W Karpatach został poważnie ranny w bok i lewą ręką i przeleżał dwa naście godzin w śniegu. Jakiś szeregowiec z Ukrainy wyciągnął go i zataaszczył na plecach do torów. Leżał między rannymi, z których wielu marło z wychłodzenia. W końcu został umieszczony w bydłącym wagonie, gdzie trzymano chorych na cholera. Ledwie żywego zabrano go do szpitala polowego, gdzie złapał tyfus i na jakiś czas stracił słuch. Pobyt w Żywotówce przyniósł ukojenie, ponieważ wkrótce zaczął wystawiać swoje sztuki na de-

⁹ O'Faolain, op.cit., s. 263.

skach Teatru Polskiego w Kijowie i opublikował scenariusz jednej z nich – *Liliji polnych*.

Krewna – i być może kochanka – tak pisała o tamtym okresie: „Casi po odzyskaniu sił był pełen radości życia, pisał sztuki, malował obrazy, pił jak gąbka, był kochany przez wszystkich i znany na całej Ukrainie jako najlepszy kumpel i rubaszna dusza”¹⁰.

Według tej samej krewniej miał wiele romansów, ale nie chciał się rozwodzić z Con. Ukraina wchodziła w okres rewolucji i wojny domowej. Kazimierz przeniósł się do Moskwy i nawiązał współpracę z polskim teatrem. Na podstawie znajomości doświadczeń Con napisał broszurę na temat walki Irlandii o niepodległość. W końcu wrócił do Warszawy. Dzięki wykształceniu prawniczemu i znajomości angielskiego pracował jako doradca delegacji amerykańskiej w niepodległej już Polsce. Wkrótce zaczął współpracować z teatrem i malować portrety. Publiczność uwielbiała jego sztukę *Romans Marty*, a on mawiał, że dzięki *Marcie* ma z czego żyć.

Wczesne lata 20. XX w. były burzliwym okresem w życiu Con, która mocno zaangażowała się w irlandzką rewolucję, odsiadywała kary więzienia, jeździła po Ameryce i brała udział w irlandzkiej wojnie domowej. Casi się ustatkował. Miał już za sobą czasy włóczęgi. Stał się ważną postacią warszawskiego życia literackiego, reżyserował i pisał sztuki, malował, pisał powieści, dostawał nawet angaże w niemych filmach.

W 1924 roku pojechał do Con. Niektórzy mówią, że zależało mu na rozwodzie, inni, że na pozostawionych tam obrazach. Niezależnie od przyczyny, wizyta poprawiła ich wzajemne relacje. Con była przygnębiona po latach spędzonych w więzieniu i porażce Republikanów w wojnie domowej. Przyjazd dawno niewidzianego męża, który ciągle ją kochał, dał impuls do wznowienia działalności malarskiej i pisarskiej.

On resztę swojego życia spędził w Warszawie, od czasu do czasu odwiedzając swoich przyjaciół pod Kutnem. Kochał otwarte przestrzenie, pola, sadzawki i lasy, które przypominały mu o Żywotówce, teraz znajdującej się na obszarze Związku Radzieckiego, to znaczy niedostępnej. Wiemy, że przyjechał z synem Staśkiem do Dublina w 1927, kiedy Con umierała. O stanie żony dowiedzieli się z wiadomości na BBC World Service. Zdążył namalować obraz Con na łożu śmierci i niósł jej trumnę. Odwiedził starych znajomych i ostatni już raz wrócił do Polski.

Stan jego zdrowia zaczął się pogarszać w latach 30. W 1930 roku miał atak serca, a w styczniu 1932 skrzepy w nodze doszły do serca i mało nie doprowadziły do śmierci. Przyjaciele Kazimierza nalegali, aby się wyśpowiadał. Zgodził się niechętnie i kilka przyjaciółek zabrało go do kościoła. Usiadły w stosownej odległości, a on skierował się do konfesjonału. Minęła godzina, dwie... Po trzech godzinach Casi wstał i otarł czoło. Kobiety ze

¹⁰ Ibidem, s. 265.

zdzumieniem patrzyły, jak ksiądz odsuwa zasłonę, łapie Casiego za rękę i prosi, żeby jeszcze kiedyś przyszedł i coś mu opowiedział.

Kazimierz Markiewicz zmarł w grudniu 1932 roku i nawet z jego śmiercią wiąże się pewna tajemnica. Nekrolog zapowiada pochówek na warszawskich Powązkach, ale nie istnieją żadne dokumenty, które mogłyby to potwierdzić. Według innych leży w Kutnie, nieopodal Warszawy. Mieszkańcy twierdzą, że nieoznaczony grób przy nagrobku znajomego malarza jest ostatnim miejscem spoczynku Markiewicza.

3. Podsumowanie

Życie wielu ludzi przemija niezauważone, lecz Casi wzbudza duże zainteresowanie. Pod wieloma względami wiódł życie idealne, nie gonił za nieśmiertelnością, która często powoduje artystami. Cieszyło go to, czym się zajmował. Kochał ludzi, a twórczość sprawiała mu przyjemność. Nie pasuje do obrazu udręczonego czy neurotycznego artysty. Sam okazał się swym najlepszym dziełem.

O'Faolain najlepiej podsumował jego charakter:

„Był mocno zbudowanym, atrakcyjnym mężczyzną, wesołym i radosnym, urodzonym *bon vivantem*, nie skąpił grosza, był życzliwy, lubił towarzystwo zarówno mężczyzn, jak i kobiet, był nade wszystko człowiekiem, który nie umiał żyć bez publiczności”¹¹.

Ludzie zapamiętali go jako Casiego gawędziarza. O'Faolain kontynuuje: „Jedyny problem tkwił w tym, że przyjaciele mieli trudności z odróżnieniem historii prawdziwych od tych, które Casi chciał, by się wydarzyły; był bowiem gawędziarzem pierwszej wody, dla którego fikcja była bardziej zabawna niż prawda”.

Ta przesada jest wątkiem łączącym kulturę celtycką i słowiańską. Przyjaciel twierdził, że anegdota, jakie Kazimierz opowiadał o sobie, starczyłoby na wypełnienie ogromnego tomu. Niestety nikt go nigdy nie napisał. Nawet jeśli znajomi nie wierzyli we wszystko, co mówił, uważali go za doskonałego kompana. Miał tę rzadką cechę dodawania życiu smaku.

Nie spisał wspomnień ani pamiętnika, pozostało jedynie kilka listów. Możemy go poznać tylko na podstawie obrazów, posiłkując się wyobraźnią. Powinniśmy go pamiętać jako wszechstronnie utalentowanego człowieka, który poślubił niezwykłą kobietę, mężczyznę, który kochał życie i sprawił, że świat stał się cieplejszym i bardziej przyjaznym miejscem.

¹¹ O'Faolain, op.cit., s. 48.

Literatura

1. James D., *The Gore-Booths of Lissadell*, Woodfield Press, 2004.
2. Marreco A., *The Rebel Countess*, Weidenfeld & Nicolson, London 1967.
3. Martin S., *Good Times and Bad*, Mercier Press, Cork, 2008.
4. O'Faolain S., Cape J., *Constance Markievicz*, London, 1934.
5. Quigley P., *The Polish Irishman, The Life and Times of Count Casimir Markievicz*, Dublin 2012.

Hanna Dowling

Polonia w Irlandii XX w.

Wstęp

Słowa podziękowania należą się organizatorom za pomysł i zorganizowanie tego ważnego seminarium. Szczególnie cieszy fakt, że w program seminarium włączona została tzw. „stara” (eufemicznie: „zakorzeniona”) polska emigracja, tzn. z lat 1939–1990, czyli z okresu wojny i epoki systemu komunistycznego w Polsce, sprzed otwarcia Ambasady RP w Dublinie (rok 1991) i oczywiście sprzed akcesji Polski do UE. Historia irlandzkiej Polonii tych lat jest wielką białą plamą. Wciąż nie została wydana żadna, oparta na dokumentach poważna publikacja na temat działalności i losów Polaków w Irlandii XX wieku (szczególnie po II wojnie światowej). Najstarsza polonijna organizacja w Irlandii – założone w 1979 r. Towarzystwo Irlandzko-Polskie – od pewnego czasu zbiera materiał celem wydania takiej publikacji w formie książkowej. Projekt ambitny, lecz niełatwy, gdyż literatury na ten temat właściwie nie ma, a pokolenie tamtej epoki już prawie nie istnieje¹.

Pierwsze kontakty w XX wieku

Kontakty dyplomatyczne Polski z Irlandią rozpoczęły się już w 1929 r. Pierwszym akredytowanym przedstawicielem II RP w Irlandii był Konsul Generalny Wacław Tadeusz Dobrzyński, notabene jeden z pierwszych dyplomatów w ogóle akredytowanych w nowo powstałym państwie Irlandii. Był to człowiek wielkiej klasy i rozległej wiedzy. Pozostał konsulem honorowym *de carrière* Rządu RP na Uchodźstwie do 1954 roku. Urząd konsula objęła po nim Zofia Zaleska, ale ze względu na zły stan zdrowia złożyła w 1957 roku rezygnację i wtedy rząd irlandzki zakończył oficjalne stosunki dyplomatyczne z londyńskim Rządem na Uchodźstwie. Do 1976 r. stosunki dyplomatyczne irlandzko-polskie zostały „zawieszone”. (W 1976 roku Ambasada Irlandii w Sztokholmie została akredytowana w PRL, a Ambasadę Polski w Londynie akredytowano w Irlandii).

¹ Autorka osobiście przeszukała archiwa w bibliotekach i do dziś udało się znaleźć tylko trzy artykuły opublikowane w polskiej prasie w latach 1975–1998 na temat Polonii w Irlandii. Jednym z nich jest artykuł dr. hab. Wawrzyńca Konarskiego, opublikowany w listopadzie 1991 roku w tygodniku „Razem” pod znamienym tytułem „Zapomniana społeczność”; zob. „Razem”, wyd. X 1991.

W 1998 r. córka W.T. Dobrzyńskiego, Krystyna Dobrzyńska-Cantwell opublikowała niewielką (około 150 stron) książkę pt. *An Unusual Diplomat*. (Wyd. Polish Cultural Foundation, London)². Jest to właściwie biografia ojca autorki, ale zawiera też dużo ciekawych informacji polsko-irlandzkich z okresu jego działalności dyplomatycznej. Dla polskiego czytelnika chyba najciekawszą częścią tej książki jest opis Irlandii lat 1939–1945; zadziwiającą paradoksalną: Irlandia zachowała neutralność w czasie II wojny światowej, panowała ścisła cenzura mediów w Irlandii, szef rządu Eamon de Valera złożył oficjalne kondolencje po samobójstwie Hitlera, a jednocześnie około 43 tysięcy Irlandczyków z Republiki zaciągnęło się wówczas do armii brytyjskiej – więcej niż z brytyjskiego Ulsteru! Nakład książki Krystyny Dobrzyńskiej-Cantwell jest już dawno wyczerpany. Niestety, książka nigdy nie została przetłumaczona na język polski.

Krystyna Dobrzyńska-Cantwell to chyba jedyna osoba wśród obecnej społeczności polskiej w Irlandii, która doskonale знаła „ciocię Nellę”, czyli Wandę Petronellę Brown (z domu Mamach). W czasie I wojny światowej była ona pielęgniarką Czerwonego Krzyża i w wojskowym szpitalu w Szwajcarii poznała swego przyszłego męża, Irlandczyka. Po I wojnie światowej Barry i Wanda Petronella Brown osiedli w Irlandii w hrabstwie Kildare. To dzięki hojności Wandy Petronelli Brown wiele lat później, został zakupiony okazały budynek georgiański w Dublinie (20 Fitzwilliam Pl.). Historia tego domu to osobny rozdział historii polskiej społeczności w Irlandii.

Polonia „rozproszona i nieznana”

Irlandia od czasów tzw. „wielkiego głodu” (Great Famine 1845–1849) była krajem masowej emigracji. Nie było tam nigdy napływu ludności, nie było też polskich emigrantów. Nie istniała w Irlandii XX wieku Polonia wrastająca pokoleniowo, tak jak np. w Niemczech, w USA czy emigracja polityczna w Wielkiej Brytanii. Istniała jednak niewielka Polonia, byli to Polacy, którzy znaleźli się na „zielonej wyspie” w różnych okolicznościach, z różnych powodów. Była garstka emigracji wojennej – ludzie, którzy przybyli głównie z Wielkiej Brytanii. W latach 50. i 60. ubiegłego wieku było dużo młodych Polaków, którym Irlandia dawała możliwość studiowania na wyższych uczelniach. Polacy posiadający świadectwo ukończenia szkoły średniej byli przyjmowani na uniwersytety w Irlandii. Setki młodych Polaków, głównie z Wielkiej Brytanii, studiowało wtedy w Dublinie, w Galway i w Corku. Byli wśród nich również młodzi z Polski, gdyż po „polskim październiku” 1956 roku (objęcie przez W. Gomułkę przewodnictwa PZPR i „rozluźnienie” polityczne) zaczęto wydawać pozwolenia na wyjazd z Polski rodzinom rozdzielonym przez wojnę. W ten sposób niektórzy młodzi Polacy

² K. Dobrzyńska-Cantwell, *An Unusual Diplomat: Dobrzyński Biography*, London 1998.

znaleźli się m.in. w Anglii i stąd trafili do Irlandii. Po studiach większość Polaków Irlandię opuściła, niektórzy jednak pozostali, znaleźli tu pracę i założyli rodziny.

Każda osoba to właściwie osobna historia, a niektóre mogłyby posłużyć jako fabuła opowiadania lub scenariusz filmu. Na przykład życie inżyniera **Henryka Lebiody** (1920–2002), jednego z założycieli i wieloletniego prezesa Towarzystwa Irlandzko-Polskiego. Udało mu się wydostać z radzieckich obozów zza koła podbiegunowego i wstąpić do armii Andersa. Przez Iran do Anglii – lotnictwo, bitwa o Anglię, najpierw loty rozpoznawcze, potem legendarne spitfire’y. Po raz pierwszy przyjechał do Irlandii dwa lata po wojnie, zaproszony na ślub kolegi. Tu zakochał się „od pierwszego wejrzenia” w urodziwej Irlandce. Rok później odbył się ich ślub. Syn Henryka przejął po ojcu pasję latania i został kapitanem pasażerskich boeingów.

Po zmianach demokratycznych w Polsce, w 1992 roku przyznano Henrykowi Lebiodzi Order Zasługi RP. W pamięci „starej” Polonii Henryk zapisał się jako przykład prawdziwego dżentelmena i szlachetnego człowieka, który potrafił łączyć to wszystko, co najlepsze w polskiej i irlandzkiej kulturze.

Prof. dr Zbigniew Dąbczewski z żoną Zofią i synem Krzysztofem trochę igraszką losu stali się właścicielami XVII-wiecznego zamku w Carnew. Wyemigrowali z Polski po wydarzeniach października 1956, a do Irlandii trafili w latach 60. Prof. Dąbczewski mawiał, że nie tyle on wybrał Irlandię, ile Irlandia wybrała jego. Ekspert nauk rolniczych ze specjalizacją w hodowli i genetyce został w Irlandii szefem Rolniczego Instytutu Badawczego. Jeździł po świecie, pracując w organizacjach specjalistycznych ONZ (FAO i UNESCO). Pasją sędziwego dziś profesora zawsze były konie. Przed wojną ukończył Centrum Wyszkożenia Kawalerii w Grudziądzu i należał do 12 Pułku Ułanów Podolskich. Jeszcze do niedawna prowadził wspaniałą hodowlę koni w swej posiadłości Carnew Castle. W latach 90. telewizja polska pokazała film dokumentalny wykonany w tym magicznym zamku pp. Dąbczewskich.

Polonia irlandzka lat 60., 70., 80. ub. wieku była nieliczna, ale różniła się zasadniczo od innych polskich grup emigracyjnych tym, że była w pełni zintegrowana ze społecznością irlandzką. Nie było polskiego skupiska odizolowanego od irlandzkiego społeczeństwa. Polacy aktywnie uczestniczyli w życiu społeczno-gospodarczym i politycznym Irlandii, osiągając niekiedy znaczące pozycje. Niektórzy Polacy wnieśli ważny wkład także w naukę i kulturę.

Naukowcy, profesorowie, fachowcy...

W latach 1946–1956 przy Fitzwilliam Square mieszkał światowej sławy polski filozof, **prof. Jan Łukasiewicz** (1878–1956). Pochodził ze Lwo-

wa, był dwukrotnie rektorem Uniwersytetu Warszawskiego (1922–1923 i 1931–1932). Twórca lwowsko-warszawskiej szkoły logiki matematycznej; w czasie II wojny światowej zaangażowany w Warszawie w tajne nauczanie. Prof. Jan Łukasiewicz opuścił Polskę w 1944 r., początkowo przebywał w Niemczech (Munster), potem w Belgii. Do Polski powojennej wrócić nie chciał. W 1946 roku otrzymał propozycję pracy akademickiej w Irlandii, jako wykładowca w Royal Irish Academy. Zajął się nim osobiście Eamon de Valera (ówczesny Taoiseach – premier). Prof. Łukasiewicz do śmierci kierował katedrą logiki Królewskiej Akademii Irlandzkiej w Dublinie. Wykładał również na uniwersytecie UCD oraz na uniwersytecie Queen's w Belfaście. Doktor *honoris causa* Uniwersytetu w Munster i dublińskiej RIA. Pochowany na dublińskim cmentarzu Glasnevin.

Architekt **Andrzej Wejchert** w 1964 roku wygrał konkurs na projekt nowego campusu i kompleksu budynków uniwersytetu UCD w Dublinie. W konkursie uczestniczyło 126 architektów z 46 krajów. Andrzej Wejchert miał wtedy 27 lat. Wyjeżdżał do Dublina z dwoma walizkami – jedna wypełniona była książkami i szkicami architektonicznymi, druga ubraniami. Tę drugą walizkę musiał zostawić w Polsce, bo zabrakło mu pieniędzy, by opłacić nadbagaż! Miał tylko garnitur, w którym przyjechał i trochę ubrań jako bagaż ręczny.

Nagrodzony trzyletnim złotym medalem 1971–1973 przez RIAI (Królewski Instytut Architektów Irlandii) za projekt budynku administracji UCD. Wykładał architekturę na UCD. W 1974 roku wspólnie z żoną Danutą założył w Dublinie firmę architektoniczną *A + D Wejchert Architects*. Zrealizowali budowę wielu nagrodzonych budynków i gmachów. Ich projekty realizowano również w Polsce. Siedziba Klubu Polskiej Rady Biznesu (Pałac Sobańskich) została nagrodzona jako najlepszy projekt budynku użyteczności publicznej w Warszawie lat 1998–1999.

Andrzej Wejchert zmarł w 2009 roku, zostawiając w Irlandii wspianą spuściznę architektoniczną.

Lista Polaków, którzy „odcisnęli swoje piętno” na ważnych dziedzinach życia w Irlandii nie jest krótka. Znany fizyk, wieloletni kierownik Katedry Fizyki Doświadczalnej UCD – **prof. Alex Montwill** to Polak. (Jego polskie nazwisko – Montwiłł ma zapewne litewskie korzenie). Przez ponad 40 lat prowadził wykłady fizyki na Uniwersytecie UCD, także w nowojorskim City University jako tzw. „wizytujący profesor” (*Visiting Professor*). Starsze pokolenie Irlandczyków pamięta jego popularne pogadanki naukowe, które ponad 10 lat nadawało radio RTE1. Zmarły niedawno **prof. Michał Jan Ożmin** (1940–2011), absolwent warszawskiej ASP, był wieloletnim dziekanem Wydziału Projektowania w National College of Art and Design w Dublinie. Wprowadził pionierskie pomysły i wzorce w nauczaniu wzornictwa przemysłowego (*Industrial Design*). Do seniorów irlandzkiej Polonii należy **prof. Maciej Smoleński**, emerytowany profesor wokalistyki w Royal Academy of

Music w Dublinie. Jest synem wybitnego polskiego legionisty i dowódcy z czasów obu wojen światowych – pułkownika Józefa Mariana Smoleńskiego. Znane i dobrze prosperujące biuro podróży Concorde Travel było firmą przedsiębiorczych Polaków (**Jan Kamiński, Artur Tyszkiewicz**).

Najstarsi Polacy, pamiętający dawną Irlandię, tę z lat 1950–1970, zgodnie twierdzą, że był to kraj bardzo biedny, prowincjonalny, odizolowany od kontynentu europejskiego, homogeniczny. Jeśli mieszkali tu cudzoziemcy, to byli to Anglicy lub Amerykanie irlandzkiego pochodzenia. Ale Polacy nie czuli się wyobcowani w Irlandii. Kontakty z miejscową ludnością były bezproblemowe, ułatwione w dużym stopniu życzliwością samych Irlandczyków. Irlandia liczyła wtedy niecałe 3 miliony mieszkańców. Jednak przeciętny Irlandczyk o Polsce i o Polakach nie wiedział właściwie nic. W Polsce wiedza o Irlandii też była wtedy znikoma, a irlandzka Polonia była społecznością zapomnianą.....

Papież Polak

Ogromnym przeżyciem był dla Polaków wybór kardynała Karola Wojtyły na urząd papieski (16 października 1978 r.). 21 października, arcybiskup Dublina Dermot Ryan koncelebrował w prokatedrze specjalną mszę, na którą zaproszeni zostali wszyscy Polacy z rodzinami. Po mszy odbyła się wspólna herbatka, przy której postanowiono, że Polonia powinna się jakoś zorganizować.

Myśl o utworzeniu organizacji polonijnej wysunął już wcześniej **Klaus Cieszyński**, jezuita, który studiował w Dublinie w Milton College. Już w 1977 roku ksiądz Klaus z własnej inicjatywy przewertował wszystkie książki telefoniczne w Irlandii, szukając w nich polskich nazwisk. Znalazł ich trzydzieści siedem; zadzwonił do wszystkich i zorganizował pierwsze spotkanie irlandzkiej Polonii. 7 stycznia 1979 w kolegium jezuickim w Milton Town urządził dla Polaków wspólny „opłatek”. Bodźcem do formalnego utworzenia organizacji – Towarzystwa Irlandzko-Polskiego stała się wizyta papieska w Irlandii (29 września–1 października 1979 r.). Było to wielkie wydarzenie dla wszystkich mieszkańców „Zielonej Wyspy”. Dziś irlandzki kościół katolicki znalazł się w trudnej sytuacji, przeżywa swoisty kryzys, wtedy cieszył się powszechnym uznaniem i szacunkiem, a charyzmatyczny papież-Polak „chwycił wszystkich za serce”. Jedna trzecia mieszkańców Irlandii witała Jana Pawła II w Phoenix Park. Następnego dnia, rankiem w niedzielę 30 września 1979, w ogrodzie Nuncjatury Papieskiej w Dublinie, odbyło się spotkanie papieża-Polaka z Polonią. Przed spotkaniem, około godz. 6 rano, pod batutą Macieja Smoleńskiego Polonia ćwiczyła wspólny śpiew (ale potem strasznie fałszowano przed papieżem – pewnie ze wzruszenia!). Irlandzka Polonia była wtedy nieliczna, ale wspomagała ją „ilościowo” Polonia angielska. Najstarszą osobą w tym spotkaniu była 89-letnia legendarna

pani Coppens z Krakowa (matka pani Dąbczewskiej z Carnew), najmłodszą parotygodniowa Kasia Ożmin.

Towarzystwo Irlandzko-Polskie

Papieska wizyta wywołała zainteresowanie Polską i Polakami. Polacy w Irlandii przestali być tą „zapomnianą” społecznością, poczuli się ważniejsi, dumniejsi, bardziej solidarni. Wtedy to luźno istniejący związek irlandzkiej Polonii przekształcił się w formalnie utworzone Towarzystwo Irlandzko-Polskie.

Ksiądz Klaus Cieszyński wyjechał na misję do Afryki, a „pałeczkę” po nim przejęło kilka najaktywniejszych osób z emigracji wojennej (Janina Lyons, Henryk Lebioda, Maciej Smoleński). Jednak brak lokalu i funduszy powodował, że spotkania odbywały się sporadycznie. Do najważniejszych należały tzw. „wigilie”, które nie były polską wigilią w dosłownym znaczeniu (nie odbywały się 24 grudnia, były dania z mięsa), lecz swego rodzaju polską wersją *Christmas party*.

Szczególną była „wigilia” w sobotę 12 grudnia 1981 roku. Towarzystwo nie miało wtedy żadnej siedziby. Uroczystość odbywała się w klasztorze Servites w Rathfarnham, dzięki pomocy ojca Dermota McNialla, ówczesnego „kapelana” Polaków. Było nabożeństwo, kolędy i mnóstwo jedzenia. Wszystko było „składkowe” – różne osoby przyniosły różne potrawy. Bardzo ciepła i przyjazna atmosfera. I była świetna szopka, przygotowana przez utalentowaną Ulę Retzlaff O’Carroll (absolwentkę KUL, polonistkę, teatrologa i malarzkę). Były tam typowe szopkowe kukiełki – jak anioł, diabeł, Herod, królowie. Były także postacie współczesne – był Lech Wałęsa – kukiełka i generał Jaruzelski – kukiełka. W Polsce to były bardzo trudne czasy – brak podstawowych artykułów na rynku, chaos polityczny i gospodarczy, śpięcia, protesty, strajki. W szopce znalazła się „prorocza” scena – diabeł namawia generała Jaruzelskiego, by wojnę poradził sobie z tymi niesfornymi Polakami. Tej właśnie nocy generał Jaruzelski ogłosił wprowadzenie stanu wojennego w Polsce!

Polonia irlandzka wobec stanu wojennego

W Irlandii odpowiedzią na to dramatyczne wydarzenie w Polsce była niezwykle ożywiona działalność Towarzystwa Irlandzko-Polskiego.

Już 22 grudnia 1981 roku wysłany został do Polski kontener z lekami, sprzętem medycznym, odżywkami dla niemowląt, o łącznej wartości około 150 tysięcy irlandzkich funtów. (To była duża suma – dla porównania: cena dziennika „Irish Times” wtedy to 27 pensów, dziś – prawie 2 euro).

Kilka dni później drugi ogromny kontener – kilka tysięcy kilo solonych śledzi. Z inicjatywy Towarzystwa, 21 grudnia 1981 w dublińskiej prokate-

drze została odprawiona msza koncelebrowana, podczas której apelowano o pomoc dla Polski.

Zbiórka zorganizowana w kościołach archidiecezji Dublina przyniosła ponad pół miliona funtów – stokrotnie więcej niż przeciętnie przynosiły tego typu kwesty.

W Irlandii nie było żadnej polskiej placówki dyplomatycznej, gdzie można by było protestować. Towarzystwo zorganizowało więc dwa protesty przed ambasadą radziecką. Akcja ta spotkała się z dużym zainteresowaniem irlandzkiego społeczeństwa i była relacjonowana w mediach. Powstał fundusz na pomoc Polsce. Otwarte zostało specjalne konto w banku. Przy ogromnej pomocy irlandzkich przyjaciół Towarzystwo Irlandzko-Polskie organizowało zbiórki pieniędzy, leków, odzieży. Odbywały się charytatywne koncerty, przedstawienia, aukcje. W sumie na ręce Komisji Charytatywnej Episkopatu Polski wysłano 20 kontenerów. Skierowane były do szczecińskiej parafii, prowadzonej przez księdza Ireneusza Antkowiaka.

W akcji pomocy Polsce było zaangażowanych wielu członków Towarzystwa Irlandzko-Polskiego, a całym przedsięwzięciem kierowała **dr Janina Lyons**. Apelowała, pisała do gazet, chodziła do szpitali i ośrodków medycznych, zdobywając lekarstwa, środki pierwszej pomocy, materiały opatrunkowe i sanitarne itp. Było ogromne wsparcie ze strony Irlandii, pomagała m.in. katolicka organizacja charytatywna Trocaire. Jakiś lekarz, anonimowo, przekazał na fundusz pomocy Polsce 500 irlandzkich funtów. Ojciec Desmond Forristal spotkał członków Towarzystwa i przekazał na pomoc Polsce honorarium autorskie ze swojej sztuki teatralnej „Kolbe” (około 5000 funtów).

Stan wojenny został formalnie zniesiony w lipcu 1983 roku. W sierpniu ks. Ireneusz Antkowiak przyjechał do Dublina, by osobiście podziękować Towarzystwu Irlandzko-Polskiemu za pomoc humanitarną. Koncelebrował w prokatedrze specjalną mszę.

W tym okresie wzrosło w Irlandii zainteresowanie Polską i do Towarzystwa zapisało się sporo Irlandczyków. Przybyło też Polaków, m.in. z emigracji postsolidarnościowej.

Polonię irlandzką tworzyły jakby dwie grupy pokoleniowe, różniące się pochodzeniem i doświadczeniem. Była stara „londyńska” emigracja niepodległościowa i młodsza emigracja z Polski – ludzie wychowani i wykształceni w PRL. Mimo zróżnicowania, tę wspólnotę polonijną łączyła wspaniała atmosfera więzi, współpracy i solidarności. Mogły występować różnice poglądów czy odmienny sposób patrzenia na niektóre kwestie, ale podziałów nie było, bo priorytetem było wspólne działanie i poczucie jedności. W późniejszych latach ta zasada została niestety naruszona.

Dom Polski w Dublinie

Imprezy i spotkania członków Towarzystwa Irlandzko-Polskiego odbywały się rzadko, ze względu na brak lokalu i funduszy. Sprowadzały się one głównie do spotkań towarzyskich w okresie świąt, takich jak Boże Narodzenie, Wielkanoc, czy 3 Maja. Sporadycznie odprawiane były nabożeństwa po polsku (u Jezuitów w Miltown Town, u Misjonarzy Afryki – *White Fathers w Templeogue*, u Servites w Rathfarnham). Sytuacja zmieniła się zasadniczo po nabyciu i otwarciu domu przy 20 Fitzwilliam Place.

Zakup domu stał się możliwy dzięki testamentowi śp. Wandy Petronelli Brown. Zapisła ona znaczną sumę na promocję sztuki i kultury w Irlandii, a ponieważ była Polką, wykonawcy testamentu uznali, że powinna to być sztuka i kultura polska. Za pośrednictwem irlandzkiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych dowiedzieli się o istnieniu Towarzystwa Irlandzko-Polskiego i skontaktowali się z jego zarządem z propozycją przekazania funduszu na zakup siedziby dla Towarzystwa. Po przeprowadzeniu spraw prawnych i prac remontowych dom został uroczystie otwarty 17 października 1987 roku. W uroczystości otwarcia uczestniczył zastępca burmistrza Dublina i inne osobistości, między innymi prezes londyńskiego POSK-u p. **Szymon Jan Zaremba**. Uroczystość otwarcia relacjonowały media w Irlandii i polonijna prasa w Anglii. Obszerłą relację pióra Szymona J. Zaremby zamieścił londyński „Dziennik Polski”³.

Do końca lat 90. ubiegłego wieku, czyli do czasu zmian demokratycznych w Polsce i otwarcia w 1991 r. Ambasady RP w Dublinie, Towarzystwo Irlandzko-Polskie było jedyną polską instytucją i jedynym „polskim głosem” w Irlandii. Dom przy 20 Fitzwilliam Place stał się wtedy centrum irlandzkiego życia polonijnego. Był też centrum polonijnego życia duchowego, bo tam, a nie w kościele, odprawiane były msze w języku polskim – raz na miesiąc początkowo, później w co drugą niedzielę. Poza nabożeństwami miały tam miejsce także inne uroczystości o charakterze religijno-tradycyjnym, jak np. kolędowanie i wspólny opłatek, święcenie pokarmów wielkanocnych, pokazy filmów dokumentalnych i dyskusje na tematy duchowe. Raz odbył się tam nawet chrzest, a kuchnia niejednokrotnie pełniła rolę konfesjonału!

W 1988 roku Towarzystwo Irlandzko-Polskie gościło w tym Domu prymasa Polski – kardynała Józefa Glempa i prymasa Irlandii – kardynała Tomása Ó Fiaicha. W wyniku tej wizyty na warszawskim Gocławiu powstała później parafia św. Patryka – pierwszy w Polsce kościół pod wezwaniem patrona Irlandii.

³ „Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza”, 7 IX 1987.

Zmiany polityczno-ustrojowe w 1989 roku

Upadek systemu komunistycznego w Europie Środkowo-Wschodniej zapoczątkował nowy rozdział w stosunkach polsko-irlandzkich. Pierwszym niekomunistycznym ambasadorem RP w Wielkiej Brytanii został Tadeusz J. de Virion (1926–2010). Przez dwa lata – tj. do powołania stałej polskiej placówki dyplomatycznej w Dublinie – pełnił on też rolę ambasadora Polski w Irlandii. Był to znany prawnik, adwokat (m.in. obrońca w procesach opozycjonistów w stanie wojennym), dyplomata o uroczej osobowości. Czterokrotnie spotkał się z irlandzką Polonią podczas swych krótkich wizyt w Dublinie. W 1990 roku zwrócił się do Towarzystwa Irlandzko-Polskiego o pomoc w utworzeniu komisji wyborczej na zbliżające się wybory prezydenckie w Polsce. Na jego osobistą prośbę przewodniczącą komisji została ówczesna prezes Towarzystwa – **Krystyna Dobrzyńska-Cantwell**. Po intensywnej akcji wyszukiwania w Irlandii Polaków, którzy byliby upoważnieni do głosowania, wybory odbyły się w dublińskiej siedzibie polskiego przedstawicielstwa handlowego 25 listopada 1990 roku. 83 osoby – niektóre ze łzami w oczach – oddały głos w pierwszych po wojnie demokratycznych wyborach.

W 1990 r. powstała irlandzka placówka dyplomatyczna w Warszawie, początkowo dwuosobowa. Pierwszym ambasadorem Irlandii był Richard O'Brien. Towarzystwo Irlandzko-Polskie poznało go 12 sierpnia 1990 roku, przy okazji specjalnie w tym celu urządzonego przyjęcia *garden party* w Celbridge (w ogrodzie polskich arystokratów Kozieli-Poklewskich).

Rok później została otwarta Ambasada RP w Dublinie. Pierwszym ambasadorem mianowano znanego poetę **Ernesta Brylla**, znawcę i wielkiego miłośnika irlandzkiej kultury. 5 października 1991 roku Dom Polski uroczystie powitał polskiego ambasadora, wraz z żoną p. **Małgorzatą Goraj-Bryll** i 6-osobową „ekipą” pracowników nowo powstałej Ambasady RP.

Poza wymianą dyplomatyczną rozpoczęła się wymiana i współpraca gospodarcza i kulturalna między dwoma krajami. Do Irlandii zaczęło przyjeżdżać coraz więcej Polaków, a Irlandczycy częściej odwiedzali Polskę. Wpłynęło to na znaczne ożywienie działalności irlandzkiej Polonii. Wzrosły też ambicje, bo młodszemu pokoleniu emigrantów nie wystarczało już tylko deklamowanie wierszy i patriotyczne śpiewy przy pierogach czy bigosie. Przy wsparciu Ambasady w Domu Polskim organizowano coraz więcej poważnych imprez. Przedstawiciele kultury, polityki, biznesu, polskich i irlandzkich mediów zaczęli coraz częściej się pojawiać i brać udział w organizowanych tam wydarzeniach. Były odczyty, dyskusje, wystawy sztuki, imprezy muzyczne, wieczory poetyckie, także spotkania przy barbecue, wycieczki i pikniki (kilkakrotnie do zamku Carnew na zaproszenie pp. Dąbczewskich). Wśród gości, którzy odwiedzili dom przy 20 Fitzwilliam Pl byli m.in. premier Jerzy Buzek z żoną (dziś przewodniczący Parlamentu Euro-

pejskiego), delegacja Sejmu i Senatu RP z marszałkiem Adamem Struzikiem na czele, politycy irlandzcy (były premier Garret FitzGerald, wicepremierzy Dick Spring i Mary Harney), wybitni polscy aktorzy (Jan Englert, Adam Hanuszkiewicz, Beata Ścibakówna, Małgorzata Kożuchowska), noblista Seamus Heaney, muzykolog Terry de Valera, występowali znani pianiści (John O'Connor, Krzysztof Jabłoński, Dearbhla Collins, Katarzyna Mościcka, kompozytor John Gibson), byli pisarze, poeci, piosenkarze. Lista jest długa i nie sposób wymienić tu wszystkich.

Większość imprez kulturalnych i irlandzko-polskich wydarzeń, organizowanych w latach 90. ub. wieku przez Towarzystwo Irlandzko-Polskie (wspierane przez Ambasadę), miała miejsce w Domu Polskim. Ale nie wszystkie. Były ważne wydarzenia organizowane poza 20 Fitzwilliam Place. Dla przykładu: wykład muzykologa Terry de Valery na temat Johna Fielda („John Field – jego życie, muzyka i wpływ Fielda na Fryderyka Chopina”), połączony z recitalem fortepianowym, miał miejsce w National Concert Hall 20 marca 1994 roku; koncert pieśni polskich w wykonaniu sopranistki Agnieszki Kurowskiej odbył się 19 listopada 1994 roku w Dagg Hall RIAM (Królewska Irlandzka Akademia Muzyczna); krakowska Piwnica pod Baranami wystąpiła w październiku 1996 roku w Bewleys Café przy Grafton Street.

W czerwcu 1994 r. miała miejsce wizyta w Polsce prezydent Irlandii Mary Robinson. Była to pierwsza wizyta głowy państwa Republiki Irlandii nie tylko w Polsce, ale w ogóle w Środkowo-Wschodniej Europie. W oficjalnej części tej wizyty było zaangażowane parę osób związanych z Towarzystwem Irlandzko-Polskim, między innymi autorka tego artykułu przeprowadziła wywiad z Prezydent Mary Robinson, a jej artykuł opublikowała „Gazeta Wyborcza”⁴.

Dynamiczny rozwój stosunków między Irlandią i Polską, jaki nastąpił po otwarciu obu ambasad, a szczególnie współpraca i wymiana kulturalna, był w dużym stopniu zasługą osobistego zaangażowania obu ambasadorów: Ernesta Brylla w Dublinie i Richarda O'Briena w Warszawie. Już w 1991 roku odbyło się ważne seminarium na Uniwersytecie Warszawskim, poświęcone dziejom związków polsko-irlandzkich. W kwietniu 1993 roku w Warszawie miał miejsce duży festiwal literatury irlandzkiej. Zaingurował go Teatr Powszechny premierą sztuki Briana Friela *Tańce w Ballybeg*. W ramach trwającego ponad tydzień festiwalu zorganizowano wystawy, spotkania literackie, przegląd filmów irlandzkich, przedstawienia teatralne, wieczory poezji, koncerty, warsztaty edukacyjne kultury irlandzkiej. W festiwalu zaangażowane były również osoby z irlandzkiej Polonii (m.in. malarka Urszula Retzlaff O'Carroll wystawiła swoje pejzaże irlandzkie w warszawskim

⁴ Zob. H. Dowling, „Poruszyła zieloną ziemię” „Gazeta Wyborcza”, 21 IV 1994.

Muzeum Ziemi, a w specjalnej audycji Polskiego Radia wzięła udział autorka niniejszego tekstu).

Wiek XXI

Działające od 1979 roku Towarzystwo Irlandzko-Polskie bardzo skutecznie przyczyniło się do pogłębienia kontaktów polsko-irlandzkich, a także do promocji polskiej kultury i wiedzy o Polsce w Irlandii. Jednak do początków XXI wieku Irlandczycy nadal niewiele wiedzieli o Polsce. Znajomość Irlandii w Polsce też była wtedy znikoma. W latach negocjacji nt. rozszerzenia Unii Europejskiej i przyjęcia do UE Polski przeprowadzano badania wśród społeczeństwa irlandzkiego dotyczące ich wiedzy o Polsce i Polakach. Wyniki były zaskakujące. W 2002 roku Ambasada RP w Dublinie, wspólnie z Dublińskim Instytutem Europejskim i uniwersytetem UCD wydała publikację na ten temat⁵. Z przeprowadzonych wywiadów wynikało, że ludność wiejska w Irlandii nie miała nigdy żadnych kontaktów z Polakami. A typowy irlandzki farmer, zapytany jak wyobraża sobie Polaka, mówił, że przeciętny Polak ma zapewne około 30–40 lat, jest żonaty, jest górnikiem albo pracuje w stoczni, może częściowo na roli. Jeśli ma samochód, to jest to łada lub renault. Ma własne mieszkanie i ma dzieci. Jest nieśmiały i nie bardzo wierzy we własne siły. Jego żona ma lat 25–35, pracuje w jakimś urzędzie albo w banku, a może nie pracuje, tylko zajmuje się domem. Prowadzi citroena albo skodę, jest pracowita i zamknięta w sobie. Opinia ludzi z wyższym wykształceniem i pracujących w miastach na dobrych stanowiskach była nieco trafniejsza.

A może byłoby ciekawe zapytać w 2002 roku polskiego rolnika jak wyobraża sobie przeciętnego Irlandczyka!

Gdy Irlandia otworzyła rynek pracy dla cudzoziemców i od roku 2000 zaczęli do Irlandii przybywać Polacy, rozpoczęła się zasadnicza zmiana w polsko-irlandzkich stosunkach. Towarzystwo Irlandzko-Polskie zdecydowanie wypowiadało się za członkostwem Polski w Unii Europejskiej. W Domu Polskim zorganizowano w latach 2000–2004 wiele spotkań z politykami, w ramach ogólnoirlandzkiej debaty na temat rozszerzenia UE, ratyfikacji Traktatu Nicejskiego i miejsca Polski w Europie. Odbłyły się również spotkania informacyjne dla przedstawicieli nowej emigracji. W jednym z nich, w maju 2001 roku wzięła udział Mary Harney, Tánaiste (wicepremier) i minister przedsiębiorczości, handlu i zatrudnienia.

Masowy napływ młodej migracji zarobkowej do Irlandii, jaki nastąpił po roku 2004, był nieoczekiwany i zaskoczył wszystkich. Na krótko przed rozszerzeniem UE irlandzkie media przeprowadziły wiele sondaży, była

⁵ J. Grabowska, C. Lusiński, B. Tonra, *Poland Through Irish Eyes: The Challenges and Opportunities of EU Enlargement*, Dublin 2002.

bowiem obawa wśród niektórych ugrupowań społecznych o „najazd imigrantów”. Jeden z sondaży przeprowadzono wśród Polonii i respondenci zgodnie twierdzili, że dużej liczby migrantów z Polski w takim kraju jak Irlandia na pewno nie będzie!

Tak zwana „stara” irlandzka Polonia, zakładając organizację taką jak Towarzystwo Irlandzko- Polskie, robiła to ideowo, z potrzeby „serca i ducha”. Była to działalność charytatywno-patriotyczna, na którą poświęcało się czas, energię, a nawet własne pieniądze. Takie hasła to już nie na dzisiejsze czasy! Młoda społeczność polonijna różni się zasadniczo od tej starej emigracji. Są obywatelami Europy, mogą swobodnie się przemieszczać, mogą wybierać sobie kraj pracy i zamieszkania. Są pragmatyczni i starają się korzystać z tego, co najlepsze może im dać emigracja. Działalność społeczna, charytatywna i *non-profit* nie pociąga. Istnieją jednak kreatywne, prospołecznie nastawione jednostki, a także ogólna chęć tworzenia polskiej wspólnoty i odgrywania pozytywnej roli w miejscowym życiu publicznym.

Tak Polska, jak Irlandia – to dziś kraje zupełnie inne niż trzydzieści, czy czterdzieści lat temu. Czasy się zmieniły. Jak mówili starożytni Rzymianie: *TEMPORA MUTANTUR SED NOS MUTAMUR IN ILLIS*. Czasy się zmieniają, ale i my zmieniamy się wraz z nimi. Stara irlandzka Polonia z mniejszym lub większym powodzeniem swą pozytywną rolę w XX wieku odegrała. Należy mieć nadzieję, że obecność nowej polskiej emigracji w Irlandii XXI wieku stanie się sukcesem i wartością dodatkową dla obu krajów.

Literatura

1. Dobrzyńska-Cantwell K., *An Unusual Diplomat: Dobrzyński Biography*, London 1998.
2. Dowling H., 'Poruszyła zieloną ziemię', „Gazeta Wyborcza”, 1994.
3. Grabowska J., Lusiński C., Tonra B., *Poland Through Irish Eyes: The Challenges and Opportunities of EU Enlargement*, Dublin 2002.
4. Konarski W., *Zapomniana społeczność*, Tygodnik „Razem”, 1991.
5. *Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza (Polish Daily and Soldier's Daily)*, 7 Sep. 1987.

Organizacje polonijne powstałe po 2004 r.

Wstęp

Celem niniejszego artykułu jest uporządkowanie, typologiczne wyodrębnienie i usystematyzowanie wiedzy na temat organizacji polonijnych powstałych i działających w Irlandii po roku 2004. Autor nie zajmuje się tutaj analizą typowych firm, szkół polonijnych, związków zawodowych, polskich oddziałów międzynarodowych organizacji w Irlandii czy organizacji *stricte* usługowo-handlowych, lecz stowarzyszeń, zrzeszeń i organizacji o charakterze polonijnym, kulturalnym, *non-profit* lub biznesowym, społeczno-politycznym lub samopomocowym, dla których wspólnym mianownikiem jest realizacja celów promocji Polski i spraw Polonii, integracja ze społeczeństwem Irlandii oraz inne zadania wynikające ze statutu i nazwy organizacji. Cezura czasowa obejmuje lata 2004–2011, choć dla porządku odnotowane są także fakty z życia Polonii i organizacji polonijnych z okresu przedakcesyjnego. Informacje o tych najstarszych organizacjach stanowić będą tło do dalszych rozważań o Polonii w XXI wieku.

Przyjęcie Polski do struktur europejskich stało się impulsem do wzmożonej migracji i w konsekwencji przejawiania rozmaitych form aktywności społecznej, kulturalnej czy biznesowej w krajach przyjmujących, w tym także w Irlandii. Po blisko pięcioletnim okresie negocjacji trwających od 31 marca 1998 do szczytu w Kopenhadze w grudniu 2002 roku w dniu 1 maja 2004 roku Polska stała się pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej. Katalog praw obejmujących obywateli krajów członkowskich za jedną z podstawowych swobód uznał prawo do swobodnego poruszania się i przebywania na terytorium państw członkowskich. Oznaczało to prawo obywateli państw członkowskich i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się, podejmowania działalności zawodowej, osiedlania się i korzystania z tych samych praw socjalnych bez względu na przynależność państwową¹. Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej nie oznaczało jednak automatycznego wprowadzenia wszystkich regulacji prawnych UE. Niektóre z nich wymagały bowiem stopniowej implementacji z powodu nierównowagi występującymi pomiędzy poszczególnymi krajami członkowskimi, co miało szczególnie istotne znaczenie dla krajów nowo wstępujących

¹ K. Kołodziejczyk-Konarska, *Integracja gospodarcza państw Unii Europejskiej*, [w:] *Spółeczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych*, K.A. Wojtaszczyk, W. Jakubowski (red.), Warszawa 2003, s. 685.

z punktu widzenia ich ochrony przed nadmierną konkurencją ze strony silniejszych i bogatszych państw zachodnich i odwrotnie – dla ochrony tych ostatnich przed zalaniem ich rynków pracy tanią siłą roboczą z krajów byłego bloku wschodniego. Nie wszystkie spośród 43 okresów przejściowych, wynegocjowanych jeszcze przed ustaleniami kopenhaskimi zostały zastosowane. Zgodnie z oczekiwaniami Polska utrzymała najdłuższe okresy przejściowe w kwestiach rolnictwa (do 2014 r.) i przy zakupie nieruchomości przez cudzoziemców (do 2016 r.), natomiast „stare” kraje UE skorzystały z możliwości ograniczenia swobody przepływu osób w zakresie podejmowania pracy. Spośród krajów „starej” UE najdłuższe okresy przejściowe utrzymały Niemcy i Austria (do roku 2011), natomiast Irlandia i Wielka Brytania odstąpiły od ich zastosowania, zachowując jednak pewne restrykcje dla obywateli Rumunii i Bułgarii (obecnie do 2012 r.). Fakt odstąpienia Irlandii (wzorem Wielkiej Brytanii) od okresów przejściowych przy zatrudnianiu pracowników z krajów „nowej” Unii Europejskiej miał oczywiście zasadnicze znaczenie dla zwiększonego napływu migrantów z Polski. Począwszy od maja 2004 roku w Irlandii zaczęli pojawiać się Polacy, co z czasem zaowocowało powstawaniem nowych organizacji polonijnych i zasilaniem członkostwa w starych, działających już, stowarzyszeniach. Przed 2004 rokiem liczba osób spoza UE otrzymujących pozwolenia na pracę, tzw. „work permits” – wystawianych imiennie i ważnych tylko w jednym określonym miejscu pracy – wahała się w granicach 30 tys. rocznie. Liczba ta była zresztą zbieżna z liczbą Irlandczyków wyjeżdżających z kraju do pracy w Stanach Zjednoczonych Ameryki, Wielkiej Brytanii lub Australii, co w efekcie równoważyło saldo migracji. Maj 2004 roku nie był tu jednak miesiącem przełomowym, gdyż na ulicach Dublina, a potem kolejno większych irlandzkich miast i miasteczek młodzi Polacy (głównie studenci) zaczęli tłumnie pojawiać się dopiero w czerwcu i w lipcu, co związane było z okresem wakacyjnym. Charakterystyczny wizerunek osób w letnich ubiorach z niedużymi turystycznymi plecakami i aktówkami pełnymi życiorysów na długie miesiące zdominował główne arterie miast. Przybywający, z reguły, bardzo szybko znajdowali zatrudnienie, po pierwsze z racji sezonowego popytu na pracę w usługach, czyli głównie w hotelarstwie i gastronomii, a po drugie w związku ze stałym zapotrzebowaniem na pracowników w sektorze budownictwa, od którego uzależniony był szybki wzrost gospodarczy Irlandii w tym czasie. Skokowy wzrost nowo rejestrowanych numerów PPS (Personal Public Service Number) nastąpił zatem w miesiącach letnich. Wakacje jednak szybko mijały a już w październiku właściciele zajazdów i hoteli zauważali, że wielu młodych Polaków pakuje się i wraca do kraju. Sytuacja ta powtarzała się w kolejnych latach, choć oczywiście znaczna część osób już w tej wstępnej fazie decydowała się na pozostanie na dłużej, odłożenie studiów na rok lub dwa, zarobienie i nieco późniejszy powrót do Polski lub przesunięcie tej decyzji w czasie. Ci jednak, którzy do

kraju powrócili pozostawiali za sobą ciągle aktywne numery PPS, co w głównej mierze przyczyniło się do powstania mitu o setkach tysięcy Polaków przybywających do Irlandii. Dane szacunkowe z tego okresu, dotyczące liczby osób pochodzenia polskiego pozostających w Irlandii, podawane przez urzędy w latach 2004–2007 pozostają bardzo zawyżone, gdyż zawierają w sobie znaczny procent nieaktywnych numerów PPS osób, które dawno już z kraju wyjechały. Przeszacowane dane o 250 tysiącach Polaków w Irlandii są nieprawdziwe, choć w sposób prawidłowy odzwierciedlają tendencję przyjazdów, które wyraźnie i stopniowo nasilały się, aby w roku 2006 osiągnąć szczyt. Pewne zahamowanie tej dynamiki nastąpiło dopiero w roku 2007 i odwrócenie się tendencji przypadło na rok 2008 i lata późniejsze. Irlandzki spis powszechny przeprowadzony w roku 2002 wskazywał na obecność w Irlandii 2091 Polaków, zaś w wyniku narodowego spisu w 2006 roku ustalono, iż kraj ten zamieszkiwało 63 276 naszych rodaków. Według wyliczeń M. Lisaka w roku 2008 w Irlandii przebywało około 172 tys. Polaków². W tym samym czasie prasa irlandzka podawała alarmistyczne dane o 200–250 tysiącach Polaków przebywających na terenie Irlandii. Według danych irlandzkiego Głównego Urzędu Statystycznego zebranych przez M. Lisaka w pierwszych latach rozszerzenia UE i dotyczących polskiej migracji do Irlandii średnia wieku wynosiła 27,5 lat, zdecydowaną większość stanowili mężczyźni (64%), przeważały osoby niepozostające w związkach małżeńskich (62%), i aż 59% żonatych mężczyzn deklarowało fakt samotnego przyjazdu do Irlandii. Około 18% kobiet-mężatek nie zamieszkiwało ze swoimi małżonkami. Interesująco przedstawiają się także dane dotyczące rozkładu zatrudnienia. Wg cytowanego powyżej autora: „ponad połowa mężczyzn pracowała w budownictwie i przemyśle, a połowa kobiet w sklepach, hotelach i restauracjach. Najpopularniejsze sektory zatrudnienia to zatem: budownictwo (22%) i przemysł (22%), handel detaliczny i hurtowy (17%), hotele i restauracje (16%). Pod względem statusu zatrudnienia tylko 9% zaliczało się do trzech najwyższych klas społeczno-ekonomicznych: pracodawców i kierowników; profesjonalistów wyższego; profesjonalistów niższego szczebla. Samozatrudnienie podjęła niewielka część Polaków – 503 osoby”³.

Podane powyżej dane statystyczne oprócz walorów poznawczych mają także istotne znaczenie z punktu widzenia skłonności osób do działalności społecznej i dojrzałych form organizowania się w grupach. Przeważająca

² Informacje dotyczące liczebności polskiej diaspory w Irlandii cytowany autor podaje, posługując się aktualnymi danymi statystycznymi uzyskanymi w wyniku narodowego spisu powszechnego w latach 2002 i 2006; patrz: M. Lisak, „*Liczebność polskiej diaspory w Irlandii*”, [w:] *Polscy migranci w Irlandii: wokół środowiska duszpasterstwa polonijnego*, Grubka M., Lisak M., (red.) Kraków – Dublin 2010, s. 96 i 102.

³ Ibidem. s. 97; zob. też J. Pinkowski, *Challenges and Promise for Immigrant Entrepreneurship In Dublin*, Dublin City Economic Development Unit, vol. 27 V 2009, s. 58.

liczba osób to młodzi mężczyźni, samotni bądź zamieszkujący na czas pobytu w Irlandii bez współmałżonek. Na podstawie danych empirycznych trudno jest jednoznacznie stwierdzić czy mamy do czynienia z emigracją krótkookresową czy stałą, gdyż mediana stażu migracyjnego waha się od 2 do 4 lat w badanym okresie lat 2008 i 2010. Kryzys ekonomiczny nie przesądza tu kwestii powrotu do kraju, co najwyżej odwleka ją w czasie, zgodnie z formułą przeczekania trudnych czasów w lepszych warunkach socjalno-bytowych. Analiza planów migracyjnych wskazuje więc raczej na czasowy charakter pobytu w Irlandii, z wyraźnym wskazaniem motywu zarobkowego z konkretnym przeznaczeniem na cele inwestycyjne i budowlane w Polsce – jak się należy domyślać – już po powrocie. Jedynie dla 23% respondentów pobyt w Irlandii związany był z trudną sytuacją w kraju ojczystym, a zatem lepszymi warunkami bytowymi w Irlandii dla siebie i swojej rodziny, i to właśnie ta grupa osób, jak należy przypuszczać, stanowić będzie załączek emigracji stałej lub długookresowej. Całościowa analiza socjologiczna przeprowadzona przez M. Lisaka wydaje się być spójna i w tej kwestii, gdyż zdecydowaną chęć powrotu do kraju (pod warunkiem otrzymania dobrze płatnej pracy) wyraziło ponad 70% ankietowanych przy wahającym się w granicach 10% odsetku osób niezdecydowanych⁴. Należy zatem przypuszczać, że z ogólnej liczby 172–180 tys. Polaków mieszkających w Irlandii około 25 do 33% w sposób zamierzony bądź niezamierzony zwiąże się z Irlandią na dłużej, kupi nieruchomości i tu sprowadzi lub założy swoje przyszłe rodziny. Pobieżna kalkulacja oscyluje zatem wokół liczby ponad 50 tys. Polaków stanowiących fundament pierwszego pokolenia migrantów, pamiętających o swoich korzeniach, a jednocześnie w sposób świadomy związanych i zintegrowanych z Irlandią. To oni już niedługo będą tworzyć elitę i mocne zaplecze organizacji społecznych, związków zawodowych i być może partii politycznych, o których poparcie warto zabiegać i która stanowić będzie z czasem istotny składnik systemu politycznego i społecznego państwa irlandzkiego.

1. Rozwój środowisk polonijnych przed rokiem 2004

Wraz z przybyciem na ziemię irlandzką pierwszych migrantów po 2004 roku pojawiło się wśród nich naturalne zainteresowanie uczestnictwem w życiu środowiska polonijnego, chęć nawiązania kontaktów lub zdobycia potrzebnych informacji i przebywania wśród ludzi mówiących tym samym językiem. Wiele osób z miejsca trafiało pod dach Domu Polskiego przy Fitzwilliam Place 20 do Polskiego Ośrodka Społeczno-Kulturalnego (POSK) lub Towarzystwa Irlandzko-Polskiego, jako do organizacji polonijnych najdłużej działających w Irlandii, najstarszych i z największym bagażem doświadczeń.

⁴ Ibidem. s. 113, 115 i 116.

To ostatnie powstało w 1979 r., a bodźcem do jego założenia było zaproszenie Polaków mieszkających w Irlandii przez arcybiskupa Dermota Ryana na uroczystą mszę 21 października 1978 r. tuż po wyborze papieża Polaka oraz historyczna wizyta Jana Pawła II w Irlandii we wrześniu 1979 r. Pierwsze spotkania organizowane z inicjatywy ks. Klausa Cieszyńskiego odbywały się bardzo sporadycznie, ale stan ten zmienił się po zakupieniu w roku 1986 i oddaniu do użytku w rok później budynku przy 20 Fitzwilliam Place w Dublinie. Z tą datą należy też wiązać początki POSK-u (ang. Polish Social and Cultural Association Limited) jako 7-osobowej grupy wyodrębnionej z Towarzystwa Irlandzko-Polskiego (ang. Irish Polish Society – IPS) dla administrowania majątkiem, który zgodnie z testamentem pani Brown – Polki osiadłej w Irlandii po I wojnie światowej – miał zostać przeznaczony na cele związane z krzewieniem muzyki, malarstwa i literatury w Irlandii „... for the purpose of promoting and encouraging the Arts of Music, Painting and Literature in Ireland”. Irlandzko-Polski Dom, jak nazywała go Krystyna Dobrzyńska-Cantwell w swoich wspomnieniach, już wkrótce „stał się centrum polskiego życia w Irlandii”⁵.

Wzajemne relacje pomiędzy dwoma najstarszymi towarzystwami polonijnymi w Irlandii zostały w 1993 roku określone przez współzałożyciela i wieloletniego prezesa IPS Henryka Lebiotę, definiującego POSK jako organizację „... parasolową, umożliwiającą i finansującą działalność Towarzystwa Irlandzko-Polskiego i wypełniającą swoje statutowe zadania w zgodzie z dokumentem założycielskim spółki”⁶. W listopadzie 1997 roku działalność Polish Social and Cultural Association Limited została zreorganizowana i zarejestrowana jako Ognisko Polskie Limited, które tym samym przejęło tytuł własności do Domu Polskiego przy 20 Fitzwilliam Place. Już w styczniu 1998 roku nastąpiła ponowna reaktywacja POSK-u pod nazwą Polish Social and Cultural Association Limited („POSK”). Kwestia istnienia trzech siostrzanych organizacji polonijnych (committees) działających w Domu Polskim była kilkakrotnie podnoszona przez ówczesną prezes IPS panią Helenę Johnston, m.in. w styczniu 2000 r. i lutym 2001 roku⁷. Dziś te najdłużej funkcjonujące organizacje polonijne działające w Irlandii, choć wywodzą się ze wspólnego pnia – założonego jeszcze w 1979 roku Towarzystwa Irlandzko-Polskiego – posiadają różne kompetencje, choć spełniają podobne funkcje. Często udzielają w zajmowanym budynku gościny i wsparcia sto-

⁵ Cyt. za: K. Dobrzyńska-Cantwell, *An Unusual Diplomat: Dobrzyński Biography*, London 1998, s.144; zob. też. W. Konarski, *Zapomniana społeczność*, „Razem”, wyd. X 1991 r.

⁶ Zgodnie z dokumentem zarząd POSK odpowiedzialny był za sprawy administracyjne, księgowość i kwestie finansowe, natomiast dziedziną IPS pozostawała działalność społeczno-kulturalna i edukacyjna finansowana przez Polski Ośrodek Społeczno-Kulturalny; zob. „Definition of procedure and obligations of P.O.S.K and the Irish –Polish Society”, kopia rękopisu w zbiorach autora.

⁷ Zob. „Minutes of Meeting of Irish-Polish Society” z 23 lutego 2001 r.

warzyszeniom o młodszym stażu, nie zamykając także drzwi przed osobami, pragnącymi zaprezentować swoje zdolności lub talent. Zgodnie z niepiśnaną regułą dniem POSK-u jest sobota, a w niedziele zwykle spotyka się Towarzystwo Irlandzko-Polskie. W pracach POSK-u i Ogniska obowiązuje głównie język polski, natomiast w obradach Towarzystwa Irlandzko-Polskiego jako wyraz poszanowania dla obecności w strukturach organizacji Irlandczyków używa się najczęściej języka angielskiego. Pomimo wzajemnej koegzystencji łączenie funkcji i członkostwa w POSK-u, Ognisku i jednocześnie w Towarzystwie Irlandzko-Polskim, poza bardzo wąską grupą seniorów, nie jest raczej praktykowane. Organizacje działają na zasadzie pracy społecznej swoich członków. Polski Ośrodek Społeczno-Kulturalny prowadzi bibliotekę oraz lekcje języka polskiego, a także organizuje spotkania z ciekawymi ludźmi, prelekcje, imprezy tematyczne i rocznicowe⁸. Ognisko Polskie zajmuje się administracją i rozliczeniami finansowymi w Domu Polskim, przejmując pierwotne rolę i kompetencje Polish Social and Cultural Association Limited⁹. Zadaniem Towarzystwa Irlandzko-Polskiego jest promocja kontaktów i wymiany kulturalnej między Polakami i Irlandczykami. Według informacji zamieszczonej na stronie internetowej IPS „Zarząd Towarzystwa składa się z Polaków i z Irlandczyków, którzy pracują razem, by promować wszystko, co najlepsze w obu krajach”¹⁰. Już od wielu lat organizacje te stanowią trwały element polskiej obecności w Irlandii, utrzymując i kultywując narodowe dziedzictwo, polski język, kulturę oraz szacunek dla irlandzkiej tradycji. Polski Dom przy Fitzwilliam Place 20 w Dublinie w istocie stał się centrum życia kulturalnego Polaków w Irlandii, stanowiąc miejsce, do którego można przyjść, spotkać ciekawych ludzi, wraz z innymi obejrzeć polski film lub wysłuchać koncertu. Dom stał się miejscem promocji książek, spotkań artystów z Polski i z Irlandii, wymiany informacji, ogniskiem nauki języka polskiego i języka angielskiego, a dla wielu prezentacji swoich zdolności. I niech tak pozostanie, aby także i przyszłe pokolenia młodych Polaków, już tych z irlandzkimi paszportami w kieszeni, mogły zweryfikować działania starszych i pamiętając o swoim rodowodzie uczyć się tu poszanowania dla pracy społecznej osób, które poświęcają swój własny czas bez widoków na zysk lub rozgłos.

2. Ogólna charakterystyka i typologia organizacji polonijnych powstałych po rozszerzeniu UE w 2004 r.

Przyjazd tak ogromnej grupy Polaków musiał spowodować pojawieniem się zainteresowania działalnością społeczną, uczestnictwem lub chęcią założenia własnych organizacji. Wielu z nich swoje pierwsze kroki w Irlandii

⁸ Szerzej o działalności i strukturze POSK-u zob.: www.poskdublin.org.

⁹ Brak jest niestety strony internetowej informującej o bieżących zadaniach i pracach Ogniska.

¹⁰ Szerzej o działalności i strukturze IPS zob.: www.irishpolishsociety.ie.

dii stawiało w jednym z trzech najstarszych stowarzyszeń polonijnych POSK-u, Ogniska Polskiego lub IPS, na poziomie członkostwa zwykłego lub nawet zarządu. Niezależnie od motywów, dla których pod roku 2004 zaczęły powstawać polonijne stowarzyszenia i grupy aktywnych Polaków, ich cele (przynajmniej w warstwie deklaratywnej) pozostawały bardzo zbliżone. Na stronach internetowych nowo powstałych organizacji w wielu przypadkach odnieść można było dążenie do integracji, promowania kultury polskiej, biznesu, pomocy i samopomocy, aktywizacji zawodowej, nauki języka angielskiego, pomocy psychologicznej itd. Przy takiej rozpiętości deklarowanych celów dostrzegalne są pewne cechy wspólne właściwe dla wszystkich nowo powstałych organizacji. Chodzi mianowicie o dbałość o kwestie integracji ze społeczeństwem irlandzkim, chęć włączania przybyłych Polaków w struktury lub przynajmniej krąg kontaktów organizacji, nawet jeśli z formalnego punktu widzenia w wielu przypadkach pozostawały one ich klientami. Samopomocowy charakter stowarzyszeń połączony był z możliwością autoprezentacji, poznania nowych ludzi i potencjalnych klientów lub pracodawców, a przede wszystkim, i co pozostawało ich głównym atutem – rozmowy i kontaktu w ojczystym języku. Stanowiło to wyjątkową ofertę dla osób, które nie miały wcześniej do czynienia z kulturą anglosaską i których znajomość języka angielskiego wykluczała je z aktywne- go i pełnego współuczestniczenia w życiu społeczeństwa Irlandii. W tym względzie organizacje polonijne odgrywały i nadal spełniają bardzo ważną rolę swoistego łącznika z krajem przyjmującym, biorąc na siebie zadanie łagodzenia trudów integracji dwóch społeczności. W ten sposób nowa emigracja pokazywała i nadal pokazuje Irlandczykom wizerunek zorganizowanej i proeuropejskiej Polski, nawet jeśli często boryka się z problemem bariery językowej lub kulturowej. Odrębną kwestią pozostają tu realne pobudki leżące u podstaw zakładania nowych stowarzyszeń. Nie wnikając w ocenę zjawiska, szerokiemu wachlarzowi prezentowanych celów i zadań towarzyszy zapewne podobna rozpiętość motywów, poczynając od realizacji potrzeb pracy społecznikowskiej, a kończąc na chęci rozwoju własnej kariery lub stworzenia sobie miejsca pracy. I trudno ganić takie postawy, skoro obecny model społeczny promuje aktywność, kreatywność i przedsiębiorczość. Jak zauważają Barnaba F. Dorda i Wojciech Białek, autorzy raportu pt. „Rozwój imigracji polskiej do Irlandii w okresie ostatniego pięciolecia”, wygłoszonego na Konferencji w Malmö i opublikowanego w październiku 2010 roku: „Polacy szybko też zdomowili się w nowej rzeczywistości, wykorzystując nadarzające się okazje dla własnej przedsiębiorczości i budując infrastrukturę polonijną na niemal dziewiczym terenie. Bardzo szybko pojawiło się wiele czasopism i portali internetowych skierowanych do Polaków, z których większość działa do dziś. Polscy przedsiębiorcy wykorzystali niszę rynkową i niemal w każdym mieście można znaleźć chociażby sklep z polskimi produktami, a największe sieci supermarketów mają

sekcje z polskim jedzeniem. Polskie przychodnie, polscy prawnicy, polscy pracownicy banków i firm usługowych to stały element irlandzkiej rzeczywistości. (...) Polacy też bardzo szybko zaczęli budować infrastrukturę organizacji polonijnych. Naturalne jest, że część inicjatyw nie przetrwała próby czasu, ale znowu większość z organizacji nadal działa i cieszy się sporym doświadczeniem oraz wiarygodnością. Ich działalność jest bardzo zróżnicowana – od promocji kultury i integracji, poprzez pomoc potrzebującym, aż do promocji przedsiębiorczości”¹¹. Istotnie, trudno nie zgodzić się z autorami raportu, iż przedsiębiorczość staje się immanentną cechą współczesnych organizacji polonijnych, a najlepszą weryfikacją postaw społeczni-kowskich będzie czas.

Podając się systematyki organizacji polonijnych powstałych i działających w Irlandii po 2004 roku, trzeba przyjąć pewne niezbędne założenia co do kryteriów podziału. Branie pod uwagę **kryterium czasu**, czyli momentu powstania, nie wydaje się tutaj właściwe, albowiem wszystkie one są organizacjami o krótkim stażu, obejmującym okres zaledwie kilku lat. Klasyfikacja ta miałaby sens jedynie wówczas, kiedy zwiększono by cezurę czasową naszych rozważań do okresu sprzed rozszerzenia Unii w roku 2004 i wtedy uproszczony model naszych rozważań obejmowałby wspomniane już „stare” organizacje POSK, Ognisko Polskie i IPS i „nowe”, a więc wszystkie pozostałe, powstałe po 2004 r. Taki kolokwialny podział już zresztą z powodzeniem funkcjonuje w mowie potocznej, kiedy bardzo często, zwłaszcza wśród młodzieży, możemy usłyszeć o „starej” i „młodej” Polonii – w domyśle tej sprzed przyjęcia Polski do UE i po tej dacie. Innym kryterium podziału może być **wielkość organizacji**, mierzonej liczbą członków. Tu sporo trudności może jednak nastręczyć właściwe zdefiniowanie członkostwa, gdyż bardzo często organizacje, zwłaszcza te o wirtualnym charakterze, podają zarejestrowaną liczbę gości lub nawet pojedynczych „wejść” na ich strony internetowe jako miarę popularności, a w konsekwencji wielkości swojego stowarzyszenia. Prościej byłoby zatem liczyć bezwzględną liczbę członków w organizacji z pomocą odprowadzonych składek, choć i tu oddzielenie członkostwa od płatności za np. możliwość uczestnictwa w kursie bądź szkoleniu czy konferencji mogłoby przysporzyć nieco kłopotu. Zachodzi tu przecież relacja klient–sprzedający, nawet jeśli transakcja kupna-sprzedaży wiąże się z automatycznym nabyciem praw członkowskich. To jednak są już dywagacje czysto akademickie i w dzisiejszym zdynamizowanym, wirtualnym świecie nie mają chyba zbytniego sensu i zastosowania. Realna wielkość organizacji powinna być więc raczej mierzona liczbą członków zarządu oraz aktywnych członków, na których organizacja jest w stanie liczyć choćby przy okazji walnego zebrania. Jeśli liczba członków zarządu równa się

¹¹ Cyt. za: B.F. Dorda, W. Białek: *Rozwój imigracji polskiej do Irlandii w okresie ostatniego pięciolecia*, „Monitor Emigracji Zarobkowej 2010, Powrót czy emigracja?”, Malmö 2010, s. 8.

liczbie osób obecnych w trakcie walnego zebrania, mamy wtedy do czynienia raczej z organizacją „kanapową”. Stowarzyszenie, na czele którego stoi jedna lub nawet dwie osoby powinno nosić znamiona prywatnego klubu, a dopiero pozostałe, ewidentnie większe można nazywać organizacjami małymi, średnimi lub dużymi. Ciekawe z **punktu widzenia sposobu działania** i warte zauważenia są tzw. organizacje parasolowe, z kilkusobowym zarządem aktywistów, których funkcja polega na objęciu wpływem i reprezentacją jak największej liczby innych organizacji i stworzenia nad nimi swoistego „parasola”. W przypadku powodzenia takiego przedsięwzięcia najwyższą władzą zostaje kongres i stąd już krok do reprezentatywnego głosu zorganizowanej mniejszości narodowej, z którym liczą się rządy krajów przyjmujących, a już na pewno partie polityczne, jak w przypadku Kongresu Polonii Amerykańskiej czy Kongresu Polonii Kanadyjskiej. Być może i Polonia irlandzka doczeka się takiej reprezentacji. Na potrzeby niniejszego opracowania autor proponuje przyjęcie **klasyfikacji organizacji polonijnych powstałych w Irlandii po roku 2004 ze względu na deklarowane cele**, którym zwykle towarzyszy adekwatna nazwa stowarzyszenia i program (statut) podlegający weryfikacji w podejmowanych, realnych działaniach na rzecz irlandzkiej Polonii¹². Uwzględniając powyższe kryteria, możemy zatem wyodrębnić:

- a) organizacje charytatywne i samopomocowe (Centrum Integracji i Wsparcia „Together – Razem”, 2006 r., Forum Pomoc Bezrobotnym, 2010 r.),
- b) organizacje biznesowe i typu public relations (Polski Klub Biznesu, 2009 r., Polska Społeczność w Irlandii, 2010 r.)
- c) organizacje o zasięgu lokalnym (Stowarzyszenie My Cork, 2005 r. i MultiCity Kilkenny, 2010 r., Polsko-Irlandzkie Stowarzyszenie w Galway, 2007),
- d) organizacje o charakterze społeczno-politycznym (Forum Polonia, 2008 r.),
- e) organizacje edukacyjno-oświatowe (Stowarzyszenie Edukacyjne Nauczycieli SEN, 2010 r. i Polskie Stowarzyszenie Edukacyjne PSE, 2009 r.),
- f) organizacje młodzieżowe i kulturalne (Polish Scout Group, 2007 r. oraz Zespół Pieśni i Tańca „Koniczyna”, 2009 r.),
- g) organizacje kobiece (Kobiety Punkt Widzenia, 2010 r.).

ad a) Organizacje charytatywne i samopomocowe:

- **Centrum Integracji i Wsparcia „Together – Razem”** (ang. Support and Integration Centre „Together – Razem”), jako niezależna organizacja została wyodrębniona w 2006 roku z macierzystego Stowarzyszenia My Cork. Centrum Together – Razem posiada potwier-

¹² W nawiasie obok nazwy organizacji podany jest także rok jej założenia [przyp. JP].

dzony status organizacji charytatywnej i powstała z myślą o Polakach znajdujących się w trudnej sytuacji osobistej, zawodowej lub rodzinnej. Zajmuje się poradnictwem socjalnym i pracy, pomocą psychologiczną, pedagogiczną, językową, dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu, prawną, a także poradnictwem rodzinnym i opiekuńczym. Działa na zasadzie wolontariatu, choć w ramach statutu (§ 3, pkt 5) nie wyklucza zatrudniania pracowników w oparciu o umowę o dzieło. Siedzibą organizacji jest miasto Cork. Organami Centrum są: Rada Decyzyjna składająca się ze wszystkich członków, Koordynator Zarządzający (obecnie Wojciech Białek), pracownicy i wolontariusze¹³.

- Pomysłodawcą założonej w 2010 roku **Forum Pomocy dla Bezrobotnych** (ang. Help for the Jobseeker Forum) jest Jacek Łacina. Jako grupa samopomocowa, początkowo działająca jedynie na bazie forum internetowego, zaczęła organizować swoje pierwsze interaktywne warsztaty z udziałem prelegentów i reprezentantów środowisk biznesowych i zawodowych. Oferuje uczestnikom profesjonalne poradnictwo zawodowe, prawne, pomoc w napisaniu CV i listu motywacyjnego oraz wsparcie psychologiczne przy poszukiwaniu pracy. Udział w warsztatach jest bezpłatny i organizowany dzięki gościnności POSK-u¹⁴.

ad b) Organizacje biznesowe i typu public relations (PR):

- **Polski Klub Biznesu** (ang. Polish Business Club) został założony w 2009 roku przez Wojciecha Wronę – absolwenta Business School w Dublin City University. Siedziba organizacji znajduje się w dworcu Woodbrook Lodge w Partarlinton, Co. Laois. Celem Klubu jest pomoc w prowadzeniu, rejestracji, a także zrzeszaniu małych i średnich polonijnych przedsiębiorstw w Irlandii i na świecie. Polski Klub Biznesu utrzymywany jest ze składek członkowskich oraz działalności gospodarczej, takiej jak reklama, sponsoring i promocje. Wśród zadań Klubu wymienione są także zwiększanie popytu wewnętrznego wśród Polonii, eksponowanie produktów i usług firm polonijnych, organizowanie dostępu do innowacyjnych rozwiązań technologicznych oraz systemów finansowania firm. W ramach działalności Klubu prowadzona jest ponadto Polska Szkoła Biznesu oferująca odpłatne szkolenia i poradnictwo biznesowe oraz dostęp do niezależnego portalu internetowego¹⁵.

¹³ Szerzej zob. www.together-razem.org.

¹⁴ Szerzej zob. www.pomocbezrobotnym.com.

¹⁵ Szerzej zob. www.poloniamie.

- **Polska Społeczność w Irlandii** (ang. Polish Community in Ireland) utworzona w 2010 roku przez Bogdana Węgrzynka a jej siedzibą został, podobnie jak w przypadku poprzedniej organizacji, dworek Woodbrook Lodge w Portalington, Co. Laois. Celem stowarzyszenia, którego prezesem została Agata Szczyrbowska było promowanie pozytywnego wizerunku Polski, jej kultury i dziedzictwa narodowego poprzez działania *public relations*, takie jak koncerty, festyny, imprezy rozrywkowe czy kulturalne. Spośród innych form działalności organizacji wymienić należy zorganizowanie marszu upamiętniającego ofiary katastrofy prezydenckiego samolotu w kwietniu 2010, współpracę przy otwarciu wystawy IPN pt. „PRL – tak daleko, tak blisko...” w grudniu 2010 r., a także przeprowadzenie w trakcie Wielkiej Gali w Liberty Hall w Dublinie wyborów Miss Polonia w Irlandii w marcu 2011 roku oraz rozstrzygnięcia konkursu „Polak Roku”. Formalna rejestracja stowarzyszenia nastąpiła dopiero w początkach roku 2011, ale już w czerwcu tegoż roku po krótkim, choć bardzo dynamicznym okresie aktywności organizacja zawiesiła swoją działalność¹⁶.

ad c) Organizacje o zasięgu lokalnym:

- Organizacją polonijną o zasięgu lokalnym, obejmującym miasto i hrabstwo Cork jest zarejestrowane w 2005 roku **Stowarzyszenie My Cork** (ang. MyCork Association). Główne cele organizacji związane są z integracją społeczności polskiej w Cork, promowaniem polskiej kultury i tradycji oraz działaniami informacyjnymi na temat różnych aspektów codziennego życia w Irlandii. Platformą komunikacji i działalności PR stowarzyszenia pozostaje własny portal internetowy. Większość projektów zrealizowanych w ramach obszaru zainteresowania organizacji odbywa się jednak w terenie. Do ważniejszych cyklicznych wydarzeń organizowanych przez My Cork należą: Festiwal Polskiej Kultury, udział w Finale Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy oraz paradzie św. Patryka w Cork, Dniach Kultury Chrześcijańskiej, a także licznych spotkaniach z przedstawicielami kultury i sztuki. Funkcję prezesa Stowarzyszenia My Cork piastuje Izabela Krygiel-Kozłowska¹⁷.

¹⁶ Oficjalna strona internetowa organizacji www.polishcommunityinireland.org została odłączona. Więcej informacji na temat działalności stowarzyszenia; zob.: „Kurier Polski”, 23 IV 2010, „Magazyn Kurier Polski”, vol. II 2011, „Gazeta Polska”, 31 I 2010, 21 IV 2010, 14 III 2011, „Nasz Głos”, 23-30 IV 2010, 11-17 XII 2010, 15-21 I 2011, „The Star”, 19 IV 2011.

¹⁷ Szerzej zob. www.mycork.org; zob. też: „Munster Wizjer”, 15 IV 2010, „Polonia Extra”, 2 IV 2010, 5 VII 2010, „Nasz Głos”, 3 VI 2011, „Evening Echo”, 24 I 2011.

- Kolejną inicjatywą na rzecz lokalnej społeczności jest **Polskie Stowarzyszenie MultiCity w Kilkenny** (ang. MultiCity Polish Association in Kilkenny). Witryna internetowa powstałej w 2010 roku organizacji informuje, iż została ona powołana z myślą o Polakach zamieszkujących Kilkenny, a jej cele określone zostały jako: działania o charakterze kulturalnym, edukacyjnym oraz informacyjnym. Stowarzyszenie pragnie reprezentować „polski punkt widzenia”, działać w imieniu Polaków, a także chce być zauważalne i aktywnie uczestniczyć w życiu miasta Kilkenny. Grupa deklaruje otwartość na różne światopoglądy i wielokulturowość. W listopadzie 2010 roku Anna Michalska, z ramienia kilkuosobowego zarządu organizacji, brała udział w pracach grupy organizacyjnej Kongresu Forum Polonia. Do innych form aktywności stowarzyszenia zaliczyć można organizację: Festiwalu Filmów Polskich, Turnieju Piłki Nożnej, wieczorów informacyjnych dotyczących kwestii samozatrudnienia, problemów rodzicielstwa i macierzyństwa oraz spotkań dla matek z dziećmi¹⁸.
- **Polsko-Irlandzkie Stowarzyszenie w Galway** (ang. Galway Irish-Polish Association, GIPA) powstało w 2007 roku. Katalog celów stowarzyszenia obejmuje integrację społeczności polskiej i irlandzkiej na terenie hrabstwa Galway, wymianę i promowanie kultury i tradycji obu narodów, a także działalność informacyjną dotyczącą kwestii prawno-bytowych. Zrzeszeni w związku przedstawiciele Polonii z Galway brali udział w organizowaniu marszu integracyjnego, cyklu wieczorów kulturalnych „Polish Cultural Nights”, a także, z inicjatywy prezesa stowarzyszenia Roberta Borkowskiego, włączyli się w obchody Roku Chopinowskiego w 2010 r. Dalsze plany obejmują utworzenie Polskiego Punktu Informacji przy współpracy z Galway City Partnership oraz Sieci Polskich Biznesmenów „Polish Business Network”. GIPA była również partnerem akcji „Gdziekolwiek jesteś, zagłosuj” zainspirowanej przez Forum Polonia, mającej na celu aktywizację i zachęcenie Polaków do rejestracji i udziału w polskich wyborach prezydenckich w roku 2010 na terenie Irlandii¹⁹.

ad d) Organizacje o charakterze społeczno-politycznym:

- Koalicją współdziałania przedstawicieli polonijnych organizacji, mediów oraz osób zaangażowanych w projekty dotyczące mniejszo-

¹⁸ www.news.kierunekirlandia.eu/v/708/organizacja-mulicity-z-kilkenny, www.nk.pl/#profile/2555433, zob. też Dokument programowy Kongresu Forum Polonia z 27 listopada 2011 r., *passim*.

¹⁹ Szerzej zob. www.gipa.pl/view/55/53/ oraz Dokument programowy Kongresu Forum Polonia z 27 listopada 2011 r., s. 5.

ści polskiej i społeczeństwa Irlandii jest działająca od marca 2008 r. **Forum Polonia** (ang. Forum Polonia), wcześniej też znana jako Forum Aktywnych Polaków²⁰. Stowarzyszenie zarządzane jest przez kilkusobową grupę sterującą i wykonawczą, w której skład wchodzi m.in.: Anna Paś, Anna Marchelewska, Barnaba Dorda i Anna Michalska. Zarząd decyduje o przyjęciu w skład koalicji i sprawach bieżących Forum. Organizacja działa jako „sieć wymiany informacji, udzielania wzajemnego wsparcia, społecznej integracji oraz obrony interesu mniejszości polskiej w Republice Irlandii”²¹. Społeczno-polityczny charakter FP wynika tu zatem z kilku względów. Po pierwsze z deklarowanego celu tworzenia szerokiej platformy porozumienia przedstawicieli organizacji polonijnych (koalicji), po drugie podjęcia się obrony, a więc i reprezentacji interesu polskiej mniejszości narodowej (jedna z cech grupy nacisku) i po trzecie poprzez próby włączenia się do systemu politycznego Irlandii i instytucjonalne zaangażowanie się w irlandzkich wyborach samorządowych w 2009 roku. Chodzi tu m.in. o aktywizację osób polskiego obywatelstwa, będących rezydentami w Irlandii jako wyborców (Projekt Obywatelski FP „Głosuję w Irlandii”), a także pomoc organizacyjną dla polskich kandydatów do rad miejskich i gminnych w Irlandii²². Wśród czterdziestu czterech kandydatów startujących w wyborach samorządowych w 2009 roku niebędących obywatelami Irlandii znalazło się ośmioro Polaków²³. Żadnemu z naszych rodaków nie udało się jednak w trakcie ostatnich wyborów uzyskać wymaganej liczby głosów i tylko czworo spośród wszystkich emigrantów zdobyło mandat, tj. obywatel Nigerii, Holender, Litwinka i Rosjanka. Wg ankiety przeprowadzonej przez Bryana Fanninga i Neila O’Boyle siedmioro z polskich kandydatów biorących udział w irlandzkich wyborach samorządowych w 2009 roku deklarowało swoje członkostwo w Forum Polonii²⁴. Wydaje się, że Forum Polonia jest obecnie jedyną organizacją mającą szansę stworzenia szerokiej koalicji i „parasola”,

²⁰ Cyt. za: S. Norberczak, *Forum Polonia ma 2 lata!*, „Kurier Polski”, 19 III 2010.

²¹ Cyt. za: Dokument programowy Kongresu Forum Polonia z 27 listopada 2011 r., s. 7.

²² Szerzej o akcji „Włącz się w silny głos Polonii”, zob. „Kurier Polski”, 20 IX 2008 oraz w artykule pt. *Akcja Forum Polonia nabiera tempa*; zob. „Kurier Polski”, 22 I 2009.

²³ Sylwetki polskich kandydatów wymienia Tomasz Wybranowski w artykule pt. *Nasi rodacy na listach wyborczych!- Głosujemy na „swoich”*. Wśród nich znaleźli się: Anna Bańko, Anna Michalska, Katarzyna Gaborem i Wojciech Wiśniewski z partii Fianna Fáil, Agnieszka Faltyń, Tomasz Askuntowicz z ugrupowania Fine Gael, Anna Kuligowska reprezentująca Partię Pracy i niezależny kandydat Leszek Szczeciński; zob. „Kurier Polski”, 04 VI 2009.

²⁴ Pomimo masowego napływu emigrantów, w tym zwłaszcza z Europy Środkowej i Wschodniej, ich wpływ na system polityczny Irlandii miał bardzo ograniczony zasięg; zob. B. Fanning, N. O’Boyle, *Immigrants In Irish Politics: African and East European Candidates In the 2009 Local Government Elections*, [w:] „Irish Political Studies”, vol. 25, No. 3, September 2010, s. 429; zob. też „The Irish Times”, 27 IV 2009.

obejmującego swoją reprezentacją, zainteresowaną taką formą uczestnictwa część Polonii i stowarzyszeń polonijnych w Irlandii. Przekonuje o tym choćby dotychczasowa aktywność stowarzyszenia, a zwłaszcza cyklicznie zwoływane kongresy, w trakcie których uczestnicy uzgadniają wspólne stanowisko i strategię działania grupy. Gdyby udało się działaczom Forum zabieg przekonania do swoich celów i metod działania większej liczby organizacji i osób, wtedy być może wyłoniłaby się grupa stanowiąca załączek jednego, wspólnego głosu Polonii, mogąca wystawić nawet swojego kandydata lub kandydatów do irlandzkiego Dáilu i Senatu.

ad e) Organizacje edukacyjno-oświatowe:

- **Stowarzyszenie Edukacyjne Nauczycieli SEN** (ang. Polish Teachers Association), zostało utworzone w 2010 roku przez nauczycieli weekendowej szkoły polonijnej funkcjonującej od 2006 r. przy kościele Duszpasterstwa Polskiego w Dublinie. Organizacja jest stowarzyszeniem *non-profit*, polegającym na społecznej pracy członków i powołanym jako organ prowadzący placówkę szkolną. Na czele kilkusobowego zarządu SEN stoi jego prezes, którego funkcję pełni Rafał Gruszczyński. W 2011 roku stowarzyszenie zatrudniało 33 etatowych pracowników, w tym dyrektora szkoły, menedżera ds. projektów, 28 nauczycieli i pozostały personel szkoły. Lekcje w prowadzonej przez stowarzyszenie placówce mają charakter uzupełniający wobec obowiązkowej edukacji irlandzkiej i odbywają się w systemie weekendowym w oparciu o polską podstawę programową, począwszy od zajęć przedszkolnych, poprzez zerówkę, nauczanie zintegrowane, szkołę podstawową i gimnazjum. Do Polskiej Szkoły SEN w roku szkolnym 2010/2011 uczęszczało 267 uczniów w wieku od 2 do 17 lat²⁵.
- Kolejną organizacją polonijną o celach oświatowo-wychowawczych jest **Polskie Stowarzyszenie Edukacyjne PSE** (ang. Polish Educational Association) założone w lipcu 2009 roku z inicjatywy Rady Rodziców oraz kierownictwa Szkolnego Punktu Konsultacyjnego Zespołu Szkół dla Dzieci Obywateli Polskich Czasowo Przebywających za Granicą przy Ambasadzie RP w Dublinie²⁶. Zgodnie ze statu-

²⁵ T. Bastkowski, *Polska Szkoła Stowarzyszenia Edukacyjnego Nauczycieli w Dublinie: model organizacyjny i edukacyjno-kulturowy weekendowej szkoły polonijnej*, [w:] Grubka M., Lisak M., op.cit., s. 173–180.

²⁶ Szkoła powstała w październiku 2005 roku dzięki staraniom Marioli i Witolda Iżyckich w celu umożliwienia uczniom uzupełnienia wykształcenia z języka polskiego, historii Polski, geografii Polski oraz wychowania obywatelskiego w zakresie szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum ogólnokształcącego; cyt. za: www.polskaszkoła.org.pl/o-szkole/statut; zob. też: <http://polonia.h2.pl/index.php?id=gr01018>.

tem stowarzyszenia jego celem jest: „rozwijanie i propagowanie inicjatyw i działań sprzyjających rozwojowi wspólnot i społeczności lokalnych, wytwarzanie atmosfery szacunku do postaw patriotycznych, upowszechnianie edukacji, kultury i tradycji polskich, a także przyczynianie się do rozwoju świadomości narodowej oraz wspieranie organizacyjne i rzeczowe osób fizycznych i jednostek organizacyjnych, które podejmują takie działania”²⁷. Rola stowarzyszenia polega na działalności pomocniczej na rzecz Szkoły i jej Rady Rodziców. Funkcję prezesa stowarzyszenia w latach 2009–2011 pełniła Halina Sochacka, a od lipca 2011 jej obowiązki przejęła Joanna Wawrzyńska. Stowarzyszenie jest zarejestrowane w irlandzkim Revenue i posiada osobowość prawną. Do głównych zadań stowarzyszenia należą organizowanie nauki dla dzieci w klasach „0”, prowadzenie zajęć dodatkowych z matematyki w klasach 2–3 szkoły podstawowej oraz 1 gimnazjum i 1 liceum ogólnokształcącego. Ponadto stowarzyszenie zajmuje się organizacją zajęć sportowych, chóru szkolnego, a także licznych festynów i konkursów²⁸.

ad f) Organizacje młodzieżowe i kulturalne:

- **87 Polski Szczep w Dublinie** (ang. Polish Scout Group) został utworzony w październiku 2007 r. w ramach Scouting Ireland z inicjatywy hm. Anity Reguckiej-Kwaśnik i pdh. Mirosława Karczmarczyka. Pierwsze zbiórki odbywały się w pomieszczeniach udostępnionych przez kościół św. Audoena i klasztor Dominikanów w Dublinie. Obecnie szczep, którego komendantem jest pdh. Mirosław Karczmarczyk składa się z dwóch drużyn; młodzieży w wieku lat 8 do 11 (*cubs*) oraz grupy harcerzy starszych w przedziale wiekowym od 11 do 15 r.ż. (*scouts*)²⁹. Organizacja działa zgodnie z zasadami skautingu irlandzkiego (niebieski mundur i metodyka pracy), z zachowaniem tradycji i symboliki polskiej (krzyż harcerski i język polski). Prowadzi zbiórki w terenie i harcówkach a także organizuje wycieczki krajoznawcze i gawędy. W ramach Irish Scouting drużyny organizują kampanie przeciwko nietolerancji, kadra zaznajamia dzieci i młodzież z historią i ideami skautowymi, a także prowadzi zajęcia terenowe. Harcerze zdobywają odznaki i sprawności³⁰. Instruktorami mogą być osoby niekarane, które odbyły obowiązkowe kursy pierwszej pomocy i tzw. „Fundamentals”. Odpowiednikiem drużynowym w Irlandii jest tzw. trójka liderów. Jeden instruktor

²⁷ Cyt. za: Statut Polskiego Stowarzyszenia Edukacyjnego, Rozdział I „Postanowienia ogólne”.

²⁸ Zob. www.polskaskola.org.pl/rodzice/stowarzyszenie.

²⁹ P. Wróblewska „Harcerzem być to dobra rzecz”, Gazeta Polska, 2007.

³⁰ K. Kasprzyk, Polski Herald, 21 I 2007.

może zajmować się jedynie sześciorgiem dzieci, natomiast w przypadku harcerzy starszych na osiem osób przypada jeden opiekun³¹. Praca instruktorów polskiego szczebu harcerskiego polega na działalności społecznej³².

- **Polonijny Zespół Pieśni i Tańca „Koniczyna”** (ang. Polish Folk Dance Group-Shamrock) jest grupą składającą się z około 20 tancerzy, działającą przy parafii oo. dominikanów w Dublinie, specjalizującą się w polskim folklorze, przyśpiewkach oraz tańcach narodowych i regionalnych³³. Zespół utworzony został w październiku 2009 z inicjatywy choreografa i instruktora polskich tańców ludowych Małgorzaty Dulny. Grupa działa na zasadzie wolontariatu. Celem zespołu jest rozwój, prezentacja kultury i tradycji polskiego folkloru w Irlandii oraz przekazywanie tych wartości młodszymi pokoleniom³⁴. W 2011 roku grupa występowała podczas: Dni Polskich w Dundalk Co. Louth, Międzynarodowych Dni w Carlow, w trakcie pikniku rodzinnego i konkursu „Kocham Cię Polsko” w Szkole Polskiej przy Ambasadzie RP, a także na pożegnanie władz Konsulatu RP w Domu Polskim w Dublinie³⁵.

ad g) Organizacje kobiece:

- Jak dotąd jedyną polonijną organizacją kobiecą działającą w Irlandii jest **Kobiety Punkt Widzenia** (ang. Woman's Point of View), założony w 2010 roku przez Annę Witkowską i oferujący różne formy wsparcia psychologicznego, treningi rozwoju osobistego (*coaching*) i kontakt z osobami o podobnych problemach. W ramach działalności KPW promuje samodzielne inicjatywy oraz wspólny wolontariat, a także organizuje (płatne lub bezpłatne) seminaria, szkolenia i warsztaty z zakresu psychologii sukcesu połączone z terapią i zajęciami grupowymi dla kobiet³⁶.

Podsumowanie

Organizacje polonijne powstałe po 2004 charakteryzują się dynamizmem stosowanych sposobów działania, a także zastosowaniem nowocze-

³¹ Cyt. za: M. Hundt, *Polski Express*, 6 VII 2007.

³² Szerzej o działalności 87 Szczepu Polskiego; zob. www.87dpg.plscout.com/o-szczepie.html.

³³ Zob. też: Wspólnie; *Wiadomości Katolickich Wspólnot Polonijnych w Diecezji Kildare i Leighlin w Irlandii*, nr 9/2011.

³⁴ Zob. www.polishgroup.pl/.

³⁵ Ibidem.

³⁶ A. Witkowska, *Babskie fanaberie*, Self Publishing, Ebook, 2011; zob. też. www.kobietypunktwidzenia.com.

snego PR-u i narzędzi marketingowych, takich jak: tworzenie wirtualnej sieci członków i sympatyków, przyjęcie niekonwencjonalnej struktury organizacji (często składającej się tylko z jednej, dwóch lub zaledwie kilku osób bezpośrednio zaangażowanych w prace grupy), a także, w wielu przypadkach, komercyjnego (e-commersowego) podejścia do podejmowanych projektów. Wspólnym mianownikiem pozostają również deklarowane cele, zwłaszcza te związane z integracją i działaniami na rzecz podtrzymania polskiej kultury, dziedzictwa narodowego i języka. Organizacje łączy również przyjęcie nowatorskich sposobów działania, w której podstawą działalności pozostaje platforma internetowa ukierunkowana zwykle na działania informacyjne oraz zwiększanie sieci osób związanych z danym stowarzyszeniem, uszeregowanych jako członkowie, sympatycy lub klienci. Organizowane przedsięwzięcia mają za zadanie przyciągnięcie opinii publicznej (polskiej bądź/i irlandzkiej) i oprócz deklarowanego celu integracyjnego, kulturalnego lub innego uzupełniają w ten sposób katalog zrealizowanych projektów, który może potem stanowić podstawę ubiegania się o dalsze dofinansowanie. Środki finansowe płynące z funduszy prywatnych, unijnych, ambasady lub/i senatu RP, a także innych organizacji polskich, polonijnych bądź irlandzkich stanowią cenne wsparcie dla budżetów stowarzyszeń zasilanych głównie z funduszy własnych lub pracy społecznej swoich członków. Zauważalną cechą niektórych stowarzyszeń polonijnych działających na terenie Irlandii, zwłaszcza tych najmniejszych, jest ich pewna hermetyczność, brak otwarcia i utrudniony dostęp do członków zarządów. Stanowi to istotną słabość środowiska polonijnego w Irlandii, rozproszonego wokół poszczególnych grup i organizacji powstałych wokół głównych ośrodków miejskich (zwłaszcza Dublin), często unikających otwartego współdziałania i postrzegających siebie w kategoriach konkurencji. Wynika to w pewnej mierze z faktu, iż jest to nadal środowisko bardzo małe, a także z istnienia pewnego konfliktu interesów występującego pomiędzy niektórymi stowarzyszeniami. Istnieją tu oczywiście chlubne wyjątki i łączenie się w mniej lub bardziej trwałe przymierza, powstające zwykle w trakcie organizacji wspólnych przedsięwzięć lub projektów. W tym miejscu należałoby dodać, iż konflikt interesów związany jest nie z różnicami programowymi, lecz raczej z podobnymi sposobami działania oraz wspomnianą już niewielką pojemnością środowiska polonijnego i wynikającymi stąd ograniczeniami. Jak dotąd skupienie wszystkich organizacji, grup i stowarzyszeń w jednym miejscu nie było możliwe, a przy okazji organizowania polonijnych konferencji, seminariów czy zjazdów zawsze brakowało przedstawiciela któregoś z ważniejszych związków i dotyczy to zarówno tzw. „młodej”, jak i „starej” Polonii. Być może receptą na ten stan będzie większa otwartość organizacji i ich zarządów, przejrzystość kryteriów i łatwiejszy dostęp do przyznawanych środków finansowych oraz skupienie wokół wspólnego celu jednoczącego organizacje polonijne w Irlandii. Nie były nim ani irlandzkie wybory

samorządowe w 2009 r., ani też wystawienie polonijnego kandydata w wyborach do polskiego parlamentu w 2011 roku³⁷. Wyłonienie najsilniejszego ośrodka polonijnego odbędzie się najprawdopodobniej w drodze selekcji i stopniowego zanikania najsłabszych i najmniej liczebnych grup, dołączania ich przedstawicieli do organizacji większych a następnie zdecydowanie się na uczestnictwo w polonijnych konferencjach, zjazdach lub seminariach na terenie Irlandii i świadoma akceptacja wiodącej roli stowarzyszenia zdolnego do przeprowadzenia takiego przedsięwzięcia pod jakimś wspólnym mianownikiem. Kryterium selekcji pozostanie natomiast, jak się wydaje, dostęp do środków finansowych, interesująca oferta programowa, transparentność i umiejętność pogodzenia interesów w małych ośrodkach polonijnych w Irlandii. Na wyłonienie takiego lidera warto będzie poczekać i szkoda, że nie został nim do tej pory IPS, POSK, Forum Polonia ani też dysponujące własnym lokum Ognisko Polskie. „Chcemy być poważnie traktowani, chcemy, by respektowano nasze prawa, wymagamy, by liczono się z nami, to musimy zaznaczyć swoją obecność na wyborczej mapie Zielonej Wyspy”³⁸ – napisał przed wyborami w 2009 r. dziennikarz polonijnego Kuriera Polskiego. I trudno się z nim nie zgodzić.

Literatura

1. Bastkowski T., *Polska Szkoła Stowarzyszenia Edukacyjnego Nauczycieli w Dublinie: model organizacyjny i edukacyjno-kulturowy weekendowej szkoły polonijnej*, [w:] Grubka M., Lisak M., (red.), *Polscy migranci w Irlandii: wokół środowiska duszpasterstwa polonijnego*, Kraków – Dublin 2010.
2. Dobrzyńska-Cantwell K., *An Unusual Diplomat: Dobrzyński Biography*, London 1998.
3. Dorda B.F., Białek W. *Rozwój Imigracji polskiej do Irlandii w okresie ostatniego pięciolecia*, „Monitor Emigracji Zarobkowej 2010, Powrót czy emigracja?”, Malmö 2010.
4. Fanning B., O'Boyle N., *'Immigrants In Irish Politics: African and East European Candidates In the 2009 Local Government Elections'*, [in:] „Irish Political Studies”, vol. 25, No. 3, September 2010.

³⁷ Jedynym, jak dotąd, kandydatem do polskiego parlamentu zamieszkującym Irlandię był startujący z listy Polskiego Stronnictwa Ludowego Sebastian Wideł – działacz Forum Polonii, w latach 2008/2009 pełniący funkcję prezesa Towarzystwa Irlandzko-Polskiego; zob. www.kandydacidosejmu.pl/sebastian-wideł; W wyborach parlamentarnych w 2011 roku nie uzyskał on jednak wystarczającej liczby skreśleń, zdobywając zaledwie 84 ważne oddanych głosów: zob. <http://wyboryzagranica.pl/wyniki-wyborow-parlamentarnych-2011-roku/wyniki-wyb>.

³⁸ Cyt. za: T. Wybranowski, *Niedzielna akcja „Ostatni dzwon”*, „Kurier Polski”, 27 IX 2008.

5. Kołodziejczyk-Konarska K., *Integracja gospodarcza państw Unii Europejskiej*, [w:] *Społeczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych*, Wojtaszczyk K.A., Jakubowski W. (red.), Warszawa 2003.
6. Konarski W., *Zapomniana społeczność*, „Razem”, wyd. X 1991.
7. Lisak M., *Liczebność polskiej diaspory w Irlandii*, [w:] *Polscy migranci w Irlandii: wokół środowiska duszpasterstwa polonijnego*, Grubka M., Lisak M., (red.) Kraków – Dublin 2010.
8. Pinkowski J., *Challenges and Promise for Immigrant Entrepreneurship In Dublin*, Dublin City Economic Development Unit, vol. 27 V 2009.
9. Witkowska A., *Babskie fanaberie*, Self Publishing, Ebook, 2011.
10. Minutes of Meeting of Irish-Polish Society, 23 February 2001.
11. Programme of the Forum Polonia Congress, 27 Nov. 2011.
12. Statut Polskiego Stowarzyszenia Edukacyjnego, Rozdział I „Postanowienia ogólne”.
13. Wspólnie; Wiadomości Katolickich Wspólnot Polonijnych w Diecezji Kildare i Leighlin w Irlandii, nr 9/2011.
14. *Evening Echo*, 24 Jan. 2011.
15. *Gazeta Polska*, 2007.
16. *Gazeta Polska*, 31 Jan. 2010, 21 April 2010, 14 March 2011.
17. *Kurier Polski*, 20 Sep. 2008, 27 Sep. 2008, 22 Jan. 2009, 04 Apr. 2009, 19 Mar. 2010, 23 Apr. 2010.
18. *Magazyn Kurier Polski*, vol. II 2011.
19. *Munster Wizjer*, 15 April 2010.
20. *Nasz Głos*, 23-30 April 2010, 11-17 Dec. 2010, 15-21 Jan. 2011, 3 June 2011.
21. *Polonia Extra*, 2 April 2010, 5 July 2010.
22. *Polski Express*, 6 July 2007.
23. *Polski Herald*, 21 Jan. 2007.
24. *The Irish Times*, 27 April 2009.
25. *The Star*, 19 April 2011.
26. <http://polonia.h2.pl/index.php?id=gr01018>.
27. <http://wyboryzagranica.pl/wyniki-wyborow-parlamentarnych-2011-roku/wyniki-wyb>.
28. www.87dpg.plscout.com/o-szczepie.html.
29. www.gipa.pl/view/55/53/.
30. www.irishpolishsociety.ie.
31. www.kandydacidosejmu.pl/sebastian-widel.
32. www.kobiecypunktwidzenia.com.
33. www.news.kierunekirlandia.eu/v/708/organizacja-mulicity-z-kilkenny.
34. www.nk.pl/#profile/2555433.
35. www.polishcommunityinireland.org.
36. www.polishgroup.pl/.

37. www.polonia.ie.
38. www.polskaszkola.org.pl/rodzice/stowarzyszenie.
39. www.pomocbezrobotnym.com.
40. www.poskdublin.org.
41. www.together-razem.org.

Przemysław Kolasiński

Wizerunek polskiego emigranta w polskich mediach w Irlandii

Wstęp

Podstawowe pytania, na które próbuje się znaleźć odpowiedź w tej pracy, są następujące: Jaki obraz polskiego emigranta funkcjonuje w polskich mediach w Irlandii? Na ile jest on stabilny? Czy podlega wpływom i modyfikacjom – ewentualnie jakim? Jak i za pomocą jakich środków media kształtują wizerunek polskiego emigranta w Irlandii?

Jednym z podstawowych czynników kształtowania wizerunku polskiego emigranta są środki masowego przekazu. Media są zwierciadłem stereotypów, ale także same lansują nowe postawy, dlatego uzasadniona wydaje się analiza funkcjonujących w mediach modeli życia na emigracji.

Do badań dyskursów medialnych posłużyły polskojęzyczne tygodniki drukowane dostępne na terenie całej Irlandii: „Gazeta Polska” i „Nasz Głos”, oraz w mniejszym stopniu magazyny/miesięczniki i inne zdarzenia medialne, takie jak: polskojęzyczne portale internetowe, elektroniczne wersje pism polskojęzycznych etc.

Propozycje teoretyczne pochodzą przede wszystkim z nurtu konstrukttywizmu i teorii systemów (Maturana, Varela, Luhmann, Foucault, Fleischer i in.). Metodologia badań tu zawartych odnosi się do kulturoznawstwa, socjologii i językoznawstwa oraz teorii komunikacji. Badania zostały przeprowadzone metodą empiryczną (analiza dyskursu w mediach).

1. Typologia pism polonijnych ze względu na strategie komunikacyjne

- Komunikacyjno-kulturowo-samoreferencyjne: „Polonia Extra”,
- Kulturowo-samoreferencyjno-komunikacyjna: „Gazeta Polska”, „Nasz Głos”,
- Kulturowo-komunikacyjno-samoreferencyjne: „Polski Express”, „Kurier Polski”, „MIR” – magazyn informacyjno-rozrywkowy.

Konstruktystycznie rozumiana komunikacja jest systemem i regulatywem w rozumieniu teorii systemów i fenomenem ewolucyjnym w rozumieniu systemowej teorii ewolucji.

Komunikacja nie jest ukierunkowana na przekazywanie informacji (jako że bazuje na znaczeniach, a te nie są zjawiskami informacyjnymi) lub

(jakkolwiek rozumianych) „treści”, lecz na odbywające się za pośrednictwem komunikatów dopasowanie, przystosowanie, sprawdzanie i negocjowanie intersubiektywnych konstruktów z uwagi na ich zgodność, pokrywanie się z kolektywnymi konstruktami i ich elementami oraz z obrazami świata (por. Fleischer 1990).

Funkcję informacyjną definiuje się jako obserwowanie środowiska w tym celu, aby mieć aktualne wiadomości na temat tego, co się w nim dzieje. Media dostarczają wiedzy o instytucjach, niezbędnych informacji politycznych, ekonomicznych i innych, które mogą mieć publiczne (kolektywne) zastosowanie, ostrzegają przed naturalnymi niebezpieczeństwami, zagrożeniami.

Specyfika przebadanych w tej pracy konkretnych reprezentantów mediów masowych nakazuje wyróżnić obok funkcji informacyjnej funkcję inforozrywkową mediów (*infotainment*)¹. Informacja w tak zwanych „tabloidach” straciła swój pierwotny charakter i cel. Stałą się rodzajem rozrywki, niekończącym się spektaklem, w którym aktorami są osoby publiczne, a odbiorcy środków masowego przekazu stanowią widownię, dla której grają uczestnicy przedstawienia. W tym układzie mediom i personelowi mediów przypada rola prezenterów oraz artystów estradowych prowadzących show.

Kulturę rozumieć będziemy jako „model dla zachowania, a nie jako model zachowania” (Fleischer 2001: 86), z czego wynika, że kultura jest obiektem organizującym zachowanie. Elementy kultury są używane, modyfikowane lub odrzucane w zależności od tego, jak przydatne są do organizacji ludzkich wyobrażeń o świecie. Kultura jest kompleksem ogólnych wyobrażeń, za pomocą których jej uczestnicy rozróżniają ważne od nieważnego, prawdziwe od fałszywego, dobre od złego, jak i piękne od brzydkiego. Chodzi zatem o systemy sensów, które za pomocą kodów – w rozumieniu Luhmanna – ukierunkowują konstrukcję rzeczywistości.

Taki kierunek – opracowany w teorii systemów – w przypadku konkretnej osoby oznacza rosnącą skłonność do tego, by własną odmiennością od otoczenia przyporządkować do określonego dyskursu medialnego, co sprawia, że ludzkie doświadczenia społeczne stają się tłem. Stąd potrzeba jakiegoś zrozumiałego, przyjaznego i swojskiego świata bliskiego (dość zbliżonego do greckiego terminu *philos*), w którym można się rozeznać i czuć się u siebie. Media „pomagają” zrozumieć świat oraz utożsamić się czytelnikowi z obrazem świata przez siebie kreowanym.

Samoreferencję rozumieć będziemy jako mówienie jednego obserwatora do innego obserwatora, którym mógłby być on sam. Tym, co decyduje o rozpoznawalności obiektu, na przykład: konkretnej gazety i opisywanego w niej obrazu świata, jest obecność obiektu. To znaczy, że medium (dane pismo) kreuje rzeczywistość, a następnie, by ją opisać, odnosi się „samo do

¹ Infotainment – pojęcie powstałe w języku angielskim z połączenia *information* (informacja) i *entertainment* (rozrywka).

siebie". Nie chodzi tu o to, co jest wiedzą, tylko o to, jak się tę wiedzę zdobywa. Obserwator jest tu nastawiony na samego siebie.

W omówionym modelu mediów pierwszy w kolejności element jest dominujący w danym typie, drugi – wspomagający, trzeci zaś ma znikomy udział, jednak do zaistnienia każdego z modeli niezbędne są wszystkie trzy składowe. Zmienne jest jedynie natężenie ich udziału.

Pierwszy typ gazet nie kreuje prawdziwości, lecz ogranicza się jedynie to prezentowania fakultatywnych modeli typowości poprzez koncentrowanie się na warstwie informacyjnej. Aspekt kulturotwórczy objawia się poprzez hierarchizację typowości. W tym modelu nacisk położony jest na przekaz „suchych” faktów i informacji. Najważniejszą funkcją wydaje się tu być funkcja informacyjna. Niemniej aspekt kulturowy tworzy się tu poprzez dobór rodzaju (tych, a nie innych) informacji. Samoreferencyjność w tym wypadku nie występuje lub jest znikoma, gdyż ukazywane wzorce zachowań są znane czytelnikom z tak zwanego życia i nie muszą być umacniane poprzez opisywanie gazet przez same siebie.

Cechą wspólną dla dwóch ostatnich modeli jest dominująca funkcja kulturowa. Różnica między tymi modelami polega na tym, że pierwszy z nich utrzymuje funkcję samoreferencyjną jako wtórną, a funkcja komunikacyjna jest znikoma lub żadna.

Samoopisywanie i samoporządkowanie się pism jest potrzebne, gdy budowanie prawdziwości odbywa się nieustannie w odniesieniu do typowości. Dzieje się tak w obrębie drugiego z modeli budowania prawdziwości, gdzie wizerunki prawdziwych emigrantów konfrontuje się nieustannie z wizerunkami typowych emigrantów.

W tych pismach proponowane modele prawdziwości konfrontowane są nieustannie z modelami typowości i prawdziwości funkcjonującymi w społecznym wizerunku świata. Stwarzany jest wizerunek prawdziwości i, by go utrwalić, odnoszą się do samych siebie tak, jak do typowości społecznej. Proponowane modele prawdziwości usankcjonuje się przez to jakby były nieodłącznym elementem wizerunku społecznego.

W ostatnim z modeli prawdziwość nie jest budowana w drodze konfrontacji wzorców medialnych z wzorcami społecznymi. W pismach tego rodzaju wtórna jest funkcja komunikacyjna: nie jest jakoby ważna sama informacja o wydarzeniu, lecz charakterystyka tego wydarzenia. Poprzez dobór takich, a nie innych wydarzeń kulturalnych, osób, z którymi przeprowadza się rozmowy czy w końcu „życiowych” i „eksperckich” porad kreuje się konkretny model czytelnika. Jednocześnie *a priori* dokonywana jest selekcja tegoż czytelnika w ten sposób, że zawęża się kategorie informacji do z góry określonej grupy społecznej, kategorii czytelników. Dyskurs tych pism zakłada pewną kompetencję czytelnika, bez której problematyka tych pism staje się niezrozumiała dla szerokiej rzeszy uczestników kultury (czytelników). Innymi

słowy: bez wiedzy kim jest „Pan X”, zdobytej gdzie indziej, percepcja wywiadu z rzeczonym „Panem X”, staje się fragmentaryczna lub/i niemożliwa.

2. Model „typowości” i „prawdziwości”

Przedstawiona tu analiza materiału jest spójna z hipotezą istnienia różnicy między wizerunkami typowymi a prawdziwymi w kulturze (Bartmiński 1994). Prawdziwość rozumiemy tu jako model pożądany, stan idealny i idealizowany, którego się oczekuje i który można osiągnąć; prawdziwy więc jest kreacyjny lub/i pozytywnie wartościujący. Typowość zaś jest przez nas rozumiana jako odzwierciedlenie stanu obecnego. To siemiężna rzeczywistość, od której się ucieka ku lepszemu (prawdziwemu) wizerunkowi; typowy jest zatem odtwórczy lub/i negatywnie wartościujący. Obraz świata w medialnych manifestacjach drugiej rzeczywistości jest bipolarny. Nie można być <trochę typowym> lub <prawie prawdziwym>. Pomiedzy typowym a prawdziwym jest próżnia. Jeżeli uczestnik owego dyskursu nie posiada wszystkich atrybutów proponowanej „prawdziwości”, z definicji staje się typowym.

„Typowość” określać tu będzie odwoływanie się i podtrzymywanie dyskursu „polskości”, silnych związków z krajem, a rzeczywistość irlandzką jako permanentnie obcą, „nie naszą”, budzącą bardziej obawy niż dającą ukojenie, utwierdzanie utartych polskich stereotypów etc. ‘Prawdziwość’ określać z kolei będzie dyskurs dążący do integracji i asymilacji polskiej emigracji z irlandzką rzeczywistością, tworzenie ‘nowej’ generacji emigracji pogodzonej z otaczającą rzeczywistością, nieskoncentrowanej wokół stereotypów funkcjonujących w Polsce.

3. Polskojęzyczne media drukowane w Irlandii – zarys problematyki²

3.1. Pisma drukowane

3.1.1. Tygodniki ogólnoirlandzkie³

3.1.1.1. „*Gazeta Polska*”. Najstarszy tytuł polonijny w Irlandii. Istnieje od 2005 roku. W trakcie swojej obecności na rynku prasowym dwukrotnie

² Ze względu na dużą dynamikę na polonijnym rynku medialnym oraz wysoki stopień fluktuacji istniejących w Irlandii pism drukowanych i w formie elektronicznej skoncentrowano się w tej pracy na dostępnych obecnie, to jest w pierwszym kwartale 2011 roku tytułach prasowych i portalach internetowych. Dokonano szczegółowej analizy ilościowej i jakościowej dwóch polonijnych tygodników drukowanych: „*Gazety Polskiej*” i „*Naszego Głosu*”, pomijając pozostałe. Do analizy wykorzystano numery z rocznika 2011, 2010 i jednostkowo z roku 2009.

³ Istnieją w Irlandii także lokalne pisma polonijne, na przykład w Limerick. Nie stanowią one jednak przedmiotu badań w tej pracy, ponieważ skoncentrowano się tu na tytułach dostępnych w co najmniej większych miastach na terenie całej Republiki Irlandii. Nie uwzględniono tu także tytułów prasy polonijnej dostępnej na terenie Irlandii Północnej.

zmieniał swoją nazwę. Tygodnik powstał jako „Polska Gazeta”; w roku 2009 zmienił swoją nazwę na: „Polska Times”, a w roku 2010 na „Gazeta Polska”, która funkcjonuje obecnie. Przez krótki czas na rynku ukazywały się niezależnie od siebie dwa tytuły: „Polska Times” i „Gazeta Polska”. Na początku 2011 roku tygodnik „Polska Times” przestał być wydawany. „Gazeta Polska” jest jedyną płaconą gazetą polonijną w Irlandii. Tygodnik uzupełniany jest magazynem telewizyjnym, „Teletydzień” sprowadzanym z Polski. „Gazeta Polska” stanowi niezależny podmiot niezwiązany z żadną większą korporacją czy wydawnictwem. Dostępna jest w zmienionej formie wersja elektroniczna gazety. Deklarowany nakład to 6 000 egzemplarzy.

3.1.1.2. „Nasz Głos”. Na rynku irlandzkim od 2007 roku. Gazeta bezpłatna. Tygodnik należy do Grupy Mediowej ZPR, która wydaje, między innym, „Super Express” – jeden z największych tabloidów w Polsce. Dostępna jest wersja elektroniczna gazety. Deklarowany nakład to 10 000 egzemplarzy.

3.1.1.3. „Polonia Extra”. Tygodnik bezpłatny. Powstał na bazie wersji elektronicznej o tym samym tytule. W formie drukowanej ukazuje się od 2010 roku. Brak informacji o nakładzie.

3.1.2. Miesięczniki polonijne

3.1.2.1. „Kurier Polski”. Powstał w 2006 roku jako tygodnik informacyjno-ogłoszeniowy. Obecnie ukazuje się jako miesięcznik w formie magazynu. Zmieniła się zatem także poetyka pisma. Magazyn wydaje Agencja Marketingowa LIBRA Dariusza Adamowicza. Miesięcznik jest bezpłatny.

3.1.2.2. „Polski Express”. Kolorowy magazyn ilustrowany. Powstał w 2006 roku. Od października 2009 roku dostępny wyłącznie w formie elektronicznej. „Polski ekspres” jako jedyne pismo polonijne zawierało artykuły w języku polskim i angielskim.

4. Polskojęzyczne media elektroniczne w Irlandii – zarys⁴

4.1. Pisma polonijne w internecie

- 4.1.1.** www.polskagazeta.ie Elektroniczna wersja tygodnika drukowanego, „Gazeta Polska”.
- 4.1.2.** www.ng24.ie Elektroniczna wersja tygodnika drukowanego, „Nasz Głos”.
- 4.1.3.** www.polskiexpress.ie Elektroniczna wersja magazynu „Express Polski”.
- 4.1.4.** www.poloniaextra.com i www.eirlandia.com Elektroniczna wersja tygodnika drukowanego „Polonia Extra”.

⁴ Jako że media elektroniczne jako takie nie stanowią tu przedmiotu badań, ograniczamy się w niniejszej pracy wyłącznie do wymienienia i wstępnej kategoryzacji obecnie dostępnych polonijnych portali internetowych.

4.2. Portale informacyjno-społecznościowe

4.2.1. www.gazeta.ie, www.irlandia.ie, www.polonia.ie, www.dublinek.net.

4.3. Portale społecznościowe

4.3.1. www.wyspa.ie, www.wyspiarze.ie, www.myireland.pl (w języku polskim), www.myireland.ie (w języku angielskim), www.mojairlandia.pl, www.zielonairlandia.pl, www.nadajemy.ie, www.theireland.ie, www.polonia.org, www.zacierka.ie (Irlandia Północna).

4.4. Portale parafialne

4.4.1. www.polish-chaplaincy.ie, www.dominikanie-dlapolakow.ie, www.jezuici.pl/dublin/.

4.5. Portale randkowe

4.5.1. www.randki.ie, www.polishhearts.ie, www.polishdating.ie, www.ipolsih.ie.

4.6. Portale subkulturowe – przykłady

4.6.1. www.husarria.com (właściciele ciężkich motocykli), www.cross-brothers.com (posiadacze motocykli terenowych) etc.

4.7. Portale społecznościowe, regionalne – przykład

4.7.1. www.naszetullamore.ie.

5. Obraz polskiego emigranta w wybranych pismach polonijnych w Irlandii w różnych kategoriach tematycznych

Biorąc pod uwagę tematykę, wokół której koncentrowane są nagłówki dwóch badanych tu tygodników, można określić do jakiego typu odbiorcy kierowane są pisma. Stąd, skoro są to najbardziej poczytne tytuły wśród Polonii w Irlandii, utrzymujące nadal najsilniejszą pozycję na tym rynku, wyłania się obraz „typowego” i „prawdziwego” polskiego emigranta, żyjącego w Irlandii. Wizerunek ten został scharakteryzowany według następujących kategorii tematycznych.

5.1. „Gazeta Polska” – analiza jakościowa kategorii tematycznych

Wyróżniono osiem kategorii tematycznych: „Zbrodnia”, „Prawo”, „Tragedia”, „Seks”, „Alkohol”, „Skandale”, „Rozrywka”, „Społeczeństwo”. Nagłówki do tych kategorii nie są przypisane jednokrotnie, ponieważ ich wie-

loznaczność i zakres pojęciowy wykracza poza zakres tematyczny wyłącznie jednej kategorii. Często jeden nagłówek można przypisać do kilku kategorii tematycznych, gdyż łączy on w sobie na przykład seks, zbrodnie i skandal i nie można jednoznacznie ocenić, który aspekt tu dominuje. Takie ujęcie kategoryzacji zapobiega, jak się zdaje, tworzeniu zbyt licznych, a przez to mało 'ostrych' pojęciowo kategorii tematycznych.

Dwie pierwsze kategorie są do siebie zbliżone tematycznie. Chodziło tu jednak o to, by wyeksponować aspekty dotyczące zabójstw od pozostałych rodzajów przestępstw. Stąd przyporządkowanie konkretnych nagłówków do dwóch oddzielnych kategorii. Należy zaznaczyć, że wszystkie opisywane tu w nagłówkach wydarzenia bezpośrednio związane są z Polakami mieszkającymi w Irlandii. „Gazeta Polska” dokonuje w ten sposób wstępnej selekcji poruszanych przez siebie tematów. W obszarze zainteresowania tej gazety nie są wydarzenia z Polski ani wydarzenia z Irlandii, które nie dotyczą bezpośrednio Polaków mieszkających w Irlandii. Jedynym odniesieniem „Gazety Polskiej” do Polski wydaje się tu być dodatek telewizyjny: „TeleTydzień”, który zawiera programy polskich stacji telewizyjnych i kanałów satelitarnych dostępnych w Irlandii głównie za pomocą zestawów satelitarnych sprowadzonych z Polski („Cyfrowy Polsat” i „Cyfra Plus”). W związku z tym, że magazyn telewizyjny, poza programem telewizyjnym zawiera artykuły, porady, przepisy etc., „Gazeta Polska” jako taka może z tej tematyki zrezygnować. O życiu polskich gwiazd, na przykład, dowiadujemy się nie z samego tygodnika, lecz z jego dodatku. Dołączany do polonijnego tygodnika kolorowy magazyn telewizyjny z Polski stanowi pośrednią formę łączności Polaków ze swoim krajem. „Gazeta Polska” przez to nakierowana jest na polskich emigrantów, którzy podstawową wiedzę o świecie i bieżących wydarzeniach czerpią z telewizji polskojęzycznej. Mimo że nominalnie i strukturalnie magazyn telewizyjny jest dodatkiem do „Gazety Polskiej”, to dla części czytelników tego tygodnika polonijnego on sam staje się dodatkiem do programu telewizyjnego, ponieważ czytelnicy, z racji posiadania polskiej telewizji przede wszystkim zainteresowani są „TeleTygodniem”. „Gazeta Polska” dla tej kategorii czytelników pozostawać będzie głównym źródłem informacji związanych z życiem polskich emigrantów w Irlandii. Głównym celem nagłówka w „Gazecie Polskiej” nie będzie zatem informowanie o bieżącym news-ie „numer jeden” obiegającym w danym czasie światowe media (bo o tym czytelnik dowie się zapewne z polskiej telewizji), lecz przyciągnięcie uwagi krzykliwym, kontrowersyjnym lub/i budzącym oburzenie publiki hasłem. Pierwsza strona ma tu szokować, jednocześnie przyciągając uwagę potencjalnego czytelnika. Pierwsza strona „Gazety Polskiej” spełnia tu niejako funkcję spotu reklamowego z chwytliwym hasłem, który to spot ma zareklamować samą gazetę, tak by gazetę kupił także ktoś, kto nie czyta tego tygodnika regularnie lub wcale. Dlatego też nagłówki koncentrują się

wokół bardzo silnych i stabilnych symboli kolektywnych⁵, takich jak: *Polak, Polska, ksiądz, śmierć, alfons, ślub etc.*, które wspierane są przez silne normatywy, takie jak: *kolejny* (jednostkowy przypadek nie szokuje tak opinii publicznej, jak seria tragedii następujących jedna po drugiej), *zadźgany* (mord okazał się wyjątkowo bestialski), *błagałem* (to o wiele więcej niż prośba; termin podkreśla determinację i bezradność apelującego), *6 sekund, 3 ciosy* (ofiara nie miała szans na reakcję i obronę; ponadto rezygnacja z liczebników na rzecz cyfr kondensuje hasło i przez to wzmacnia je).

W drugiej kategorii pojawia się sformułowanie: „12-latek spalił nasz dom”. Nawet informacja o spaleniu domu, która zawiera w sobie duży ładunek emocjonalny (strata lokum; strata dorobku życia; strata wszystkiego, co pozostawione w owym domu spłonęło; zagrożenie dla zdrowia lub/i życia) nie wydaje się zbyt silna i wzmacnia się ją normatywami: (*nasz* – wspólny, to także mógł być twój dom, „nasz dom” – odległe skojarzenia z: ojczyzna, wspólnota, jedni z nas; oraz: *12-latek* – dziecko pozostawione bez należytej opieki, odległe skojarzenie: „patologia”, „nieodpowiedzialni rodzice”). Innym przykładem obrazującym stosowany tu mechanizm jest nagłówek także z kategorii drugiej: „Ksiądz wynosił „fanty” pod sukmaną...” Sam proceder kradzieży, który jest społecznie nieakceptowalny wzmocniono symbolem kolektywnym: „ksiądz” (nauczyciel i stróż moralności, osoba godna zaufania, Dekalog). W ten sposób dokonujący występkę jest gorszy i bardziej zasługuje na potępienie przez opinię publiczną niż sam proceder.

Częstą praktyką przy formułowaniu nagłówka jest stosowanie na końcu wypowiedzi wielokropka, nawet jeśli z gramatycznego punktu widzenia jest on zbędny lub jest on wręcz błędem (z gramatycznego punktu widzenia powinien być on zastąpiony na przykład znakiem zapytania). Wielokropek ma tu za zadanie, jak się zdaje, podkreślenie tajemniczo-plotkarskiego wydźwięku treści nagłówka. „Wiemy o tym więcej, ale tymczasem, sza! Zajrzyj do środka, żeby dowiedzieć się więcej” – wydaje się mówić nadawca lub, być może, jest to jedna z ‘tabloidowych’ form budowania napięcia między nadawcą a odbiorcą. Zakłada się w takim przypadku, że odbiorca dokona własnej projekcji rozpoczętego w nagłówku wątku i będzie ona daleko bardziej barwna i zatrważająca dla niego samego, niż by ująć ją w słowa.

Trzecia kategoria zawiera nagłówki odnoszące się do osobistych tragedii konkretnych Polaków w Irlandii lub do tragedii zbiorowych/narodowych, jak w wypadku: „Dlaczego zginęło tyle osób?”, który to nagłówek dotyczy katastrofy lotniczej pod Smoleńskiem. Jak wskazuje rozwinięcie nagłówka, nie chodzi przy tym o opis tego, co się wydarzyło, lecz o: „ujawnienie nieznanych faktów”. „Gazeta Polska” jawi się tu jako medium, które bierze na siebie odpowiedzialność informowania opinii publicznej o wydarze-

⁵ Termin: *symbol kolektywny* używany jest tu w rozumieniu, jakie proponuje Michael Fleischer (por. Fleischer, *Polska symbolika kolektywna*. Wrocław, 2003 r. i późniejsze).

niach, o których nie mogą lub nie chcą informować inni. Zgodnie z poetyką tabloidu zapewnia się tu, że tylko w tym tygodniku zostanie ujawniona „cała prawda”, „niewygodna prawda”, „skandaliczna prawda”, „trudna do przyjęcia prawda”, podczas gdy inne media ‘uparcie’ o niej milczą lub nie dysponują równie dobrymi i sprawdzonymi źródłami informacji, by móc wiarygodnie o kontrowersyjnych wydarzeniach pisać lub mówić. Zabieg ten ma za zadanie przekonać potencjalnego czytelnika, że nie ma sensu poświęcać swojej uwagi innym mediom i źródłom informacji, skoro i tak „jak jest naprawdę” wie tylko i nie zawaha się o tym napisać nasz tygodnik.

Czwartą kategorią jest „Seks”. Nie chodzi przy tym tutaj o nagłówki kojarzone z pismami dla panów, lecz raczej o skandale obyczajowe, kulturowo-społeczne i przestępstwa na tle seksualnym. Na podstawie nagłówków ujętych w tej kategorii można doszukiwać się pewnych charakterystycznych znamion grupy docelowej czytelników „Gazety Polskiej”. Poza aspektami kryminalnymi, które mają bulwersować i przestrzegać, są tu także takie aspekty, jak: ciężarna panna młoda, które oddają lub/i kierują się do konkretnego stereotypowego obrazu świata czytelnika. Skoro fakt, że dorosła kobieta bierze ślub kościelny, będąc już w ciąży ma szokować czytelnika, oznacza, że czytelnik ów nie akceptuje takiego zachowania z przyczyn kulturowych, społecznych lub religijnych. Nie ma mowy przy tym o zakazie seksu przedmałżeńskiego, lecz wyłącznie o fakt brania ślubu w zaawansowanej, czyli widocznej ciąży, co dyskredytuje kobietę w oczach opinii społecznej i jej rodziny. Taka kobieta uwłacza obowiązującym w jej środowisku, w który dorastała i wychowała się w Polsce, normom społecznym. Zaiscienie w ciążę przed ślubem, owszem zdarza się, ale ślub w zaawansowanej ciąży jest skandalem. Na tej podstawie można wnioskować, że grupą docelową gazety są czytelnicy pochodzący z tak zwanych tradycyjnych polskich, katolickich środowisk w Polsce. Prawdopodobnie ze wsi lub małych miast, gdzie takie zachowania rzeczywiście bulwersują opinię publiczną. W Polsce, w kulturze tak zwanej wielkomiejskiej nagłówek informujący o ciężarnej kobiecie na ślubnym kobiercu nie wywołałby zamierzonego przez gazetę szokującego efektu. Z drugiej strony pojawia się tu nagłówek: „Oziębłe Polki...” (ma to mniej więcej sens: „porozmawiajmy o seksie”), to zaś wyklucza dyskurs tak zwanej tradycyjno-katolickiej polskiej społeczności. „Gazeta Polska” zdaje się tym samym balansować między ‘ostrymi’ dyskursami, które mogłyby ją ostatecznie zakwalifikować do któregoś z nich. Wyraźny podział na tabloid i pismo opiniotwórcze nie jest możliwy najwyraźniej w realiach polskiej emigracji w Irlandii. Tytuły, które próbowały tego dokonać, nie utrzymały się na rynku, zatem taka forma asekuracji jest potrzebna dla zachowania bytu przez pismo. „Gazeta Polska” nie jest skierowana do jednej wyselekcjonowanej grupy odbiorców, lecz raczej próbuje nieustannie ‘podrzucać’ oferty dla różnego typu odbiorców, szacując, by żaden z dyskursów nie stał się w gazecie dominującym. To zapewnia gazecie zawsze pewną sta-

łą grupę czytelników z dodatkową pulą czytelników „okresowych”. Czynnikiem spajającym, niezbędnym przy takim rodzaju budowania swojego targetu, który zapewnia rozpoznawalność dyskursu gazety jest właśnie silna rola samoreferencji.

Kolejną kategorią jest „Alkohol”. Mieszczą się tu zarówno nagłówki promujące spożywanie alkoholu, jak i przestrzegające przed nim. Potwierdza to stawianą wyżej hipotezę o próbie balansowania przez gazetę między kategoriowymi wyborami konkretnego typu odbiorcy.

Kolejna kategoria to „Skandale”. Zawiera ona nagłówki odnoszące się do przeróżnych zachowań i wydarzeń ocenianych powszechnie jako obyczajowy skandal właśnie. To kategoria, w której znalazły się nagłówki niemieszczące się w innych, bardziej wyrazistych kategoriach lub/i były tam zakwalifikowane, lecz dla podkreślenia owego skandalicznego wydźwięku umieszczono je także w tej kategorii. „Skandale” zapobiegają zbytniemu rozdrobnieniu znaczeniowego dyskursów, które reprezentują poszczególne nagłówki. Podstawowym wyznacznikiem w tej kategorii jest ukierunkowanie na wywołanie efektu (szoku, zażenowania, oburzenia) u odbiorcy, nie zaś opis samego zdarzenia. Dla przykładu: społeczny sprzeciw i oburzenie wywołać ma przede wszystkim to, że kradzieży dokonał ksiądz, nie to, co ukradł i dlaczego tego dokonał ani nawet sama kradzież jako taka. To wszystko poza osobą księdza stanowi jakby temat poboczny.

Kategoria „Rozrywka” mieści w sobie te nagłówki, które mówią o eventach, wydarzeniach kulturalnych, rozrywce etc. Kategoria nastawiona jest tu na opis samego wydarzenia, nie zaś na wywoływanie szokujących reakcji. Jedyną reakcją odbiorcy, jaką się tu zakłada jest przyjemność z wzięcia udziału w opisywanej tu imprezie lub/i czerpanie przyjemności z czytania o niej, jeśli przebrzmiała. Ta kategoria nie jest dominującą w dyskursie „Gazety Polskiej”. Może to oznaczać, że czytelnicy tego tygodnika preferują tragedię i drobne skandale obyczajowe nad rozrywkę i zabawę.

Ostatnia kategoria to „Społeczeństwo”. Znalazły się tu nagłówki odnoszące się do incydentalnych wydarzeń ważnych dla Polaków jako społeczeństwa i narodu, jak na przykład: beatyfikacja Jana Pawła II; tematy gospodarcze i ekonomiczne; dotyczące niepokojów społecznych wyrażonych demonstracjami lub strajkami. Schyłkowość tej kategorii świadczy, że gazeta lub/i czytelnicy nie angażują się w życie społeczne w Irlandii, skoro te tematy niezwykle rzadko pojawiają się na pierwszej stronie gazety. Sprawy społeczne i ekonomiczne w Irlandii Polaków interesują o tyle, o ile dotyczą one bezpośrednio ich potrzeb bytowych (zasiłki, płaca minimalna, dodatki na dzieci lub do czynszu etc.).

5.2. „Nasz Głos” – analiza jakościowa kategorii tematycznych

Wyróżniono tu osiem kategorii tematycznych, przy czym cztery spośród nich: „Społeczeństwo – Irlandia”, „Społeczeństwo – Polak”, „Polityka –

Irlandia”, „Polityka – Polska” można traktować jako dwie podwójne kategorie. Dzieje się tak, ponieważ zgodnie z wynikami analizy ilościowej nagłówków tego tygodnika oraz analizy struktury pisma okazuje się, że „Nasz Głos” wyraźnie dzieli kreowany przez siebie obraz świata na rzeczywistość polską i irlandzką. Nie tylko struktura samej gazety przewiduje tak zwane ‘stałe’ informacje z kraju, lecz także nagłówki na pierwszej stronie odwołują się raz do wydarzeń w Polsce, innym razem do wydarzeń w Irlandii. „Nasz Głos” zatem bardzo wyraźnie i konsekwentnie umiejscawia polskiego emigranta w Irlandii w dwóch światach: i) w Polsce (odległa ojczyzna, pozostawiona rodzina, przyjaciele, miejsce, gdzie emigrant powraca cyklicznie w ramach odwiedzin lub/i zamierza w przyszłości wrócić na stałe), z którą polski emigrant chce utrzymywać kontakt ‘na bieżąco’ poprzez polskojęzyczne media (gazety, portale internetowe, kanały telewizyjne); ii) w Irlandii, gdzie przebywa obecnie, lecz informacje o świecie chce lub/i potrzebuje czerpać z mediów polskojęzycznych⁶. W budowanie takiego ‘dualistycznego’ dyskursu wpisuje się prezentacja na pierwszej stronie zawsze trzech podobizn polskich celebrytów – najczęściej ze świata show-biznesu i sportu i rozwinięcie wątków ich dotyczących w tym samym numerze gazety.

Do pop-kultury i życia polskich gwiazd odnosi się także pierwsza kategoria tematyczna, „Pop-kultura – obyczaje”. Sporadycznie wspomina się o celebrytach w kontekście Irlandii i zdecydowanie dominują doniesienia o skandalach, perypetiach i przebiegu kariery zawodowej polskich gwiazd estrady, kina czy telewizji. Dominująca pozycja tej kategorii świadczyć może o ukierunkowaniu gazety na rozrywkę lub/i, co bardziej prawdopodobne, na skandal obyczajowy zgodnie z poetyką tabloidu, o który łatwo, gdy śledzi się życie celebrytów. W miejscu, gdzie „Gazeta Polska” koncentruje uwagę swoich czytelników na mogących bulwersować odbiorcę wydarzeniach dziejących się w Irlandii wśród lub/i z udziałem polskich emigrantów, „Nasz Głos” ‘posiłkuje’ się niejako doniesieniami o życiu polskich celebrytów w Polsce.

Druga kategoria: „Pop-kultura – tragedie” potwierdza wyżej omówiony schemat, ponieważ owe ‘tragedie’ najczęściej dotyczą samych celebrytów lub ich bliskich. Nagłówki „Naszego Głosu” nie koncentrują się wokół, tak zwanych, ‘zwykłych’ ludzi. Wynika to zapewne ze wspólnego dla wszystkich tabloidów założenia, że dla odbiorcy interesujące jest to, co dzieje się w tak zwanych „wyższych sferach”, świecie celebrytów i show-biznesu, do którego przeciętny Kowalski lub Kowalska nie ma dostępu, choć o nim marzy, nie zaś informacja dotycząca życia właśnie owego przysłówiowego Kowalskiego. W tym założeniu i dyskursie gazety „Gazeta Polska” i „Nasz Głos” różnią się diametralnie.

⁶ „Nasz Głos” jest tygodnikiem bezpłatnym i to także narzuca specyficzną poetykę gazety. Nie rozwija się tu tej myśli, gdyż wymagałoby to oddzielnego ujęcia zagadnienia i badań w zakresie teorii mediów, co nie jest przedmiotem tej pracy.

Zasadnicza różnica pomiędzy kategorią trzecią: „Polityka – Irlandia” a kategorią czwartą: „Polityka – Polska” jest taka, że pierwsza z nich odnosi się do świata polityki w kontekście decyzji gospodarczo-ekonomicznych mających bezpośredni wpływ na byt polskiego emigranta w Irlandii (płaca minimalna, miejsca pracy). Druga z tych kategorii oscyluje raczej wokół polskich polityków niż polityki jako takiej. To tak, jakby przypominało się cyklicznie polskim emigrantom w Irlandii, kto rządzi obecnie w Polsce, by o tym nie zapomnieli.

Kategorie piąta i szósta wzajemnie się uzupełniają, bo chodzi tu głównie o to, ile Polacy zarobią lub/i stracą w Irlandii (kategoria piąta), a w związku z tym, ile z tego skorzystają lub/i utracą ich bliscy w Polsce (kategoria szósta)? Stabilnym symbolem kolektywnym staje się tu Ryanair (przewoźnik lotniczy, z którego usług Polacy korzystają najczęściej), który jest rozpoznawany jako najistotniejszy faktor przy budowaniu fizycznych relacji polskich emigrantów w Irlandii z ich bliskimi w Polsce. Informacja o drożących biletach lotniczych tej linii jest dyskursywnie tożsama z komunikatami o podwyżce cen PKP w PRL-u. To te dwie kategorie oddają najwyraźniej stopień i motywację utrzymywania stałego kontaktu Polaków na emigracji z krajem. Najważniejsze przy tym aspekty dla odbiorców „Naszego Głosu” to: stały dochód (łączy się z tym wsparcie finansowe przez polskich emigrantów dla rodzin i bliskich w Polsce), ceny lotu do Polski (wpływa bezpośrednio na częstotliwość, cykliczność owych odwiedzin), jakość i cena usług medycznych w Irlandii (Polacy, którzy nie posiadają ‘karty medycznej’, uprawniającej do bezpłatnej opieki lekarskiej, pobytu w szpitalu, usług dentystycznych etc. korzystają z usług służby zdrowia w Polsce).

Kategoria siódma: „Budżet domowy” została tu wyróżniona, bo odnosi się bezpośrednio i wyłącznie do wydatków na utrzymanie w Irlandii przez polskiego emigranta. Ta kategoria skupia najbardziej ‘irlandzki’ aspekt wyłaniający się z nagłówków „Naszego Głosu”. Porusza się tu tematy, które oscylują wokół zagadnienia: „jak utrzymać się w Irlandii?” niezależnie czy odbiorca utrzymuje stały kontakt z Polską czy nie.

Ostatnia, ósma kategoria, odnosi się do świąt, religijności i sposobu celebrowania tychże świąt przez polskich emigrantów (wyjazd na święta do Polski czy Wigilia w Irlandii?) Co istotne, „Nasz Głos” przed świętami przekazuje polskim emigrantom w Irlandii życzenia z Polski, a więc znów budowany jest tu element łączący emigrantów z krajem. Dla porównania, „Gazeta Polska” życzenia przekazuje od siebie, czyli podmiotu funkcjonującego wyłącznie w Irlandii dla Polaków przebywających w Irlandii.

Wnioski

1. „Gazeta Polska” nakierowana jest na lokalność i nie wprowadza bezpośrednio dyskursu łączącego polskich emigrantów z krajem. Tę funkcję

przejmuje dołączany do tygodnika magazyn „TeleTydzień”. „Nasz Głos” zasadza się na zdecydowanym zestawianiu dyskursu irlandzkiego i polskiego „prosto-z-kraju”.

2. W nagłówkach obu tygodników dominuje sensacja⁷.
3. Problematyka poruszana przez tygodniki, sposób formułowania nagłówków, budowanie atmosfery permanentnego zagrożenia (bo jeśli nawet polski emigrant ustrzeże się przed problemami finansowo-bytowymi, to i tak czyha na niego tu, w obcym kraju, wiele innych zagrożeń, o których donoszą obydwa tygodniki) skłania do przypuszczeń⁸, że grupę odbiorców mogą stanowić: i) ludzie młodzi, którzy przyjechali z Polski bezpośrednio lub niedługo po ukończeniu szkoły (częściej szkoły zasadniczej lub średniej niż studiów), niemający zatem dużego bagażu doświadczeń życiowych i po prostu uczą się w Irlandii dorosłego życia. Potrzebują przy tym z różnych względów kontaktu z językiem polskim i krajem ojczystym; ii) ludzie w wieku średnim, tak zwana emigracja zarobkowa, którzy ze względu na barierę językową nie sięgają po prasę angielskojęzyczną; iii) posiadacze polskich telewizji satelitarnych z przyczyn czysto użytkowych ze względu na dodatek telewizyjny; iv) ta sama grupa społeczna, która w Polsce stanowiła grupę docelową polskich tabloidów lub/i ‘plotkarskich’ pism dla pań; v) konserwatywna i gorzej wykształcona grupa społeczna z małych miejscowości lub wsi, której w obcym kraju ciężko się odnaleźć, stąd potrzebują niejako wsparcia ze strony polskojęzycznych mediów dla podtrzymania swojego tradycyjnie polskiego dyskursu, a którzy w zderzeniu z inną, irlandzką rzeczywistością konfrontują ją ze swoimi stereotypowymi obrazami świata poprzez negację lub/i strach, agresję oraz wycofanie⁹. Dyskurs zatem mediów, do których sięgnie ta grupa społeczna musi być w ich odczuciu „swojski”, czyli znany i rozpoznawalny z Polski.
4. Celem obu gazet jest konsolidacja polskiej emigracji w ramach jej samej. Nie tworzą one lub robią to w znikomej części płaszczyzny zachęcającej

⁷ Dla szerszych wniosków niezbędna byłaby szczegółowa analiza struktury obydwu tygodników, którą tu się pomija lub traktuje pobieżnie. Tym samym prezentowane tu wnioski formułowane są cokolwiek lakonicznie.

⁸ Nie ma żadnych dostępnych wyników badań dotyczących choćby próby określenia grupy docelowej czytelników jakiegokolwiek medium polskojęzycznego w Irlandii. Stąd też niemożliwe jest określenie na pewno, jaka grupa społeczna pod względem wykształcenia, pochodzenia, wykonywanego zawodu czy nawet wieku jest odbiorcą polskojęzycznych mediów w Irlandii.

⁹ Dział tu mechanizm podobny do tego, gdy mieszkaniac małej miejscowości lub wsi w Polsce jedzie zarobić pieniądze do dużego miasta. Atmosfera wielkomiejska jawi mu się jako obca i wroga, a zachowania miejscowych jako „nienormalne”, „niemoralne” etc. Elementem obronnym wówczas najczęściej jest izolowanie się w swoim pokoju w hotelu robotniczym po skończeniu pracy, żywienie się wyłącznie produktami przywiezionymi z domu (na miejscu kupuje się zwykle tylko chleb, papierosy i alkohol) oraz utrzymywanie kontaktu jedynie ze znanymi sobie osobami z pracy i miejsca zakwaterowania.

do budowania wspólnej, polsko-irlandzkiej społeczności. W tym dyskursie ze strony Irlandczyków przychodzić ma zagrożenie lub niepewność dla polskiego emigranta. Zadaniem zaś obu gazet jest ochrona Polaków przed tymi zagrożeniami lub/i złagodzenie skutków tychże zagrożeń poprzez odmienne dla siebie techniki i zabiegi.

5. Brak (poza wyłącznie jednym stałym artykułem wpisanym w ramówkę „Gazety Polskiej” polskiego tłumacza przysięgłego) tekstów w języku angielskim dowodzi, że obie gazety kierowane są przede wszystkim do zamkniętych dla obcokrajowców polskich grup odbiorców lub/i czytelnicy tych gazet stanowią tę grupę polskich emigrantów, którzy słabo znają język angielski.
6. Znikoma ilość nagłówków odnoszących się do wydarzeń kulturalno-oświatowych skłania do przypuszczeń, że potencjalny czytelnik obu tygodników nie pochodzi z dużego miasta w Polsce, nie ma wykształcenia wyższego lub/i w Polsce także nie uczestniczył w wydarzeniach kulturalnych organizowanych przez teatry, filharmonie, galerie etc.

Wniosek końcowy: Oba tygodniki kierowane są do „typowego” polskiego emigranta, który nie asymiluje się wcale lub słabo ze społecznością irlandzką (Irlandczycy i inni obcokrajowcy). Stąd też zmienność liczby czytelników prasy polskojęzycznej, gdyż ci, którzy szybciej integrują się z grupami angielskojęzycznymi częściej, jak się zdaje, sięgają po prasę irlandzką niż polskojęzyczną. Lukę po nich w sposób naturalny uzupełniają nowo przybyli emigranci z Polski. Stała liczba czytelników spada znacznie wtedy, gdy brak jest owych nowych potencjalnych czytelników.

Zakończenie

Zaprezentowane w tej pracy wyniki badań należy traktować jako wstęp do badań, pewien zarys, a nawet szkic. Dla uzyskania pełnego wizerunku świata kreowanego przez media polskojęzyczne w Irlandii niezbędna byłaby szczegółowa analiza struktury badanych mediów oraz, co bardzo ważne, elektronicznych odpowiedników tych mediów wraz z komentarzami zamieszczanymi przez internautów. Wtedy można by mówić o obrazie czytelnika polskojęzycznych mediów w Irlandii. Wyłaniający się z tych badań obraz czytelnika w połączeniu z badaniami socjologiczno-kulturoznawczymi w zakresie określenia grup wiekowych, ze względu na wykształcenie, zawód, wykonywaną pracę, stan zdrowotny i majątkowy etc. mógłby dać dopiero pełny obraz polskiego emigranta w Irlandii a.d. 2011.

Literatura

1. Fleischer M., *Polska symbolika kolektywna*, Wrocław 2003.
2. *Gazeta Polska, Nasz Głos*, wydania z 2009, 2010 i 2011 r.

Perspektywy i wyzwania emigracji polskiej w Irlandii

*„Wielu Polaków powróciło do Polski, nieprawdaż?”
– to jedno z najczęstszych pytań zadawanych podczas rozmów w Irlandii,
tzw. „small talks” oraz przez media.*

*Wielu Polaków wyjechało z Irlandii. Wielu zostało. W tym opracowaniu
przyjrzymy się implikacjom tych decyzji dla obecnej i przyszłej sytuacji oraz
pozycji polskiej społeczności w Irlandii.*

1. Polacy w Irlandii w liczbach

Ze względu na wiele czynników, m.in. „swobodny przepływ pracowników” w ramach państw Unii Europejskiej, liczbę Polaków w Irlandii po 2004 roku można jedynie szacować. Dane Irlandzkiego Spisu Powszechnego z 2006 r. podającego 80 000 jako liczbę Polaków są uznane za znacznie заниżone¹. Bardziej zbliżone do rzeczywistości wydają się dane Polskiego Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), według którego w poszczególnych latach w Irlandii przebywało: w 2005 r. – 2 tys., w 2006 r. – 15 tys., w 2007 r. – 120 tys., w 2008 r. – 200 tys. i w 2009 r. – 180 tysięcy Polaków. Podczas największego nasilenia wyjazdów do Irlandii, czyli w 2008 roku – GUS szacował liczbę Polaków na 200 000². Polska ambasada w tym czasie podawała liczbę 250 000.

2. Tendencje wskazujące na falę wyjazdów Polaków z Irlandii

Wiele badań analizujących tendencje migracyjne wskazuje na rok 2008 jako przełomowy. Fala przyjazdów osiąga swój szczyt i zaczyna opadać. Ten punkt zwrotny jest ściśle związany z pogarszającą się sytuacją ekonomiczną w Irlandii³. Spadek liczby Polaków pokazują różne dane.

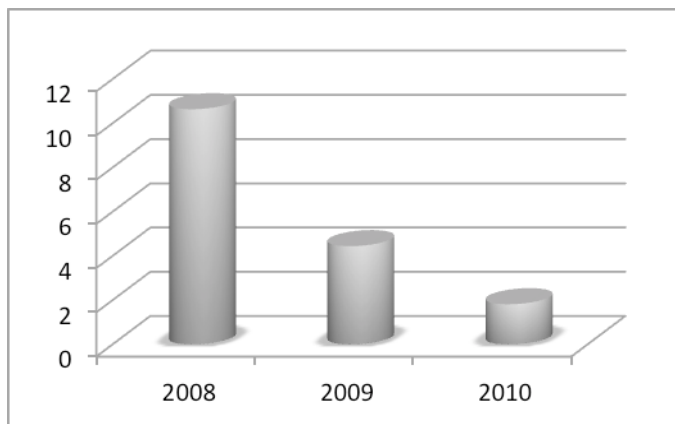
¹ Central Statistic Office (CSO)

² GUS, różne lata.

³ P. Kaczmarczyk, *Polityka rządu polskiego wobec migrantów i osób powracających z zagranicy – założenia i realizacja*. Konferencja Monitor Emigracji Zarobkowej – 2010. Malmö, 22–24 października 2010.

Trend ujemny ilustruje porównanie liczby numerów Personal Public Service Numer (PPSN)⁴ wydanych w pierwszych kwartałach lat 2008, 2009 i 2010 osobom polskiego pochodzenia. Zmniejsza się również liczba przelotów i połączeń pomiędzy Polską a Irlandią oraz maleje liczba i kwoty transferów pieniężnych.

Rys. 1. Nowe numery PPS wydane Polakom w pierwszych kwartałach lat 2008, 2009 i 2010

Ambasada Polski w roku 2011 szacowała liczbę Polaków w Irlandii na 170–180 000⁵.

3. Motywacje, plany, strategie

Ta fala emigracji do Irlandii wydaje się bardzo reaktywna i nieprzewidywalna. Wiele badań wskazuje, że Polacy nie mają jakichś sprecyzowanych planów lub strategii emigracyjnych. Tezę tę potwierdzają m.in. nieformalne rozmowy konsula Jagielskiego z rodakami, które pokazują, iż około 10–15% osób deklaruje pozostanie w Irlandii, 70% nie jest pewnych, zaś 10–15% definitywnie chce powrócić do Polski⁶.

Motywacje do powrotów do Polski są różne, szczególne znaczenie ma zła sytuacja ekonomiczna w Irlandii i jej konsekwencje, tj. trudności związane ze znalezieniem pracy, prowadzeniem biznesu i korzystaniem z pomocy społecznej. „*Mam już dość*” – to powtarzający się powód wyjazdu. Do powrotu do Polski skłaniają również pozytywne czynniki, tj. chęć wychowywania dzieci w Polsce w gronie rodzinnym i w polskim systemie

⁴ CSO.

⁵ Rozmowa z konsulem RP w Irlandii Grzegorzem Jagielskim, 13 czerwca 2011 r.

⁶ P. Kaczmarczyk, op.cit.

szkolnym, komfort mieszkania w kraju pochodzenia oraz perspektywy powrotu do pracy w swoim zawodzie w Polsce⁷.

Przykład:

Kobieta, lat 28, dwoje dzieci, mąż pracuje w Irlandii. Pracowała w Irlandii jako pomoc w domu opieki. Zdecydowała się na powrót do Polski, by móc pracować jako pielęgniarka. Mówi: „Brakuje mi pracy w moim zawodzie. Jeśli chcę do niego wrócić, nie mogę dłużej czekać, źle to wpłynie na moje kompetencje i przyszłe możliwości zatrudnienia”.

Jednak nie zawsze powroty są definitywne. Początkowy sentyment ściera się z rzeczywistością i nie wszyscy są w stanie ją zaakceptować. Badania ujawniają nową interesującą tendencję re-emigracyjną. Przebywając za granicą, Polacy przyzwyczajają się do „zachodnich standardów”, jak choćby godnego wynagrodzenia za pracę i tolerancyjności. Dlatego dla niektórych „polskie gaże” i „polska mentalność” bywają już nie do zaakceptowania. W związku z tym niektórzy decydują się na powtórny emigrację do Irlandii.

Do pozostania w Irlandii ludzi motywuje nadal wyższy standard życia niż w Polsce, praca, dzieci odnajdujące się w irlandzkiej szkole. Dla niektórych powrót nie jest w ogóle opcją, a jedynie koniecznością.

„Jest mi lepiej tutaj na zasiłku niż jakbym pracowała w Polsce. Nie mam do czego wracać”⁸.

4. Wyzwania stojące przed społecznością Polską w Irlandii

Konsul Grzegorz Jagielski, komentując spadek liczby Polaków w Irlandii powiedział:

„Jeśli miałbym oceniać liczbę Polaków w Irlandii na podstawie aktywności konsulatu, nie zauważyłbym różnicy. Liczba wydanych paszportów, zgłoszeń i interwencji utrzymuje się na podobnym poziomie⁹.”

Sytuacja ekonomiczna ma ogromne implikacje dla dobrobytu Polaków w Irlandii, w zakresie dostępu do zatrudnienia, korzystania z pomocy społecznej oraz wizerunku.

Jako że emigracja w Irlandii jest młoda, w sensie demograficznym oraz średniej długości pobytu, stawia to przed polską społecznością wiele wyzwań. Polacy wypadają nie najlepiej we wskaźnikach integracji – wiele osób nadal pracuje poniżej swoich kwalifikacji, nie uczestniczy w życiu publicznym. Polonijna infrastruktura społeczna podlega znacznym fluktuacjom,

⁷ Informacje zebrane przez autorkę podczas rozmów z klientami polskojęzycznego serwisu Cairde 2009–2011.

⁸ Ibidem.

⁹ Indicators of immigrant integration- A Pilot Study. Eurostat. 2011.

grupy lobbingujące na rzecz Polaków w Irlandii nie osiągnęły jeszcze mocnej pozycji.

4.1. Zatrudnienie

Motorem fali emigracyjnej do Irlandii po 2004 roku była większa chłonność rynku pracy i wyższe wynagrodzenia w porównaniu z polskimi. Badania wskazują jednak, że Polacy pracują poniżej swoich kwalifikacji¹⁰. Ponadto, w recesji, zgodnie z zasadą: „last in, first out”, są bardziej niż rodowici Irlandczycy zagrożeni utratą pracy¹¹. Stopa bezrobocia wśród mniejszości polskiej jest wyższa niż w populacji generalnej¹².

4.2. Pomoc społeczna

Rosnące bezrobocie i kurczące się budżety zmuszają kolejne rządy do cięć w pomocy społecznej. Większość polskich klientów organizacji Cairde szuka pomocy w zakresie dostępu do finansowych źródeł wsparcia – zapomóg, zasiłków, dopłat do wynajmu mieszkania, umorzenia opłat za leczenie i uzyskania karty medycznej¹³.

Największe trudności stwarza Polakom bariera informacyjna i językowa, funkcjonowanie w systemie. Typowe problemy to opóźnienia w przyznawaniu świadczeń, uznaniowy sposób wydawania decyzji, odmowy ze względu na niespełnienie warunku rezydentury (Habitual Residence Condition), długotrwały proces komunikacji pomiędzy urzędami ubezpieczeń społecznych w Polsce i w Irlandii (około 6 miesięcy). W szczególnie trudnej sytuacji są osoby o zredukowanej zdolności do pracy: starsze i chore, które są uzależnione od renty chorobowej i emerytury. Dla wielu osób oznacza to psychologiczny stres, niepokój, biedę, w skrajnych przypadkach bezdomność.

4.3. Wizerunek Polaka

Choć Polacy w Irlandii cieszą się opinią ciężko pracujących, rzetelnych, godnych zaufania, to recesja sprzyja antypolskim sentymentom.

Na przykład irlandzka gazeta „Irish Times” śledził rozwój propozycji wysuniętej przez rząd Endy Kenny w czerwcu 2011 r., by UE zmieniła regulacje dotyczące przyznawania zasiłków rodzinnych¹⁴. Miało to związek z obliczeniami Ministerstwa Opieki Socjalnej – wykalkulowano, iż

¹⁰ CSO.

¹¹ *ERSI Annual Monitoring Report on Integration. Różne lata.*

¹² Indicators of immigrant integration- A Pilot Study. Eurostat. 2011.

¹³ E. Marchelewska, Polish Clients Service Report 2010. Cairde.

¹⁴ Irish Times, 7 czerwiec 2011 „Burton asks EU for rule change on child benefit”. Jamie Smith.

w 2010 r. Irlandia wypłaciła Child Benefit dla 7814 dzieci niemieszkających w kraju, z czego 80% były to dzieci polskie. Kosztowało to państwo irlandzkie 15,4 miliona euro¹⁵.

Gazeta „Irish Independent” w kilku artykułach portretowała Polaków jako wykorzystujących system pomocy społecznej. Irlandzkie media radio-wo-telewizyjne (RTE) opisywały historię notorycznego pirata drogowego pana (Mr) Prawo Jazdy¹⁶. Organizacja Forum Polonia kilkakrotnie reagowała na te artykuły. Grupa dementowała m.in. głośną sprawę „No Irish need apply”, insynuującą, że w Polsce nie chcą zatrudniać Irlandczyków¹⁷.

4.4. Stopień władania językiem angielskim nadal pozostaje piętą Achillesa Polaków, utrudniającą poruszanie się w systemie, zdobycie pożądanego zatrudnienia oraz pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Brakuje pełnych danych dotyczących ilu Polaków uczęszcza na lekcje języka angielskiego. „Fáilte Isteach”, czyli nieodpłatne konwersacyjne kursy angielskiego prowadzone przez wolontariuszy, cieszą się dość dużą popularnością wśród Polaków, jednak liczba ta jest relatywnie niska w kontekście ogólnej liczby populacji mniejszości polskiej w Irlandii.

4.5. Uczestnictwo w życiu lokalnej społeczności i aktywne obywatelstwo

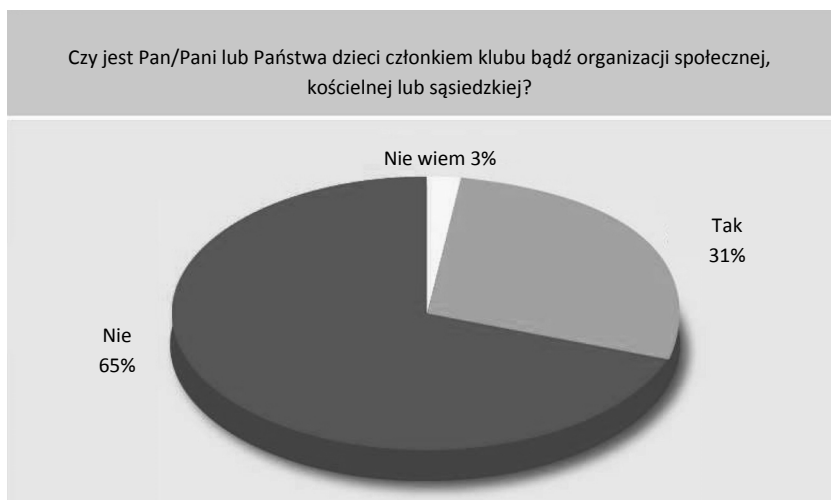
Badanie mniejszości etnicznych wykonane przez Fingal County Council wskazuje, że Polacy w bardzo małym stopniu angażują się w życie lokalnej społeczności – niewielki odsetek jest członkiem lokalnych klubów, grup, kościoła, rady mieszkańców. Polacy w mniejszym stopniu niż np. mieszkańcy pochodzący z krajów afrykańskich są skłonni angażować się politykę lokalną na poziomie samorządu. Co więcej, niektórzy Polacy deklarują, że wcale nie czują się częścią tej społeczności. Polacy rzadziej niż inne nacje w rejonie występują o obywatelstwo lub pobyt stały. Nie mają też wybranego przedstawiciela na żadnym szczeblu politycznym. Na pytanie „czy jest Pan/Pani lub Państwa dzieci członkiem klubu bądź organizacji społecznej, kościelnej lub sąsiedzkiej?” – tylko 31% respondentów odpowiedziało twierdząco. 65% nie uczestniczyło w jakiegokolwiek formie życia społecznego kraju pobytu, a 3% nie potrafiło jednoznacznie odpowiedzieć na postawione pytanie (zob. rys. 2).

¹⁵ Department of Social Welfare, 2011.

¹⁶ Policja mylnie odczytała dane osobowe zatrzymanego kierowcy, wpisując w rubryce z imieniem i nazwiskiem wyrazy „Prawo Jazdy”; *The mystery of Ireland's worst driver*, Thursday, 19 February 2009, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7899171.stm>.

¹⁷ forumpolonia.org.

Rys. 2. Uczestnictwo w życiu społecznym Polaków zamieszkujących Irlandię

Źródło: *Official Languages and Immigration: Obstacles and Opportunities for Immigrants and Communities – November 2002. Minister of Public Works and Government Services Canada 2002.*

5. Perspektywy na przyszłość

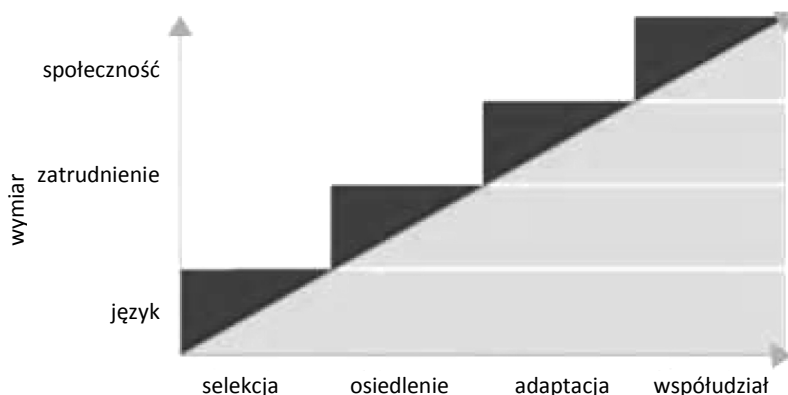
Pomimo fali wyjazdów w Irlandii nadal pozostaje tysiące Polaków, a z nimi ich problemy jak też możliwości. Od społeczności polskiej zależy, na ile weźmie odpowiedzialność za zmiany mające na celu poprawę sytuacji oraz jak wykorzysta wszystkie szanse.

Analizując etapy integracji imigrantów, Polska społeczność w Irlandii jest być może na poziomie pomiędzy osiedleniem się, a adaptacją (zob. rys. 3)¹⁸.

Polacy w Irlandii są dość dobrze zorganizowani. Mają własne szkoły, sklepy, kościoły, organizacje kulturowe i pomocowe, media, centra medyczne. Część działa na zasadzie wolnorynkowej, a część wolontariatu. To czas, by myśleć, jaki można wnieść wkład do tego społeczeństwa.

¹⁸ Official Languages and Immigration: Obstacles and Opportunities for Immigrants and Communities - November 2002. Minister of Public Works and Government Services Canada 2002.

Rys. 3. Fazy adaptacyjne imigracji

Źródło: *Official Languages and Immigration: Obstacles and Opportunities for Immigrants and Communities* - November 2002. Minister of Public Works and Government Services Canada 2002.

5.1. Strategia zmiany

By istniejące struktury polonijne działały jak najlepiej i były stabilne, potrzebują jednak wsparcia, merytorycznego, organizacyjnego i finansowego. Potrzeba też liderów z wizją i konsekwencją, dlatego że „to lider jest tym, kto wprawia w ruch strategię zmiany. Potrafi dostrzec interes ogółu (w tym swój własny) ponad interesem jednostkowym (także swoim własnym). Lider to „zapalnik”, ktoś, kto wychodzi przed szereg, aby działać tam, gdzie ścieżki są jeszcze nieprzetarte. Jego zadaniem jest pociągnąć za sobą innych, usprawnić działania, a przede wszystkim „widzieć więcej” – trafnie diagnozować rzeczywistość, zarówno w aspekcie jej braków, jak i zasobów. Radzi sobie z autostereotypami na temat społeczności i dąży do tego, aby wychodzić poza schematy i poznawać coraz lepiej siebie oraz swoje środowisko. Lider to ktoś, kto potrafi zyskać zaufanie swoją wiarygodnością, wizją, zaangażowaniem”¹⁹. Wizją Forum Polonia jest, by Polska społeczność w Irlandii była silna i zjednoczona. Polacy są dumni ze swojej polskości i podtrzymują polskie tradycje, a są jednocześnie dobrze zintegrowani z irlandzkim społeczeństwem. Mają silne wpływy w Polsce i Irlandii.

Forum Polonia jest jedyną inicjatywą zorganizowanej współpracy grup, jednostek, mediów i instytucji w Irlandii oraz udzielania wsparcia grupom i osobom związanym z networkiem. Ideą Forum Polonia jest wspomaganie procesu współpracy poprzez tworzenie możliwości współdziałania, uzu-

¹⁹ M. Plewowska, M. Makowska, K. Czayka-Chelmińska. *Przewodnik Lidera. Portrety, inspiracje, pytania*. Stowarzyszenie Szkoła Liderów. Warszawa 2009.

pełnienia zasobów. Forum działa w kilku obszarach: edukacji, rynku pracy, zdrowia i opieki socjalnej, kultury i promocji Polski poprzez organizowanie zjazdów i konferencji, szkoleń dla organizacji, organizowania wspólnych projektów skierowanych do Polonii, badania, monitorowania mediów. Forum Polonia pełni szczególnie ważne zadanie przy rozpowszechnianiu informacji od instytucji irlandzkich, polskich i międzynarodowych do polonijnych aktywistów w Irlandii za pomocą strony internetowej i newslettera dla aktywistów społeczności.

Polacy bardzo mało korzystają z pomocy innych organizacji „parasolowych”, tj. New Communities Partnership i Integration Centre. W NCP nie ma jak dotąd żadnej polskiej organizacji.

5.2. Istnienie i wydolność organizacji polonijnych a stabilność finansowa

Jedną z głównych cech działalności polonijnej w Irlandii jest praca wolontaryjna. Aby przetrwać oraz mieć większą efektywność, Polacy muszą być bardziej kreatywni w sposobie pozyskiwania funduszy na swoją działalność i ich wykorzystywania.

Większość funduszy strukturalnych i programowych na działalność polonijną płynie z instytucji publicznych tj. Senatu RP, Ministerstwa Spraw Zagranicznych poprzez konsulat Polski w Irlandii, a także irlandzkiego rządowego Biura do spraw Promocji Integracji Migrantów przy Ministerstwie Sprawiedliwości. W czasie recesji jest trudniej uzyskać te dotacje.

Niektóre organizacje częściowo korzystają ze środków publicznych, ale i pobierają opłaty za swoje serwisy. Psychologiczna przychodnia My Mind zaadaptowała typowy model social enterprise, rosnący w popularność w Europie. W tym modelu instytucja o celach ściśle społecznych prowadzi działalność gospodarczą, a zyski inwestuje w rozwój organizacji.

Zupełnie inne podejście mają organizacje działające w innej kulturze. Organizacje amerykańskie bazują w znacznie dużej mierze w oparciu o fundusze prywatne. Projekt Access²⁰ – centrum dla społeczności arabskiej w Detroit w USA finansuje swoją działalność z datków osób, którym powiodło się lepiej, i chcą wspierać słabszych w swojej społeczności. W 2009 r. kapitał organizacji był rzędu 50 mln, zatrudniała ona 50 osób.

Z kolei polska społeczność w Kanadzie z sukcesem zaadaptowała model capital investment²¹. Stowarzyszenie Polsko-Kanadyjskie w Windsorze zakupiło połacie ziemi, na których wybudowało osiedla mieszkaniowe

²⁰ Spotkanie z Hassanem Jaber, Executive Director Access w ramach Women's Health and Welbeing Program' organizowanym przez Boston Collage. USA, Detroit, 18 May 2010.

²¹ J. Barycki, President of Polish-Canadian Business and Professional Association of Windsor „Capital Investments”. Wystąpienie podczas „Quo Vadis III. Tools for success. 14 May, 2011.

Polonia Park i Villa Polonia, a zyski są wykorzystywane m.in. na fundowanie inicjatyw polonijnych²².

5.3. Lobbying i współpraca instytucjonalna

Istnieje rosnąca potrzeba nawiązania dialogu i ściślejszej współpracy pomiędzy Polonią i irlandzkimi instytucjami, komunikowanie potrzeb, problemów i wspólne znajdowanie rozwiązań.

Jest potrzeba zmian w sposobie w jaki instytucje publiczne świadczą swoje usługi, by stały się bardziej dostępne i służyły całej wielokulturowej społeczności Irlandii. Niektóre serwisy, szczególnie te związane ze zdrowiem psychicznym i uzależnieniami są niemal zupełnie niedostępne dla osób, które nie władają językiem angielskim. Znamiennym jest, że niektóre placówki leczenia uzależnionych do tej pory nie miały ani jednego polskiego klienta. Z pracy polskich psychologów i księży, a szczególnie Centrum Konsultacyjnego dla Uzależnionych i Ich Rodzin (CKU) wiemy, że uzależnionych i współuzależnionych w Irlandii nie brakuje. CKU oraz dublińskie Coolmine Therapeutic Community w 2010 r. nawiązały współpracę strukturalną i merytoryczną, by zredukować bariery dostępu poprzez wykorzystanie silnych i unikalnych stron każdego partnera²³.

Innym sposobem na zmniejszenie tej przepaści jest pokazywanie tzw. „znaków dostępności”, czyli np. posiadanie literatury czy strony internetowej w różnych językach. Dla przykładu, kiedy organizacja Cairde zatrudniła pracowników mówiących danym językiem, m.in. polskim i chińskim – automatycznie nastąpił kilkuset procentowy wzrost klientów z danej społeczności.

W Irlandii istnieje tradycja tzw. „Community mobilising”, czyli angażowania przedstawicieli społeczności do uczestniczenia w procesie planowania. Forum Polonia współpracowało np. z badaczami Programu Health Service Executive ds. Nieplanowanej Cięży. Dzięki sieci kontaktów w ramach Forum Polonia udało się przeprowadzić konsultacje społeczne na terenie Dublina i Cork. Analiza problemów i otrzymane sugestie przyczynią się do poprawienia informacji na temat dostępności serwisów związanych z planowaniem rodziny.

6. Aktywność polityczna

Integracja na poziomie społeczno-politycznym jest wg niektórych teorii najbardziej zaawansowanym stadium integracji²⁴. Polacy w tym momencie nie mają żadnej reprezentacji politycznej. Niewielki odsetek jest zareje-

²² A. Rajski, *100 lat Polonii w Winsdor 1908–2008*, Walkerville Publishing, Windsor, Canada, 2008.

²³ www.cku.ie.

²⁴ B. Fanning, *New guests to the Irish nation*, Irish Academic Press. 2009.

strowany, by móc głosować w wyborach lokalnych. Minimalna liczba ma irlandzkie obywatelstwo uprawniające do głosowania w wyborach parlamentarnych i prezydenckich.

Jednym z celów działalności Forum Polonia jest propagowanie aktywnego obywatelstwa. Przez niemal rok na przełomie 2008/2009 prowadzony był projekt informacyjno-mobilizacyjny „Daj Głos. Wybory Lokalne 2009”, zachęcający Polaków do udziału w wyborach i kandydowania w nich. Dzięki tej inicjatywie polscy kandydaci byli promowani w irlandzkich mediach i zwiększała się liczba Polaków na listach wyborców²⁵.

Ważne jest też edukowanie nt. efektywnej współpracy z instytucjami rządowymi i pozarządowymi. Niestety Polacy w niewielkim stopniu współpracują z bardziej doświadczonymi partnerami w tym zakresie, tj. z NCP.

W roku 2011 autorka niniejszego tekstu kierowała Inicjatywą Cairde Balbriggan w ramach projektu „Integracja Poprzez Wspólne Doświadczenia”. Balbriggan w hrabstwie Fingal ma jedną z największych populacji mniejszości narodowych *per capita*. Jest tam kilka rad mieszkańców, jednak obcokrajowcy, w tym Polacy rzadko lub wcale w nich nie zasiadają. Jednym z najważniejszych elementów projektu było inwestowanie w lokalnych działaczy, umożliwienie im kontaktów z decydentami, zachęcenie do – i umożliwianie uczestnictwa we wpływowych forach oraz nauka prowadzenia strategii lobbujących, pisanie listów i prowadzenia spotkań²⁶.

* * *

Niedawno odbyłam podróż, która była niemalże podróżą w przyszłość. Odwiedziłam Polonię w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie. Widziałam polskie dzielnice, spotkałam Polaków na ważnych stanowiskach w rządzie, świetnie prosperujące biznesy. Jadłam pierogi w Toronto, które są równie popularne jak *panini* w Irlandii. Widziałam organizacje polonijne o wartości 23 milionów dolarów. Patrząc na Polaków w Irlandii, widzę ogromny potencjał. Jesteśmy tak blisko Polski, jesteśmy niebywale wykształceni, potrafimy ciężko pracować, jesteśmy kreatywni. Przyszłość należy do nas.

Literatura

1. Fanning B., *New guests to the Irish nation*. Irish Academic Press. 2009.
2. Kaczmarczyk P., *Polityka rządu polskiego wobec migrantów i osób powracających z zagranicy – założenia i realizacja*. Konferencja Monitor Emigracji Zarobkowej – 2010. Malmo 2010.

²⁵ www.forumpolonia.org.

²⁶ E. Marchelewska, Cairde Balbriggan Integration Through Common Experience. Cairde. Publikacja w przygotowaniu.

3. Plewowska M., Makowska M., Cząyka-Chełmińska K., *Przewodnik Lidera. Portrety, inspiracje, pytania*, Stowarzyszenie Szkoła Liderów. Warszawa 2009.
4. Rajski A., *100 lat Polonii w Windsor 1908–2008*. Walkerville Publishing, Windsor, Kanada, 2008.
5. ERSI Annual Monitoring Report on Integration.
6. Indicators of immigrant integration – A Pilot Study. Eurostat. 2011.
7. Indicators of immigrant integration- A Pilot Study. Eurostat. 2011.
8. Marchelewska E., Polish Clients Service Report 2010. Cairde.
9. Official Languages and Immigration: Obstacles and Opportunities for Immigrants and Communities - November 2002. Minister of Public Works and Government Services Canada 2002.
10. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7899171.stm>.
11. www.forumpolonia.org.
12. www.cku.ie.
13. *Irish Times*, 7 June 2011.

Praca Polaków w Irlandii i płynące z niej korzyści dla obu narodów

Wstęp

Irlandia była przez stulecia krajem, z którego się emigrowało, jednak pod koniec XX wieku, dzięki szybkiemu rozwojowi gospodarczemu, zaczęła przyciągać osoby szukające pracy z innych krajów. Po przystąpieniu Polski do struktur UE 1 maja 2004 roku i otwarciu irlandzkiego rynku pracy dla Polaków Irlandia stała się ulubionym celem wędrowek dla poszukujących stałej albo czasowej pracy. Duże bezrobocie notowane w okresie od 2000 do 2006 (średnio 15–20%, a na niektórych obszarach przekraczające 30%) zmuszało Polaków w wieku produkcyjnym do poszukiwania źródeł dochodów za granicą. Szacuje się, iż Irlandia stała się trzecim najpopularniejszym celem migracji zarobkowej (do Wielkiej Brytanii wyjechało ponad 700.000 imigrantów, a do Niemiec około 500.000), który przyciągnął 200.000–250.000 pracowników. Pomimo zastoju gospodarczego, który dotknął zarówno całą UE, jak i Irlandię, kraj ten nadal uważa się za o wiele bardziej atrakcyjne miejsce do mieszkania i pracy niż kraj ojczysty emigrantów, Polska.

Taki stan rzeczy może wynikać z następujących czynników:

- 1) pomimo zaistnienia kryzysu zarówno w Polsce, jak w Irlandii, Polakom ciągle łatwiej o znalezienie pracy w Irlandii niż w Polsce,
- 2) pomimo wyższych zarobków i wyższych kosztów utrzymania w Irlandii można odłożyć tam więcej pieniędzy niż w Polsce,
- 3) lepsze zabezpieczenia socjalne w Irlandii,
- 4) irlandzki pracodawca traktuje polskiego pracownika lepiej niż jego odpowiednik w Polsce,
- 5) irlandzcy pracodawcy cenią w Polakach umiejętność dostosowania się do zmiennych okoliczności.

Poza wymienionymi wyżej motywami imigranci z Polski chcą zwiedzić kraj, poznać różne relacje zawodowe i podnieść swoje umiejętności językowe. Znaczna część Polaków pracujących w Irlandii, szczególnie w branży budowlanej, po kilku latach wraca do Polski, jednak napływ przyjeżdżających do Irlandii nie ustaje, a nowo przybyli podejmują pracę, która nie interesuje Irlandczyków. Niestety, tego rodzaju praca jest o wiele mniej wymagająca i zwykle nie odpowiada kwalifikacjom imigrantów i ich oczekiwaniom w momencie opuszczania Polski. Wydaje się, że głównym motywem

popychającym Polaków do wyjazdu do Irlandii jest nie tylko znalezienie lepszej pracy, a więc źródła dochodów, lecz również szansa na poczynienie znacznych oszczędności, które będzie można potem zainwestować, co sugerują przeprowadzone w 2008 roku wśród Polaków mieszkających w Irlandii badania. Ankietowana grupa nie była liczna (tylko 104 osoby, 41 mężczyzn i 63 kobiety), daje ona jednak pojęcie o Polakach na rynku pracy w Irlandii. Badanie miało na celu uzyskanie informacji o charakterze stanowisk pracy, dochodach, oszczędnościach i wstępnych planach przedłużenia pobytu na Zielonej Wyspie.

Profil respondentów

Przed omówieniem wyników ankiety z października 2008 autorzy pokrótce przedstawiają populację respondentów. Większość przybyszów z Polski to ludzie młodzi: 70% mężczyzn i 60% kobiet to osoby poniżej 30 roku życia, natomiast tylko 10% mężczyzn i 5% respondentek ma ponad 40 lat. W związku z tym 30% mężczyzn i 33% kobiet była stanu wolnego (czyli nie pozostawała w związku małżeńskim). 38% mężczyzn i 40% kobiet pozostawało w urzędowym związku małżeńskim. Około 30% mężczyzn i 25% kobiet mieszkało z partnerem (konkubinat/związek partnerski). 20% mężczyzn i 25% kobiet posiadało wyższe wykształcenie, natomiast zaledwie 2% wykształcenie podstawowe. Dane te pokazują, że osoby przybyłe z Polski mogą pochwalić się dużymi kwalifikacjami zawodowymi/wykształceniem. Przed wyjazdem do Irlandii 18% ankietowanych mieszkała na terenach wiejskich.

Powody wyjazdu z Polski

Decyzję opuszczenia ojczyzny należy rozpatrywać nie tylko pod względem tego, co przyciąga i co popycha przyszłych migrantów, ale również tego, co ich odstręcza i powstrzymuje. Czynniki powstrzymującymi może być np. rodzina, mocne więzi z lokalną społecznością; odstręczać może nowe, dosłownie obce otoczenie społeczne kraju docelowego, odległość i ryzyko nieznaledzenia pracy. Z kolei do wyjazdu pchają potencjalnego migranta warunki w jego otoczeniu, np. brak pracy, niskie pensje i, coraz częściej, trudne relacje panujące w miejscu pracy albo w rodzinie. Czynniki te odgrywają pewną rolę, gdy na migranta czeka nie byle jaka, tylko lepiej wynagradzana praca. Do tego dochodzi perspektywa zetknięcia się z nowym otoczeniem społecznym i przyrodniczym, znaczna część wyjeżdżających może liczyć na podwyższenie swoich umiejętności językowych i wzbogacenie doświadczenia. Przed wyjazdem do Irlandii nieco ponad połowa respondentów miała pracę (58% mężczyzn i 53% kobiet), jedna czwarta mężczyzn i jedna ósma kobiet była bezrobotna, zaś 17% mężczyzn i 34% kobiet do-

piero co ukończyło studia. Dla nich zasadniczymi powodami emigracji było duże bezrobocie w Polsce, niskie płace (takie motywacje podało około 30%), niewielkie perspektywy rozwoju osobistego i zawodowego, dzięki któremu można by znaleźć ciekawą, stymulującą pracę (28%). Czasami do wyjazdu skłaniały Polaków silne więzi z bliskim krewnym, z którym chcieli zamieszkać w Irlandii.

Źródła informacji o możliwościach wyjazdu

Jako że głównym powodem migracji do Irlandii były perspektywy pracy (92% respondentów), czynnikiem o podstawowym znaczeniu były informacje o ofertach zatrudnienia i sposobach dotarcia na miejsce. 55% respondentów stwierdziło, że podstawowym źródłem takich informacji byli znajomi i przyjaciele, 29% powoływało się na dalszych krewnych, 8% zaufało Internetowi, a kolejne 8% wiadomościom w prasie. Pierwszą pracę w Irlandii znajdowali zazwyczaj za pomocą przyjaciół, znajomych (47%), choć 39% znalazło ją na własną rękę.

Czas trwania pobytu, rodzaj pracy i zadowolenie z niej

Połowa ankietowanych przebywała w Irlandii od półtora roku do trzech lat, następne 11% przez ponad trzy lata (tyle samo, co procent przebywających niecałe pół roku), a jeszcze kolejne 11% pozostawało w Irlandii od sześciu miesięcy do jednego roku. Mężczyźni przebywali tam zwykle dłużej niż kobiety, ponieważ to oni przecierali szlaki, a po osiągnięciu stabilizacji dołączały do nich żony (często z dziećmi) albo partnerki. Jedna czwarta pracowała w biurach (w tym gronie było więcej kobiet niż mężczyzn), 16% zatrudniała się w sferze usług spożywczych, 5% opiekowało się dziećmi bądź zajmowało się osobami w starszym wieku. Kolejne 7% założyło własną działalność gospodarczą, jednak najwięcej osób (46%) stawiało się robotnikami fizycznymi, często wykonującymi bardzo proste prace. Połowa uczestniczących w ankiecie w momencie udzielania odpowiedzi pracowała gdzie indziej niż po przyjeździe do Irlandii. 23% było zadowolonych z pracy, 50% dość zadowolonych, jedyne 8% okazywało niezadowolone, zaś pozostałe 19% nie miało wyrobionego zdania. Relacje w miejscu pracy także oceniano jako dobre bądź pozytywne. Zdaniem 33% atmosfera w pracy była bardzo dobra, dla 50% dobra, dla 13% zadowalająca, a tylko 4% wyraziło niekorzystne opinie. 73% respondentów cieszyło się, że żyje w Irlandii, zaledwie 3% doznało zawodu. Około 24% nie było w stanie udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

Z czego najbardziej cieszą się Polacy?

Głównym powodem do satysfakcji są płace i rodzaj wykonywanej pracy. Poza tym wymienia się następujące powody:

- 1) życie w Irlandii jest łatwiejsze niż w Polsce, ponieważ o wiele prostsze jest tam założenie i rejestracja firmy, nabycie i zarejestrowanie samochodu; urzędnicy są naprawdę życzliwi, a zeznania podatkowe przejrzyste i łatwe do zrozumienia,
- 2) czują, że w Irlandii w ciągu roku osiągnęli więcej, niż byliby w stanie osiągnąć w Polsce,
- 3) jest więcej szans rozwoju osobistego i zawodowego,
- 4) komunikacja międzyludzka i relacje w pracy są o wiele bardziej sympatyczne,
- 5) życie w ogóle jest łatwiejsze i mniej stresujące,
- 6) w razie niepowodzenia firmy państwo zapewnia większe bezpieczeństwo socjalne i ekonomiczne.

Otoczenie respondentów

Osoby przebywające w Irlandii ponad rok mieszkają tam zwykle z rodzinami, krewnymi, przyjaciółmi lub znajomymi. Dotyczy to szczególnie Polak. Życie domowe kształtuje się, jak następuje:

- 1) 33% mężczyzn i tylko 12% kobiet mieszka samotnie,
- 2) pełna rodzina nuklearna (małżeństwo + dzieci) 8% mężczyzn, 4% kobiet,
- 3) z małżonkiem 16% M i 29% K,
- 4) z rodzeństwem 8% M i 19% K,
- 5) z rodzicami 3% M i 2% K,
- 6) z krewnymi 3% M i 16% K,
- 7) z narzeczonymi 8% M i 7% K,
- 8) z przyjaciółmi/ znajomymi 21% M i 11% K.

Ponad 73% ankietowanych utrzymuje bliskie stosunki w rodakami w Irlandii, a tylko 26% rzadko kontaktuje się z innymi Polakami.

Zamiary

Aż 13% procent respondentów postanowiło zostać w Irlandii na stałe; w skład tej grupy wchodziło więcej kobiet niż mężczyzn, gdyż Polki częściej wychodzą za Irlandczyków, niż Polacy żenią się z Irlandkami. Ponad 70% procent pytanym zamierzało zostać w Irlandii przez co najmniej rok, natomiast 17% albo ma inne plany, albo nie podjęło jeszcze decyzji. Badanie przeprowadzone w lutym 2009 roku, gdy kryzys gospodarczy docierał już do Irlandii, wykazało, iż niemal 67% respondentów odczuwa już jego skutki w postaci mniejszego wymiaru czasu pracy, jej utraty albo mniejszego wy-

nagrodzenia, lecz mimo wszystko chcieli nadal pozostać w Irlandii, podkreślając, że jest to kraj bezpieczniejszy i bardziej stabilny niż Polska.

Dochody, koszty utrzymania i oszczędności

Praca, będąca głównym celem polskich imigrantów w Irlandii, pozwala im nie tylko na utrzymanie się, nawet przy relatywnie wyższych kosztach życia, ale także na oszczędzanie. Warto przyjrzeć się dochodom ankietowanych i na podstawie ustaleń sformułować ogólniejsze wnioski dotyczące transferu pieniędzy z Irlandii do Polski. Mimo że pytanie kogoś o dochody jest ze względów kulturowych czymś delikatnym, uczestnicy badania chętnie informowali o dochodach netto, którymi mogli swobodnie dysponować, swoich albo rodzin. Spośród 104 pytanых 95 pracowało i przyporządkowało swoje dochody do przedziałów podanych w kwestionariuszu. Podobnie zachowało się 57 członków ich rodzin. Większość respondentów (44%) i członków ich rodzin (30%) osiągało średni dochód miesięczny od 1.501 € do 2.000 €, chociaż trafiały się osoby zarabiające poniżej 1.000€ albo nawet ponad 4.000€. Informacje uzyskane w ramach ankiety umożliwiło oszacowanie miesięcznego dochodu netto 95 respondentów:

- 1) 95 respondentów ok. 174.700 €,
- 2) dochody 57 członków ich rodzin 135.900€, w sumie 310.000€,
- 3) koszty utrzymania (jedzenie, mieszkanie, dojazdy, etc.) 110.000€,
- 4) oszczędności (w zaokrągleniu) 200.000€.

Średni dochód miesięczny ankietowanego wynosił 1.839€; mężczyźni zarabiali 2.115€, kobiety 1.646€, a członkowie rodzin respondentów 2.384€ (mężczyźni) i 2.150€ (kobiety). Osoba pracująca oszczędzała miesięcznie średnio 1.320€. Spośród ankietowanych 84% deklarowało posiadanie oszczędności, 15% badanej grupy co miesiąc posyła oszczędności do Polski, 45% robi to co pewien czas, a jedynie 5% twierdzi, że nie zostają im żadne oszczędności, które mogliby przetransferować. Respondenci zamierzają przeznaczyć oszczędności na:

- 1) zakup mieszkania albo domu 63%,
- 2) zakup ziemi (lub działki) 5%,
- 3) założenie własnej firmy 12%,
- 4) zakup samochodu 2%,
- 5) wykształcenie 5%,
- 6) przyjęcie weselne 2%,
- 7) podróże 5%,
- 8) Inne cele 8%.

Spróbujmy teraz oszacować roczny dochód netto Polaków mieszkających w Irlandii przy dwóch założeniach. Założenie pierwsze – pracuje 150.000 osób, drugie – pracuje 200.000 osób, zarabiając przeciętnie 2.000€ netto na miesiąc.

Założenie pierwsze: $150.000 \times 2.000\text{€} = 300 \text{ mln €}$,

Założenie drugie: $200.000 \times 2.000\text{€} = 400 \text{ mln €}$.

Tak więc rocznie:

Założenie pierwsze: $300 \text{ mln €} \times 12 = 3,6 \text{ mld €}$,

Założenie drugie: $400 \text{ mln €} \times 12 = 4,8 \text{ mld €}$.

Jeżeli oszczędności są równe choćby połowie tych sum, winny wynosić odpowiednio 1,8 mld € albo 2,4 mld €. Jeżeli założymy, że co najmniej połowa oszczędności, czyli 900 mln lub 1,2 mld €, trafia do Polski, a średni kurs wymiany złotego na euro kształtuje się w granicach 4 do 1, daje to 3,6 mld albo 4,8 mld zł rocznie. Suma oszczędności mogłaby zapewnić utrzymanie od 250.000 do 300.000 mieszkańców Polski. Drugą połowę oszczędności można przeznaczyć na inwestycje w dom czy mieszkanie. 3,6 mld zł wystarczy do zakupienia ok. 515.000 m² powierzchni mieszkaniowej po średniej cenie 7.000 zł za metr kwadratowy. Jeśli typowe mieszkanie ma około 70 m², to za te pieniądze można kupić 7.300 mieszkań. Zważywszy, że znaczna część polskich imigrantów przebywała w Irlandii cztery lata, łatwo wyobrazić sobie dzienny przepływ pieniędzy z Irlandii do Polski i stopień, w jakim te środki finansowe nie tylko stymulują popyt wewnętrzny w naszym kraju, lecz również wytwarzają popyt na usługi transportowe (lotnicze, samochodowe i telekomunikacyjne).

Wnioski

Polacy pracujący w Irlandii z pewnością przyczyniają się do zwiększenia PKB tego kraju, stymulując lokalny popyt na dobra i usługi, nie mówiąc już o wynajmowaniu mieszkań, a tym samym pomagają w złagodzeniu skutków spowolnienia gospodarczego. Bez licznych imigrantów z Polski i pobudzanego przez nich popytu, Irlandczykom żyłoby się o wiele ciężiej. Mimo że niektórzy z ich uważają Polaków za konkurentów na miejscowym rynku pracy, kierując się antypatią i uprzedzeniami, pracownicy szczebla kierowniczego i zarządzającego twierdzą, że Polacy są bardziej kreatywni niż ludność miejscowa i są chętniej zatrudniani. Staje się to podłożem konfliktów. Problem ten jednak należy rozpatrywać bardziej dogłębnie i z różnych punktów widzenia.

Bez polskich pracowników Irlandia byłaby biedniejsza, a bez szans pracy dla Polaków w Irlandii taki sam los spotkałby Polskę. Jeżeli założymy, że w 2008 PKB Irlandii wynosił 180 mld € i był wytwarzany przez 2,63 mln pracowników, przeciętny udział pracownika w PKB równał się 68.000 €. Oznacza to, że licząca 150.000 osób grupa polskich pracowników wytworzyła około 13 mld €, z czego zaledwie 3,6 mld € zachowali dla siebie. Pozostała część, dwukrotnie przewyższająca kwotę zachowaną przez pracowników, powędrowała do Irlandczyków. Można więc stwierdzić, iż produkt polskich pracowników w Irlandii w znacznie większym stopniu powiększa

dobrobyt obywateli irlandzkich niż polskich, gdyż 62% PKB pozostaje w rękach państwa irlandzkiego. W efekcie można postawić tezę, iż dwustronna współpraca jest niezbędna dla obu narodów: bogatsza Irlandia ułatwia przepływ kapitału do Polski, zaś Irlandczycy stają się biznesmenami, zakładają firmy usługowe, banki, spółki deweloperskie i handlowe. W ten sposób oba kraje, jeszcze niedawno tak odległe, bardzo zbliżają się do siebie. Znajduje to swój wyraz w coraz większej liczbie polsko-irlandzkich przyjaźni i małżeństw i towarzyszących im podróży.

Przepływy ludności między Polską a Irlandią

Wstęp

Nigdy w przeszłości nie było tak dobrych warunków do przemieszczania się ludności, jak współcześnie. Sprzyjają temu odpowiednie konwencje zawierane między państwami ułatwiające przepływ ludności, rozwój środków transportowych, dostęp do informacji poprzez prasę, środki łączności (internet), jak też na ogół sprzyjająca tolerancja ludności autochtonicznej względem imigrantów wynikająca z rosnącej wiedzy. Pisząc o przemieszczaniach ludności, mam na myśli migracje wahadłowe (w tym turystyczne), sezonowe (czasowe), stałe w ramach danego kraju i poza granice kraju (emigracje, imigracje). Te ostatnio wymienione wiążą się ze zmianą miejsca zamieszkania, a więc także ze zmianą środowiska społecznego i przyrodniczego.

Niniejsze opracowanie dotyczyć będzie właśnie przemieszczania się ludności z Polski i do Polski, ze szczególnym uwzględnieniem powiązań z Irlandią. W badaniach dotyczących migracji ludności natrafiamy na podstawową barierę, jaką stanowi dostępność danych statystycznych w zakresie strumieni przepływów osób między krajami. Dane statystyczne, które podają odpowiednie urzędy statystyczne dotyczące zarówno odpływu ludności z danego kraju, jak i napływu nie są dokładne, ponieważ część osób nie informuje odpowiednich urzędów o emigracji i o przybyciu do danego kraju. Niemniej jednak, podejmując się analizy migracji ludności Polski jesteśmy skazani na dane oficjalne, które publikuje Główny Urząd Statystyczny, pamiętając o tym, że są to liczby obarczone pewnym błędem. Odnosi się to zwłaszcza do osób opuszczających kraj. Dane rejestrowane przez GUS są zaniżone. Wielkość przemieszczeń ludności z Polski do innych państw i odwrotnie zależy nie tylko od koniunktury gospodarczej lecz także od tego, jakimi danymi będziemy się posługiwać. Mianowicie Rocznik Demograficzny Polski podaje dane dotyczące:

- 1) migracji zagranicznych na pobyt stały (imigracje, emigracje),
- 2) migracji zagranicznych na okres co najmniej 12 miesięcy (do Polski i z Polski),
- 3) ludności naszego kraju czasowo nieobecnej w związku z wyjazdem za granicę na okres ponad 3 miesiące,
- 4) osób przybyłych z zagranicy do Polski, zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące.

Liczbowo największe są migracje na okres co najmniej 12 miesięcy, a najmniejsze na pobyt stały. Wiadomo, że część osób odpływająca czasowo czy na okres co najmniej 12 miesięcy pozostaje w danym kraju na stałe. Oczywiście, badając migracje ludności można posługiwać się danymi pochodzącymi z biur meldunkowych, biur pracy czy też z firm ubezpieczeniowych i innych instytucji. Ponadto w przepływach ludności między odległymi krajami można posługiwać się danymi dotyczącymi liczby sprzedanych biletów lotniczych. Jednakże mimo pewnej niedoskonałości ewidencji migrantów wydaje się, że najbardziej wiarygodnymi danymi są liczby zawarte w wydawnictwach odpowiednich urzędów statystycznych poszczególnych państw. Te właśnie dane pozwolą mi udowodnić tezę opracowania – mianowicie, że nasilenie strumieni migracyjnych z Polski do Irlandii zależało od kształtowania się koniunktury gospodarczej. Właśnie pogłębiające się różnice w poziomie rozwoju gospodarczego między państwami są główną przyczyną migracji.

W niektórych krajach dobra koniunktura gospodarcza wpłynęła na deficyt zasobów pracy, w związku z tym te państwa (np. Irlandia, W. Brytania) stwarzały sprzyjające warunki dla imigrantów, a w przypadku Polski, po jej wstąpieniu do Unii Europejskiej, otworzyły swój rynek pracy. Na temat współczesnych migracji międzynarodowych ludności jest wiele prac¹, niemniej jednak problem ciągle jest aktualny, a zmiana sytuacji gospodarczej, politycznej w poszczególnych państwach wpływa na wielkość i strukturę przestrzenną strumieni: osób odpływających i napływających, dlatego problem ten jest wciąż aktualny i należy go śledzić, tym bardziej że mamy do czynienia z nowym zjawiskiem, a mianowicie kraj, z którego od wieków ludność wyjeżdżała stał się, w wyniku przyspieszonego rozwoju ekonomiczno--społecznego, celem napływu. Oczywiście, że zanim przejdę do omówienia powiązań migracyjnych między Polską a Irlandią, wcześniej należy przedstawić ogólne tło migracji ludności Polski.

1. Skala zjawiska

Skoro analizujemy zjawisko emigracji ludności polskiej do Irlandii, które w przeszłości było sporadyczne, należy je rozpatrywać na szerszym tle. To znaczy powinniśmy uwzględniać migracje stałe, sezonowe i czasowe ludności polskiej w dłuższym okresie z podziałem na kierunki geograficzne przepływów.

¹ Wykaz literatury na ten temat znajdzie czytelnik w książce: *Wielka emigracja zarobkowa młodzieży. Wyzwania dla edukacji*. Redakcja: Ryszard Bera, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010 oraz K. Slany (red.), *Orientacje emigracyjne Polaków*, Wyd. UJ Kraków 1997.

Tabela 1. Migracje zagraniczne ludności Polski na pobyt stały

Rok	Imigracje	Emigracje	Saldo
1981–1985	1 329 ^{a)}	24 030 ^{a)}	-22 701 ^{a)}
1986–1990	2 129 ^{a)}	29 364 ^{a)}	-27 235 ^{a)}
1991–1995	6 501 ^{a)}	22 543 ^{a)}	-16 042
1990	2 626	18 440	-15 814
1995	8 121	26 344	-18 223
1996	8 186	21 297	-13 111
1997	8 426	20 222	-11 796
1998	8 916	22 177	-13 261
1999	7 525	21 536	-14 011
2000	7 331	26 999	-19 668
2001	6 626	23 368	-16 743
2002	6 587	24 532	-17 945
2003	7 048	20 813	-13 765
2004	9 495	18 877	-9 382
2005	9 364	22 242	-12 878
2006	10 802	46 936	-36 134
2007	14 995	35 480	-20 485
2008	15 275	30 140	-14 865
2009	17 424	18 620	-1 196
2010	15 246	17 360	-2 114

^{a)} przeciętnie rocznie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Roczniku Demograficznym 2011, s. 425, 428, 2003, s. 369.

W okresie 30 analizowanych lat na stałe najwięcej ludności emigrowało z Polski w latach 2006–2007 i nieco już mniej w 2008 r., w 2000 i w 1995 oraz w latach 1986–1990 (tab. 1). Najmniej odpływało w latach 2009–2010, a więc w okresie dekonunktury gospodarczej w Unii Europejskiej oraz w latach 1990, 1996–1999 i 2003–2005. Skrajna różnica między najwyższym odpływem w 2006 r. a najniższym w 2010 r. (podobny odpływ był w 1990 r.) sięgała prawie 30 000. Trzeba podkreślić, iż w latach 80. XX w. roczna skala odpływu też była znaczna. Można więc twierdzić, iż procedury prawne, ale przede wszystkim popyt na zasoby pracy w innych państwach są najważniejszymi czynnikami wpływającymi na skalę odpływu z Polski. Jednocześnie w Polsce rokrocznie osiedlało się na stałe od nieco więcej niż tysiąca osób w latach 1981–1985 do powyżej 10 000 od 2006 r. W wyniku wyższego odpływu niż napływu Polska rocznie traciła od nieco więcej niż tysiąca ludności w 2009 r. do powyżej 20 tys. w latach 1981–1990 i nawet

36 tys. w 2006 r. W okresie ostatniego kryzysu gospodarczego, z jakim boryka się Europa, ujemne saldo migracji stałych było niewielkie w porównaniu z latami je poprzedzającymi.

Prócz migracji na pobyt stały od 2008 r. GUS podaje dane dotyczące emigracji z Polski na okres co najmniej 12 miesięcy, które w poszczególnych latach wynosiły²:

2008 r.	60 826
2009 r.	31 155
2010 r.	29 748 osób

Dane te wskazują, że jeszcze w początkowej fazie kryzysu gospodarczego emigracja ta była dwukrotnie wyższa niż w 2010 r., kiedy spowolnienie ogarnęło niemal wszystkie państwa europejskie i USA. Wreszcie trzecie pojęcie związane z migracjami ludności, jakie ewidencjonuje GUS to ludność czasowo nieobecna, w związku z wyjazdem za granicę na okres ponad 3 miesiące³. Wyjazdy te w wybranych latach kształtowały się następująco⁴:

1995 r.	10 310
2000 r.	15 283
2004 r.	20 651
2005 r.	31 126
2006 r.	50 756
2007 r.	72 814
2008 r.	88 306
2009 r.	68 848

W tym przypadku także swoje apogeum osiągnęły w 2008 r. i były czterokrotnie wyższe niż w 2004 r., a więc w momencie wstępowania naszego kraju do Unii Europejskiej.

2. Irlandia jako kierunek emigracji

Jakkolwiek część Polaków przybywało do Irlandii w latach poprzedzających wstąpienie Polski do UE, jednak ich liczba była niewielka bo w 2002 r., według spisu ludności przeprowadzonego w maju, na pobyt czasowy przebywało około 2 tys. osób⁵, zaś wyjeżdżających na pobyt stały nie było więcej niż kilkadziesiąt osób. Od 2005 r. Irlandia jako cel osadnictwa i pobytu jest już uwzględniana przez GUS, dlatego można prześledzić strumień osób przemieszczających się z Polski do tego kraju. Otóż w 2005 r. przybyła na stałe do tego kraju niewielka liczba Polaków w porównaniu

² Rocznik Demograficzny 2010, s. 445 i 2011, s. 435.

³ Do 2005 r. wyjazdy ponad 2 miesiące.

⁴ Rocznik Demograficzny 2011, s. 452,
Rocznik Demograficzny 2008, s. 482,
Rocznik Demograficzny 2006, s. 477.

⁵ Rocznik Demograficzny 2011, s. 454.

z takimi państwami jak Niemcy, W. Brytania, USA. Nawet do Kanady w 2005 r. przeniosło się dwukrotnie więcej Polaków niż do Irlandii. Jednocześnie należy zauważyć, że mimo iż Irlandia leży dalej od Polski i liczy mniej mieszkańców niż Austria, Szwecja, Belgia, Holandia, Francja, to osiedliło się tam na stałe więcej osób niż w każdym z tych 5 wyżej wymienionych państw (tab. 2).

Tabela 2. Kierunki emigracji ludności Polski na stałe wg miejsca pobytu w latach 2005–2010

Państwo/kontynent	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Razem
1. Austria	308	853	785	559	386	338	3 229
2. Belgia	149	307	402	325	281	296	1 760
3. Francja	295	579	513	564	388	339	2 678
4. Hiszpania	265	625	650	514	330	272	2 656
5. Irlandia	405	2 307	2 089	1 422	570	565	7 358
6. Holandia	393	925	1 098	1 004	691	680	4 831
7. Niemcy	12 317	14 950	13 771	11 884	7 769	6 818	67 509
8. Norwegia	·	251	304	418	245	303	1 521
9. Szwecja	268	595	487	475	398	400	2 623
10. W. Brytania	3 072	17 996	9 165	6 565	3 502	3 472	43 772
11. Włochy	413	891	813	922	549	535	4 123
12. USA	2 613	3 951	3 078	3 158	1 961	1 767	16 528
13. Kanada	808	1 097	821	841	571	607	4 745
14. Ameryka Pd.	18	18	16	23	12	15	102
15. Australia	223	369	233	239	237	163	1 464
16. Afryka	46	94	41	58	36	32	307
17. Azja	46	115	76	74	61	94	466

Źródło: jak w tab. 1.

W 2006 r. w wyniku przepływu informacji między Polakami przebywającymi w Irlandii a rezydentami w kraju liczba Polaków osiedlających się na stałe w Irlandii w porównaniu z rokiem poprzednim była już pięciokrotnie wyższa. Tak wysoki wzrost napływu na stałe wystąpił jeszcze do W. Brytanii, nieporównywalnie wyższy w liczbach absolutnych (prawie ośmiokrotnie). Natomiast niewielki wzrost na pobyt stały nastąpił do Niemiec i pozostałych państw europejskich. W 2007 r. osiedliło się na stałe w Irlandii już nieco mniej Polaków niż w 2006 r. Spadek napływu nastąpił szczególnie do W. Brytanii (prawie dwukrotny), ale także do Niemiec i większości państw europejskich z wyjątkiem Norwegii, Holandii, Belgii. Dalszy spadek Polaków osiedlających się w Irlandii zanotowano w 2008 r.

W porównaniu z poprzednim rokiem zamieszkało w tym kraju przeszło 600 obywateli polskich mniej. Zresztą w pozostałych państwach europejskich (poza Holandią i Norwegią) też osiedliło się mniej osób. W 2009 i 2010 r. nastąpił przeszło dwukrotny spadek emigracji Polaków do Irlandii w porównaniu z 2008 r. Napływ ten w ostatnich dwóch latach był tylko nieco wyższy niż w 2005 r. Wyraźnie też zmniejszyła się liczba osiedlających się Polaków na stałe w Niemczech, W. Brytanii i w pozostałych państwach (tab. 2). Tak więc 2006 rok był pod tym względem najbardziej korzystny dla osadnictwa Polaków na stałe w innych państwach. Z ogółu ludności, która opuściła Polskę na stałe następujący % osiedlił się w Europie:

2005 r. – 82,8

2006 r. – 87,8

2007 r. – 87,8

2008 r. – 85,3

2009 r. – 84,4

2010 r. – 84,4

Tak więc państwa europejskie, szczególnie Europy Zachodniej były głównym terenem osadnictwa obywateli polskich. Biorąc pod uwagę okres 6 lat, to najwięcej osób wyemigrowało na stałe z Polski do Niemiec. W następnej kolejności była W. Brytania, USA, a na czwartej pozycji uplasowała się Irlandia, wyprzedzając Holandię, Kanadę, Austrię, Szwecję, Włochy (tab. 2). Jeżeli odniesiemy liczbę emigrantów z 6 lat łącznie z Polski do tysiąca mieszkańców danego kraju, gdzie się osiedlali, to kolejność była następująca:

Irlandia 1,68

Niemcy 0,82

W Brytania 0,71

Austria 0,29

Holandia 0,38

Szwecja 0,32

Norwegia 0,16

Belgia 0,28

Włochy 0,07

USA 0,05

Przeto siła przyciągania Irlandii była przeszło dwukrotnie wyższa niż Niemiec, W. Brytanii i przeszło czterokrotnie wyższa niż Austrii leżącej blisko Polski. W następnych latach raczej nie należy się spodziewać takiego napływu Polaków do Irlandii jak w analizowanym okresie.

W przemieszczeniach ludności z Polski do Irlandii na stałe w zdecydowanej większości przeważali mężczyźni, zwłaszcza w latach 2005–2008. Przewaga ta była więcej niż dwukrotna (tab. 3).

Tabela 3. Płeć osób emigrujących z Polski na stałe do Irlandii w latach, z uwzględnieniem ich miejsca zamieszkania w Polsce

Rok	Płeć			Miejsce zamieszkania w Polsce			
	mężczyzna	kobieta	razem	mężczyzn		kobiet	
				miasto	wieś	miasto	wieś
2005	273	132	405	237	36	114	18
2006	1 670	637	2 307	1 222	448	487	150
2007	1 644	445	2 089	1 214	430	370	75
2008	1 018	404	1 422	774	244	336	68
2009	299	271	570	244	55	229	42
2010	304	261	565	262	42	232	29
Razem:	5 208	2 150	7 358	3 953	1 255	1 768	382

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznik Demograficzny GUS: 2006, s. 456; Rocznik Demograficzny GUS: 2007, s. 448; Rocznik Demograficzny GUS: 2008, s. 462; Rocznik Demograficzny GUS: 2009, s. 434; Rocznik Demograficzny GUS: 2010, s. 436; Rocznik Demograficzny GUS: 2011, s. 426.

W całym okresie badanych 6 lat na 100 kobiet napływających na stałe do Irlandii z Polski przypadało aż 242 mężczyzn. Można to zjawisko uznać za typowe dla pierwszego etapu przemieszczeń ludności. Z ogółu osób z Polski, które w latach 2005–2010 na stałe zamieszkały w Irlandii, większość z nich przed opuszczeniem kraju mieszkała w miastach (76% mężczyzn i 82% kobiet). Dane zamieszczone w Roczniku Demograficznym GUS nie pozwalają na udzielenie odpowiedzi odnośnie do wieku, stanu cywilnego i wykształcenia emigrantów osiedlających się w poszczególnych państwach⁶.

3. Migracje na pobyt czasowy

Jak już wcześniej nadmieniano, poza ewidencją osób na stałe opuszczających państwo polskie, próbuje się także ewidencjonować te osoby, które opuszczają kraj czasowo, jeżeli taki fakt wyjazdu zgłoszą w urzędach ewidencji ludności. Od 2008 r. uwzględnia się wyjazdy na okres co najmniej 12 miesięcy, natomiast w latach wcześniejszych ewidencjonowano opuszczających kraj na okres ponad 2 miesiące, a od 2006r. na okres ponad 3 miesiące. Emigracja z Polski na okres co najmniej 12 miesięcy do Irlandii wynosiła⁷:

- w 2008 r. 5 760 osób,
- w 2009 r. 1 981 osób,
- i w 2010 r. 1 831 osób.

⁶ Dane publikowane w „Roczniku Demograficznym” odnośnie do wieku, stanu cywilnego, wykształcenia dotyczą wszystkich migrujących bez podziału na państwa.

⁷ Dla lat wcześniejszych brak danych w „Roczniku Demograficznym”.

Do tego dochodzą osoby wyjeżdżające za granicę na okres ponad 3 miesiące. Takich osób, które z Polski wyjechały do Irlandii było:

w 2005 r.	1 613,	w tym mężczyzn	1 366,
w 2006 r.	4 675,	w tym mężczyzn	3 962,
w 2007 r.	8 357,	w tym mężczyzn	7 229,
w 2008 r.	10 171,	w tym mężczyzn	8 650,
w 2009 r.	7 689,	w tym mężczyzn	5 934 ⁸ .

Nie wiadomo właściwie, ile z tych osób opuszczających kraj okresowo powraca z powrotem, a ile przedłuża swój pobyt. W sumie można stwierdzić, iż o wiele więcej ludności polskiej przebywa w Irlandii, jak i w innych krajach na pobyt czasowy niż stały. Według szacunków GUS w Irlandii i w pozostałych państwach przebywała czasowo w poszczególnych latach następująca liczba Polaków⁹ (w tys.):

Rok	Irlandia	Niemcy	W. Brytania	pozostali
2004	15	385	150	450
2005	76	430	340	604
2006	120	450	580	800
2007	200	490	690	990
2008	180	490	650	890
2009	140	415	555	760
2010	125	455	560	850

Irlandia jest trzecim krajem europejskim pod względem liczby przebywających tam czasowo Polaków. Oznaki ożywienia gospodarczego w tym kraju w 2011 r. dają nadzieję, że liczba przekraczająca 100 tys. Polaków utrzyma się, bo sprzyja temu także polityka socjalna¹⁰, mimo zaostrzonych rygorów wprowadzanych od 2009 r. Oczywiście, że pewna liczba osób powraca, ale na ich miejsce przybywają nowe osoby. Ponadto z dokonywanych obserwacji wynika, że powracający do Polski znowu po pewnym okresie pobytu powracają do Irlandii, bo sprzyja temu wcześniej zawiązana więź z pracodawcą irlandzkim lub polskim oraz w sumie bardziej sprzyjające warunki pracy i życia.

4. Z Irlandii do Polski

Przemieszczenia osób na stały pobyt odbywają się nie tylko z Polski do Irlandii, lecz także w odwrotnym kierunku. Zanim przejdę do tego zagad-

⁸ Dla lat wcześniejszych brak danych w „Roczniku Demograficznym”.

⁹ Rocznik Demograficzny 2011, s. 454.

¹⁰ J. Płachecki, *Europejski model socjalny i poziom dochodów ludności jako determinanty rozwoju regionalnego w Unii Europejskiej: Irlandia, Polska, Mazowsze*, „Rocznik Żyrardowski”, t. IX, WSRL, Żyrardów 2011 oraz H. Zduńska-Niedźwiecka, *Zasiłki rodzinne w Irlandii*, „Rocznik Żyrardowski”, t. VII, WSRL, Żyrardów 2009.

nienia należy podkreślić, iż w imigracji do Irlandii ogółem udział polskiej nacji jest znikomy. Spójrzmy na dane zawarte w tab. 4.

Tabela 4. Migracje zagraniczne ludności Irlandii

Rok	Imigracje	Emigracje	Saldo	Natężenie migracji na 1000 ludności		
				saldo	napływ	odpływ
2001	46 158	19 855	+26 303	+6,8	11,8	5,0
2006	103 260	38 866	+64 394	+15,1	25,2	10,1
2007	109 500	42 200	+67 300	+15,5	26,4	10,9
2008	63 927	60 189	+3 738	+0,8	15,2	14,4
2009	37 409	65 253	-27 844	-6,3	8,7	15,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych: Rocznik Demograficzny 2008, s. 540; Rocznik Demograficzny 2009, s. 504; Rocznik Demograficzny 2010, s. 510; Rocznik Demograficzny 2011, s. 496. Recent Demographic Developments In Europe.

W okresie 6 lat na stałe w Irlandii osiedliło się zaledwie 7 358 osób, podczas gdy w samym 2007 r. napłynęło tam przeszło 100 tys. obywateli z innych państw. Był to prawdopodobnie w dziejach państwa irlandzkiego największy napływ, który raczej już się nie powtórzy, bo w 2009 r. był prawie trzykrotnie mniejszy, przy jednocześnie większej emigracji saldo migracji stałych było ujemne, podczas gdy od połowy lat 90. XX w. do 2008 r. Irlandia charakteryzowała się dosyć wysokim dodatnim saldem migracji zagranicznych¹¹. Dane te wskazują, że wraz ze zmianą tempa rozwoju gospodarczego, o faktycznie tworzenie lub likwidowanie miejsc pracy ulega wielkość napływu i odpływu ludności z i do danego kraju. Irlandia i Polska są tego wymownym przykładem.

Zwróćmy uwagę jeszcze na inny fakt. Mianowicie liczba mieszkańców Irlandii jest około dziewięciokrotnie mniejsza niż Polski, a imigrowało tam w 2001 i 2007 r. siedmiokrotnie, a w 2009 r. dwukrotnie więcej ludności niż do Polski (patrz tab. 1 i 4). Liczby te wskazują na różnice w atrakcyjności osiedleńczej tych państw. Liczba osób emigrujących w 2001 i 2006 r. była nieco wyższa z Polski, ale w latach następnych wyższa z Irlandii i w 2009 r. trzy i półkrotnie, a w 2008 r. dwukrotnie. W odniesieniu do 1000 mieszkańców zarówno napływ do Irlandii, jak i odpływ ludności był kilkakrotnie wyższy niż w Polsce. W Polsce na tysiąc mieszkańców przypadało w 2007 r. 0,4 imigrantów, a w Irlandii 26,4, a emigrantów odpowiednio 0,93 i 10,9. Polska w okresie ostatnich 50 lat charakteryzowała się przewagą emigracji nad imigracją, natomiast Irlandia, jak już wspomniano, od 1995 r. do 2008 r. miała saldo dodatnie w przemieszczeniach ludności na stałe. Właśnie zmia-

¹¹ J. P. Rosa, *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych i środków finansowych Wspólnot Europejskich na rozwój Irlandii po 1 stycznia 1973 r.*, WSRL, Warszawa – Żyrardów 2004, s. 52.

ny w dynamice rozwoju gospodarczego wywołują większą ruchliwość przestrzenną ludności. Przykład Irlandii jest wymownym tego dowodem. Zgodnie z prawem migracji sformułowanym przeszło 100 lat temu¹² przemieszczenia ludności w jednym kierunku wywołują strumień odwrotny. Widać to wyraźnie w komunikacji lotniczej, gdzie najpierw uruchomiono połączenia Warszawy z Dublinem, a następnie z Krakowa, Wrocławia, Łodzi, Katowic, Bydgoszczy, Rzeszowa. Połączenia takie istnieją też między Corkiem a niektórymi miastami Polski. Połączenia lotnicze są wymownym przykładem przemieszczeń ludności¹³, związanych z pracą w Irlandii oraz zacieśniających się związków gospodarczych, kulturalnych między oboma krajami. Z tych powiązań wynikają też przemieszczenia mieszkańców Irlandii do Polski na pobyty krótkookresowe, jak też na stałe zamieszkanie. Z danych publikowanych przez ZUS wynika, że w poszczególnych latach na stałe osiedliła się w Polsce następująca liczba mieszkańców przybyłych z Irlandii:

2006 r.	211 osób,
2007 r.	589 osób,
2008 r.	917 osób,
2009 r.	1 458 osób,
2010 r.	1 200 osób.

Zatem w 2009 i 2010 r. więcej mieszkańców przybyło z Irlandii do Polski na stałe zamieszkanie niż z Polski do Irlandii (tab. 2). Bardzo interesującą sprawą jest obywatelstwo i miejsce urodzeń osób przybyłych. Otóż z ogółu przybyłych w 2009 r. na stałe do Polski z Irlandii w państwie tym urodziło się 681 osób (338 mężczyzn i 343 kobiety), z tego 677 posiadało obywatelstwo polskie. Oznacza to, że 777 osób urodziło się poza Irlandią, niestety brakuje danych, ile w Polsce¹⁴.

W 2010 r. z ogółu osiadłych na stałe w Polsce osób przybyłych z Irlandii 689 urodziło się w tym kraju (361 mężczyzn i 328 kobiet), z tego 683 miało obywatelstwo polskie¹⁵ (czyli 56,9% ogółu imigrantów). Liczby te wskazują na powroty rodziców Polaków z dziećmi, które urodziły się w Irlandii, a że przybywają do Polski traktuje się ich jako imigrantów. Właśnie ze względów socjalnych część Polek woli rodzić dzieci w Irlandii i po odchowaniu ich oraz po zmianie sytuacji ekonomicznej pewna ich liczba wraca do kraju, przy czym dzieci urodzone w Irlandii przez matki posiadające polskie obywatelstwo nabywają również obywatelstwo polskie, ale formalnie przybywają do naszego kraju jako imigranci.

¹² E.S. Lee, *Teoria migracji*, w: *Modele migracji*, „Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej”, zeszyt 3–4, Instytut Geografii PAN, Warszawa 1972.

¹³ Szerzej na ten temat patrz praca licencjacka Jacka Włodyki pt. „Przepływy ludności między portami lotniczymi Polska-Irlandia” obroniona 3.04.2011 r. na Zamiejscowym Wydziale Ekonomicznym w Dublinie Wyższej Szkoły Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie.

¹⁴ Rocznik Demograficzny 2010, s. 442.

¹⁵ Rocznik Demograficzny 2011, s. 432.

Jak widać z powyższych rozważań, liczba imigrantów przybyłych z Irlandii na pobyt stały do Polski może być myląca w sensie traktowania wszystkich przybyłych za Irlandczyków. Tymczasem głębsza analiza danych liczbowych wskazuje, że więcej niż połowa z nich posiada obywatelstwo polskie.

Znaczna liczba osób przybywa z Irlandii do Polski na okres co najmniej 12 miesięcy. Są to głównie mężczyźni (tab. 5), przy czym liczba przybyłych w 2010 r. była wyższa niż w 2008 r. Natomiast w przypadku emigracji z Polski do Irlandii na okres co najmniej 12 miesięcy w tych latach nastąpił ogromny spadek. Na tej podstawie można domniemywać, iż imigracja z Irlandii do Polski na okres co najmniej 12 miesięcy dotyczy głównie obywateli polskich, podobnie jak to się dzieje z pobytem na stałe.

Tabela 5. Imigracje osób do Polski z Irlandii na okres co najmniej 12 miesięcy w latach 2008–2010 na tle emigracji z Polski

Wyszczególnienie	Imigracje			Emigracje		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Mężczyźni	2 708	3 799	3 075	4 617	1 087	1 000
Kobiety	639	848	933	1 143	894	831
Razem	3 347	4 647	4 008	5 760	1 981	1 831

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rocznik Demograficzny 2010, s. 444, 445; Rocznik Demograficzny 2011, s. 434, 435.

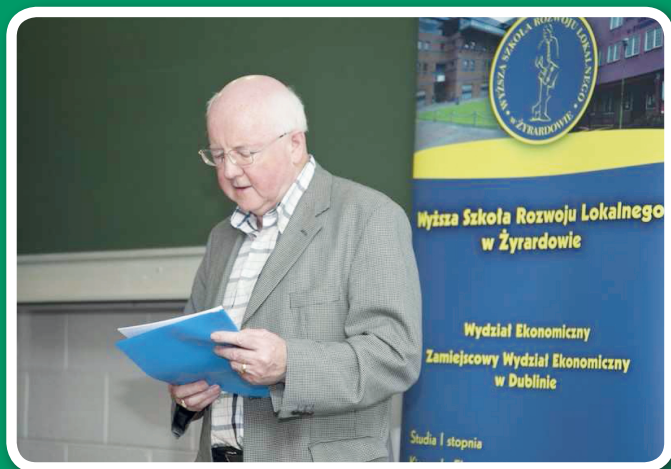
Zakończenie

Prezentowane dane liczbowe dotyczące migracji ludności odzwierciedlają nie tylko strumienie przepływów mieszkańców między państwami, lecz także głębsza analiza tych danych statystycznych pozwala na doszukiwanie się współzależności między współczesnymi migracjami a wcześniejszymi. Ponadto widać, że zachodzi ścisła współzależność między tempem rozwoju gospodarczego sprowadzającego się głównie do tworzenia i likwidowania miejsc pracy a wielkością przepływów ludności z Polski i z pozostałych państw do Irlandii i z Irlandii do Polski i innych państw. Również istotny wpływ na przepływy ludności między państwami odgrywa reprezentowany poziom rozwoju społeczno-gospodarczego i prowadzona polityka socjalna, w tym zwłaszcza polityka rodzinna.

Niniejsze opracowanie tylko sygnalizuje pewne problemy związane z przepływami ludności między Polską a Irlandią i odwrotnie, ale samo zjawisko jest bardziej złożone i należy je śledzić w przyszłości włącznie z ich pogłębieniem, do czego zachęcam czytelników tego opracowania i pozostałych artykułów zawartych w tej książce.

Literatura

1. Bera R., *Wielka emigracja zarobkowa młodzieży. Wyzwania dla edukacji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010.
2. Lee E.S. *Teoria migracji*, w: Modele migracji, „Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej”, zeszyt 3–4, Instytut Geografii PAN, Warszawa 1972.
3. Płachecki J., *Europejski model socjalny i poziom dochodów ludności jako determinanty rozwoju regionalnego w Unii Europejskiej: Irlandia, Polska, Mazowsze*, „Rocznik Żyrardowski”, t. IX, WSRL, Żyrardów 2011.
4. Rosa J.P., *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych i środków finansowych Wspólnot Europejskich na rozwój Irlandii po 1 stycznia 1973 r.*, WSRL, Warszawa-Żyrardów 2004.
5. Słany K. (red.), *Orientacje emigracyjne Polaków*, Wyd. UJ, Kraków 1997.
6. Zduńska-Niedźwiecka H., *Zasiłki rodzinne w Irlandii*, „Rocznik Żyrardowski”, t. VII, WSRL, Żyrardów 2009.
7. Włodyka J., praca dyplomowa pt. „Przepływy ludności między portami lotniczymi Polska-Irlandia” obroniona 3.04.2011 r. na Zamiejscowym Wydziale Ekonomicznym w Dublinie Wyższej Szkoły Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie.
8. Roczniki Demograficzne z lat: 2006, 2008, 2010 i 2011.

ISBN 978-83-7789-159-9